ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ

τῶν

ἀπὸ Χριστοῦ Σωτῆρος Ἐνανθρωπήσαντος

ἡ πρώτη

κατὰ χρονικὴν πρόοδον ἐν ἐπιτομῇ ἐκτεθεῖσα

ὑπὸ μὲν

τοῦ Σοφοπανιερωτάτου Ἀρχιεπισκόπου

ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

παρὰ δὲ τοῦ ἐν Ἱερομοναχοις Νεκταρίου Ὁμόγλου δεύτερον τύποις ἐκδοθεῖσα.

ΕΝ ΟΔΗΣΣΩ
ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τοῦ Π. Φράντσωφ.
1857.

1529

ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ

τῶν

ΑΠΟ ΧΡΙΣΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ ΕΝΑΝΘΡΩΠΗΣΑΝΤΟΣ

ἡ πρώτη

κατὰ χρονικὴν πρόοδον ἐν ἐπιτομῇ ἐκτεθεῖσα

ὑπὸ μεν

τοῦ Σοφοπανιερωτάτου Ἀρχιεπισκόπου

ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

παρὰ δὲ τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις Νεκταρίου Ὁμόγλου δεύτερον τύποις ἐκδοθεῖσα.

ΕΝ ΟΔΗΣΣΩι.

ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τοῦ Π. Φραντζοφ.

1857.

Отъ Ст.-Петербургскаго Комитета Духовной Цензуры печатать позволяется. Марта 16-го дня 1854 года.

Цензоръ *Архимандритъ Іоаннн.*

ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ

τῶν ἀπὸ Χριστοῦ Σωτῆρος ἐνανθρωπήσαντος

Ἡ Πρώτη

κατὰ χρονικὴν πρόοδον ἐν Ἐπιτομῇ ἐκτεθεῖσα.

§ 1.

Ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, τοῦ ἀπ' αἰῶνος προωρισμένου κατὰ τὰς ἀκατανοήτους Θείας βουλάς· καὶ ἔμελλε λοιπὸν ἐπὶ γῆς δι' ἄφατον ἔλεος ἵνα φορέσῃ τὴν ἀνθρώπινον φύσιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου· τότε [1]) οἰκονομήθη προηγουμένως καὶ ἡ Γέννησις τοῦ Προδρόμου, ὅστις ἔπρεπε νὰ προκηρύξῃ τὸν ὀπίσω αὐτοῦ ἐρχόμενον· [2]) καὶ προκατασκευάσῃ ἔμπροσθεν ἐκείνου τὴνσωτήριον [3]) ὁδόν.

§ 2.

Ἱερεύς τις τοῦ Νόμου Ζαχαρίας τ' ὄνομα, ἐκ τῆς

---

[1]) *Ἀπὸ Κτίσεως Κόσμου. καθ' ἡμᾶς μὲν τοὺς ἀνατολικοὺς, περὶ τὸ μέσον τῆς ε'. χιλιάδος τῶν ἐνιαυτῶν· ἤτοι* 5508. *Κατὰ δὲ τοὺς πλείστους τῶν Δυτικῶν, περὶ τὸ τέλος τῆς Δ'. χιλιάδος· ἤτοι, περὶ τὰ* 4000. *Παρατρέχοντες δὲ ἡμεῖς τὴν κατὰ τὸ παρελθὸν διαφοράν, διορίζομεν συμφώνως τὴν τοῦ Βαπτιστοῦ σύλληψιν μῆνας πεντεκαίδεκα πρὸ τῆς κατὰ σαρκα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Γεννήσεως, ἀφ' ἧς λαμβάνομεν τὴν ἀρχὴν τῆς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν χρόνων καταριθμήσεως.*

[2]) *Ἰωάννου Κεφ. Α'.* 27 — 30.

[3]) *Ἡσαΐ. Κεφ. Μ'. Μαλαχ. Γ'. Ι. Ματθ. Γ'.* 5. *Μάρκ. Α'.* 2. 3. *Λουκ.* 17. *Καὶ Γ'.* 4. 5. 6. *πξ. Ἰωάν. Α'.* 23.

Ἐφημερίας Ἀβιᾶ· (ὀγδόης καταλεγομένης τῶν κδ'. ἃς πρῶτος ὁ Βασιλεὺς καὶ Προφήτης Δαβὶδ εἰς ὑπηρεσίαν τῆς Νομικῆς λατρείας διέταξεν·) [4]) εὑρέθη ἱερατεύων κατὰ τὴν τάξιν αὐτοῦ, καὶ προσφέρων ἐντὸς τῶν ἀδύτων τοῦ Ναοῦ τὸ ἐξ ἔθους θυμίαμα. Βλέπει δὲ, ἐκ τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμάματος, τὸν Ἄγγελον Γαβριὴλ, καὶ παρ' αὐτοῦ ἀκούει τὸ ὅσον ἐπιθυμητὸν αὐτῷ, τόσον παράδοξον μήνυμα· ὅτι εἰσηκούθη ἡ δέησις αὐτοῦ, καὶ ἡ Γυνὴ αὐτοῦ Ἐλισάβετ μέλλει γεννῆσαι υἱὸν, ὅστις πρέπει νὰ ὀνομαθῇ Ἰωάννης. Εἰς τὸ τοιοῦτον ἄκουσμα ἔδειξέ τινα ἀπιστίαν ὁ Ζαχαρίας, συλλογιζόμενος καὶ τὸ ἴδιον γῆρας, καὶ τῆς ὁμοζύγου ὁμοίως καὶ τὴν ἡλικίαν, καὶ τὴν στείρωσιν. Ὅθεν καὶ διὰ τὴν ἀπιστίαν ταύτην κατεδικάσθη ἵνα μένῃ κωφὸς, ἕως οὗ λάβῃ τὸ πέρας τῶν ἀκουσθέντων ἡ ἔκβασις, ἥτις καὶ ταχέως ἐπληρώθη. Ἐπειδὴ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας ἠσθάνθη ἡ γηραιὰ Ἐλισάβετ, ὅτι ἀληθῶς συνέλαβε καὶ ἐκυοφόρει [5]). Διὸ καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, οἷον ὑπαισχυνομένη τὸ νὰ φανῇ παρ' ἡλικίαν κυοφοροῦσα, αὐτὴ ἥτις κατεπικραίνετο ἕως τότε στειρεύουσα [6]).

§ 3.

Ζητεῖται πότερον μέγας ἦν ἀρχιερεὺς ὁ Ζαχαρίας, ὡς τινες τῶν Πατέρων [7]) ὑπέλαβον; ἢ τῶν ἁπλῶς Ἱερέων εἷς, πρῶτος μόνον τῇ τάξει, ὡς ἄλλοι [8]) ἐνόμισαν;

[4]) Α'. παραλειπόμ. Κεφ. ΚΔ'. 4. 5. κξ.

[5]) Συνελήφθη ὁ Ἰωάννης τῇ κγ'. τοῦ Σεπτεμβρίου, καθ' ἣν ἡμέραν καὶ ἡ Σύλληψις αὕτη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἑορτάζεται.

[6]) Λουκ. Α'. 5 — 25.

[7]) Χρυσόστομ. Ἀυγουστ. Ἀμβρόσ. Θεοφύλακτ.

[8]) Μάλιστα οἱ Νεώτεροι τῶν Διερμηνευτῶν τῆς Γραφῆς.

Ἡ Εὐαγγελικὴ λέξις: Ἱερεύς τις· καὶ ἡ Ἐφημερία Ἀβιᾶ, εἰς ἣν διωρισμένως ἀναφέρεται· καὶ τὸ κοινὸν ἔθος, καθ' ὃ ἔλαχε τοῦ θυμιᾶσαι [9]). Καί ὅτι τὸ θυσιαστήριον τῶν θυμιαμάτων ἵδρυτο εἰς τὰ ἅγια [10]) ὅπου δὶς καθ' ἑκάστην οἱ διατεταγμένοι Ἱερεῖς εἰσήρχοντο τὰς λατρείας τοῦ Νόμου ἐπιτελοῦντες· καὶ οὐχὶ εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, ἔνθα ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεύς [11]) Καὶ ἐπὶ πᾶσιν, ἐπειδὴ ἐν τοῖς σωζομένοις Καταλόγοις τῶν Νομικῶν ἀρχιερέων, οὐδεὶς ἀναγινώσκεται Ζαχαρίας καλούμενος [12]) πείθουσι τὸ δεύτερον.

§ 4.

Ὁμοίως ἀμφιβάλλεται, ἂν ὁ τοῦ Προδρόμου Πατὴρ ἦν ὁ Ζαχαρίας ἐκεῖνος [13]) ὁ φονευθεὶς μεταξύ τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ Θυσιαστηρίου· ἀρέσκει καὶ τοῦτο εἰς τοὺς Παλαιοὺς Πατέρας. [14]) ὕποπτον ὅμως· ἐκρίθη παρὰ τοῖς ὕστερον ὑπομνηματισταῖς, ὡς παράδοσις οὖσα, θεμελιουμένη μόνον εἰς Βιβλίον Ἀπόκρυφον [15]).

5' §

Κινεῖ τινα ἀπορίαν καὶ τῆς Ἐλισάβετ τὸ γένος· αὐτὴ

[9]) Ὅρα ταῦτα παρὰ τῷ Εὐαγγελ. Λουκᾷ Κεφ. Α'.

[10]) Ἐξόδ. Λ'. 7. Καὶ Παῦλ. πρὸς Ἑβρ. Θ'. 6.

[11]) Αὐτ αὐτ. ἐδαφ· 7.

[12]) Ὅρα Νικηφ. Κάλλιστ. Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Β'. Κεφαλ. Α'. καταλέγοντα ἀπὸ Ἀαρὼν τοῦ Α'. ἕως Φινεὲς τοῦ ἐπὶ τῆς Ἀλώσεως ὑστάτου ἀρχιερέως πά, ὧν οὐδεὶς Ζαχαρίας ὠνόμασται. Ὅρα δὲ καὶ τὴν Νικηφόρου τοῦ Πατρὸς ἀρχὴν Χρονογραφίαν, ἔνθα καταλέγει καὶ αὐτὸς, ὅσοι ἀρχιερεῖς ἐγένοντο ἐν τῷ Ἰσραήλ.

[13]) Ματθ. ΚΓ'. 35.

[14]) Ὠριγέν. καὶ Χρυσόσ. εἰς τὸ κατὰ Ματθ. Καὶ Βασίλ. Ὁμιλ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γέν. Καὶ Θεοφίλ. καὶ Εὐθύμ. καὶ ἄλλ.

[15]) Τὸ πρωτευαγγέλιον τοῦ Ἰακώβου. Καὶ τὸ Ψευδευαγγέλιον τὸ περὶ τῆς Γεννήσ. τῆς Παρθένου.

SISMANOGLIO MEGARO

ὡς θυγάτηρ Ἀαρὼν [16]), ἔπρεπε νὰ εἶναι πάντως ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Λευΐ· ὅμως καὶ ὡς συγγενὴς τῆς Θεοτόκου [17]), ἔπρεπε πάλιν νὰ εἶναι ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα. Πολλοὶ τῶν Νεωτέρων [18]) ἀναγκαῖον ἔκριναν νὰ γνωμοδοτήσωσιν ὅτι ἡ μήτηρ τῆς Ἐλισάβετ ἦν ἐκ τῆς Ἰούδα φυλῆς, διὰ νὰ φυλάξωσιν οὕτω τὴν αὐτῆς πρὸς τὴν Θεοτόκον συγγένειαν. Κάλλιον ἴσως, ἂν ἔλεγον μετὰ τῶν παλαιοτέρων, ὅτι συγγενίδες ἦσαν αὗται ἐκ μέρους τῶν μητέρων αὐτῶν. Ἰδοὺ ἡ Γενεαλογία [19]). Ἀπὸ Ματθὰν τοῦ Ἱερέως, καὶ Μαρίας τῆς ἐκείνου γυναικὸς, γεννῶνται Μαρία, καὶ Σωμαΐ [20]), καὶ Ἄννα. Τούτων τῆς μὲν πρώτης θυγάτηρ γίνεται Σαλώμη ἡ Μαΐα, τῆς δὲ δευτέρας ἡ Ἐλισάβετ, τῆς δὲ τρίτης ἡ Θεοτόκος Μαρία. Ὥστε ἡ Ἐλισάβετ καὶ ἡ Θεοτόκος, ἦσαν δύο ἀδελφῶν θυγατέρες· τουτέστι πρωτεξάδελφαι. Ὁ δὲ Βαπτιστὴς Ἰωάννης καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν, ἐκ τοῦ ἀκολούθου, ἦσαν δισεξάδελφοι. Τῆς δὲ Θεομήτορος τὸ ἐκ Δαβὶδ γένος κατάγεται ἐκ μέρους τοῦ πατρικοῦ. Ἐπειδὴ ἐκ τῆς σειρᾶς τοῦ Νάθαν υἱοῦ Δαβὶδ, κατάγεται ὁ Ἡλεὶ ἦ, ὡς ἄλλος ὠνομάζετο ὁ Ἰωακείμ, ὁ τῆς μακαρίας Ἄννης ἀνὴρ, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ἡ Ἀειπάρθενος [21]).

---

16) Λουκ. α. 5.

17) Ἀντ. Ἐδαφ. 36.

18) Ὅρα Αὐγουστ. Καλμέτ ἐν τῷ εἰς τὸν Λουκᾶν ὑπομνήματι Κεφ. Α 5.

19) Ἐκ τοῦ χρονικοῦ Συντάγματος Ἱππολύτου τοῦ Θηβαίου.

20) Νικηφ. Κάλλιστ. Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Β'. Κεφ. Γ'. Τὴν ὀνομάζει Σοβῆ. Καὶ ἐξ αὐτοῦ Μελέτ. ὁ Ἀθην. ἐν τῇ ἔτι Ἀνεκδ. Ἐκκλ. Ἱστ. Βιβλ. Α. Κεφ. Β. Ἀλλ' ὁ Κάλλιστος ἀντέγραψε τὴν Γενεαλογίαν ἀπὸ τοῦ Ἱππολύτου· ὁ δὲ Ἱππόλυτος ἔχει Σωμαΐ, ἐν τῷ Ἀποσπάσματι τοῦ Βαβαρικοῦ Κώδικος, τῷ ὑπὸ Ἐρρίκου Κανισίου ἐκδοθέντι ἐν τῷ Γ'. Τόμ. τῶν ἀρχ. ἀναγνωσμ. καὶ τυπωθέντι μετὰ τῶν συγγραμμάτων τοῦ παλαιοῦ Ἱππολύτου τοῦ ἱερομάρτυρος, δι' ἐπιμελείας Ἰωάν. Ἀλβέρτ. Φαβρικίου ἐν Ἀμβούργῳ ἔτ. 1716.

21) Ὅρα τὸν Θεῖον Δαμασκηνὸν περὶ Ὀρθοδ. πίστ. Βιβλ. Α'. Κεφ. πζ'.

§ 6.

Περιφέρονται διάφορα Διηγήματα [22]) περὶ τῆς Παρθένου. Ἱστοροῦσιν, ὅτι καὶ αὕτη ἐξ ἐπαγγελίας συνελήφθη, καὶ ἐγεννήθη ὑπὸ τῶν δικαίων Ἰωακεὶμ καὶ Ἄννης, τῶν καὶ στειρευόντων, καὶ ἤδη παρηκμακότων. Ὅτι τριετίζουσα ἐν τῷ Ναῷ προσηνέχθη, καὶ τῷ Θεῷ ἀφιερώθη. ὅτι ἔνδεκα γενομένη ἐτῶν ἀπωρφανίθη, ζήσαντος τοῖ μὲν Πατρὸς αὐτῆς Ἰωακεὶμ, ἐτῆ π'· τῆς δὲ μητρὸς Ἄννης παρ' ἓν, ἰσάριθμα. Ὅτι ἔνδεκα ὁλοκλήρους χρόνους διέτριψεν ἐν τῷ Ναῷ εἰς τὰ ἅγια, ὑπηρετουμένη καὶ διατρεφομένη ὑπὸ χειρὸς Ἀγγέλου. Ὅτι ἀκολούθως φθάσασα τὸ ιδ'. ἔτος τῆς ἡλικίας, ἐκ κοινῆς τῶν ἱερέων βουλῆς, ὡς κόρη τελεία, καὶ ἤδη ἐπίγαμος, διωρίθη νὰ δοθῇ ἀνδρί· ὅθεν διὰ τοῦ Θαύματος τῆς παραδόξως ἐξανθησάσης ῥάβδου ἀπεκληρώθη αὐτῇ μνήστωρ, γηραλέος ὢν ἤδη ὁ Ἰωσὴφ, διὰ νὰ προσέχῃ εἰς τὴν φύλαξιν αὐτῆς, καὶ ἐπιστασίαν, καὶ ἐπιμέλειαν. Ὅτι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰωσὴφ, μετὰ τῶν δύο αὐτοῦ θυγατέρων ἡ παρθέ-

---

22) Τοιαῦτα ἀναφέρει Εὐόδιος τῶν Ἱερῶν Ἀποστόλων διάδοχος, ἐν τῇ ἐπιστολῇ, ἣν φῶς ἐπέγραψεν, ἧς τεμάχιον ἀναγινώσκεται παρὰ Νικηφόρῳ Καλλίστῳ· Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Β'. Κεφ. Γ'. Πλὴν ἀμφιβάλλεται ἡ Ἐπιστολὴ ἐκείνη· ὅτι οὐδεὶς περὶ αὐτῆς λόγος παρ' Εὐσεβίῳ, καὶ παρὰ Ἱερωνύμῳ, καὶ παρ' ἄλλοις τῶν παλαιοτέρων, ὧν ἡ πρόθεσις ἦν τὰ Ἀρχαῖα ἀναμνημονεῦσαι Συγγράμματα. Παραπλήσια τοῖς εἰρημένοις ἱστοροῦνται καὶ ἐν τῷ Πρωτευαγγελίῳ τοῦ Ἰακώβου· καὶ ἐν τῷ περὶ τῆς Χριστου Γεννήσεως λόγῳ, τῷ ἀναγραφομένῳ τῷ Νύσσης· καὶ ἐν τῇ ἀποδιδομένῃ τῷ Εὐσταθίῳ Ἐξαημέρῳ. Τὰ δὲ περὶ τῆς ἡλικίας, καὶ τοῦ εἴδους, καὶ τοῦ ἤθους τῆς Παρθένου καθιστορεῖ καὶ ὁ Θεῖος Ἐπιφάνιος παρὰ τῷ αὐτῷ Καλλίστῳ Ἀντ. Κεφ. ΚΓ'. Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων ἔχει τινὰ καὶ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῷ περὶ Ὀρθοδ. Πιστ. Βιβλ. Α'. Κεφ. ΠΖ'. Καὶ πολλοὶ δὲ ἄλλοι τῶν ἑπειτα. οἷον Γεώργ. ὁ Κεδρηνὸς ἐν τῇ Συνόψει τῶν Ἱστορ. ἐξ οὗ καὶ ὁ Ἀθην. Μελέτ. ἐν τῷ ἀνωτ. ῥηθέντι Συγγράμματι Βιβλ. Α'. Κεφ. Β'.

νος συνεβιώτευε μῆνας τέσσαρας, ὅταν εὐηγγελίσθη ὑπὸ τοῦ Ἀρχαγγέλου τὴν ἀπόῤῥητον κύησιν. Ζωγραφίζουσι πρὸς τούτοις καὶ τὴν ἰδέαν αὐτῆς καὶ μορφὴν διὰ λόγου ὡς ἐν εἰκόνι χαρακτηρίζοντες· ὑπῆρχε (λέγουσι) τῇ ἡλικίᾳ μέση, σιτόχρους, ξανθόθριξ, ξανθόμματος, εὐόφθαλμος, μεγαλόφρυς, μεσόῤῥιν, μακρόχειρ, μακροδάκτυλος, ἱμάτια αὐτόχροα ἀγαπῶσα. Ταῦτα, καὶ τὰ παρόμοια, ἐξ ἀποκρύφων τινῶν Βιβλίων, καὶ ἐκ παλαιῶν μὲν, ἀκανονίστων δὲ ὅμως παραδόσεων μαρτυρούμενα, δὲν ἔλειψαν καὶ τῶν πατέρων τινὲς νὰ τὰ ἀναφέρωσι Καί τινα δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ ἡ Ἐκκλησία δὲν ἀπηξίωσε νὰ τὰ ᾄσματογραφήσῃ, καὶ νὰ τὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὰ Ἱερὰ αὐτῆς μελῳδήματα, ὡς εὐλαβείας ὑπόθεσιν. Ἡμεῖς δὲ διακρίνοντες καλῶς, ἀπὸ τῶν ἀμφιβαλλομένων, ἐκεῖνα τῶν ὁποίων καθὼς ἡ μαρτυρία εἶναι ἀπαράγραπτος, οὕτω καὶ ἡ πίστις εἶναι ἀδίστακτος, ἄς ἀκολουθήσωμεν τὴν Ἱστορίαν.

§. 7.

Μετὰ παρέλευσιν Μηνῶν ἕξ ἀπὸ τῆς τοῦ Προδρόμου συλλήψεως, ὁ αὐτὸς Ἄγγελος Γαβριὴλ ἀποστέλλεται εἰς Ναζαρὲτ πόλιν τῆς Γαλιλαίας πρὸς Μαριὰμ τὴν Παρθένον, μεμνηστευμένην ἤδη πρὸ μηνῶν τεσσάρων, καθώς τινες λέγουσι [23]) μετὰ τοῦ Γέροντος Ἰωσήφ, ὅστις ἦν ἐκ φυλῆς Ἰούδα, ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαβὶδ [24]), καὶ διὰ τοῦτο

[23]) Ἱππόλυτος ὁ ἐν τῷ χρονικῷ συντάγματι· περὶ οὗ Ἱππολύτου ἠπατήθη Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Β΄. Κεφ. Γ΄. νομίσας ὅτι οὗτος ἦν ὁ Παλαιὸς Ἱππόλυτος· καὶ εἰς τὴν αὐτὴν συναρπάσας, καὶ τινας τῶν ὕστερον. σὺν οἷς καὶ τὸν Ἀθηνῶν Μελέτιον, ἐν τῇ ῥηθείσῃ αὐτοῦ Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Α΄. Κεφ. Β΄. Ἀλλ' ὁ νέος οὗτος Ἱππόλυτος ἔζη μετὰ τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον, ἔτη ὑπὲρ τὰ ἑπτακόσια.

[24]) Ματθ· Α΄ 20.

ἱκανός, κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ Νόμου [25]) νὰ μνηστευθῇ τὴν ὁμόφυλον. Ἔζησεν ὁ Ἰωσὴφ κατά τινας [26]) διὰ βίου παρθένος. Ἄλλοι [27]) διϊσχυρίζονται λέγοντες, ὅτι ἐκ Σαλώμης θυγατρὸς Ἀγγαίου, τέσσαρας μὲν υἱοὺς: Ἰάκωβον, Σίμωνα, Ἰούδαν, καὶ Ἰωσῆν· δύο δὲ θυγατέρας: Μαρίαν τε καὶ Σαλώμην· ἢ κατ' ἄλλους [28]) Ἐσθὴρ καὶ Μάρθαν τεκνοποιήσας, καὶ τέως χηρεύσας, ὡς ἐπέκεινα τῶν π΄. ἐτῶν παρῆλιξ ἐγένετο [29]), τότε προωρίθη κατὰ Θείαν οἰκονομίαν, νὰ ἦναι ὑπὸ τὸ τοῦ Μνήστορος σχῆμα ἐπιστάτης, καὶ κηδεμὼν καὶ συμβοηθὸς καὶ σύντροφος, καὶ σύνοικος, καὶ συνοδοιπόρος, τῆς ἀειπαρθένου καὶ Θεομήτορος.

β §. 8.

Εἰς Ναζαρὲτ συνῴκει λοιπὸν μετὰ τοῦ οἰκονομικοῦ Μνηστῆρος αὐτῆς ἡ Παρθένος, ὅταν παραστὰς αὐτῇ εἰς τὴν οἰκίαν ὁ Ἀρχάγγελος μετὰ τὸν ἀσπασμὸν εὐηγελίσθη τῇ Κεχαριτωμένῃ, τὴν δι' αὐτῆς ἀνερμήνευτον τοῦ Θεοῦ

[25]) Ἀριθμ. Λς΄. 6.

[26]) Ἱερώνυμος, κατὰ Ἑλβιδίου Κεφ. Θ΄. Καὶ εἰς τὸν Ματθ. ΙΒ΄. κρατεῖ δὲ τὴν σήμερον ἡ γνώμη αὕτη παρὰ τοῖς Λυτικοῖς.

[27]) Ὠριγένης εἰς τὸ κατὰ Ματθ. ὀνομάζει ταύτην, γνώμην κοινὴν, ληφθεῖσαν ἐκ τοῦ Ἀποκρύφου Εὐγγ. τοῦ ακατὰ Πέτρον. Ἀπονέμεται δὲ ἡ αὐτὴ γνώμη καὶ Ἀμφιλοχίῳ, ὁμιλ. Α΄. καὶ τῷ Νύσσης ὁμιλ. Β΄. εἰς τὴν Ἀνάστασιν· καὶ τῷ Χρυσοστ. ὁμιλ. Ε΄. εἰς τὸν Ματθ. πλὴν, ὑποδιστάζοντι. Καὶ Ἀμβροσίῳ περὶ ἀγωγῆς παρθ. καὶ εἰς τὸ ἐν τῷ ε΄. τῶν Ἀριθμ. Κεφαλαίῳ Ἀριθμ. 43. κξ. ὅρα καὶ τὸν Ἐπιφάνιον ἀπίρασι ΚΗ΄. καὶ ΟΗ΄. Καὶ Ἱππόλυτον τὸν Θηβαῖον ἐν τῷ Χρονικῷ Συντάγματι.

[28]) Ὁμὲν Ἐπιφάν. Αἱρέσ. ΟΗ΄. Μαρίαν καὶ Σαλώμην, φησὶν. Ἱππόλυτος δὲ ὁ Θηβαῖος, ἔνθ. ἀνωτ. Ἐσθὴρ. καὶ Μάρθαν. ἀλλ' ὁ Κάλλιστος Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Β΄. Κεφ. Γ΄. ἀντιγράφων τὸν Ἱππόλυτον, ἀντὶ τοῦ Μάρθα, γράφει, Θάμαρ. καὶ ὁ ἀναγραμματισμὸς πρόχειρος, Τελευταῖον ὁ Ἀθηνῶν Μελέτιος ἐν τῇ Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Α. Κεφ. Β΄. τὴν Ἐσθὴρ, τὴν Μάρθαν, καὶ τὴν Σαλώμην. πόθεν;

[29]) Ἐπιφάνιος ἔνθ. ἀνωτ.

συγκατάβασιν [30]). Ἡ παρθένος μετά τινα ταραχὴν τῆς ψυχῆς, καὶ μετά τινα διαλογισμὸν καὶ φόβον [31]), πληροφορηθεῖσα τέως πιστεύει τὴν ἐν αὐτῇ καὶ δι' αὐτῆς ἀπόῤῥητον οἰκονομίαν. Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, κατέρχεται ἐπ' αὐτὴν εἰποῦσαν, γένοιτο. Ἡ τοῦ ὑψίστου δύναμις ἐπισκιάζει τὴν ἄχραντον αὐτῆς καὶ πανάμωμον νηδύν· καὶ (ὦ τοῦ ὑπερκατανοήτου καὶ φρικτοῦ Μυστηρίου!) ὁ προαιώνιος υἱὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς συλλαμβάνεται ἐν ἀκαρεῖ τοῦ χρόνου, καὶ γίνεται τέλειος ἄνθρωπος [32]).

§. 9.

Ἔχουσα ἤδη, ὑπὲρ νοῦν τε καὶ λόγον ἐν γαστρὶ τὸν ἀχώρητον ἡ μακαρία Παρθένος, ἔδραμεν ἐκ Ναζαρέτ μετὰ σπουδῆς εἰς τὰ ὀρεινὰ τῆς Ἰουδαίας, εἰς μίαν τῶν ἐκεῖ πόλεων [33]), ἔνθα εἶχε τὴν οἴκησιν ὁ Ζαχαρίας, διὰ νὰ εὕρῃ τὴν συγγενῆ Ἐλισάβετ, καὶ νὰ διηγηθῇ αὐτῇ τὰ μεγαλεῖα, ὅσα δι' αὐτῆς ποιῆσαι ἠυδόκησεν ὁ δυνατός. Ἐκεῖ δὲ, ἐπάνω εἰς τὸν ἀσπασμὸν τῆς Θεόπαιδος,

[30]) Τῇ κέ. τοῦ Μαρτίου νύκτωρ, ἐπιφωσκούσης τῆς Β'. τῆς ἑβδομάδος, ὡς ἐκ παραδόσεως ὑπὸ ἀξιοπίστων μαρτύρων διαδεδομένης Ἐπιφανίου Χρυσοστόμου, Ἀναστασίου, Κεδρηνοῦ, Γρηγορᾶ, Νικηφόρου, καὶ ἄλλων, σημειοῖ ὁ Ἀθηνῶν Μελέτιος ἔνθ. ἀνωτ. διὰ νὰ συμπέσῃ (ὡς οὗτος λέγει) εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἑβδομάδος ἡμέραν τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, ἡ σύλληψις τοῦ Κυρίου, καὶ ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ ἔγινεν ἐπιφωσκούσης τῆς μιᾶς σαββάτων. τουτέστι τῆς Α'. Ματθαίου ΛΗ'. Ἴσως τὸ λάθος εἶναι τοῦ ἀντιγράψαντος.

[31]) Ὅρα Ὠριγένην Ὁμιλ. ς. Χρυσόστ. Ὁμιλ. εἰς τὴν Γέννησιν Ἰωαν. Ἱερών. πρὸς Εὐστόχιον. Ἀμβρόσ. Βιβλ. Β'. Ἀριθμ. Θ'. εἰς Λουκᾶν. καὶ ἄλλους ἐνταῦθα.

[32]) Λουκ. Α'. 26 — 35.

[33]) Ζητοῦσι, τίς ἦν ἡ πόλις; καὶ οἱ μὲν εἶπον ὅτι αὐτὰ τὰ Ἱεροσόλυμα. ἄλλοι, ὅτι ἡ Μαχαιρούς. Ἄλλοι, ὅτι ἡ Ἐμμαούς· ὁ Κεδρηνὸς ἐν τῇ συνόψ. τῶν Ἱστορ., ὅτι ἡ Βηθλεέμ. Οἱ περισσότεροι τῶν ὕστερον, ὅτι ἡ Χεβρών.

αἰσθάνεται ἡ Ἐλισάβετ, ὅτι τὸ ἐν αὐτῇ ἐξάμηνον ἤδη ἔμβρυον σκιρτᾷ ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς ἐν ἀγαλλιάσει· καὶ διὰ τοῦ τοιούτου σκιρτήματος, καὶ πρὶν ἔτι ἴδῃ τὸ φῶς τῆς ζωῆς, προφητεύει τὴν τοῦ νοητοῦ Ἡλίου ἀνατολήν. Ὡς ἐγγαστρίμυθος ἱερὰ καὶ Θεοκίνητος γνωρίζει λοιπὸν ἡ γηραλέα Ἐλισάβετ τὴν Μητέρα τοῦ Κυρίου αὐτῆς, καὶ εὐλογεῖ μεγαλοφώνως καὶ τὴν κοιλίαν τῆς Θεομήτορος, καὶ τὸν καρπὸν τὸν ὁποῖον βαστάζει. Ἡ δὲ παρθένος κινηθεῖσα τότε καὶ αὐτὴ εἰς μίαν ὑπερφυῆ ἀγαλλίασιν, πνεύματος, ψάλλει τήν Θεοπρεπῆ ᾠδὴν, τὴν ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ πρώτην, τὸν ἑαυτῆς Θεὸν καὶ σωτῆρα δοξολογοῦσα καὶ μεγαλύνουσα. Εἶτα διατρίψασα ἐκεῖ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς, ἕως τοῦ καιροῦ δηλαδὴ καθ' ὃν ἡ Ἐλισάβετ ἔμελλε νὰ γεννήσῃ, ἐπέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς τὸν ἴδιον οἶκον τόν ἐν Ναζαρέτ, περιμένουσα τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀσπόρου αὐτῆς κυήσεως [34]).

§. 10

Ἐν τούτοις, ἡ κύησις τῆς Ἐλισάβετ ἐνέπλησεν ἅπαντας τοὺς συγγενεῖς καὶ περιοίκους εὐφροσύνης καὶ θαύματος. Ἀλλὰ θαυμαστὰ ἐφάνησαν ἐφεξῆς κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν τῆς παριτομῆς καὶ τοῦ παιδὸς τὰ ὀνομαστήρια. Οἱ παρόντες ἐπατρωνύμουν τὸ παιδίον Ζαχαρίαν. Ἡ Γεννήτειρα, κατὰ Θείαν πάντως ἐπίπνοιαν, τὸ ἤθελεν Ἰωάννην. Ὁ πατὴρ ἀποφασίζει γράφων: Ἰωάννης ἔσται τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Καὶ ἅμα, παροδόξως αὐτῷ τῆς γλώσσης λυθείσης τοῦ ἐννεαμήνου δεσμοῦ, ᾄδει τὴν ᾠδὴν τῆς Καινῆς Διαθήκης τὴν Δευτέραν, εὐλογῶν τὸν Θεὸν

[34]) Λουκ. Α. 39 — 56.

τοῦ Ἰσραὴλ, τὸν πληρώσαντα τὰς πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ γενομένας Ἐπαγγελίας τὸν ἐπισκεψάμενον τοὺς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένους, καὶ ἐξαποστείλαντα αὐτοῖς τὸ φῶς τὸ σωτήριον [35]).

§ 11.

Ἐφεξῆς ἡ τῆς παρθένου κυοφορία μετὰ τὸ τρίμηνον κατὰ βραχὺ φανερουμένη, ἐκίνησεν εἰς λογισμοὺς ἀμφιβόλους τὸν Μνήστορα Ἰωσήφ. Ὅστις ἢ καταπλαγεὶς τὴν ξένην καὶ ὑπερφυῆ κύησιν, δι' ἣν ἐνόμιζεν ἑαυτὸν τοιαύτης ἐνθέου Νύμφης μνηστευτὴν καὶ σύνοικον ἀνάξιον, ὥς τινες ὑπέλαβον· [36]) ἢ ταραχθεὶς διὰ τὴν ὑπόνοιαν μιᾶς παρονόμου κλεψιγαμίας, ὡς ἄλλοι ὀρθότερον ἴσως [37]) κρίνουσι· ἐβουλήθη χωρὶς νὰ δημοσιεύσῃ τὸ πρᾶγμα, νὰ ἀπολύσῃ τὴν ἔγκυον. Ἀλλ' ἐπιφανεὶς ὁ Ἄγγελος διέλυσε τὴν σφαλερὰν ὑποψίαν καὶ τὸν φόβον, πληροφορήσας τε καὶ πείσας τὸν Γέροντα νὰ παραλάβῃ, καὶ νὰ φυλάττῃ τὴν ἰδίαν γυναῖκα, ἥτις ἐξ ἁγίου πνεύματος ὑπερφυῶς συλλαβοῦσα μετ' οὐ πολὺ ἔμελλε νὰ γεννήσῃ τὸν Ἐμμανουήλ [38]), Θεὸν ὁμοῦ τὸν αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον.

---

[35]) Λουκ. Α. 57 — 79.

[36]) Ὠριγέν. Ὁμιλ. Α. τῶν εἰς Διάφορα Εὐαγγέλια. Βασίλειος Τόμ. Α. Ὁμιλ. ΙΕ'.

[37]) Χρυσόστομ. εἰς τὸ κατὰ Ματθ. Α. 19. Καὶ Ἱερών. εἰς τὸν Ματθ. Καὶ Αὐγουστῖν. Ἐπιστ. ΝΑ'. Ἄλλ. ρ'νγ. Καὶ ἐν ὁμιλ. Ις'. Περὶ τῶν Ῥημάτ. τῶν Κυριακῶν· ἢ κατ. ἄλλ. Ἔκδοσ. Ὁμιλ. πβ'.

[38]) Ματθ. Α. 19 — 25.

ΧΡΙΣΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

Ἔτος Α'.

§ 12.

Ἔφθασεν ὁ καιρὸς [1]) τῆς ὑπὲρ πάντα νοῦν, καὶ πάντα λόγον Γεννήσεως, ὅταν ἡ ὀφειλομένη πρὸς τοὺς τοῦ Κόσμου Βασιλεῖς καὶ Δυνάστας ὑπακοὴ ἠνάγκαζε, καθὼς ἅπαντα τῶν ὑπὸ τὸ Ῥωμαϊκὸν Κράτος ὑπηκόων τὰ πλήθη, καὶ αὐτὸν τὸν Ἰωσὴφ, νὰ ἀναβῇ ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας, εἰς Βηθλεὲμ πόλιν τῆς Ἰουδαίας, ὅθεν κατήγετο, διὰ νὰ ἀπογραφῇ καὶ αὐτὸς μετὰ Μαριὰμ τῆς αὐτοῦ μνηστῆς, κατὰ τὸ τοῦ μοναρχοῦντος τότε Αὐγούστου πρόσταγμα [2]) Ἐπειδὴ δὲ, διὰ τὴν

---

[1]) Ἐν ἔτει 42. τῆς Αὐγούστου Μοναρχίας καὶ 33. τῆς Ἡρώδου Βασιλείας Δεκεμβρίου 25. (Χρυσόστ. τομ. Ε'. ὁμιλ.. ΜΓ'. Καὶ Αὐγουστῖν. περὶ Τριάδ. Βιβλ. Δ'. Κεφ. Ε'.) ἤτοι τῇ ζ'. τοῦ παρ' Ἑβραίοις Μηνὸς Θεβὰθ. τῇ ι'. ὥρᾳ τῆς νυκτὸς· ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος πρώτῃ, (ὡς ἐσημείωσεν Ἱππόλυτος ὁ Θηβαῖος ἐν τῷ χρονικῷ συντάγματι.) ἢ ἄλλως περὶ τὰ μέσα τῆς νυκτὸς ἐπιφωσκούσης Τετράδος, καθ' ἣν δηλ. ἡμέραν ἐκτίσθη καὶ ὁ αἰσθητὸς ἥλιος· (ὡς γράφει ὁ Ἀθηνῶν Μελέτιος ἐν τῇ Ἐκκλ. Ἱστορίᾳ Βιβλ. Α. Κεφαλ. Γ'.) ἢ, ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος Ε'. καθὼς θέλει ὁ Καλμέτης, ἐν τῇ ἁρμονίᾳ τῶν Εὐαγγελίων. Περὶ μὲν οὖν ταύτης τῆς τῶν ἡμερῶν καὶ ὡρῶν ἀκριβολογίας κρινέτω ἕκαστος, ὡς βούλεται· ἡ δὲ τοῦ μακαρίου Ἐπιφανίου γνώμη (ἥτις ἀποδίδοται καὶ τοῖς Σύροις, καὶ τοῖς Ἁρμενίοις·) λέγοντος Αἱρέσ. ΝΑ'. Ἀριθμ. 24. καὶ 27. ὅτι Ἰανουαρίου ς'. ὁ χριστὸς ἐγεννήθη. δὲν φαίνεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δεκτὴ· ὡς οὐδ' ἡ ἐκείνων γνώμη, οἵτινες παρὰ Κλήμεντι τῷ Ἀλεξανδρεῖ (Στρωματ. Α'.) εἰς διαφόρους χρονολογικὰς ὑπολήψεις περὶ τούτου διηνέχθησαν.

[2]) Δύο ἀπογραφαὶ τῶν ὑπηκόων δόγματι τοῦ Καίσαρος ἔγιναν· Ἡ μὲν πρώτη, περὶ ἧς ὁ λόγος ἐνταῦθα· (Λουκ. Β'. 2.) ἡ δὲ δευτέρα, μετὰ δέκα σχεδὸν ἐνιαυτοὺς ὕστερον, περὶ ἧς ὁ αὐτὸς Λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεισι (Κεφαλ. Ε'. 37.) τῆς δευτέρας ποιεῖται μνείαν καὶ ὁ Ἰώσηπος (Ἰουδαϊκ. ἀρχαιολ. Βιβλ. ΙΗ'. Κεφ. Α'.) σεσῳ δὲ τὴν πρώτην οὗτος, ὡς μηδὲν ἀνήκουσαν τῷ Ἡρώδῃ, μηδ' ἀναφερομένην ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι

συνδρομὴν τοῦ πολλοῦ πλήθους, οὐκ ἦν περισσὸς τόπος ἐντῷ Δημοσίῳ καταλύματι, ἡ περίστασις τῆς στενοχωρίας ἔφερεν, ἐπιστάσης τῆς ὥρας τοῦ τόκετοῦ νὰ παραμερίσῃ ἡ παρθένος εἰς ἕν σπήλαιον, τὸ ὁποῖον πλησίον τῆς Βηθλεέμ ἐυρισκόμενον ἐχρησίμευεν εἰς σταῦλον τῶν ἀλόγων ζώων, καὶ νὰ ἀναθέσῃ τὸ βρέφος τὸ γεννηθὲν ἐπὶ φάτνην [3]). Ἐξ οὗ καὶ ἡ παράδοσις, ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνεκλίθη γεννηθεὶς μεταξὺ δύο ζώων βοός τε καὶ ὄνου· τὴν ὁποίαν παράδοσιν φαίνεται, ὅτι δικαιολογοῦσι καὶ τὰ προφητικὰ

Νικολάου τοῦ Λαμασκηνοῦ. Ἐν μὲν γὰρ τῇ πρώτῃ ψιλή τις τῶν ὑπηκοων ἐξαρίθμησις ἐγίνετο, ἄνευ ἐπιβαλλομένης δασμοφορᾶς, βασιλεύοντος τοῦ Ἡρώδου. Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ δασμοφορᾶς ἕνεκεν ἀπεγράφοντο οἱ Ἰουδαῖοι, ὑποδουλωθέντος τοῖς Ῥωμαίοις τοῦ γένους ἐπικρατέστερον. Ὅθεν καὶ ἡστάσις ἐκινήθη ἐν ταύτῃ ὑπὸ Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου, περὶ ἧς ἐν ταῖς πράξεσιν. Ὁ τοίνυν Λουκᾶς ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ ἀναφέρει τὴν πρώτην, τὴν ἐπὶ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως.

Ἀλλ' ἐρεῖς ἐπὶ τῆς πρώτης ταύτης, οὐκ ἦν ἡγεμονεύων τῆς Συρίας ὁ Κυρήνιος, ὡς λέγει ὁ Εὐαγγελιστής· ἀλλὰ Σέντιος Σατουρνῖνος ἢ Κυϊντίλιος Οὔαρος, ὁ ἐκεῖνον διαδεξάμενος. (Τερτυλλιανὸς κατὰ Μαρκίωνος, Βιβλ. Δ', Κεφ. ΙΘ'.) ὁ δὲ Κυρήνιος ἡγεμόνευσεν ἔπειτα μετὰ τὴν Ἀρχελάου ἐξορίαν, ἐν καιρῷ τῆς δευτέρας ἀπογραφῆς. Ἀποκρίνονται, εἰς τοῦτο: (ὅρα Βεαυσώβλην καὶ Λαμφάντην, ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς Καινῆς. Διαθήκης Γαλλιστὶ, ἐν τῷ Γενικῷ Προλόγῳ Σελ. ΙΘ'.) Ὅτι ἴσως ὁ Κυρήνιος ἐπέμφθη διὰ νὰ ἐπιστατήσῃ εἰς τὴν πρώτην ἀπογραφὴν, ὡς παρὰ τοῦ Αὐγούστου Ἐπίτροπος. ἢ τὸ αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρωτη ἐγένετο κτ., νοητέον οὕτως: ὅτι, προτέρα ἐγένετο ἢ κατὰ τον χρόνον, καθ' ὃν ἡγεμόνευσε τῆς Συρίας Κυρήνιος.

Ἀλλ' ἔτι ἀπορεῖται, πῶς οὐδεμία τῆς ἀπογραφῆς ταύτης μαρτυρία παρὰ τοῖς ἔξωθεν ἱστορικοῖς διασώζεται; ἀποκρίνονται, διότι ἠφανίθησαν τὰ ὑπομνήματα τῆς τοῦ Αὐγούστου Δεκαετηρίδος, καθ' ἣν ἡ ἀπογραφὴ αὕτη ἐγένετο. Ἀλλ' ἦν, ὡς ἔοικε, τὸ πρᾶγμα πασίδηλον. Ἐπειδὴ ὁ Θεῖος Ἰουστῖνος ἐν τῇ Β'. τῶν ἀπολογιῶν· καὶ ὁ Τερτυλλιανὸς κατὰ Μαρκίωνος Βιβλ. Δ'. Κεφ. ζ'. παραπέμπουσι τοὺς ἐξ ἐθνῶν, καὶ ἐκ τῶν αἱρέσεων, εἰς τοὺς δημοσίους Πίνακας, οἵτινες τότε ἔτι διεσώζοντο, διὰ νὰ πληροφορηθῶσι

[3]) Λουκᾶς Β'. 1 — 7, Ὅρα Ἰουστῖν. ἐν τῷ Διαλόγ, καί Εὐσέβ. Εὐαγγε ἀποδείξ. Βιβλ. Ζ'. Κεφ. Δ'. Καὶ Ἱερώνυμ. Ἐπιστ. κδ' πρὸς Μάρκελλ. Καὶ Ἐπιφάν. αἱρὶσ. ΝΔ'. Καὶ τὸν Νύσ. Λόγ. εἰς τὴν Χριστοῦ Γίνν. Καὶ Θεοδώρετ. Βιβλ. Η'. Θεραπ. Ἑλλην. Παθημ. καὶ ἄλλ.

λόγια [4]). Καὶ τοι τὰ ζῶα ταῦτα τροπικῶς παῤ ἄλλοις νοοῦνται, ἀντὶ τῶν ἐξ Ἰούδα ἐνίων, καὶ τῶν ἐξ ἐθνῶν πιστευσάντων εἰς τὸν ἐνανθρωπήσαντα Κύριον· ἢ ἄλλως προσφυέστερον· περὶ οὗ μέτιθι τοὺς ἐξηγητάς·

§ 13.

Ἀλλ' ἐν ᾧ τόσον πενιχρῶς ὑπεδέχετο τὸν γεννηθέντα σωτῆρα ἡ γῆ μεγαλεπρεπῶς ἄνωθεν ἐπανηγύριζεν ὁ Οὐρανὸς τὴν Κοσμοσωτήριον αὐτοῦ ἐπιδημίαν. Ποιμένες τινὲς εἰς τὰ πέριξ τῆς Βηθλεὲμ, τῶν ἰδίων προβάτων ἀγρυπνοι φύλακες περιλαμφθέντες ἐξαίφνης ὑπὸ ἐξαισίου φωτὸς, εἶδον ἔμπροσθεν αὐτῶν Ἄγγελον, εὐαγγελιζόμενον αὐτοῖς τὴν τοῦ Κυρίου χαρμόσυνον Γέννησιν· καὶ μετ' αὐτὸν εἶδον καὶ ἤκουσαν στρατιὰν ὁλόκληρον οὐρανίων Δυνάμεων, ὅιτινες μὲ Ἀγγελικὰς ὑμνῳδίας ἀπέδιδον τὴν δόξαν εἰς τὸν Θεὸν, τὴν εἰρήνην εἰς τὴν γῆν, καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸν ἐκ Θείας εὐδοκίας καὶ χάριτος ἔλεον· ἐξ ὧν πληροφορηθέντες οἱ ἁπλοϊκοὶ ποιμένες, καὶ δραμόντες εὐθὺς καὶ εὑρόντες καθὼς ἤκουσαν τὸ νεοτεχθὲν βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ ἐπιστρέψαντες ἔπειτα μὲ μεγάλην χαρὰν ὕμνουν καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν, καὶ ἐκήρυττον εἰς ἅπαντας τὰ ξένα καὶ θαυμαστὰ, ὅσα καὶ ἀκοῦσαι καὶ ἰδεῖν ἠξιώθησαν [5]).

§ 14.

Πολλὰ τερατώδη, καὶ παράδοξα συμβάντα, οἱ συγ-

[4]) Ἀββακοὺμ Γ'. 12. Καὶ Ἡσαΐ Α'. 5 Ὅρα καὶ Ἱερὼν ἐπιστ. κζ'. πρὸς Εὐστόχ. Καὶ Ναζιανζ. καὶ Νύσσ. Ὁμιλ εἰς τὴν ριΧστοῦ Γέννησιν. Καὶ Κύριλ. Ἱεροσολύμ. Κατηχ. Β'. καὶ ἄλλ.

[5]) Λουκ Β'. 8 — 20.

γραφεῖς ἐσημείωσαν [6]) ὡς προμηνύματα τῆς γεννησομένης, ἢ καὶ ὡς μαρτύρια τῆς γενομένης ὑπερκαταλήπτου οἰκονο-

[6]) *Α΄. Διάφορα* (λέγουσιν) *ἀγάλματα, τῶν ἐν τῷ Καπιτολίῳ τῆς Ῥώμης Θεῶν καὶ Ἡρώων, διὰ κεραυνοῦ κατασκήψαντος ἀνελύθησαν. Καὶ οἱ ἐπὶ τῶν Κύρβεων κεχαραγμένοι Ῥωμαϊκοὶ Νόμοι ἀπηλείφθησαν.* (*ἐκ τῶν Δίων. Ἰοτορ.*) *Β΄. φήμη τις κατὰ Ῥώμην διέτρεχε δημοσίᾳ προαγγέλλουσα τὴν Γέννησιν ἑνὸς Βασιλέως Μεγάλου· ὅθεν ἡ σύγκλητος ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιῶσα, ἔυλογον ἔκρινε νὰ θεσπίσῃ, μηδὲν τῶν κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν τεχθησομένων βρεφῶν νὰ τηρηθῇ εἰς ἀνατροφήν.* (*Σουετόν. εἰς βίον Αὐγούστου. Κεφ. 94.*) *Γ΄. ὅτε ἐν ᾧ εἰς Ῥώμην ὁ Ἄυγουστος εἰσεπόμπευεν, αἰθρίας οὔσης, λαμπρά τις ἶρις τὸν ἡλιακὸν περιέστεφε δίσκον· καὶ ἀκτινοβολῶν ἔπειτα τὸν ἐφεξῆς χρόνον ὁ φωστὴρ, τρεῖς ἐξέλαμπε περιαστράπτοντας κύκλους, ὧν ὁ εἷς φλογοειδὴς ἀνέδυδε στάχυας.* (*Παῦλος Ὁρόσιος καὶ Ἄλλοι.*) *Δ΄. ὅτι κατὰ τὸν τρίτον ἐνιαυτὸν τῆς ἐν Ῥώμῃ Τριανδρικῆς Ἡγεμονίας, ἐκεῖθεν τοῦ ποταμοῦ Τιβέρεως, δι' ὁλοκλήρου ἡμέρας, ἔλαιον ἀπὸ τῆς γῆς ἀνεπήγασεν.* (*αὐτι*) *Καίτοι τοῦτο πρὸ εἴκοσι καὶ τριῶν πρὶν τῆς χριστοῦ Γεννήσεως συμβὰν καθιστορεῖ ὁ Εὐσέβιος. Ε΄. ὅτι ὁ Αὔγουστος ἀυταρχήσας ἀπέκλεισε τὸν Ἰανοῦ ναὸν καὶ ἀπηγόρευσε τὸ νὰ ἀποκαλῶσιν αὐτὸν Κύριον.* (*Παῦλ. ὁρόσιος*). *ς΄. ὅτε ὁ αὐτὸς Αὔγουστος μαντευόμενος περὶ τοῦ μέλλοντος αὐτὸν διαδέχεθαι, ἤκουσε παρὰ τῆς ἐν Δελφοῖς Πυθίας, τὰ τεθρυλλημένα ἐκεῖνα. Παῖς Ἑβραῖος κέλεταί με καὶ τλ. τὰ ὁπόσα* (*Νικηφόρος ὁ Καλλιστος, Κεδρηνὸς, Σουΐδας, καὶ ἄλλοι.*) *πολλοὶ ἀναφέρουσιν· ὅθεν εἰς Ῥώμην ἐπανελθὼν ἔστησε* (*λέγουσιν ἐπὶ τοῦ Καπιτολίου βωμὸν μετὰ τῆς Ἐπιγραφῆς·*

«Ara Prinogeniti Dei.»

«*Βωμὸς τῷ Προτογόνῳ.*

Τὰ τοιαῦτα οἱ Κριτικώτεροι οὐδόλως ἐγκρίνουσι διάτε ἄλλους λόγους, καὶ ὅτι οἱ ἀρχαιότεροι τῶν Πατέρων, καὶ μάλιστα Ἰουστῖνος ὁ Φιλόσοφος καὶ μάρτυς, καὶ ὁ Τερτυλλιανὸς καὶ οἱ ἄλλοι, οἱ τὰς ἀπολογίας ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν συγγράψαντες, οὐδόλως αὐτὰ ἀπομνημονεύουσιν· (*ὅρα Σαμουῆλον Βασνάγιον, Τόμ. Α΄. τῶν χρονικῶν Σελ.* 178) *Ἐπὶ δὲ τούτοις, καὶ τὸ ὑπὸ Πέτρου τοῦ Δαμιανοῦ, (ὅς ἤκμαζε κατὰ τὸ μέσον, τοῦ ΙΑ΄, αἰῶνος). ἀναφερόμενον· ὅτι κατὰ τὴν αὐτὴν νύκτα τῆς τοῦ Κυρίου Γεννήσεως, κατεδαφίθη τὸ ἐν Ῥώμῃ τέμενος τῆς Εἰρήνης κατασεισθέν·* (*περὶ οὗ δῆθεν προειρημένον ἦν, ὅτι τοῦτο ἔμελλε νὰ συμβῇ ὅταν παρθένος γεννήσῃ*). *Τὸ τοιοῦτον παρὰ πάντων ἐλέγχεται ὡς ἐπίπλαστον· ἐπειδὴ τὸ τέμενος ἐκεῖνο οἰκοδομήθη πολλῷ ὕστερον. δηλαδὴ ὑπὸ Τίτου, ἀφιερωθὲν τῷ Πατρὶ αὐτοῦ Οὐεσπασιανῷ Ἡφαίθη δε μετὰ ταῦτα ὑπὸ πυρκαϊᾶς ἐπὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Κομμόδου· Περὶ οὗ ὅρα Ἰώσηπον, καὶ Σουετόνιον, καὶ Πλίνιον, καὶ Ἡρωδιανὸν, κξ.*

μίας. Ἀλλ' ἡ τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ ἐν σαρκὶ ἐπιδημία, δὲν ἔχει χρείαν τῶν τοιούτων ἀνθρωπίνων μαρτυριῶν, ἀδόξων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστων καὶ ἀμφιβόλων, ἔχουσα ἐξ αὐτῶν τῶν Ἱερῶν γραφῶν, καὶ ἐκ μυρίων ἄλλων βεβαιοτάτων καὶ ἀναντιῤῥήτων Θεοσημειῶν, τὸ ἀσφαλὲς τῆς πίστεως καὶ ἀναμφίβολον.

§ 15.

Τῇ ὀγδόῃ ἀπὸ τῆς Γεννήσεως ἡμέρᾳ [7]) ἐκαταδέχθη τὴν ὑπὸ τοῦ Νόμου διατεταγμένην περιτομὴν ὁ τοῦ Νόμου ποιητὴς, λαβὼν κατὰ τὴν τοῦ Ἀγγέλου παραγγελίαν [8]) τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα· Ἰησοῦς· τίς αὐτὸν περιέτεμεν; ὁ Ἰωσὴφ ὁ νομιζόμενος αὐτοῦ Πατὴρ [9]); ἢ ἄλλος τις; καὶ ποῦ, ἐν αὐτῷ τῷ σπηλαίῳ [10]), ἢ ἀλλαχοῦ; οὔτε οἱ Εὐαγγελισταὶ ἔγραψαν, οὔτε χρεία τις ἠνάγκαζε περὶ τούτων νὰ γράψωσι· ἐπειδὴ οὐδὲν ὄφελος πρὸς σωτηρίαν ἐστι, τὰ τοιαῦτα νὰ τὰ ἠξέυρωμεν.

§ 16.

Ἀφ' οὗ ἐπληρώθησαν αἱ τεσσαράκοντα ἡμέραι [11]) τοῦ καθαρισμοῦ τῆς καθαρωτάτης Μητρὸς, ἀνήνεγκεν ἡ Πάναγνος εἰς Ἱερουσαλὴμ τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, ἐν τῷ Ἱερῷ παραστήσασα κατὰ τὸν νόμον Μω-

[7]) *Ἰανουαρίου πρώτῃ ἤτοι τοῦ παρ' Ἑβραίοις Θεβὰθ ιδ΄. τῆς ἑβδομάδος ἡμέρᾳ πέμπτῃ· κατὰ τοὺς ἐν ταύτῃ τῆς ἑβδομάδος τῇ ἡμέρᾳ ὑποτιθεμένους τὴν Γέννησιν.*

[8]) *Ματθ. Α΄.* 21. *Λουκ. Α΄.* 31. *καὶ Β΄.* 21.

[9]) *Εφραὶμ ὁ Σύρος παρὰ Μελετίῳ τῷ Ἀθηνῶν, Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ Α΄. Κεφ Γ΄.*

[10]) *Ἐπιφάνιος παρὰ τῷ αὐτῷ αὐτ.*

[11]) *Τῇ Β΄. τοῦ φευρουαρίου.*

[12]) *Ἐξόδου Π΄.* 1 — 3. *Καὶ ΛΑ΄.* 19 — 20. *Καὶ ἀριθμ. Γ΄.* 47. *καὶ ΙΖ΄.* 16

σέως· [12]), προσφέρουσα καὶ τὴν νενομισμένην θυσίαν [13]) ζεῦγος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν [14]). Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τε καὶ ὥραν, ὁδηγηθεὶς πάντως ὑπὸ πνεύματος Ἁγίου εὑρέθη παρὼν ἐκεῖ καὶ ὁ εὐλαβὴς καὶ δίκαιος ὑπέργυρως Συμεών· ὅστις περιμένων πρὸ πολλοῦ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ, καὶ πεπληροφορημένος ἐκ Θείας ἄνωθεν ἀποκαλύψεως, ὅτι δὲν θέλει ἰδεῖ θάνατον πρὶν ἤδη τὸν χριστὸν Κυρίου, ἰδὼν τότε, καὶ δεξάμενος ἐν ταῖς γηραιαῖς αὐτοῦ ἀγκάλαις, ἀπέδωκε δόξαν τῷ Θεῷ, τὴν τρίτην ᾄσας ᾠδὴν τῆς Νέας Διαθήκης Καὶ ὡμολόγησεν ὅτι μετὰ χαρᾶς λοιπὸν κλείει τὰ ὄμματα εἰς θάνατον, ἀφ' οὗ εἶδε τὸ φῶς τῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἐθνῶν, καὶ τὴν δόξαν τοῦ Ἰσραήλ· ἀκολούθως εὐλόγησε καὶ τοὺς μακαρίους γονεῖς τοῦ παιδός· καὶ προειπὼν ὅτι αὐτὸς ὁ παῖς ἔσται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον, προεδήλωσε καὶ εἰς τὴν Μητέρα αὐτοῦ, τὴν ὅσην δριμύτητα λύπης κατακάρδια ἔμελλε νὰ αἰσθανθῇ ἐπ' αὐτῷ ὕστερον [15]).

§ 17.

Λέγουσιν, ὅτι ὁ Συμεὼν εἷς ἦν τῶν Ο'. Ἑρμηνευτῶν τῆς παλαιᾶς Διαθήκης ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου· καὶ ὅτι ἑρμηνεύων τὸ τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου χρησμολόγημα: Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν Γαστρὶ ἕξει κξ., καὶ διαπιστήσας εἰς τὸ παράδοξον τῆς προρρήσεως, ᾐξιώθη τοῦ χρηματισμοῦ, ὅτι μέλλει νὰ ζήσῃ ἕως οὗ λάβῃ τὸν παρ-

[13]) Λευϊτικ. ΙΒ'. 7.
[14]) Λουκ. Β'. 22 — 24.
[15]) Λουκ. αὐτ. 25 — 35.

θενικὸν προφητευθέντα τόκον εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ [16](Ἂν τοῦτο ἦτον ἀληθὲς, ὁ Συμεὼν ἔπρεπε νὰ εἶναι ἐπέκεινα τῶν 270. ἐτῶν ὅταν ἐτελεύτησεν. Ἄλλοι γενεαλογοῦσι τὸν Συμεὼν, υἱὸν μὲν τοῦ πατριάρχου τῶν Ἑβραίων Χιλλὲλ, πατέρα δὲ τοῦ περιφήμου ἔπειτα Γαμαλιὴλ, τοῦ ἀναφερομένου ἐν ταῖς Πράξεσι [17]). Καὶ οἱ μὲν αὐτὸν καθιστῶσι τοῦ συνεδρίου πρόεδρον· οἱ δὲ, Ἱερέα μόνον χειροτονοῦσιν. οἱ δὲ ἀσφαλέστεροι, μηδὲν τῶν εἰρημένων ἐκ τῆς Εὐαγγελικῆς Ἱστορίας περὶ αὐτοῦ συνάγοντες, ὡς ἄνδρα ἁπλῶς πνευματοκίνητον τὸν Θεοδόχον γεραίρουσιν:

§ 18.

Ἐκεῖ τότε καὶ ἡ ὑπέργηρως Ἄννα, θυγάτηρ τοῦ Φανουὴλ, ἐκ Φυλῆς Ἀσήρ, ἥτις μετὰ τὴν χηρείαν αὐτῆς νηστεύουσα καὶ προσευχομένη νύκτα καὶ ἡμέραν προσήδρευεν εἰς τὸ Ἱερὸν, ἐκινήθη καὶ αὐτὴ ὁμοίως ὑπὸ τοῦ πνεύματος· καὶ ἀνοίξασα ἐνθέως τὸ στόμα, ἀνύμνει μεγαλοφώνως καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεὸν, κηρύττουσα καὶ πληροφοροῦσα τοὺς πάντας, ὅσοι ἐν Ἱερουσαλὴμ περιέμενον τὴν ἐκ τοῦ προσδοκωμένου Μεσίου ἀπολύτρωσιν [18]) Καὶ εἶναι λοιπὸν σημειώσεως ἄξιον, ὅτι τὸν καιρὸν τῆς ἐπιποθήτου ταύτης ἀπολυτρώσεως, πλησίον ἐγγίζοντα μὲν, τὸν ἤλπιζον σχεδὸν οἱ πάντες· ἐλθόντα δὲ τότε καὶ φθάσαντα τὸν ἐκήρυξαν καὶ τὸν ἐβεβαίωσαν μὲ διαφόρους παραδόξους ἐκβάσεις πολλοί. Ἕνας Ἱερεὺς

[16]) Γεώργ. ὁ Κεδρηνὸς ἐν τῇ συνόψει τῶν Ἱστορ. Καὶ ἐξ αὐτοῦ Μελέτ. ὁ Ἀθηνῶν. καὶ ἄλλοι. Τὰ δ' αὐτὰ λέγει καὶ Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος Βιβλ Α' Κεφ. ΙΒ'. Πλὴν ὅσον οὗτος οἶδεν τὸν παρασταίνει ἕνα τῶν Ο'.
[17]) Κεφάλ. ΚΒ'. 3.
[18]) Λουκ. Β' 36 — 33.

παῤ ἡλικίαν τεκνογονῶν, καὶ ἐξαίφνης πρῶτον ἄφωνος, εἶτα τὴν φωνὴν ἀναλαμβάνων, καὶ ἐπισφραγίζων καὶ φωνῇ καὶ πράγματι τῆς ὀπτασίας τὸ Θαῦμα, ὁ Ζαχαρίας. Ἕνα ἔμβρυον, εἰς τὴν κοιλίαν ἔτι τῆς μητρὸς αὐτοῦ ἀνασκιρτῶν, καὶ προσκυνῶν τὸν μετ' αὐτόν γεννηθῆναι μέλλοντα Δεσπότην αὐτοῦ καὶ Κύριον, ὁ Ἰωάννης. Μία στεῖρα, παῤ ἐλπίδα κυοφοροῦσα, καὶ ἐπάνω εἰς τὴν ἀτονίαν τῆς παρηλικιώσεως τίκτουσα, ἡ Ἐλισάβετ. Μία Παρθένος, ἀπειράνδρως μήτηρ ἀναδεικνυομένη, ἡ Μαριάμ. Ἕνας γέρον πνευματοφόρητος, ζῶν ἕως οὗ ἴδῃ τὴν δόξαν τοῦ λαοῦ Ἰσραὴλ, καὶ θνήσκων ἀφ' οὗ τὴν εἶδε, κατὰ τὸ δοθὲν αὐτῷ χρησμολόγημα, ὁ Συμεών. Καὶ μία γηραιὰ Προφῆτις, ἐκ θείας ἐπιπνόιας, μαρτυροῦσα τὸν γεννηθέντα σωτῆρα, ἡ Ἄννα [19]) Αὐτοὶ πάντες ἐπιστοποίησαν ὅτι ἐγεννήθη ἐκεῖνος, ὃν οἱ Ἄγγελοι ἀνήγγειλαν εἰς τοὺς ποιμένας, καὶ οἱ ποιμένες εἰς πάντας τοὺς κατοίκους τῆς Βηθλεέμ. Ἀλλὰ τὴν τοῦ σωτῆρος ἐπιφάνειαν προέδειξε καὶ ἕνας παράδοξος καὶ ἀλλόκοτος ἀστὴρ, ὁ φανεὶς ἐν τῇ ἀνατολῇ εἰς τοὺς Μάγους· καὶ οἱ Μάγοι φθάσαντες ἐμήνυσαν εἰς τὸν βασιλεύοντα τότε τῆς Ἰουδαίας Ἡρώδην. Καὶ ὁ Ἡρώδης ἐκοινολόγησεν εἰς ἅπαντας τοὺς Ἀρχιερεῖς καὶ Γραμματεῖς τοῦ Λαοῦ, ἀνερωτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται; καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ Γραμματεῖς εἰς τὸν Βασιλέα πάλιν, καὶ εἰς ὅλον τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν ἐρευνήσαντες καὶ ἑυρόντες παρὰ τῷ Προφήτῃ [20]) ὅτι ὁ Χριστὸς ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας.

[19]) Ἀμβρόσιος ἐν ὑπομνήμ. εἰς τὸν Λουκᾶν.
[20]) Μιχαίας Ε'. 12.

§ 19.

Οἱ ῥηθέντες Μάγοι, κατά τινα παράδοσιν [21]) ἥτις θεμελιωμένη φαίνεται εἰς τὸ ψαλμικὸν λόγιον [22]), ὀνομάζονται Βασιλεῖς. Διακρίνονται δὲ, οὐ μόνον ὡς Ἄρχοντες καὶ Δυνάσται ἐπὶ τῶν ἰδίων ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἄνδρες σοφοὶ, καὶ εἰς τὴν ἀστεροσκοπίαν μάλιστα ἔκδοτοι [23]). Κρατεῖ περὶ αὐτῶν γνώμη κοινὴ, ὅτι ἦσαν τὸν ἀριθμὸν τρεῖς, διὰ τὰ τρία ἴσως εἴδη τῶν δώρων, τὰ ὁποῖα προσήνεγκαν, χρυσὸν, καὶ λίβανον, καὶ σμύρναν [24]). Τινὲς δέ τῶν ὕστερον ἐτόλμησαν εἰπεῖν καὶ τὰ ἐκείνων ὀνόματα [25]). Ἱστορήθη, ὅτι καὶ κατηχήθησαν οὗτοι μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ, καὶ ἐβαπτίθησαν, καὶ τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ τέως ὑπέστηταν μαρτυρικὸν θάνατον, ἐν πόλει τινὶ τῆς Ἀραβίας· ἢ ὡς οἱ Ἀρμένιοι διατείνονται, ἐν Μαγέβ πόλει τῆς Ἀρμενίας· Δείκνυνται δέ ἄχρι τῆς σήμερον καὶ τὰ ἐκείνων λείψανα ἐν Κολωνίᾳ τῆς Γερμανίας τιμώμενα [26]). Ὁ μὲν οὖν τόπος, ἤτοι ἡ χώρα, καθ' ἣν οἱ Μάγοι τὸν παράδοξον καὶ ἀσυνήθη νέον κατεῖδον Ἀστέρα· καὶ ὁθεν ἐκινήθησαν εἰς προσκύνησιν τοῦ Θεοσημάντου Βασιλέως, πλατυτέρῳ

[21]) Τερτυλλ. κατὰ Ἰουδαίων. καὶ Βιβλ. Γ'. κατὰ Μαρκίων Χρυσόστ. εἰς τὴν Γέν. τοῦ Προδρ. Θεοφύλ. εἰς Ματθ. Κεφ. Β'.
[22]) Ψαλμ. ΟΑ'. 10.
[23]) Νικηφόρ. Καλλιστ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Α' Κεφ. ΙΓ'.
[24]) Ματθ. Β'. 11.
[25]) Κάσπαρ, Μελχιὼρ, Βαλτάσαρ· ἢ κατ' ἄλους: Μαγαλάτ, Γαλγαλάτ, Σαρακίμ. ἢ κατ' ἄλλους: Ἄτωρ, Στάτωρ, Περάτωρ· Ὅρα Δρούσιον ἐν τοῖς παρασημειογράφοις, οἵτινες Ἰηρὶ Κριτικοὶ ἐπιγράφονται· εἰς τὸ κατὰ Ματθ. Κεφ. Β'. Καὶ Καζαυβόνον εἰς τὰ τοῦ Βαρονίου Καὶ Ἀνγουστ. Καλμετ. ἐν τῇ Διαλέξει, τῇ περὶ τῆς τῶν Ἁγίων Μάγων προσκυνήσεως.
[26]) Ὅρα Καλμετ ἐν τῇ ῥηθείσῃ Διαλέξει.

ὀνόματι λέγεται ἡ Ἀνατολή· [27]) Ἴλην, ἄλλοι μὲν τοὺς φέρουσιν ἐκ τῶν νοτιωτάτων ὁρίων τῆς Αἰθιοπίας. [28]) ἄλλοι ἀπὸ τοῦ Σαβά τῆς Ἀραβίας [29]), ἄλλοι ἐκ τῆς γῆς Εὐϊλάτι [30]); ἄλλοι ἐκ τῆς Δαμασκοῦ [31]), ἄλλοι ἐκ τῆς Ἀρμενίας [32]). Οἱ περισσότεροι ὅμως τοὺς λέγουσιν ἐκ Περσίδος [33]), Ἀλλ' ἀπίθανον δὲν εἶναι ἐάν τις εἴπῃ, ὅτι ἴσως οἱ Μάγοι ἐξῆλθον ἀ'πὸ τῆς ἐρήμου Ἀραβίας, ἢ καὶ ἐκ τῆς Μεσοποταμίας, ἢ καὶ ἐκ γῆς Χαλδαίων· ἐπειδὴ αἱχῶραι αὗται παραδηλούμεναι εὑρίσκονται ἐν ταῖς Γραφαῖς διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς Ἀνατολῆς [34]).

§ 20.

Ἡ ἀξιολογωτέρα ὅμως ἔρευνα γίνεται περὶ τοῦ χρόνου τῆς τῶν Μάγων ἀφίξεως. Πότε δηλαδὴ αὐτοὶ ἐλθόντες εἶδον καὶ προσεκύνησαν ἐκεῖνον τὸν Βασιλέα, τοῦ ὁποίου τὴν Γέννησιν, ἐκ παλαιοτάτων χρησμῶν [35]) περιμένοντες, ἔγνωσαν διὰ τῆς Ἀνατολῆς τοῦ παραδόξου νεοφανοῦς Ἀστέρος. Ἂν οἱ Μάγοι ἔφθασαν εἰς Βηθλεὲμ πρὸ τῶν

---

[27]) Ματθ. Β'. 2 — 9.

[28]) Αὐγουστ. Λογ Θ'. ἄλλ. ρ'κη.

[29]) Χρυσόστ. εἰς τὴν Γέννησ. τοῦ Προδρόμου.

[30]) Ἐρωτήμ Α'. τῶν ἐν τοῖς Αὐγουστίνου Συγγράμμασιν.

[31]) Τερτυλ. ἐν τοῖς κατὰ Ἰουδ.

[32]) Οἱ Ἀρμένιοι αὐτοὶ παρὰ Χαρδίνῳ· ἐν τῇ κατὰ Περσίαν: περιηγήσει, Τόμ. Γ'.

[33]) Χρυσόστ. ὁμιλ. Ζ. τῶν εἰς Ματθ. Κύρριλ. Ἀλεξανδρ. Βιβλ. Α'. εἰς τὸν Ἡσαΐαν. Κλήμης Ἀλεξ. Βιβλ. α. τῶν στρωμ. Βασίλ. ὁ Μέγ. εἰς τὴν του Χριστοῦ Γέννησ. Θεοφύλακτ. εἰς τὸ κατὰ Ματθ., σὺν οἷς καὶ πολλοὶ τῶν ὕστερον.

[34]) Ὅρα τὸν Καλμέτην ἐν τῇ Διαλέξει περὶ τῆς τῶν Μάγων προσκυνήσ. ἐπιστηρίζοντα τὴν γνώμην, καὶ διὰ τῆς μαρτυρίας τῶν Παλαιῶν· (Τερτυλ κατὰ Ἰουδαίων· Καὶ Βιβλ. Γ'. κατὰ Μαρκίων. Καὶ Ἰουστῖν. ἐν τῷ Δ·α. λόγῳ. τῷ πρὸς Τρύφ. Καὶ Ἐπιφάν. ἐν τῇ ἐπιτομῇ τῆς Καθολικ. Πίστ.) καὶ δὴ, καὶ διὰ τῆς τῶν Νεωτέρων.

[35]) Ἀριθμ. ΚΔ'. 17.

μ'. ἡμερῶν τοῦ καθαρισμοῦ τῆς ὑπεράγνου Μητρὸς, πῶς προσήχθη τὸ παιδίον μετὰ τὴν ἐκείνων παρουσίαν εἰς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Ναὸν, ὅπου ὁ Ἡρώδης καὶ μετ' αὐτοῦ πάντα τὰ Ἱεροσόλυμα ἐταράττοντο, καὶ ἐπιμελῶς ἀνεζήτουν ἵνα εὕρωσι καὶ ἀναιρέσωσι τὸ βρέφος νεοτεχθέν, [36]). Καὶ πάλιν, ἂν οἱ Μάγοι ἔφθασαν μετὰ τὰς ἡμέρας τοῦ καθαρισμοῦ, καὶ τῆς ἐν τῷ Ναῷ παραστάσεως, πῶς εὗρον τὸ παιδίον ἐν Βηθλεὲμ; ὅταν ἠξεύρομεν, ὅτι ἀφ' οὗ οἱ γονεῖς ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας; [37]). Τινὲς θέλουσιν [38]), ὅτι ὁ Ἀστὴρ ἐφάνη πρὸ τῆς χριστοῦ Γεννήσεως εἰς τοὺς Μάγους, καὶ ὅτι εὗρον οὗτοι φθάσαντες τὸν χριστὸν ἀρτιγέννητον ἐν σπαργάνοις. Ἀλλ' ἡ ἀπορία ἔτι μένει· πῶς λοιπὸν ἀκινδύνως τὸ βρέφος ἐν τῷ Ναῷ προσενήνεκται; Διὰ τοῦτο ἄλλοι κρίνουσιν, ὅτι ὁ μὲν Ἀστὴρ ἐφάνη κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ χριστὸς ἐγεννήθη, καὶ οὐχὶ πρότερον· οἱ δὲ Μάγοι ἔφθασαν δύο χρόνους σχεδὸν μετέπειτα· καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εὗρον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς Μητρὸς αὐτοῦ [39]).

---

[36]) Μάτθ. Β' 3 κξ.

[37]) Λουκ. Β'. 39.

[38]) Χρυσόστ. ὁμιλ. Ζ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ. καὶ ἐξ αὐτοῦ ὁ Θεοφύλακτος. Συμφώνους δὲ τούτοις καὶ Ἰουστῖνον, καὶ Ἀθανάσιον, καὶ τὸν Δαμασκηνὸν Ἰωάννην, καὶ ἄλλους, ὁ Ἀθηνῶν Μελέτ. ἀναφέρει ἐν τῇ Ἐκκλησ. αὐτοῦ Ἱστορ. Βιβλ. Α'. Κεφ. Γ'., ἐπισημειῶν καὶ τὴν ἡμέραν, δεκάτην τρίτην ἀπὸ χριστοῦ Γεννήσεως, ς'. Ἰανουαρίου, καθ' ἣν ἔγινεν ἡ τῶν Μάγων προσκύνησις. Τῆς ὁμοίας δὲ (ὅσον κατὰ τὴν τῆς ὁ δοιπορίας, πρόληψιν) φέρεται γνώμης ἐν τοῖς Νεωτέροις καὶ Γρότιος (ἐν τοῖς τῶν Νεωτέρων Ἱεροῖς Κριτικοῖς). Καὶ ὁ Καλμέτης ἐν τῇ εἰρημένῃ αὐτοῦ Διαλέξει, καὶ ἄλλοι.

[39]) Ματθ. Β'. 11.

ὑπολαμβάνουσι δὲ οἱ οὕτω κρίνοντες, ὅτι ἐκ Ναζαρὲτ τότε, εἶχε πάλιν εἰς Βηθλεὲμ μεταβῇ ἡ Ἱερὰ Φαμιλλία [40]). Τὸ τοῦ Ἡρώδου πρόσταγμα, τὸ διορίζον τὴν σφαγὴν τῶν βρεφῶν, ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω [41]), φαίνεται ὅτι δίδει εἰς τὴν δευτέραν ταύτην γνώμην περισσοτέραν τὴν πιθανότητα. Ὅπως ὅμως καὶ ἂν ἠκολούθησε τὸ πρᾶγμα, ὁ Ἀστὴρ ἐφάνη, οἱ Μάγοι ἦλθον, ὁ Ἡρώδης ἐταράχθη, οἱ παῖδες τῆς Βηθλεὲμ, τὰ πρῶτα ὑπὲρ χριστοῦ μαρτυρικὰ σφάγια ὁλοκαυτώθησαν, καὶ αἱ προφητεῖαι διὰ τῆς τῶν πραγμάτων ἐκβάσεως ἐπιστώθησαν ὅτι πεπλήρονται.

§ 21.

Θαυμαστὸν, ὅτι τὴν βρεφοκτονίαν ὁ Ἰώσηπος τὴν ἀπεσίγησε. Τινὲς [42]) εἰκάζουσιν, ὅτι ἡ σφαγὴ ἐτελέσθη κρυφίως ἀπὸ οἴκου εἰς οἶκον ἐμπηδώντων ἐξαίφνης τῶν στρατιωτῶν· ἢ, ὡς στασιασμός τις τοῦ στρατιωτικοῦ δὲν ἀπεδόθη τῷ Ἡρώδῃ, ὡς ἔργον αὐτοῦ γενόμενον ἐξ ἐπιτάγματος. Ἄλλοι [43]) λέγουσιν. ὅτι ἐνδέχεται τὸ δράμα ἐλάνθανε τὸν Ἱστορικὸν Ἰώσηπον. ἢ, ὅτι οὗτος δὲν ἠθέλησε νὰ τὸ ἀναγράψῃ, ὡς μὴ εὑρὼν αὐτὸ ἱστορούμενον ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασι Νικολάου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Δῆλον δὲ, ὕτι ὁ Νικόλαος οὗτος, τὸν τρόπον κολακευ-

[40]) Ἐπιφάν. Αἱρέσ. ΝΑ· καὶ ΝΒ'. Ἱερώνυμος ἐν τοῖς κατ' Εὐσέβιον τὸν Παμφ. χρονικοῖς. Ἱππόλυτος ὁ Θηβαῖος ἐν τῷ χρονικῷ Συντάγματι. Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος Βιβλ. Α'. Κεφ. ΙΓ'. Καὶ ἐκ τῶν Νεωτέρων ὁ Σκαλίγερος, ἐν ταῖς εἰς τὸ Εὐσεβίου χρονικὸν παρατηρήσεσι· καὶ ἄλλοι.

[41]) Ματθ. Β'. 16.

[42]) Ὁ Λάμις ἐν τῇ Εὐαγγελ. ἁρμον. Σελ. 54.

[43]) Βεανσώβρ. καὶ Λαμφάντ ἐν τῷ Γενικῷ προλόγῳ, τῷ πρὸ τῆς ὑπ' αὐτῶν Ἐκδοφ. Ἑρμην. τῆς Καινῆς Διαθήκης Γαλλιστὶ. Σελ. 16.

τικώτατος τῶν Βασιλέων γενόμενος [44]), καὶ τῶν τοῦ Ἡρώδου Πράξεων ἐν τῇ συγγραφῇ ἀπεσίγησεν, ἢ παρεχρωμάτισε τὰς ἀτιμοτάτας καὶ αἰσχροτάτας· ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Ἰώσηπος [45]) τὸν ὑποπτεύθη. Ἀλλὰ καὶ χωρὶς τῆς Εὐαγγελικῆς Ἱστορίας, ἐξ ἧς τὸ πρᾶγμα καθίσταται ἀναμφίβολον, ἔχομεν καὶ τὴν μαρτυρίαν ἑνὸς ἐξωτερικοῦ, ὅστις ἄφησε γεγραμμένον [46]) ὅτι ἀκούσας ὁ Αὔγουστος, πῶς ὁ Ἡρώδης μεταξὺ τῶν πολλῶν ἄλλων ἐφόνευσε καὶ τὸν ἴδιον ἑαυτοῦ υἱὸν, εἶπεν ἐκεῖνο τὸ ἀστεῖον: Ὅτι, κρεῖσσον Ἡρώδου κυρίου εἶναι, ἢ υἱα,

§ 22.

Εἰς καιρὸν καθ' ὃν ἡ τοῦ Ἡρώδου μάχαιρα κατεθέριζε τοὺς παῖδας ἐν Βηθλεὲμ, τὸ παιδίον ὁ Ἰησοῦς, ἐκ παραγγελίας τοῦ Ἀγγέλου, ἔφυγεν εἰς Αἴγυπτον μετὰ τῆς Μητρὸς αὐτοῦ, ὑπὸ τὴν ἐπιστασίαν τοῦ Μνήστορος. Ἰωσὴφ· [47]) καὶ ἐκεῖ ἔμενεν, ἕως οὗ ὁ διώκτης τὸ ζῆν κατέστρεψεν, ὑδέρῳδεινῷ πιεσθεὶς, καὶ σαπεὶς ὅλος, καὶ σκώληκας ἐκβράσας ἀπὸ τοῦ σώματος [48]). Ἀλλ' ὁ καιρὸς

[44]) Ὁ Δαμασκηνὸς οὗτος Νικόλαος, καὶ τῆς Αὐγούστου φιλίας καταξιωθεὶς πλακοῦντας τινὰς φιλικῶς διέπεμπεν αὐτῷ οὓς Νικολάους ἐξ αὐτοῦ τοῦ Μαγειροσόφου ὁ Καίσαρ ὠνόμαζε. Φώτ Μυριόβιβλ. Κώδικ. ρπθ'.

[45]) Ἰουδαϊκ. Ἀρχαιολ. Βιβλ. ιε' Κεφ. ιά.

[46]) Μακρόβιος Βιβλ. Β'. Κεφ. Α'. τῶν Κρονικῶν. Ἔζη δὲ ὁ Μακρόβιος ἐπὶ Θεοδοσίου. Ὅστις ἂν συνέμιξε τὰς δύο Ἱστορίας, τὴν τοῦ Ἡρώδου, δηλ. Βρεφοκτονίαν, καὶ τὴν υἱοκτονίαν, τὰς μὴ ἅμα καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ συμβάσας, ὡς κρίνει ὁ Γρότιος (ἐν ταῖς αὐτοῦ σημειώσ. εἰς τὸν Ματθ. Κεφ. Β'. Ἐδαφ. 16.) δὶρ ἄφησεν ὅμως νὰ ἀμφιβάλωμεν ὅτι ὁ Ἡρώδης κατέσφαξεν ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω πάντας τοὺς ἐν Βηθλεὶμ Ἄρρενας.

[47]) Ματθ. Β'. 13 — 15.

[48]) Κατὰ μὲν τὸν Εὐσέβιον ἐν τῷ χρονικῷ ἐν Ἔτει Ε'. ἀπὸ τῆς χριστοῦ Γενέσεως· κατ' ἄλλους δὲ, καὶ ἔτι πρότερον, τοὺς μὲν μᾶλλον, τοὺς δὲ ἧττον.

καθ' ὅν ἐν Αἰγύπτῳ ἡ Ἱερὰ Φαμιλλία διέτριψε, παῤ ἄλλοις ἄλλως διορίζεται· [49]) καὶ οὐδὲν οὐδὲ περὶ τούτου ἔχομεν ὡρισμένον καὶ βέβαιον, ἐπειδὴ οὐδὲν ἄλλο ἡ Εὐαγγελικὴ διήγησις εἰς ἡμᾶς ἐδήλωσεν, εἰ μὴ μόνον τὴν εἰς Αἴγυπτον ὑπαναχώρησιν, καὶ τὴν ἐκεῖθεν μετὰ ταῦτα τῶν ὑπαναχωρησάν των ἐπάνοδον.

§ 23.

Κατὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ τοῦ Σωτῆρος Διατριβὴν, ὅσα καὶ ἄν ὑποτεθῶσι, διάφορά τινα ἡ παλαιὰ παράδοσις διέδωκε γενόμενα παράδοξα [50]). Τὰ εἴδωλα κατέπιπτον συντριβόμενα. Τὰ ἐν αὐτοῖς τιμώμενα δαιμόνια ἐφυγαδέυοντο. Οἱ χρησμοὶ καὶ τὰ Μαντεῖα ἐσίγων. Τινὲς [51]) λέγουσιν, ὅτι μιᾶς Περσέας δένδρον ὑψίκομον,

[49]) Ἄλλοι μὲν λέγουσι μῆνας δύο, ἄλλοι δὲ τέσσαρας, ἄλλοι δὲ πέντε. Καὶ πάλιν, ἄλλοι χρόνον ἕνα, οἱ δύο, οἱ δὲ πέντε, οἱ δὲ ἕξ, οἱ δὲ ἐννέα, οἱ δὲ δέκα. (ὅρα τὸν Καλμέτην ἐν ὑπομνήματι εἰς τὸ κατὰ Ματθ. Κεφ. Β'. 19). Τὴν γνώμην τὴν διορίζουσαν πενταετῆ σχεδὸν τὸν τῆς ὑπερορίας ταύτης χρόνον, ὁ Ὁ Ἀθηνῶν Μελέτιος τὴν ὀνομάζει δόξαν ἀρχαίαν, (ἔνθ. ἀνωτ. Βιβλ. Α'. Κεφ. Γ'.) δὲν ἀναφέρει ὅμως τίνες τῶν ἀρχαίων αὐτὴν ἐδόξασαν Ὁ παμφίλου Εὐσέβιος φαίνεται ὅτι, διορίσας τὴν Ἡρώδου τελευτὴν ἐν Ἔτει Ε'. ἀπὸ χριστοῦ (ἐν τοῖς αὐτοῦ χρονικοῖς), ὑπετίθετο, τὴν διατριβὴν τοῦ Κυρίου ἐν Αἰγύπτῳ σχεδὸν πενταετῆ, ἢ τετραετῆ, " τουλάχιστον τριετῆ. Ὁ δὲ θεῖος Ἐπιφάνιος (Αἱρεσ. ΝΑ.) ἀποφαίζει ἔτη δύο. «Τῷ γὰρ λγ'. ἔτει (λέγει) γεννᾶται ὁ Κύριος· λέ. ἦλθον οἱ «Μάγοι. λζ'. ἔτει τελευτᾷ ὁ Ἡρώδης.» Καὶ συμφωνεῖ ὄντως εἰ μηδὲν ἄλλο, κατὰ γοῦν τὸ τῆς λελευτῆς τοῦ Ἡρώδοι ἔτος τῷ Εὐσεβίῳ ὁ Ἐπιφάνιος. Ὁ δὲ Θηβαῖος Ἱππόλυτος ἐν τῷ Συντάγματι οὕτως χρονολογεῖ «Ἀπὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ χριστοῦ, μέχρι τῆς τῶν Μάγων παρουσίας, ἔτη δύο. Καὶ ἐκ τῆς εἰς Αἴγυπτον ἀναχωρήσεως μέχρι τῆς τελευτῆς «Ἡρώδου υἱοῦ Ἀντιπάτρου, ἔτη γ'. ἡμέρ. ἐ. Παρώκησαν δὲ ἐν Αἰγύ«πτῳ, ἐν Ἡλιουπόλει τῇ κατὰ Μέμφιν, ὅ, τε Ἰωσήφ, καὶ ἡ Μαρία σὺν «τῷ Ἰησοῦ ἔτη τρία, ἡμέρ. κ. κτ.»

[50]) Ὅρα Ἀθανασ· περὶ ἐνανθρωπήσεως, Εὐσέβ. περὶ Εὐαγγελι, Ἀποδειξ. Βιβλ. ς'. Κεφ. κ'. Κύριλ. Ἱεροσολυμ. Κατηχ. ι.

[51]) Παρὰ τῷ Σωζομένῳ Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Ε'. Κεφ. κα.

πεφυτευμένον πρὸ τοῦ Πυλῶνος τῆς ἐν τῇ Θηβαΐδι Θερμουπόλεως, ἔκλινε τοὺς ἀκροτάτους κλόνους ἕως τῆς γῆς, καὶ προσεκύνησε τὸ νήπιον εἰσερχόμενον· ὅθεν ἔπειτα, ἢ φλοιοῦ μέρος, ἢ κάρφος ἀκραίμονος, ἢ φύλλον ἐξ αὐτοῦ τοῦ δένδρου, ἐγίνετο τοῖς ἀσθενοῦσι διαφόρων νοσημάτων ἀλεξιτήριον. Πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἕως τοῦ Ε'. αἰῶνος ἐμαρτύρουν οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ οἱ Παλαιστήνοι. Ἄλλοι προσθέτουσιν [52]) ὅτιἐν τῷ Τάνεως πεδίῳ διερχομένου τοῦ σωτῆρος, ἐκλείσθη αὐτομάτη ἡ πύλη ἑνὸς μεγάλου εἰδωλικοῦ Ναοῦ, ἥτις ἐπὶ πολὺ ὕστερον δὶ ἀνθρωπίνης δυνάμεως δὲν ἐδύνατο νὰ ἀνοιχθῆ. Τοιαῦτα Ἱστοροῦσι, καὶ ἄλλα παρόμοια· τὰ ὁποῖα ὅμως οἱ περιττοὶ τὴν σήμερον Κριτικοὶ, δὲν τὰ ἐγκρίνουσιν [53]). Αἰτίας προβάλλοντες, Α'. ὅτι ἀπίθανον εἶναι νὰ ἐκίνει τὴν περιέργειαν τῶν λαῶν διὰ τῶν τεραστίων, ἐκεῖνος ὁποῦ ἔσπευδε διὰ τῆς φυγῆς νὰ κρυφθῇ· Β'. ὅτι καὶ διὰ πάντων τῶν ἐξῆς χρόνων, ἕως τοῦ τριακοστοῦ τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ὁ Κύριος ἡμῶν ἐλάνθανε. Γ'. ὅτι καὶ πρέπον ἦν ἐν τῷ Ἰσραὴλ νὰ ἀρχήσῃ νὰ ἐπιτελῇ ὁ Θεάνθρωπος τὰ παράδοξα, καθὼς ἐκεῖ ἄρχησε νὰ κηρύττῃ καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης τὰ δόγματα Δ'. Ὅτι καὶ Θαῦμα πρώτιστον τὸ ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας πιστέυεται. Κρίνω ὅμως ἐγὼ, ὅτι, ἄν τὸ τῆς περσέας τοῦ δένδρου, καὶ τὸ τῆς πύλης τοῦ Εἰδωλείου, καὶ τὰ τοιαῦτα, δὲν φαίνονται παραδοχῆς ἄξια· ἀλλ' οὐδὲν κωλύει νὰ πιστεύσωμεν τὴν περὶ τῆς καθαιρέσεως τινῶν ξοάνων, καὶ τινων Μαν-

[52]) Ἀντών. ὁ Μάρτυρ ἐν τῇ τῶν Ἱεροσολ. περιόδῳ, παρὰ Ἐβρίκῳ Οὐαλησίῳ ἐν τοῖς σημειώμ. τοῖς εἰς τὴν Ἐκκλ. Ἱστορ. τοῦ Σωζομ. ἔνθ. ἀνωτ.

[53]) Ὅρα Χριστιαν. Ἐβεράρδον Βεϊσμὰν, Ἐκκλ. Ἱστορ. Τμήμ. Α', § ε' Ἀριθμ. 5.

τείων κατασιγήσεως, ἀρχαίαν, καὶ σχεδὸν κοινὴν τῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν. Ἦσαν αὐταὶ μᾶλλον Θεοσημεῖαι τινές, ἐξ ὧν, οὔτε τῆς ἐν Κανᾷ Θυματουργίας παρεβλάπτετο τὸ κατὰ χρόνον πρωτεῖον· οὐδὲ τ' ἄλλα ἐκεῖνα ἀνετρέποντο, τὰ ὁποῖα οἱ ἀκριβολόγοι οὗτοι προβάλλουσι. Καὶ ἐγώ μὲν, οὕτω περὶ τούτων κρίνω· ἄλλοι δὲ κρινέτωσαν περὶ αὐτῶν ὅπως βούλονται.

§ 24.

Ὁ Ἡρώδης ἀποθνήσκων διεμέρισε τὸ Κράτος μεταξὺ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καταστήσας ἐν ταῖς αὐτοῦ Διαθήκαις, τὸν μὲν Ἀντίπαν Ἡρώδην, τετράρχην τῆς Γαλιλαίας, καὶ τῆς περαίας. Τὸν δὲ Φίλιππον, τῆς Γαυλωνίτιδος, καὶ Τραχωνίτιδος, καὶ Βαταναίας, καὶ Πανεάδος. Ἀρχέλαον δὲ τὸν μείζονα τῶν ἀδελφῶν, Βασιλέα τῆς Ἰουδαίας· τὸν ὁποῖον ὅμως ὁ Αὔγουστος (ἐπικυρῶν κατὰ τὰ ἄλλα τοῦ ἀποθανόντος τὰς Διαθήκας) μετωνόμασεν ἐκ βασιλέως Ἐθνάρχην [54]) Ὅθεν Ἰωσὴφ ὁ Μνήστωρ, μαθὼν ὑπὸ Ἀγγέλου τὸν τοῦ διώκτου θάνατον, παραλαβὼν τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, ὑπέστρεψεν ἐξ Αἰγύπτου εἰς γῆν Ἰσραήλ. ἀλλ' ἀκούσας ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει, τὸν ὁποῖον ὄχι ὀλιγώτερον τοῦ Ἡρώδου ὑπωπτεύετο, καὶ πάλιν δὶ ἀγγελικῆς ὀπτασίας ὁδηγηθεὶς, ἐξελέξατο εἰς κατοίκησιν ἀντὶ τῆς Ἰουδαίας τὴν Γαλιλαίαν, καὶ ἔμεινεν εἰς Ναζαρέτ [55]). Ἔνθα ὁ Ἰησοῦς διέτριψεν ἕως καιροῦ τῆς αὐτοῦ ἀναδείξεως.

---

[54]) Ἰώσηπος περὶ Ἁλώσεως Βιβλ. Β'. Κεφ. Θ'.

[55]) Ματθ. Β'. 19 — 23.

ΕΤΟΣ ΙΒ.

§ 25.

Ἐν ἡμέραις ταῖς ἐπισήμοις τῶν ἑορτῶν, δὲν ἔλειπεν ἡ παρθένος μετὰ τοῦ μονογεννοῦς αὐτῆς καὶ μετὰ τοῦ Μνήστορος νὰ ἐπιτελοῦσι πάντα τὰ νόμιμα. Ὅθεν δωδεκαέτης ἤδη τὴν ἡλικίαν ὢν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἀναβάς μετὰ τῶν Γονέων ἀπὸ Ναζαρὲτ εἰς Ἱεροσόλυμα, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς, αὐτὸς ὑπέμεινε, χωρὶς νὰ τὸ αἰσθανθῶσιν· ἐπιμελῶς δ' ὡς «ἐνόησαν ἀναζητήσαντες, εὗρον αὐτὸν τέως ἐν τῷ Ἱερῷ «καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν Διδασκάλων, καὶ ἀκούοντα «αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς [56]).

§ 26.

Ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει, κατάτινας [57]), κατὰ τὴν αὐτὴν δηλαδὴ ταύτην ἡμέραν τῆς ἑορτῆς, καθ' ἣν ὁ Ἰησοῦς παιδίον ἐτι ὢν δωδεκαετὲς, ἐγίνετο παράδειγμα εἰς τοὺς γέροντας διδασκάλους τοῦ Νόμου, διδάσκων αὐτοὺς ἐμπράκτως, ὅτι πρέπει νὰ ἐρευνῶσι τὰς Γραφὰς, καὶ νὰ περιαιρῶσι τὸ τοῦ Γράμματος κάλυμμα, εὑρέθησαν τὰ ὑπότινων Σαμαρειτῶν διεσπαρμένα διὰ νυκτὸς, κατὰ παντὸς τοῦ Ἱεροῦ, Ἀνθρώπινα ὀστέα· [58]) οἱονεὶ προδηλουμένης ἐντεῦθεν, τῆς τῶν νομικῶν τελετῶν ἐγγιζούσης

---

[56]) Λουκ. Β'. 41 — 50.

[57]) Ὅρα Ἰωάννου Λαΐτου ἐν τῇ ἐπιτομῇ τῆς Καθόλου Ἱστορ. Περιόδ. Λατινιστὶ Κεφ. Α'. Τμήμ. Β'.

[58]) Ὅρα Ἰώσηπ. Ἰουδ. Ἀρχαιολ. Βιβλ. ΙΗ'. Κεφ. Γ'.

σης ἀπονεκρώσεως. πλὴν ἄλλοι [59]): ἀορίστως λέγουσιν, ὅτι τοῦτο συνέβη χρόνους ὀλίγους μετὰ τὴν χριστοῦ Γέννησιν.

ΕΤΟΣ ΙΓ'. ΙΔ. καὶ ἐξ. ΚΘ.

§ 27.

Τὸ ἐφεξῆς, ἄχρι τοῦ ΚΘ'. ἐνιαυτοῦ, οὐδὲν ἄλλο περὶ τοῦ σωτῆρος ἐκ τῶν Ἱερῶν Εὐαγγελίων μανθάνομεν· εἰμὴ ὅτι ἐν Ναζαρὲτ μετὰ τῶν Γονέων διῆγε, «καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς· καὶ ὅτι προέκοπτε σοφίᾳ, καὶ ἡλικίᾳ, καὶ χάριτι παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις [60]). Εἶναι ὅμως πολλὰ πιθανὸν, ὅτι καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ νομιζομένου αὐτοῦ πατρὸς Ἰωσὴφ [61]), διὰ παντὸς τοῦ καιροῦ τούτου, μετήρχετο ὁ Ἰησοῦς τὴν τέχνην τὴν ξυλουργικὴν, ὅθεν καὶ τέκτων ἐπωνομάσθη [62]). Παρὰ ταῦτα, ὅσα ἄλλα περὶ τοῦ χριστοῦ ἀναφέρονται, ἄχρι τῆς εἰρημένης αὐτοῦ ἡλικιώσεως· εἴτε ἐν τῷ ὀνομαζομένῳ Βιβλίῳ τῆς τοῦ Χριστοῦ Νηπιότητος καὶ τοῖς τοιούτοις Ἀποκρύφοις ἄλλοις Βιβλιαρίοις [63]). Ἔιτε καὶ ἐν τοῖς

---

[59]) Βεαυσώβρ. καὶ Λαμφάντ, ἐντῷ Γενικῷ προλόγῳ τῆς αὐτῶν Γαλλιστὶ ἑρμηνεύσεως τῆς Καινῆς Διαθήκης. Σελ. 32.

[60]) Λουκ. Β'. 51. 52.

[61]) Λὲν ἐπέζησεν ἐπὶ πολὺ Ἰωσὴφ ὁ νομιζόμενος τοῦ Ἰησοῦ πατὴρ μετὰ ταῦτα, κατὰ τὸν Ἱερὸν Ἐπιφάνιον (Αἱρ. ΟΗ'. Ἀριθμ. ε.) Καὶ Ἀμβρ. εἰς τόν Λουκαᾶν Κεφ. Γ'. καὶ ἄλλους.

[62]) Μάρκ. ς. 3. Ὅρα καὶ Ἰουστῖν· τὸν φιλόσοφ. καὶ μάρτυρα ἐν τῷ Διαλόγῳ τῷ πρὸς Τρύφωνα.

[63]) Ἐξέδωκαν τῶν ἀποκρύφων τούτων Βιβλίων τὸ ἄθροισμα Φαβρίκιος, καὶ Γράβιος, καὶ Κοτελέριος, καὶ τινες ἄλλοι τῶν Νεωτέρων.

ῥαψωδήμασι τῆς νεωτέρας Ἱσπανίδος φοιβάδος, Μαρίας δ' ἀγρέδα [64]), τὰ τοιαῦτα τοσοῦτον ἀπέχει τοῦ εἶναι πιστὰ, ὅσον οὐδὲ ἄξια εἶναι τὰ περισσότερα ἀναγνώσεως.

§ 28.

Ἐν τούτοις καὶ ὁ παραδόξως συλληφθείστε καὶ τεχθεὶς Ἰωάννης, παραδόξως βέβαια καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ βρεφοκτόνου Ἡρώδου διαφυγὼν, ἀνετρέφετο καὶ διῆγεν εἰς τὰς ἐρήμους, ἕως τῆς τελείας ἀνδρικῆς αὐτοῦ ἡλικιώσως ἀγνοούμενος. Ὅταν ὁ Αἱμοβόρος ἐκεῖνος ἀπανθρώπως ἔχυνε τῶν ἀκάκων νηπίων τὸ αἷμα, ἡ γηραιὰ Ἐλισάβετ ἐπιμελῶς τὸν Ἰωάννην ἔκρυπτε νηπιάζοντα [65]), ἂν ὄχι εἰς τὴν Μαχαιροῦντα τὸ φρούριον, ἐν ᾧ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοῦ Νεωτέρου Ἡρώδου τὴν κεφαλὴν ὁ πρόδρομος ἀπετμήθη [66]), καθὼς ἔντισι μαρτυρολογίοις ἐμφέρεται γεγραμμένον [67]). Ἂν ὄχι ἐντὸς ἑνὸς Σπηλαίου, ἐν ᾧ ὑπὸ Ἀγγέλου καὶ ἡ Γεννήσασα καὶ τὸ γεννηθὲν βρέφος διετρέφετο, καθὼς ἀναφέρεται ἱστορούμενον ἐκ παραδόσεως ἄλλης [68]). Ἀλλ' εἰς τὴν ἔρημον πάντως· ἔνθα,

---

[64]) Αὕτη συνέγραψε βίβλον, ὀνομάσασα αὐτὴν πόλιν Μυστικὴν ἐν ᾗ πολλὰ παράδοξα τερατολογεῖ περὶ τοῦ χριστοῦ, καὶ τῆς Μακαρίας αὐτοῦ Μητρὸς, ὡς δῆθεν ἄνωθεν ἀποκαλυφθέντα αὐτῇ Ἤρξατο δὲ τὸ γυναικάριον τοῦτο τὰ τοιαῦτα συγγράφειν, Ἔτει 1637.

[65]) Ὅρα ὠριγένην ὁμιλ. ΙΔ'. εἰς τὸν Λουκ. Ἱερώνυμ. κατὰ Λουκιφεριανῶν Κεφ. Γ'. Χρυσοστ. ὁμιλ. λα. εἰς Ματθ. Πέτρον Ἀλεξανδρ. Κεφ. Γ'.

[66]) Ἰώσηπ. Ἀρχαιολ. Βιβλ. ΙΗ. Κεφ. ζ'.

[67]) Ἐν τῷ Μαρτυρολ. τῷ Φλωρεντινῷ Σελ. 855. Παρὰ Καλμὲτ, ἐν ὑπομν. εἰς τὸν Λουκ. Κεφ. Α'. 30.

[68]) Ὀνομάζουσιν εἰς ἡμᾶς καὶ τὸ Σπήλαιον Σαμσᾶς, ἢ Σαπσᾶς. Ἦν δὲ αὐτὸ (φασὶ) χίλια βήματα πέραν τοῦ Ἰορδάνου ἀπέχον, (Ἰωὰν Μόσχοι ἐν τῷ Πνευματικῷ Λειμωναρίῳ Κεφ. Α'). ὅπου καὶ τίμενοι κατὰ τὸν ς'. Αἰῶνα Ἵδρυτο.

(καθὼς ὁ Εὐαγγελιστὴς [69]) δὲν συγχωρεῖ νὰ ἀμφιβάλλωμεν·) τὸ παιδίον ἠύξανε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ «ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τόν Ἰσραήλ.» Ἐκεῖνο δὲ, ὅ προσθέτουσι τινὲς [70]), ὅτι ὁ Ἰησοῦς συχνὰ ἐκεῖ ἐξήρχετο, καὶ ἐπεσκέπτετο Ἐρημίτην ὄντα, τὸν μέλλοντα αὐτοῦ εἶναι πρόδρομον, ὡς κενὸν καὶ κακόπλαστον ἀνίγημα τὸ ἐκυρίττομεν· εἰδότες ἀσφαλῶς, ὅτι τὸν Ἰησοῦν ὕστερον προσελθόντα τοῦ βαπτισθῆναι ὁ Ἰωάννης οὐδόλως ἐγνώριζεν [71]).

§ 29.

Ἡ ἐρημικὴ μόνωσις τοῦ Προδρόμου; ἦτον ἐνωμένη μὲ ἐκείνην τὴν σκληραγωγίαν. οἵα ἥρμοζεν εἰς τὸ πολίτευμα τοῦ τῆς μετανοίας κήρυκος. Τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἦτον τραχὺ, οὐχὶ ἴσως ἁπλοῦν δέρμα Καμήλου τετριχωμένον, ὡς τὸν ζωγραφοῦσιν, ἀλλ' ὕφασμα ἐκ τῶν σκληροτέρων τῆς Καμήλου τριχῶν ἐξυφασμένον καὶ ζώνη δερματίνη περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ [72]). Ἡ τροφὴ αὐτοῦ ἦσαν αἱ Ἀκρίδες, καὶ τὸ μέλι τὸ ἄγριον. Οὐχὶ Ἀκρίδες τὰ ζωΐδια τὰ ὑμενόπτερα, τὰ ὁποῖα ἢ καπνιστὰ ἢ ἡλιόκαυτα, ἢ ἁλίπαστα καὶ τεταριχευμένα, διάφοροι λαοὶ τὸ πάλαι ἐτρέφοντο, καὶ καθ' ἡμᾶς εἰς τὴν Ἀφρικὴν τρέφονται [73]) Οὐδὲ Καρίδες κατὰ Γραμ-

[69]) *Λουκ. Α.* 80.
[70]) *Παρὰ Ἰωάν, τῶν Μόσχῳ ἔνθ. ἀνωτ.*
[71]) *Ἰωάν. Α.* 31 — 33.
[72]) *Ματθ Γ.* 4.
[73]) *Ὅρα Καλμέτην ἐν τοῖς εἰς τὸν Ματθ. ὑπομνήμ. Κεφ. Γ.* 4. *Καὶ ἐν τῷ Βιβλιακῳ Λεξικῷ ἐν Λέξει* Locustae.

ματικὴν τῶν στοιχείων μετά Θεοιν, τὰ Ἰχθύδια [74])· ὡσὰν ἂν ἔζων ἢ τὰ Θαλάσσια εἰς τὴν ἔρημον, ἢ ὁ ἐρημίτης παρὰ τὴν Θάλασσαν. Οὐδὲ ἐγκρίδες ἐν μέλιτι, κατὰ τὴν τῶν Ἐβιωνέων παρανενοθευμένην τοῦ Εὐαγγελίου ἀνάγνωσιν [75]). Οὐδὲ τέως Ἀκράδες, οἷον εἰπεῖν Ἀχράδες, ὡς ἄλλοστις ἀνέγνω τῶν ὕστερον [76]) Ἀλλ' Ἀκρίδες, οἱ Ἀκρέμονες, τὰ τῶν δένδρων Ἀκρόδρυα· ἢ ὁπῶραι ἄγριαι, ὡς πολὺ πιθανώτερον οἱ Παλαιοὶ κρίνουσι [77]). Καὶ ἂν εἶναι θεμιτὸν νὰ ἀποτολμήσωμεν καὶ ἡμεῖς μικρὰν τινα τοῦ Γράμματος παραποίησιν, Ἀγρίδες, τουτέστιν ἀγριόχορτα, ἢ ἀγριολάχανα, ἢ ἀγριόκαρποι. Καὶ πάλιν μέλι ἄγριον, οὐχὶ εἶδος τι οἷον τὸ μάννα [78])· οὐδὲ μέλι πικρότατον. καὶ πάσῃ γεύσει πολέμιον [79]). Ἀλλ' ὀλιγώτερον μὲν ἴσως γλυκὺ, καὶ ὑπόπικρον. γλυκὺ δὲ ὅμως καὶ εἰς γεῦσιν ὑποφερτὸν, οἷον εἰς τὴν Παλαιστίνην [80]) καθὼς καὶ ἀλλαχοῦ, αἱ μέλισσαι περιπτάμεναι Δρυμῶνας κατασκευάζουσι, καὶ εἰς τὰ κοῖλα τῶν δένδρων καὶ τῶν πετρῶν τὰ γλάφη πολλὰκις, σιμβουλεύουσαι ἀποθέτουσιν.

ΕΤΟΣ Α'.

§ 30.

Οὕτως ἐν τῇ ἐρήμῳ πολιτευόμενος ὁ Πρόδρομος, ἕως τοῦ Τριακοστοῦ ἔτους, κατ' αὐτὸ τοῦτο τῆς ἡλικίας αὐτοῦ

[74]) *Ὅρα Βόχαρτον ἐν τῷ περὶ Ζώων, Μέρει Α. Βιβλ. Α. Κεφ. Ε.*
[75]) *Ὅρα Ἐπιφάν. Αἱρέσ. Α. Ἀριθμ.* 13.
[76]) *Ὁ Βέζας.*
[77]) *Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσ. Βιβλ. Α. Ἐπιστ. Ε. Νειλῳ. καὶ Ἐπιστ. ρλβ'. Τιμοθ. Ἀναγνώστῃ καὶ Θεοφύλακτος, καὶ Εὐθύμ, ἐν τοῖς ὑπονήμασι.*
[78]) *Ὡς ὁ Σαλμάσιος παρὰ Καλμέτ, ἔνθ. ἀνωτ.*
[79]) *Ὡς Ἰσίδωρ. ὁ Πηλουσ. Βιβλ. Α. Ἐπιστ. ρλβ.*
[80]) *Ὅρα ἐν Α. Βασιλ. Κεφ. ΙΔ'.* 26.

τὸ λ'.[81])· ἢ τὸ λά.[82]) ἢ τὸ λβ'.[83]), ὡς ἄλλοι ἄλλως: πάντως ἐν ἔτει πεντεκαιδεκάτῳ τῆς Ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος[84]), κινηθεὶς ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἐξῆλθε κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας, καὶ παῤῥησιαζόμενος, ὡς τῆς τοῦ Μεσίου ἐπιδημίας πρόδρομος καὶ προάγγελος[85]). Τοὺς τριακονταετεῖς τὴν ἡλικίαν καὶ ὁ παλαιὸς Νόμος[86]). ἐπέτρεπε τὴν εἰς τὸν Ἱερατικὸν βαθμὸν ἀνάβασιν· καὶ δὴ, καὶ οἱ τῆς Ἐκκλησίας ἔπειτα θεσμοὶ[87]) ὁμοίως.

§ 31.

Τοῦ κηρύγματος ἴσως ὁ Ἰωάννης ἤρξατο ἐν Χεβ-

---

[81]) Ἱππόλυτ. ὁ Θηβ. ἐν τῷ Χρον, Συντάγμ. ὅστις ὅμως παραλογίζεται, παρατείνων τὴν ὅλην τοῦ Βαπτιστοῦ ζωὴν, ἄχρις ἐτῶν λς'. ὅταν τὴν τοῦ σχεδὸν ὁμήλικος τῷ Ἰωάννῃ χριστοῦ, τὴν διορίζει ἕως τῶν τριῶν, καὶ τριάκοντα. Παραλογίζεται δ' οὖν, ἐὰν μὴ ᾖ Γραφικὸν τὸ ἁμάρτημα.

[82]) Ὁ Ἀθην. Μελέτ. ἐν τῇ Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Α. Κεφ. Δ'. λέγει, ὅτι Ἰωάν, ἦν ἐτῶν λά. ὅτε τῆς ἐρήμου ἐξῆλθε. Πλὴν, ἂν ὁ Ἰησοῦς ἦν τότε ὡσεὶ ἐτῶν λ'. ἀρχόμενος (Λουκ. Γ'. 23.) φαίνεται ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦν, τὸ πολὺ, λ. λήγων.

[83]) Ὁ Καλμέτης ἐν τῇ ἁρμονίᾳ. Ἀλλ' ἐν τῷ εἰς τὸν Ματθ. αὐτοῦ ὑπομν. (Κεφ. Γ'. 23.) προάγει ἔτι, τὴν ἡλικίαν τοῦ Ἰωάννου, ὑποστιθέμενος. Κατὰ ψῆφον τῶν ἐν χρονολόγοις δοκιμωτάτων, ex optimorum (ὡς φησὶ) chronologorum sententia, ὅτι ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἐβαπτίθη, ἦν ὡσεὶ λγ. Ἐτῶν ἀρχόμενος· ὅθεν ἕπεται ὅτι ὁ Ἰωάννης τότε, τὸ λγ. ἔτος σχεδὸν ἐπλήρου,

[84]) Λουκ. Γ'. 1.

[85]) Ματθ. Γ'. 1—12. Μάρκ. Α'. 1—8. Λουκ. Γ'. 1—18.

[86]) Ἀριθμῶν Δ'. ἀπὸ ἐτῶν κε. κτὶ ἐπάνω εἰσήγοντο οἱ Λευῖται εἰς τὰ περὶ τὴν σκηνὴν ὑπουργήματα. Ἀλλ' ἐκ τοῦ ά. τῶν Παραλειπομ. φαίνεται ὅτι ἀπὸ τριακονταετίας ἤρχοντο τῆς τελείας Ἱερατικῆς λειτουργίας.

[87]) Οὐχὶ οἱ ἐν Νικαίᾳ τῶν τιὴ Πατέρων Κανόνες (ὡς ἀναγινώσκομεν ἐν τῷ χρονικ. τοᾶ Ἱππολύτ. συντάγμα.) Ἀλλὰ τῶν ἐν Νεοκαισαρείᾳ Κανόνων ὁ ιά. Καὶ ὁ ιθ'. τῆς ἐν Τρούλλῳ παρακελεύονται πρεσβύτερον πρὸ τῶν λ'. ἐτῶν μὴ χειροτονεῖθαι. Κατὰ τάδε καὶ ὁ Ἰουστιανὸς ἐθέσπισε Νεαρᾷ ρ'λζ. ὑπὲρ τὰ λ'. ἔτη εἶναι τὸν μέλλοντα προβιβάζεθαι εἰς ἐπισκοπον.

ρὼν ὅπερ ἦν αὐτῷ τὸ Πάτριον ἔδαφος· ὅθεν ἔπειτα περιέτρεχεν εἰς διάφορα χωρία, ἐξ ὧν κατὰ διαστήματα, ἔνθεν κἀκεῖθεν ὑπῆρχε πεπολιτευμένη ἡ ἔρημος· κἀντεῦθεν τέως κατήντησε καὶ εἰς τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εὐαγγελιζόμενος τοῖς πᾶσι τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ, διδάσκων ἕνα ἕκαστον, κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐπαγγελίαν καὶ τάξιν, τὰς ὁδοὺς τοῦ κατὰ Θεὸν πολιτεύματος, καὶ προμηνύων ἤδη παρόντα τὸν ἐλευθερωτὴν καὶ Κριτήν. Τότε καὶ ὁ Ἰησοῦς, τὴν αὐτὴν σχεδὸν τοῦ Ἰωάννου ἡλικίαν πληρῶν[88]). καθὸ μησὶν ἓξ ἐκείνου νεώτερος[89])· ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος[90])· ἐλθὼν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην[91])· ἐζήτησε, καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ δούλου ὁ Δεσπότης τὸ βάπτισμα. Καὶ τὰ ἐκεῖ τότε συμβάντα ὡς ὑπερφυῆ καὶ παράδοξα! Ἀνεῴχθησαν οἱ οὐρανοί. Τὸ πνεῦμα κατῆλθεν ἐπὶ τὸν βαπτιζόμενον ἐν εἴδει περιστερᾶς· καὶ φωνὴ ἠκούσθη ἐκ τῶν οὐρανῶν μαρτυροῦσα, ὅτι αὐτὸς ἦν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἀγαπητὸς, ὁ ἐκεῖ τότε ὡς ἄνθρωπος βαπτιζόμενος.[92]).

§ 32.

Τὰ μετὰ τοῦτο, ὅσα ἀπὸ τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ Βαπτισμοῦ διατρίβων ἐπὶ γῆς, καὶ τὴν οἰκονομίαν ἐκπληρῶν ὁ Σωτὴρ,

---

[88]) Ἐν τῷ ιά. Κανόνι, ἢ ἐν Νεοκαισαρείᾳ συνοδὸς. Ὅρα δὲ καὶ Ἰουστίνον ἐν τῷ Διαλόγῳ τῷ πρὸς Τρύφ. Καὶ Ἐπιφαν. Αἱρέσ. ΝΑ'. Ἀριθμ. 16. Καὶ Γρηγόρ. Ναζι. Ὁμιλ. μ'. καὶ Θεοφύλ. καὶ Εὐθύμ. ἐν ὑπομνήμασ.

[89]) Λουκ. Α'. 26.

[90]) Λουκ. Γ'. 23.

[91]) Ματθ. Γ'. 13. κξ. καὶ Μάρκ. Α'. 9. κξ.

[92]) Ματθ. Γ. 13—17. Μάρκ. Α'. 9—11. Λουκ. Γ'. 21—22.

ἕως τοῦ ἄλλου Βαπτίσματος τοῦ πάθους, ἢ εἶπε παραινῶν, διδάσκων, νομοθετῶν· ἢ ἔπραξε θαυματουργῶν, ἀγαθοποιῶν, τὰ τῆς παλαιᾶς Διαθήκης ὄργια τελῶν, τὰ τῆς Νέας συνιστῶν· ἢ ὑπέμεινε βλασφημούμενος, συκοφαντούμενος, ἐπιβουλευόμενος, διωκόμενος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. αὐτὰ ἐπὶ λεπτοῦ τὰ ἐκδιηγεῖται ἡ Ἱερὰ τῶν Εὐαγγελίων τετράβιβλος, ἐξ ἧς καὶ οἱ παλαιοί, καὶ οἱ ὕστερον ἁρμονιογράφοι τὴν κατ' ἐξακολούθησιν ἀναγραφὴν ποιούμενοι, εἰς τὰ τρία ἐφεξῆς, ἢ τὰ τέσσαρα πάσχα, τὴν ὅλην ἱστορίαν τῶν ὑπὸ χριστοῦ εἰρημένων τε καὶ πεπραγμένων διαμερίζουσιν. Εἶπα: ἢ τέσσαρα· ἐπειδὴ οἱ πλείονες καθ' ἡμᾶς στηριζόμενοι εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου [93]), κατατάττουσι τὸ σωτήριον πάθος, οὐχὶ εἰς τὸ πάσχα τὸ τρίτον, ἀλλ' εἰς τὸ ἐφεξῆς ἀπὸ τοῦ Βαπτίσματος, ἀριθμούμενον τέταρτον, ὅτε ὑπολαμβάνουσιν ὅτι ἐτελέσθη τὸ πάσχα (ὡς λέγεται) τὸ Θανάσιμον, ἢ νεκρώσιμον. Τὸ, κυριώτερον εἰπεῖν, ζωοποιὸν, καὶ ζωηφόρον, πάσχα τὸ μέγα, ἐν ᾧ ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη χριστός. Καὶ οὕτω διορίζουσιν εἰς τὸν τριακοστὸν τρίτον χρόνον τὴν ἐπὶ γῆς ζωὴν καὶ ἀναστροφὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν· ἣν τινὲς καὶ ἔτι περαιτέρω προάγουσιν εἰς τὸν τριακοστὸν τέταρτον· Ἀλλ' οὐδεὶς ὅμως ἐγκρίνει τὴν τοῦ πατρὸς Εἰρηναίου γνώμην τοῦ νομίσαντος [94]), ὅτι ἐπέκεινα τῶν τεσσαράκοντα ἐτῶν, τὸ τεσσαρακοστὸν ἔκτον δηλαδὴ τῆς ἡλικίας ἄγων, ἢ καὶ πεντηκοντούτης σχεδὸν, τὸν δία σταυροῦ Θάνατον ὑπέστη ὁ Κύριος.

[93]) Κεφ. Β'. 13—23. Καὶ Ε'. 1. Καὶ ς'. 4. Καὶ ΙΒ. 1—12.
[94]) Βιβλ. Γ'. Κεφ. κβ'.

ΈΤΟΣ ΔΑ'.

§ 33.

Ἰδοὺ κατ' ἐπιτομὴν ἡ τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἱστορία, ἐκ τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν συναρμολογουμένη ὡς οἱόντε εὐκρινέστατα.

Εὐθὺς μετὰ τὸ βάπτισμα, ἀνάγεται ὁ Ἰησοῦς ὑπὸ τοῦ πνεύματος εἰς τὴν ἔρημον. Τεσσαράκοντα ἡμερονύκτια, ὡς ὁ Μωϋσῆς ἐπὶ τοῦ Σινᾶ, νηστεύει. Μετὰ τὴν νηστείαν, ὡς ἀληθῶς ἄνθρωπος πεινᾷ. Εἶτα πειράζεται ὑπὸ τοῦ Διαβόλου τρὶς, καὶ τρὶς νικᾷ, ἀποπέμπον κατησχυμμένον ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν πειράζοντα. Μετὰ τὴν νίκην, ὑπὸ Ἀγγέλων διακονεῖται [1]). Ἔπειτα διατρίβει εἰς τὴν Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας, ἡμέρας δεκαπέντε κατὰ τὸν Ἱερὸν Ἐπιφάνιον. [2]).

§ 34.

Μετά ταῦτα ὁ Ἰωάννης ἐν Βηθαβαρᾷ, ἤ, ὡς ἄλλοι, ἐν Βηθανίᾳ [3]) ὅπου μεταβὰς ἦν βαπτίζων, ἐρωτηθεὶς δὲ ὑπότινων Ἱερέων καὶ Λευϊτῶν, ἐξ Ἱερουσαλὴμ ἐπίτηδες εἰς τοῦτο ἀπεσταλμένων, ἄν εἶναι αὐτὸς ὁ Ἠλίας, ἢ ὁ Προφήτης; εἶπεν, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ τοῦ χριστοῦ πρόδρομος· καὶ ὅτι ὁ χριστὸς μέσος αὐτῶν ἔστηκε, χωρὶς αὐτοὶ νὰ τὸν ἠξεύρωσι [4]).

[1]) Ματθ. Δ'. 1—11
[2]) Αἱρέσ. ΝΑ'. Ἀριθμ. 16.
[3]) Οἱ πατέρες, καὶ οἱ Ἐξηγηταὶ εἰς τὸ τοῦ τόπου ὄνομα διαφέρουσιν, ἐπειδὴ τῶν Ἀντιγράφων, ἄλλα μὲν εἶχον ἐκεῖνο, ἄλλα δὲ τοῦτο. (Ὅρα τὸν Ἐπιφ. Αἱρέσ. ΝΑ'. Ἀριθμ. 13.
[4]) Ἰωάν. Α'. 19—28.

§ 35.

Τῇ ἐπαύριον βλέπει πρὸς αὐτὸν ἐρχόμενον τὸν Ἰησοῦν ὁ Ἰωάννης, καὶ δίδει πάνδημον τὴν περὶ αὐτοῦ μαρτυρίαν: Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ. Περὶ οὗ ἤδη καὶ πρότερον ἦν περὶ αὐτοῦ μαρτυρήσας, ὅτι οὗτος ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ [5]).

§ 36.

Τῇ ἐπαύριον πάλιν δακτυλοδεικτεῖ τὸν αὐτὸν πρὸς δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης, οἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ, καὶ ἐλθόντες ἔμειναν παὐτῷ τὴν ἡμέραν ἐκείνην [6]). *Εἷς ἐκ τούτων ἦν ὁ Ἀνδρέας, ὁ δὲ ἄλλος ἀγνοεῖται* [7]). *Κατὰ τὴν αὐτὴν δ' ἐκείνην ἡμέραν ὁ Ἀνδρέας ὡδήγησε πρὸς τὸν ποθούμενον Μεσσίαν, καὶ τὸν Ἀδελφὸν τὸν Ἴδιον Σίμωνα, ὅν ὁ Ἰησοῦς προσελθόντα μετωνόμασε Κηφᾶν* [8]), *ὅπερ ἑρμηνέυεται Πέτρος.*

§ 37.

Τῇ ἐπαύριον ἐξερχόμενος ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπαντᾷ τὸν Φίλιππον, καὶ τὸν προσκαλεῖ. Ὁ δὲ Φίλιππος ἀκολουθῶν ἕλκει μεθ' ἑαυτοῦ συνακόλουθον τὸν Ναθαναὴλ, καὶ τοι κατ' ἀρχὰς, διὰ τὴν μὴ καλὴν

---

5) *Ἰωάν. Α'. 29—38.*

6) *Ἰωάν. Α'. 35—43.*

7) *Ἐπιφάν. Αἱρέσ. ΝΑ'. Ἀριθμ. 14. λέγει, ἢ τὸν Ἰωάννην τοῦτον εἶναι. ἢ τὸν Ἰάκωβον· ἕνα δηλαδὴ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.*

8) *Τὸ δὲ Κήφ, ἢ Κηφὰ φωνὴ χαλδαϊκὴ, δηλοῦσα πέτραν (Καλμὲτ ἐν ὑπομν. εἰς τὸν Ἰωάν.) Ἡδὲ φωνὴ καὶ παρὰ τῷ Ἰὼβ εὑρίσκεται Κεφ. Α'. 6. Καὶ παρὰ τῷ Ἱερεμίᾳ Α'. 29. Ἱερώνυμος δὲ ἐν τῷ περὶ Ἑβραϊκῶν ὀνομάτων, οὗ φησὶν, Ἑβραϊκὸν εἶναι τὸ Κηφᾶς, ἀλλὰ τῆς Σύρων φωνῆς σημαίνοιν δὲ, τὸ στερεὸν καὶ ἀντίτυπον.*

ὑπόληψιν τῆς Ναζαρὲτ, ἐξ ἧς ὁ Ἰησοῦς ἐλέγετο εἶναι, εἰς τὴν πρόσκλησιν ὑποδιστάσαντα. Τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς ἐρχόμενον, ἐπαινεῖ ὡς ἄδολον Ἰσραηλίτην. Ὁ δὲ Ναθαναὴλ μεταβαλὼν τὸν δισταγμὸν εἰς πίστιν, γνωρίζει καὶ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ Βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ [9]).

§ 38.

Μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν [10]) *ἀφ' ἧς ὁ Κύριος ἀπὸ Βηθαβαρᾶ ἀνεχώρησεν, ἔφθασεν ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας· καὶ μεταβαλὼν ἐκεῖ τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον· ἐτέλεσε τὸ πρῶτον σημεῖον, εὑρεθεὶς μετὰ τῆς Μητρὸς αὐτοῦ, καὶ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον* [11]), *ἐνταῦθα δὲν ἀνφέρεται ὡς παρὼν καὶ ὁ Ἰωσήφ, πιθανώτατον εἶναι ὅτι δὲν ἔζη, προαποθανὼν ἤδη, μηδὲ πολὺ ἐπιζήσας μετὰ τὸ δωδέκατον ἔτος τὸ ἀπὸ τῆς τοῦ Κυρίου Γεννήσεως* [12]). *Τίς δὲ ἦν ὁ ἐν τῷ γάμῳ ἐκείνῳ τῷ ἐν Κανᾷ νυμφευόμενος; τινὲς λέγουσιν ὅτι Σίμων ὁ Κανανίτης* [13]). *Ἄλλοι ὅτι ἄλλος.*

---

9) *Ἰωάν. Α'. 44—52.*

10) *Ὡς Ἐπιφάνιος γράφει Αἱρέσ. ΝΑ'. Ἀριθμ. 16. καὶ 21.*

11) *Ἰωάν. Β'. 1—11.*

12) *Ἂν ἦτον ὁ Ἰωσὴφ ἐτῶν π'. πλείω, ἢ ἐλάσσω, ὅτε· ἐμνηστεύθη την παρθένον κατὰ τὸν Ἱερὸν Ἐπιφάνιον (Αἱρέσ. ΟΗ'. Ἀριθμ. 5. Καὶ Αἱρέσ. ΝΑ'. Ἀριθμ. ε.) ἦτον λοιπὸν ὀλίγον πλέον ἢ ἐννενηκοντούτης, ὅταν δωδεκαέτην ἀνεζήτει τὸν Ἰησοῦν· ὅτε, καὶ μετ' ὀλίγον λέγεται ὅτι ἐτελειώθη· (Ἐπιφάν. Αὐτ. Ἀριθμ. 10.) Καὶ οὐκ ἄρα ἀποδεκτὴ τοῦ Ἀθηνῶν Μελετίου ἡ γνώμη, τοῦ (Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Α'. Κεφ. Δ'.) προάγοντος τὴν ζωὴν τοῦ Ἰωσὴφ, ἕως, τῆς, μετὰ τὴν τεσσαρακονθήμερον νηστείαν, διατριβῆς τοῦ Σωτῆρος εἰς Ναζαρὲτ, καὶ οὕτως ἐπιμετροῦντος τῷ Μνήστορι, ἔτη βίου δέκα πρὸς τοῖς ἑκατὸν.*

13) *Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Η'. Κεφ. ΙΔ'.*

§ 39.

Μετὰ τὸν γάμον καταβὰς εἰς Καπερναοὺμ, καὶ ὀλίγας ἐκεῖ διατρίψας ἡμέρας, ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα διὰ τὴν προσεγγίζουσαν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα· ὅπου ποιήσας Φραγγέλιον, ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ Ναοῦ τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας, καὶ τούς κερματιστάς· τουτέστι, τοὺς τὰ νομίσματα τὰ ξενικὰ, εἰς τὰ ἐπιχώρια (ἢ τάχα καὶ τῶν ἐπιχωρίων τὰ μεγάλα εἰς λεπτότερα·) οὐκ ἀκερδῶς μεμεταλλάσσοντας. Ὅτε καὶ ἐρωτηθεὶς, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ; προεῖπεν ὑπὸ τὴν ἀλληγορίαν τῆς καθαιρέσεως καὶ ἀνεγέρσεως τοῦ Ναοῦ, τόν θάνατον τὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν τριήμερον ἐξανάστασιν. Κατ' αὐτὸ τὸ Πάσχα (ὅ
Α Πάσχα *τὸ πρῶτον ἦν τοῦ Κηρύγματος·) διὰτὰ πολλὰ σημεῖα ἃ ἐποίησε, καὶ ὧν οὐδεὶς τῶν Εὐαγγελιστῶν ἀπέδωκε τὴν διήγησιν, πολλοὶ ἔδειξαν ὅτι ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν. Ἀλλὰ τούτων ἡ πίστις εἰς τὸν καρδιογνώστην δὲν ἦτον ἄδηλος·* [14]) *πόσον εἶχε τὸ ῥίζωμα·* [15]) *Ἐπίσημος τῶν ἄλλων ἦν ὁ Νικόδημος, ἄρχων τὴν τάξιν, Φαρισαῖος τὴν ἐπαγγελίαν, νομομαθὴς καὶ πεπαιδευμένος τὰς Ἱερὰς Γραφάς ὅστις ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἰησοῦν διὰ νυκτὸς, πολλὰ διερωτήσας ἤκουσε, καὶ ἐδιδάχθη λόγια φωτὸς, δι' ὧν κατέστη υἱὸς ἡμέρας* [16]).

§ 40.

Διέβη μετέπειτα ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰς ἄλλο μέρος τῆς Ἰουδαίας, καὶ

[14]) *Ἰωάν. Β'. 12—25.*
[15]) *Ὅρα Χρυσοστ. Θεοφύλ. Εὐθύμ. ἐν τοῖς ὑπομνήμασι.*
[16]) *Ἰωάν. Γ'. 1—21.*

ἐκεῖ ἐβάπτιζεν. Ἐξ ἄλλου μέρους ἐβάπτιζε καὶ ὁ Ἰωάννης ἐν Αἰνὼν, ἐγγὺς Σαλείμ. Τούτου οἱ μαθηταὶ βλέποντες τὴν περὶ τὸν Ἰησοῦν συνδρομὴν, καὶ ὑπεξερεθιζόμενοι καὶ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων, ἀποκλαίονταίπως πολυπραγμονέστερον ἀναζητοῦντες παρὰ τοῦ Διδασκάλου αὐτῶν περὶ τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ ὑπὸ ἐκείνου· ὁ Ἰωάννης ὅμως, ἐπιβεβαιοῖ πάλιν τὰς αὐτὰς ἅς καὶ πρότερον ἔδωκεν ὑπὲρ τοῦ χριστοῦ μαρτυρίας: ἐκεῖνον μὲν ἀληθινὸν Μεσσίαν κηρύττων, ἑαυτὸν δὲ μόνον ἐκείνου πρόδρομον· ἐκεῖνον μὲν Νυμφίον, ἑαυτὸν δὲ τοῦ Νυμφίου φίλον· τουτέστι παράνυμφον [17]). *Καὶ ἐδῶ φαίνεται ὅτι τό τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου κήρυγμα ἔλαβε τέλος:*

§ 41.

Οὗτος ὁ κήρυξ τῆς μετανοίας, καὶ τῶν ἀνομούντων εὐπαρρήσιαστος καὶ αὐστηρὸς ἐπιπλήκτωρ, ἐλέγχων Ἡρώδην τὸν Ἀντίπαν διὰ τὴν ἄθεσμον ἁρπαγὴν κτὶ μίξιν Ἡρωδιάδος τῆς γυναικὸς Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, συνελήφθη ὑπ' ἐκείνου, καὶ δέσμιος ἐν Μαχαιροῦντι τῷ Φρουρίῳ [18]) *ἐφυλακίσθη. Ὅτε καὶ ἐυθὺς ἴσως ἤθελε θανατωθῇ ἂν ἔλειπε ἡ συστολὴ τοῦ τυράννου, διὰ τὴν τοῦ ὄχλου πρὸς τὸν Ἰωάννην ἄκραν ἐυλάβειαν καὶ ὑπόληψιν, καὶ προσέτι καὶ διὰ τὸ ὁποῖονδήποτε σέβας, τὸ ὁποῖον ἐξ ἀρχῆς καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν δίκαιον καὶ ἅγιον*

[17]) *Ἰωάννου Γ'. 22—36.*
[18]) *Ἰώσηπ. Ἀρχαιολ. Β.βλ. ΙΗ'. Κεφ. ζ. τινὲς ὅμως ὑπολαμβάνουσιν ὅτι ἡ τοῦ Ἰωάννου κάθειρξις ἔγινεν ἀλλαχοῦ· ἐπειδὴ λέγουσιν, ὅτι ἡ ἐν τῇ περαίᾳ Μαχαιροὺς τότε ὑπέκειτο Ἀρέθα τῷ Βασιλεῖ τῆς Ἀραβίας, πενθερῷ τοῦ Ἡρώδου ὄντι, οὗ τὴν θυγατέρα οὗτος γυναῖκα νόμιμον ἔχων ἀπέπεμψεν.*

ἄνδρα ὑπέτρεφε [19]). Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀκούσας ὅτι ὁ Ἰωάννης παρεδόθη. [20]) καὶ προσέτι γινώσκων ὅτι ἐσκανδαλίζοντο κατ' αὐτοῦ οἱ Φαρισαῖοι, διάτε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, κτὶ διὰ τὸ ἐκείνων βάπτισμα [21]). Τὴν Ἰουδαίαν καταλιπὼν, ἐξῆλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. Τινὲς οὖν θαυμάζουσι, πῶς ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὴν Ἰωάννου ἀποφυλάκωσιν ἐπορεύθη εἰς τὴν τοῦ διώκτου Ἡρώδου ἐπικράτειαν. Δύναταίτις ὅμως νὰ συλλογισθῇ ὄχι παντελῶς ἀπιθάνως, ὅτι ἡ τῶν δύο μεγάλων Διδασκάλων ἀντιπαράθεσις, τοὺς ὁποίους οἱ πλείονες δὲν ἐπίστευον τόσον ὁμόφρονας, ἔπειθεν ἴσως καὶ τὸν Ἡρώδην μετὰ τὴν καταδρομὴν τοῦ ἑνὸς, νὰ ἀφήσῃ τὸν ἕτερον ἀνενόχλητον.

§ 42.

Καθ' ὁδὸν οὖν διὰ τῆς Σαμαρείας ὁ Ἰησοῦς διερχόμενος, εἰς τὴν πόλιν Σιχάρ, παρὰ τὸ φρέαρ, συνήντησε καὶ συνωμίλησε μετὰ γυναικὸς Σαμαρείτιδος· ἥτις ἐλθοῦσα διὰ νὰ ἀντλήσῃ ὕδωρ, εὗρεν ἐκεῖ τοῦ ζῶντος ὕδατος τὴν πηγὴν, καὶ ἐποτίσθη τῆς ἀληθοῦς Θεογνωσίας τὰ ζωηρὰ νάματα· ἅμα δὲ καὶ Ἀπόστολος ἡ αὐτὴ ἀνεφάνη εἰς τοὺς ὁμοπατρίους αὐτῆ Σαμαρείτας, ἀναγγείλασα αὐτοῖς τὸν Προφήτην τὸν αὐτὴν κατηχήσαντα. Ἐξ ὧν πολλοὶ ἐπαρακινήθησαν νὰ ἐξέλθωσιν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, καὶ νὰ τὸν παρακαλέσωσι νὰ μείνῃ παὰ αὐτοῖς δύο ἡμέρας, καὶ τέως νὰ πιστεύσωσιν εἰς τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ τὴν Οὐράνιον [22]).

[19]) Ματθ. ΙΔ'. 3—5. Μάρκ. ϛ'. 17—20. Λουκ. Γ'. 19—20.
[20]) Ματθ. Δ'. 12.
[21]) Ἰωάνν. Δ'. 1. 2. 3.
[22]) Ἰωάν. Δ'. 4—42.

§ 43.

Μετὰ τὴν τῆς Σαμαρείτιδος συνέντευξιν καὶ συνομιλίαν, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ: Οὐχ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐστὶ τετράμηνον καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; [23]) συμπεραίνεται σαφῶς ὅτι ἐστι τὸ τέλος τοῦ πρώτου ἐνιαυτοῦ τοῦ Σωτηρίου κηρύγματος· ὁ Θερισμὸς ἔπιπτε μετὰ τὸ πάσχα· ἐτελεῖτο δὲ τὸ πάσχα τῇ ιδ'. τοῦ Νισάν, ὅστις μὴν συντρέχων τῷ καθ' ἡμᾶς Μάρτιος, καὶ μέχρις Ἀπριλλίου πολλάκις ἐκτείνετο. Ὁ Θερισμὸς πρῶτον τῆς Κριθῆς, ἀκολούθως τοῦ Σίτου, ἐλάμβανε τέλος περὶ τὴν ἑορτὴν τῆς πεντηκοστῆς· ὅτε καὶ αἱ τῶν γεννημάτων ἀπαρχαὶ ἐν τῷ Ναῷ προσεφέροντο. Ἐαν τοίνυν ἀριθμήσωμεν μῆνας δύο σχεδὸν ἀπὸ τοῦ πάσχα ἕως τῆς πεντηκοστῆς· συναριθμήσωμεν δὲ ἔτι μῆνας δύο καὶ πρὸς, πρὸ τοῦ πάσχα· εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ τετραμηνίου, εὑρίσκομεν ὅτι κατ' ἀρχὰς τοῦ Ἰαννουαρίου παρεδόθη ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης: ἤτοι ἐν ἀρχῇ τοῦ παὰ Ἑβραίος Μηνὸς Σεβάτ· Καὶ οὕτως εὐλόγως τό ἀπ' ἐντεῦθεν δυνάμεθα νὰ λογαριάζωμεν τῆς Εὐαγγελικῆς κηρύξεως τὸ ἔτος τὸ Δεύτερον.

ΕΤΟΣ ΛΒ'.

§ 44.

Ἐκ τῆς Σαμαρείας ὁ Ἰησοῦς ἀπελθὼν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκήρυσσε τὸ Εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ

[23]) Ἰωάν. Δ'. 35.

SISMANOGLIO MEGARO

Θεοῦ. [1]) καὶ πολλὰ σημεῖα εἰς Καπερναούμ ἐκτελέσας [2]), μετέβη καὶ εἰς Ναζαρὲτ ἐν ᾗ ἀνετράφη· ἔνθα εἰσελθὼν κατὰ τὸ σύνηθες εἰς τὴν Συναγωγὴν ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου, προσεφήρμοζε πρὸς ἑαυτὸν τὴν τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου περικοπὴν [3]). Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμὲ, κτ. Ἀλλ' οἱ ἀκροαταὶ θαυμάζοντες τὴν χάριν τῆς Διδασκαλίας αὐτοῦ, ἐξευτέλιζον ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, καὶ κατεφρόνουν τὴν ταπεινότητα τοῦ γένους του· οὐχ οὗτος ἐστίν ὁ τοῦ τέκτωνος υἱὸς; καὶ οὕτως ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὸ στόμα τῆς ἀληθείας νὰ εἰπῇ, τὸ: οὐδεὶς Προφήτης δεκτὸς ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι· καὶ νὰ τοὺς ἀποφασίσῃ ἀναξίους τῶν Θαυματουργιῶν καὶ τῶν ἐνεργετημάτων, ὧν παρ' αὐτοῦ οἱ Καπερναῖται ἀπήλαυσαν. Διὸ Θυμωθέντες οἱ Ναζαρηνοὶ, ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ τὸν ἀνέβασαν εἰς τὸ ὀφρύδιον τοῦ ὄρους, μελετῶντες ἐκεῖθεν νὰ τὸν κρημνίσωσι· πλὴν, ὁ Ἰησοῦς διῆλθεν διὰ μέσου τῶν τετυφλωμένων ἐκείνων· καὶ κατελθὼν εἰς Καπερναοὺμ [4]), πάλιν ἐκεῖ τό ἐφεξῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶχε τὴν οἴκησιν· [5]) διαδιδοὺς ἐκεῖθεν εἰς τοὺς εὐγνωμονεστέρους Γαλιλαίους τὸ Σωτηριῶδες φῶς τῆς Εὐαγγελικῆς ἐπιλάμψεως [6]).

§ 45.

Εὐτεῦθεν Μεταβὰς ἐν Κανᾷ προσκαλεῖται ὑπότινος

[1]) Μάρκ. Α'. 14. 15. Λουκ. Δ'. 14. 15.
[2]) Λουκ. Δ'. 23.
[3]) Ἡσαΐ ΙΑ'. 2.
[4]) Λουκ. Δ. 16—31.
[5]) Ματθ. Δ'. 13. κξ.
[6]) Ἰωάν. Δ'. 43—45.

Βασιλικοῦ ὑπηρέτου νὰ ἐπιστρέψῃ ταχέως ἐκεῖθεν πάλιν εἰς Καπερναοὺμ διὰ νὰ ἰατρεύσῃ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, πνέοντα ἤδη τὰ λοίσθια, ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπιπλήξας αὐτὸν ὅτι χωρὶς σημεῖα καὶ τέρατα δὲν πιστεύουσι· τέως ὕπαγε (εἶπεν·) ὁ υἱός σου ζῇ. Ὁ δὲ, πιστεύσας, καὶ ἐπανερχόμενος ἀπαντᾷ τοὺς δούλους καθ' ὁδὸν φέροντας αὐτῷ τὰ χαρμόσυνα Εὐαγγέλια, δι' ὧν μανθάνει ὅτι κατὰ τὴν αὐτὴν ἑβδόμην ὥραν, καθ' ἣν ὁ τῆς ζωῆς ἔχων τὴν ἐξουσίαν ὡμίλησεν εἰπὼν, ὅτι ζῇ, ὁ μονονουχὶ ἀποθνήσκων υἱὸς αὐτοῦ ἐπανέζησεν· ὅθεν ἐπίστευσε καὶ αὐτὸς, καὶ πᾶσα ἡ οἰκία αὐτοῦ· τοῦτο δεύτερον σημεῖον ἀριθμεῖται τῷ ἐν Κανᾷ [7]).

§ 46.

Ἐντεῦθεν ἀπὸ Καπρεναούμ κύκλω εἰς πάντα τὰ περὶ τὴν λίμνην Γενησαρὲτ μέρη ἅπλωνε τὸ κήρυγμα, οὐχ ὡς οἱ Γραμματεῖς ματαίας τινὰς παραδόσεις προφέρων, ἀλλ' ὡς ἐξουσίαν ἔχων τὰς διδασκαλίας ποιούμενος [8]). Μετὰ παρέλευσιν δὲ ἡμερῶντινων, περιπατῶν εἰς τὸ παραθαλάσσιον τῆς Γαλιλαίας, προσκαλεῖ ὀπίσω αὐτοῖ τοὺς δύο ἀδελφοὺς, Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν· καὶ προβὰς ὀλίγον ἐξελέξατο καὶ τοὺς ἄλλους δύο, καὶ αὐτοὺς αὐταδέλφους Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην. Ἐκείνους μὲν εἰς καιρὸν ὁποῦ ἔρριπταν τὰ δίκτυα· τούτους δὲ, ὅταν ἐπεμελοῦντο νὰ τὰ συμπιάσουν. Καὶ ἐκεῖνοι δὲ καὶ οὗτοι, εὐθὺς ἄφησαν τὰ πάντα καὶ αὐτῷ ἠκολούθησαν [9]) ἐν μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν παρά τὴν λίμνην περικυκλούμενος ὑπὸ τοῦ πλή-

[7]) Ἰωάν. Δ'. 45—54.
[8]) Ματθ. Δ'. 13—16. Μάρκ. Α. 21. 22. Λουκ. Δ. 31—32.
[9]) Ματθ. Δ'. 18—22. Μάρκ. Α. 16—20.

SISMANOGLIO MEGARO

θους ὅπου ἐπεθύμουν νὰ ἀκούσουν τὸν λόγον, ἐμβὰς εἰς τὸ πλοιάριον τοῦ Σίμωνος, ἐδίδασκε τοὺς ὄχλους· καὶ μετὰ τὴν διδασκαλίαν ἐπρόσταξε τὸν Πέτρον νὰ ῥίψῃ τὰ δίκτυα καὶ ἡ ἄγρα πολυπληθεστάτη, ὥστε τὸ δίκτυον διερρήγνυτο, καὶ τὰ πλοῖα παραφορτιζόμενα σχεδὸν ἐβυθίζοντο, εἰς θαῦμα τῶν παρόντων καὶ ἔκπληξιν [10]).

§ 47.

Εἰς μίαν ἔπειτα τῶν τῆς Καπερναοὺμ Συναγωγῶν εἰσελθών, ἰατρεύει τὸν δαιμονῶντα· ἔα (κράζοντα, ὡς ὑπὸ τοῦ κακοδαίμονος κινούμενον:) τί ἡμῖν καὶ σοὶ Ναζαρηνέ ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδάσε τίς εἶ ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ [11]). Εὐθὺς δὲ ἐκ τῆς Συναγωγῆς ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σίμωνος, καὶ ἐκεῖ ἐθεράπευσε σφοδρῶς πυρέσσουσαν τὴν τούτου πενθερά· [12]) καὶ ἡ κλινήρης παρ' αὐτὰ τέλεον ἀναῤῥωσθεῖσα ἄφησε τὴν ἐφ' ἧς κατέκειτο κλήνην, καὶ ὑπηρέτει. Πρὸς δὲ τὸ ἑσπέρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ἤπλωσε τὴν θαυματουργὸν αὐτοῦ δύναμιν, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἐκεῖ προσενεχθέντας αὐτῷ ἀσθενεῖς, καὶ δαιμονῶντας τῆς πόλεως [13]).

§ 48.

Ἐξελθόντι εἰς τόπον ἔρημον καὶ προσευχόμενος, οἱ Μαθηταὶ ἀναγγέλλουσιν αὐτῷ, ὅτι πλῆθος πολὺ τὸν ζητοῦσιν. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθείς, ὅτι πρέπον εἶναι νὰ Εὐαγγελισθῇ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς ἄλλας πόλεις

[10]) Λουκ. Ε. 1—10.
[11]) Μάρκ. Α. 23—28. Λουκ. Δ. 33—37.
[12]) Ματθ. Η. 14. 15. Μάρκ. Α. 29-31. Λουκ. Δ. 38. 39.
[13]) Ματθ. Η. 16. 17. Μάρκ. Α. 32-34. Λουκ. Δ. 40. 41.

καὶ ὅτι δὶ αὐτὸ τοῦτο ἀπεστάλη· ἀκολούθως περιῆγε πᾶσαν τὴν Γαλιλαίαν κηρύσσων καὶ θαυματουργῶν [14]). Κατὰ ταύτην δὲ τὴν περιήγησιν, θέλουσι τινὲς [15]), ὅτι καὶ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία ἠλευθερώθη ἀπὸ τὰ ἑπτὰ δαιμόνια [16]). Καὶ Ἰωάννα ἡ γυνὴ τοῦ Χουζᾶ παρ' αὐτοῦ ἐνεργετήθη, καὶ Σουσάννα, καὶ ἕτεραι πολλαὶ αἵτινες εἰς τὸ ἑξῆς ἀκολουθοῦσαι διηκόνουν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς [17]). Ἡ δὲ φήμη τῶν ἐξαισίων Θαυματοποιῶν καὶ Ἰάσεων τούτων διεδόθη εἰς πᾶσαν τὴν Συρίαν, ὅθεν πανταχόθεν συνήρχοντο, καὶ ἐθεραπεύοντο ἀκολουθοῦντες τῷ Ἰησοῦ ὄχλος πολὺς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, καὶ Δεκαπόλεως, καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ Ἰουδαίας, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου [18]).

§ 49.

Ἐν τούτοις καὶ τὸν λεπρὸν ὁ Θεῖος Ἰατρὸς ἐκαθάρισε, παραγγείλας αὐτῷ, νὰ σιγήσῃ μὲν τὸν καθαρίσαντα, νὰ ἀπέλθῃ δὲ καὶ νά δείξῃ τοῖς Ἱερεῦσι τὸν καθαρισθέντα, προσφέρων ἅμα καὶ τὸ ὑπὸ Μωσέως [19]) ὑπὲρ τοῦ καθαρισμοῦ διατεταγμένον. Ἀλλ' ὁ Θεραπευθεὶς ἔγινε τῆς παραδόξου ἰάσεως διαπρύσιος κήρυξ· διὸ καὶ πάντοθεν τοῦ πλήθους συῤῥέοντος, ὁ Ἰησοῦς πολλάκις ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ὑποχωρῶν καὶ προσευχόμενος [20]).

[14]) Ματθ. Δ. 23. Μάρκ. Α. 35—39. Λουκ. Δ. 42—44.
[15]) Αὐγουστῖνος ὁ Καλμέτης ἐν τῇ Ἁρμονίᾳ.
[16]) Μάρκ. ις'. 19.
[17]) Ματθ. ΚΖ. 55. 56. Μάρκ. ΙΕ. 40. 41. Λουκ. Η. 2. 3. Καὶ ΚΓ. 49—55.
[18]) Ματθ. Δ. 24. 25.
[19]) Λευῖτ. ΙΔ. 2.
[20]) Μάρκ. Α. 40—45. Λουκ. Ε. 12—16.

§ 50.

Ἐπιστρέψας δὲ δὶ ἡμερῶν εἰς Καπερναοὺμ, ἐκεῖ Ἰάτρευσε τὸν παραλυτικὸν, τόν ὁποῖον, διὰ τὴν συνδρομὴν τοῦ πολλοῦ πλήθους, ἐχρειάσθη νὰ ἀποστεγάσωσι τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ ὁ Ἰησοῦς ἐδίδασκε, καὶ νὰ τὸν καταβιβάσωσι ἄνωθεν εἰς τοὺς πόδας του ἀπεκρεμασθέντα, ἐπ᾽ αὐτοῦ τοῦ κραββάτου [21]) ἐφ᾽ οὗ κατέκειτο ὁ παράλυτος.

§ 51.

Μετὰ τοῦτο προσκαλεῖ ἀπὸ τοῦ Τελωνίου Λευὶν τὸν Ματθαῖον· ξενοδοχεῖται ὑπό τούτου ἐν τῇ αὐτοῦ οἰκίᾳ καὶ μετὰ Τελωνῶν καὶ Ἁμαρτωλῶν ἐυωχεῖται. Σκανδαλίζονται ἐπὶ τούτῳ οἱ Φαρισαῖοι· καὶ ὁ Ἰησοῦς, εἰπὼν ὅτι πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας πρέπει νὰ πλησιάζῃ ὁ Ἰατρὸς, προσθέτει ὁτι προτιμᾷ τὸν ἔλεον ὑπὲρ τὴν Θυσίαν. Ερωτηθεὶς δ᾽ ἔπειτα ὑπότινων Μαθητῶν τοῦ Ἰωάννου, διατὶ οἱ αὐτοῦ μαθηταὶ δὲν νηστεύουσιν, καθὼς καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ Φαρισαῖοι; ἀπεκρίθη ὅτι καὶ οἱ αὐτοῦ Μαθηταὶ, ὅταν ἁπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ Νυμφίος, τότε νηστεύουσιν [22]). Ὅταν δηλαδὴ τῇ τοῦ Πνεύματος χάριτι δυναμωθέντες, μέλλουν νὰ πολιτεύωνται πολίτευμα ἀσυγκρίτως ὑψηλότερον· προεσήμανε δὲ διὰ τῆς τοῦ Νυμφίου ἀπάρσεως καὶ τὸν αὐτοῦ θάνατον.

§ 52.

Β΄. Πάσχα

Ἐδῶ πίπτει τὸ Πάσχα. τῶν ἐν τῷ κηρύγματι τὸ Δεύτερον Πρὸς οὗ τὴν τελετὴν ἀναβὰς ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐθεράπευσε τὸν ἀπὸ τριάκοντα καὶ ὀκτὼ χρόνων

[21]) Ματθ. Θ΄. 1-8. Μάρκ. Β. 1-12. Λουκ. Ε΄. 17-26.
[22]) Ματθ. Θ΄. 9-17. Μάρκ. Β΄. 14-22. Λουκ. Ε. 27-39.

παραλυτικὸν, ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου, εἰπὼν αὐτῷ: «Ἔγειραι· ἆρον τὸν κράββατόν σου καὶ περιπάτει.» Οἱ Ἰουδαῖοι, ἀντὶ νὰ θαυμάσουν τὴν ὑπερφυῆ καὶ παράδοξον Θεραπείαν, σκανδαλίζονται διὰ τὴν τοῦ Σαββάτου δῆθεν ἀθέτησιν. Ἀκούσαντες δὲ, ὅτι καὶ ὁμολογεῖ ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἀντὶ νὰ πληροφορηθῶσιν εἰς τὰς ἀποδείξεις, τὰς ὁποίας πρὸς πίστωσιν ἐπρόβαλε, σκανδαλίζονται ἔτι καὶ περισσότερον, καὶ ζητοῦσιν αὐτὸν ἀποκτεῖναι [23]).

§ 53.

Ἐπανερχομένου μετὰ τὴν ἑορτὴν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κατὰ τὸ ἐφεξῆς Σάββατον, ὅ διὰ τοῦτο ἐκαλεῖτο Δευτερόπρωτον [24]). Εὗρον ἀφορμὴν οἱ Φαρισαῖοι νὰ ἐγκαλέσουν τοὺς Μαθητὰς αὐτοῦ, ὅτι καθ᾽ ὁδὸν διαβαίνοντες διὰ τῶν Σπορίμων, καὶ πεινῶντες, ἔτριβον τοὺς στάχυας διὰ νὰ φάγωσιν, ἀθετοῦντες τὸ Σάββατον. Ἀλλ᾽ ὁ Διδάσκαλος ὑπεραπολογεῖται ὑπὲρ τῶν ἰδίων Μαθητῶν, τὸν Δαβὶδ προβαλλόμενος, ὅστις ἐξ ἀνάγκης ἔφαγε τοὺς ἄρτους τῆς Τραπέζης, «οὓς οὐκ ἐξὸν ἦν φαγεῖν.... «εἰμὴ τοῖς Ἱερεῦσι μόνοις.» Καὶ δὴ, καὶ τὸ παράδειγμα προστιθεὶς τῶν Ἱερέων, οἵτινες ἐν τῷ Ἱερῷ κατ᾽ αὐτὴν τοῦ Σαββάτου τὴν ἡμέραν ἐργάζονται. Καὶ τελευ-

[23]) Ἰωάν. Ε΄. διόλου τοῦ Κεφαλαίου.
[24]) Ὅρα Ἐπιφάν. Αἱρέσ. ΝΑ΄. Ἀριθμ. λά. Ἦν δὲ αὕτη ἡ ἑβδόμη ἡμέρα τῶν ἀζύμων· τουτέστιν ἡ κά. τοῦ Μηνὸς Νισὰν, ἡμέρα Ἐπίσημος κατὰ τὸν Νόμον. (ὅρα Λευῖτ. ΚΓ΄. 7.) Ἄλλοι ὅμως (Ἰσίδωρ. ὁ Πηλιώτ. Βιβλ. Γ΄. Ἐπιστ. ρ΄ι.) Σάββατον Δευτερόπρωτον ἐννοοῦσι, τὴν δευτέραν τῶν Ἀζύμων ἡμέραν. Τινὲς δὲ τῶν Νεωτέρων, Δευτερόπρωτον Σάββατον λέγουσι τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς, ὡς πρῶτον τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα· καὶ Τρίτον, ἢ Τριτόπρωτον (ὅπερ οὐδαμοῦ εὑρίσκομαι, ὅσας' ἐμὲ εἰδέναι·) τὴν ἑορτὴν τῆς Σκηνοπηγίας.

ταῖον τοὺς διδάσκει, ὅτι αὐτὸς ἐστὶ καὶ τοῦ Ἱεροῦ ἀνώτερος, καὶ Κύριος τοῦ Σαββάτου [25].)

§ 54.

Τῷ Σαββάτῳ πάλιν τῷ ἀκολούθᾳ, ἐν τῇ Συναγωγῇ τῆς Καπερναοὺμ, Ἰατρέυει τὸν κατεξηραμένην ἔχοντα τὴν χεῖρα· καὶ διδάσκει τοὺς ἐπ' αὐτῷ σκανδαλισθέντας, ὅτι «ἔξεστι καὶ τοῖς Σάββασι καλῶς ποιεῖν.» Ὅθεν οἱ Φαρισαῖοι Συμβούλιον ἐποίησαν μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν (ἦσαν οὕτως ὀνομαζόμενοι, οἱ τῷ Ἀντίπᾳ Ἡρώδῃ διαφερόντως προσκείμενοι·) ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. Ἀλλὰ γνοὺς ὁ Ἰησοῦς τὸ διαβούλιον αὐτῶν, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας· οἱ δὲ ὄχλοι πολλοὶ πολλαχόθεν ἐπηκολούθουν θεραπευόμενοι [26]).

§ 55.

Ἀναχωρήσας ἀπὸ τοῦ πλήθους, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐπὶ τοῦ ὄρους προσεύχεται. Τὸ δὲ πρωῒ καταβὰς ἐκλέγει τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους, Ἰσαρίθμους ταῖς δώδεκα φυλαῖς τοῦ Ἰσραὴλ [27]), πρὸς ὃν προηγουμένως ἀπεστέλλοντο. Εἶτα ἐκθέτει τοὺς ὀκτὼ μακαρισμούς· καὶ τέως συνάπτει μίαν Διδασκαλίαν ὅλως ὑπερφυῆ καὶ οὐράνιον, προκαταβάλλων τοῦ χριστιανισμοῦ τὰ Θεμέλια [28]). Τότε καὶ ἄλλον πάλιν λεπρὸν ἐκαθάρισε παραγγείλας καὶ τούτῳ τὰ αὐτὰ, ὡς τῷ πρώτῳ [29]).

[25]) Ματθ. ΙΒ΄. 1—8. Μάρκ. Β΄. 23—28. Λουκ. ς΄. 1—5.
[26]) Ματθ. ΙΒ΄. 91—5. Μάρκ. Γ΄. 1—8. Λουκ. ς΄. 6—11.
[27]) Ματθ. ΙΘ΄. 28. Λουκ. ΚΒ΄. 30.
[28]) Ματθ. Ε΄. ς΄. Ζ΄. Μάρκ. Γ΄. 9—19. Λουκ. ς΄. 12. ἄχρι τέλους.
[29]) Περὶ μὲν ἐκείνου, ὡς ἀνωτέρω, Μάρκ. Α΄. 40. Λουκ. Ε΄. 12. Περὶ δὲ τούτου, Ματθ. Η΄. 1—4. ἐπειδὴ τινὲς τούτους διακρίνουσιν.

§ 56.

Ἐντεῦθεν εἰς Καπερναοὺμ ἐλθὼν, θαυμάζει ἐκεῖ τοῦ Ἑκατοντάρχου τὴν πίστιν, καὶ Θεραπεύει τὸν ἐκείνου δοῦλον, παραλελυμένον ὄντα, καὶ εἰς θάνατον ἤδη ἐγγίζοντα [30]).

§ 57.

Τῇ ἐφεξῆς ἡμέρᾳ πορευόμενος εἰς τὴν πόλιν Ναΐμ, ἀπαντήσας νεκροφορούμενον τὸν Μονογεννῆ τῆς χήρας Υἱὸν, ζῶντα αὐτὸν ἀποκαθιστᾷ· Νεανῖσκε, Σοὶ λέγω. ἐγέρθητι [31]).

§ 58.

Ἐν τούτοις ὁ Ἰωάννης δέσμιος ὤν, ἀκούσας τὰ περὶ Ἰησοοῦ διαφημιζόμενα παράδοξα, ἀποστέλλει δύο τῶν Μαθητῶν αὐτοῦ ἵνα ἐρωτήσωσιν, ἂν αὐτὸς εἶναι ὁ ἐρχόμενος· ὄχι διὰ νὰ μάθῃ ὁ ἀποστείλας, ἀλλὰ διὰ νὰ πληροφορηθῶσιν οἱ ἀπεσταλμένοι. Ὁ δὲ χριστός: «ἀπαγγείλατε (φησὶ) τῷ Ἰωάννῃ, ὅσα ἀκούετε, καὶ βλέπετε.» Εἶτα μεγαλύνει (ὡς οἱ ἐρωτήσαντες ἀπῆλθον) τὸν Πρόδρομον ἐνώπιον εἰς τὸν παρόντα λαὸν καὶ ταλανίσας ἀκολούθως τὴν τῶν Ἰουδαίων δυσπιστίαν καὶ ἄνοιαν, ἀπεφάσισεν ἀθλιωτέρας Σοδόμων καὶ Γομόρρας, τὰς πόλεις ἐκείνας, αἵτινες ἰδοῦσαι τὸ πλῆφος τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων δυνάμεων, ἔμειναν ἕως τέλους ἀμετανόητοι [32]).

[30]) Ματθ. Η΄. 5 — 13. Λουκ. Ζ΄. 1 — 10.
[31]) Λουκ. Ζ΄. 11 — 17.
[32]) Ματθ. ΙΑ΄. 2 — 24. Λουκ. Ζ΄. 18 — 35.

SISMANOGLIO MEGARON

§ 59.

Ἐν Ναΐμ ἔτι διατρίβοντα[33]) Σίμων ὁ Φαρισαῖος τὸν ξενοδοχεῖ. Ἐνταῦθα δὲ ἁμαρτωλὸς γυνὴ στᾶσα ὄπισθεν, ἀλείφει τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ μὲ τὰ μῦρα· τοὺς καταβρέχει μὲ τὰ δάκρυα, τοὺς ἀποσμήχει μὲ τὰς τῆς κεφαλῆς αὐτῆς τρίχας, καὶ τοὺς καταφιλεῖ. Ὁ Φαρισαῖος διαλογίζεται, ὅτι δὲν εἶναι λοιπὸν Προφήτης, οὔτε καρδιογνώστης, αὐτὸς ὁποῦ δὲν γνωρίζει τίς, καὶ ποταπὴ ἡ γυνή. Ὁ χριστὸς προφθάνει τοῦ Φαρισαίου τοὺς διαλογισμούς· προτιμᾷ διὰ τῆς παραβολῆς τῶν δύο χρεοφειλετῶν, τὴν τῆς γυναικὸς ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ ἀγάπησιν· καὶ ἐν ἐξουσίᾳ χαρίζει εἰς τὴν ἁμαρτωλὸν γυναῖκα τῶν πεπλημμεληκότων τὴν ἄφεσιν· Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαισου[34]).

§ 60.

Εἰς Καπερναοὺμ ἐπιστρέψας, Θεραπεύει τὸν αὐτῷ προσαχθέντα τυφλὸν, καὶ κωφὸν, καὶ δαιμονιζόμενον. Οἱ ὄχλοι ἐξίσταντο, καὶ ἔλεγον: «μήτι οὗτος ἐστιν «ὁ υἱὸς τοῦ Δαβὶδ;» Ἄλλοι ἐβουλεύοντο νὰ τὸν ἁρπάσουν ἐκ μέσου, κρίνοντες αὐτὸν ἐξεστηκότα φρενῶν. Οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον, «ὅτι ἐν Βεελ-

[33]) Τινὲς ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι ἡ ξενοδοκὶς αὕτη ἔγινεν εἰς Βηθανίαν· καὶ ὅτι ἡ μὲν ἁμαρτωλὸς ἦν ἡ Μαρία, ἡ Ἀδελφὴ τοῦ Λαζάρου. Ὁ δὲ Φαρισαῖος ἦν ὁ Σίμων ὁ λεπρός. Κρίνουσι δ' ὅτι ὁ Λουκᾶς, ἐνταῦθα ἐμπαρεισάγει τὸ διήγημα κατὰ πρόληψιν. Ἄλλοι ὅμως διαστέλλουσι, καὶ τῶν τόπων τῶν ξενοδοχημάτων, καὶ τὰ πρόσωπα, καθὼς καὶ τὰ πρόσωπα, καθὼς καὶ τὸν καιρόν. Σὺν οἷς καὶ ἡμεῖς. Ὅρα, ἂν Θέλῃς τοὺς Ἑρμηνευτὰς καὶ κρῖνε τὸ παριστάμενον.

[34]) Λουκ. Ζ. 36. ἄχρι τέλους.

«ζεβοὺλ τῷ Ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ «δαιμόνια.» Διὰ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἐλέγχει ὡς ἀνοήτους, καὶ καταδικάζει αὐτοὺς, ὡς κατὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος βλασφημοῦντας, καὶ ἐπομένως ἀσυγγνώστους. Ἀποκρινόμενος δὲ εἰς τὴν αὐτῶν αἴτησιν: «Θέλομεν «ἀπὸ Σοῦ σημεῖον ἰδεῖν.» Ἄλλο (εἶπε) σημεῖον δὲν θέλει δοθεῖ εἰς τὴν Γενεὰν ταύτην τὴν πονηρὰν, εἰμὴ «τὸ σημεῖον Ἰωνᾶτοῦ Προφήτου.» Εἶτα συνάπτει: ὅτι οἱ Νινευῖται, καὶ ἡ τοῦ Νότου Βασίλισσα, θέλει κατακρίνουσι τὴν πονηρὰν αὐτῶν γενεὰν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως. Ἐκεῖνοι, ὡς μετανοήσαντες διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ Ἰωνᾶ· αὕτη ὡς κινηθεῖσα ἐκ τῆς φήμης τῆς τοῦ Σολομῶντος σοφίας. Καὶ ὅμως, οἱ Ἰσραηλῖται ἐδῶ, ἔχουσι (λέγει) παρ' ἑαυτοῖς, περισσότερὸν τι παρὰ τὸν Ἰωνᾶν καὶ τὸν Σολομῶντα. Τελευταῖον γινώσκων, ὅτι οἱ Φαρισαῖοι, ὑπελάμβανον ἑαυτοὺς καθαροὺς καὶ ἀνεπιλήπτους, διάτινας μικρὰς δικαιοσύνας, καὶ λεπτὰς παρατηρήσεις, τὰς ὁποίας ἐφύλαττον, τοὺς ἐπαπειλεῖ διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ ἀκαθάρτου πνεύματος, ὅτι ἐπιστρέψαν αὐτὸ Θέλει ἐνοικίσει ἐν αὐτοῖς μετὰ τῆς Συνοδίας ἑπτὰ ἑτέρων πνευμάτων πονηροτέρων, καὶ «τότε ἔσονται αὐτοῖς «τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν πρώτων[35].» Ἐν τούτοις ἀνηγγέλθη αὐτῷ, ὅτι ἡ Μήτηρ αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, τὸν ζητοῦσιν. Ὁ δὲ, ὡς μητέρα καὶ ἀδελφοὺς ἰδίους ἐπιγινώσκει (εἶπεν) τοὺς ποιοῦντας τὸ Θέλημα τοῦ Θεοῦ[36]). Καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἴσως, καὶ ἡ Γυνὴ ἐκείνη, ἥτις ἔκραξε:

[35]) Ματθ. ΙΒ'. 22 — 45. Μάρκ. Γ'. 20 — 30.

[36]) Ματθ. ΙΒ'. 46—50. Μάρκ. Γ'. 31—35. Λουκ. Η'. 19—21.

SISMANOGLIO MEGARO

«μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασάσε, καὶ μα-
«στοὶ οὓς ἐθήλασας· ἤκουσεν, ὅτι μακάριοι οἱ
«ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ φυλάσ-
«σοντες αὐτὸν [37].

§ 61.

Ἐμβὰς εἰς πλοῖον, διδάσκει τὸν κατὰ τὸ παραθαλάσσιον ἑστῶτα, καὶ ἀκροώμενον ὄχλον, τὰς παραβολάς: Τοῦ σπείροντος τὸν σπόρον· τοῦ ἐπὶ τὴν λυχνίαν λύχνου· τοῦ σπείροντος τὰ ζιζάνια· τοῦ σπείροντος τὸν κόκκον τοῦ Σινάπεως· τῆς ζύμης, τῆς εἰς τὰ τρία Σάτα τοῦ ἀλεύρου ἐγκρυπτομένης· τοῦ Θησαυροῦ, τοῦ κεκρυμμένου ἐν τῷ ἀγρῷ. τοῦ ἐμπορευομένου ἀνθρώπου τὸν πολύτιμον μαργαρίτην· τῆς Σαγήνης, τῆς ἐκ παντὸς γένους τοὺς ἰχθύας συναγούσης. Καὶ τὰς παραβολὰς ταύτας, κατὰ μέρος ἔπειτα πρὸς τοὺς μαθητὰς διερμηνίευε [1]).

§ 62.

Διαπερῶν ἐκεῖθεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης, ἀφ' οὗ ἀπεκρίθη εἰς τοὺς δύο ἐκείνους τοὺς ζητήταντας αὐτῷ ἀκολουθῆσαι, καὶ τῷ μὲν εἶπεν, ὅτι αἱ ἀλώπεκες «φω-
«λεοὺς ἔχουσι κτ. τῷ δὲ, ἄφες τοὺς νεκροὺς
«Θάψαιτοὺς ἑαυτῶν νεκρούς·» καταπαύει τὴν ἐγερθεῖσαν ἐν τῇ Θαλάσσῃ σφοδρὰν τρικυμίαν, χαλινώσας τοὺς ἀνέμους, καὶ τὰ κύματα [2].

§ 63.

Διαπλεύσας εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν, ἥ Γα-

[37]) Λουκ. ΙΑ'. 27—28.
[1]) Ματθ. ΙΓ'. 1—53. Μάρκ. Δ'. 1—34. Λουκ. Θ'. 5—17.
[2]) Ματθ. Η'. 23—27. Μάρκ. Δ'. 35—41. Λουκ. Η'. 22—25.

δαρηνῶν, ἀπαλλάττει τοὺς δύο δαιμονιζομένους, ἐπιτρέψας τοῖς δαιμονίοις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων· Οἱ χοῖροι πίπτουσι κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν Θάλασσαν. Οἱ χοιροβοσκοὶ ἔντρομοι φεύγουσιν. Οἱ Γεργεσηνοὶ κακοδαιμονῶντες διώκουσι τὸν διώκτην τῶν δαιμονίων, καὶ ἔκφρονες παρακαλοῦσι τὸν σωτῆρα καὶ εὐεργέτην τῶν ἀνθρώπων, ἵνα ἐξέλθῃ ἐκ τῶν ὁρίων αὐτῶν [3]).

§ 64.

Ἐπαναπλεύσαντα πάλιν ἀπὸ Γαδάρων, καὶ εἰς Καπερναοὺμ ἐλθόντα, ὁ Ἀρχισυνάγωγος Ἰάειρος καθικετεύει τὸν Ἰησοῦν, ἵνα Θεραπεύσῃ τὴν ἑαυτοῦ Θυγατέρα πνέουσαν ἤδη τὰ λοίσθια. Ἐκεῖ οὖν ἀπερχόμενος, Ἰατρεύει καθ' ὁδὸν, τῇ ἁφῇ τοῦ κρασπέδου τὴν αἱμορρόουσαν. Εἶτα εἰσελθὼν μετὰ Πέτρου καὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου, κράξας «ταβιθὰ κοῦμι· (τοῦτο δὲ Συριστὶ σημαίνει· Κόρη ἀνάστηθι») νεκρὸν ἤδη ἐξανέστησε τὸ δωδεκαετές κοράσιον [4]).

§ 65.

Ἐκεῖθεν ἀναχωρήσας ἀπήντησε τοὺς δύο τυφλοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ καὶ κράζοντας: «ἐλέησον ἡμᾶς
«υἱὲ Δαβὶδ· ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ ἀνέωξεν αὐτούς· ἐπὶ τούτοις ἐθεράπευσε καὶ τὸν κωφὸν τὸν δαιμονιζόμενον· Ἐφ' οἷς ἅπασιν, οἱ μὲν ὄχλοι ἐθαύμαζον· οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον: «ἐν τῷ Ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλ-
«λει τὰ δαιμόνια [5])».

[3]) Ματθ. Η'. 28—34. Μάρκ. Ε'. 1—17. Λουκ. Η'. 26—39.
[4]) Ματθ. Θ'. 13—26. Μάρκ. Ε'. 21—43. Λουκ. Η'. 40—56.
[5]) Ματθ. Θ'. 27—34.

§ 66.

Ἐπιστρέψας εἰς Ναζαρὲτ τὴν ἀγνώμονα Πατρίδα, διδάσκει πάλιν ἐν τῇ Συναγωγῇ: ἀλλ' ὡς ἤδη γνωστὸς διὰ τὴν ἐκεῖ Συγγένειαν, πάλιν καταφρονεῖται. Διὰ κολάζει τὴν τῶν ἰδίων Συμπολιτῶν ἀπιστίαν, ὀλιγοστεύων ἐν αὐτοῖς τὰ Θαύματα[6]*· καὶ τέως μεταβὰς περιέρχεται εἰς τὰς κύκλῳ Κώμας διδάσκων, Θεραπεύων, κηρύσσων τὸ Εὐαγγέλιον. Προσκαλέσας δὲ καὶ τούς δώδεκα Μαθητὰς· (Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν Ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην τοὺς υἱοὺς Ζεβεδαίου· καὶ Φίλιππον, καὶ Βαρθολομαῖον, καὶ Θωμᾶν, καὶ Ματθαῖον τὸν τελώνην, καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἁλφαίου, καὶ Λεββαῖον τὸν ἐπικληθέντα Θαδδαῖον, καὶ Σίμωνα τὸν Κανανίτην, καὶ Ἰούδαν τὸν Ἰσκαριώτην·) ἐξαποστέλλει καὶ αὐτοὺς εἰς τὸ κήρυγμα, προενδυναμώσας τούτους διὰ τῆς τῶν Θαυματουργῶν δυνάμεως. Παραγγείλας αὐτοῖς ποῦ νὰ ὑπάγουν καὶ ποῦ ὄχι· παρὰ τίσι νὰ ξενοδοχῶνται, παρὰ τίσιν ὄχι· πῶς νὰ προσφέρωνται πρὸς τοὺς ὑποδεχομένους, πῶς πρὸς τοὺς μή. Τί νὰ κηρύσσουσι. Τίνι πρόπῳ νὰ γίνωνται τῶν δεομένων Θεραπευταὶ, ἀκτήμονες, ἥμεροι ὡς πρόβατα, φρόνιμοι ὡς ὄφεις, ἀκέραιοι ὡς περιστεραί· ἐυσταθεῖς καὶ καρτερικοὶ εἰς τοὺς διωγμούς, εὔψυχοι καὶ γενναῖοι εἰς τοὺς κινδύνους· κξ. κξ.* [7]).

---

[6]) *Ματθ. ΙΓ. 54 — 58. Μάρκ. ϛ'. 1 — 6.*

[7]) *Ματθ. Γ. 1—42. Μάρκ. ϛ'. 7—11. Λουκ. Θ'. 1—6.*

ΈΤΟΣ ΛΓ'.

§ 67.

Ἰωάννης ὁ τοῦ Κυρίου Πρόδρομος καὶ Βαπτιστὴς, ὁ διὰ τὸν ἐπὶ τῇ Ἡρωδιάδι ἔλεγχον πρώην εἰς τὸ δεσμωτήριον ἐμβληθεὶς, διὰ τῆς πανηγυρικῆς τέως ὀρχήσεως, Σαλώμης τῆς ἀσέμνου κόρης καὶ Θυγατρὸς τῆς Μοιχαλίδος; (προφάσει δῆθεν τοῦ μὴ παρανομῆσαι καὶ περὶ τὸν ὅρκον) ὑπὸ τοῦ παρανόμου Ἡρώδου κεφαλοτομεῖται. Τούτου τὸ ἱερὸν σῶμα οἱ Μαθηταὶ αὐτοῦ θάψαντες, ἔρχονται καὶ ἀναγγέλλουσι τὸ δράμα τῷ Ἰησοῦ [1]). *Ἀλλ' ὁ Ἡρώδης αὐτὸς μετὰ ταῦτα, (εἰς ὃν, ἀποδημοῦντα ἴσως τῆς χώρας, ἄδηλα ἕως τότε καὶ ἀγνοούμενα ἦσαν τὰ Θαύματα τοῦ Ἰησοῦ·) μαθὼν ὅσα ὑπὸ τοῦ Κυρίου τέρατα καὶ σημεῖα ἐγίνοντο. ἔπεσεν εἰς ὑποψίαν, μήπως Ἰωάννης, ὃν «αὐτὸς ἀπεκεφάλισεν, ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ αἱ δυ«νάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ: ὥστε ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν·* [2]). *«Ὅθεν ὁ Ἰησοῦς, ὅτις διὰ τὸν φόβον τοῦ ἑνὸς Ἡρώδου τοῦ γεραιτέρου φυγαδεύθη τὸ πρῶτον, βρέφος ὢν μετὰ τῶν γονέων εἰς Αἴγυπτον· διὰ τὸν φόβον τοῦ ἄλλου Ἡρώδου τοῦ νεωτέρου, τὸ δεύτερον ἔφυγεν, ἐμβὰς ἐν πλοίῳ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, τῶν ἀπὸ τῆς ἀποστολῆς ἤδη ὑποστρεψάντων, καὶ ὑπανεχώρησεν εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐγγὺς Βηθσαϊδά* [3]) *Οἱ ὄχλοι ὅμως πανταχόθεν πεζοὶ συρρέοντες, καὶ διὰ τῶν πέντε ἄρτων, καὶ τῶν δύο ἰχθύων, χιλιάδες*

---

[1]) *Ματθ. ΙΔ. 3 — 12. Μάρκ. ϛ'. 17 — 24.*

[2]) *Ματθ. ΙΔ. 1 — 2. Μάρκ. ϛ'. 14 — 16. Λουκ. Θ'. 7—9.*

[3]) *Ματθ. ΙΔ. 13. Μάρκ. ϛ'. 30—32. Λουκ. Θ'. 10.*

πολλαὶ διατρέφονται παραδόξως [4]). Διὰ τὸ εὐεργέτημα μελετῶσι τὰ πλήθη νὰ χειροτονήσωσι τὸν τροφοδότην εἰς Βασιλέα. Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς αὐτῶν τὸ μελέτημα, ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ὄρος [5]).

§ 68.

Μεταπλεύσας ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν Μαθητῶν εἰς τὸ πέραν, τοὺς μὲν ἀφίνει ἐκεῖ, αὐτὸς δὲ μόνος ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος προσεύχεται. Οἱ Μαθηταὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ πλοίῳ κυμαίνονται· ἐν μέσῳ δὲ τῆς Θαλάσσης ἰδόντες νυκτὸς πρὸς αὐτοὺς ἐρχόμενον αὐτὸν, πρῶτον μὲν, ὡς φάντασμα βλέποντες, φοβοῦνται· ἔπειτα δὲ, ἀκούσαντες τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἐπιστηρίζονται. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁ Πέτρος, ζητεῖ τὴν ἄδειαν νά περιπατήσῃ ἕως εἰς αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὑδάτων· ἐπιτραπεὶς δὲ, ἐν ᾧ τὴν ὑγρὰν ἐπιβαίνει, δειλιᾷ, καὶ ἄρχεται νὰ καταποντίζεται. Κράζει τότε, καὶ ἀναλαμβάνεται, καὶ ὡς ὀλιγόπιστος ἐλέγχεται. Ἐπιβάντος δὲ τοῦ Κυρίου εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος [6]).

§ 69.

Τῇ ἐπαύριον οἱ ὄχλοι τὸν ἀναζητοῦσιν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ἐκεῖ ὅπου παραδόξως ἐτράφησαν· ἐκεῖθεν εἰς Τιβεριάδα· ἐκεῖθεν εἰς Καπερναοὺμ· ἐδῶ δὲ, αὐτὸν εὑρόντες, παραινοῦνται ὑπ' αὐτοῦ, νὰ μὴ ζητοῦν τὸν ἄρτον μόνον τὸν πρόσκαιρον· ἀλλὰ μάλιστα τὸν ἄρτον τὸν ζῶντα νὰ ζητοῦν, τὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάντα, ὅστις εἶναι αὐτὸς. ἐπειδὴ εἶπεν: ὅτι, ὁ ἄρτος, ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ Σάρξ-

[4]) Ματθ. ΙΔ'. 13-21. Μάρκ. ς'. 33—44. Λουκ. Θ'. 11—17. Ἰωάν. ς'. 1—13
[5]) Ἰωάν. ς'. 15.
[6]) Ματθ. ΙΔ'. 22—32. Μάρκ. ς'. 45—51. Ἰωάν. ς'. 16—21.

μου ἐστί. Τὴν Διδασκαλίαν ταύτην μὴ χωροῦντες οἱ Ἰουδαῖοι, κοινῶς ἐγόγγυζον: πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν «δοῦναι τὴν σάρκα αὐτοῦ φαγεῖν; πολλοὶ δὲ καὶ ἐκ «τῶν αὐτοῦ ἔτι μαθητῶν εἶπον ὅτι σκληρὸς ἐστίν «οὗτος ὁ λόγος· καὶ οὕτως ἀπῆλθον ἀπ' αὐτοῦ. (Πολλοὶ δὲ εἰσέτι καὶ νῦν γογγύζουσιν.) Ἀλλ' οἱ δώδεκα παρέμειναν· καὶ ἐρωτηθέντες ἐὰν θέλουν καὶ αὐτοὶ νὰ ἀπέλθουν, ἀπεκρίθησαν διὰ στόματος τοῦ Πέτρου: Κύριε, «πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου «ἔχεις· καὶ ὡμολόγησαν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ ζῶντος. Τότε διεσήμανεν αὐτοῖς, ὅτι εὑρίσκεται συνηριθμημένος μετ' αὐτῶν Διάβολος εἷς. Ἰούδας δηλαδὴ ὁ Ἰσκαριώτης [7]).

§ 70.

Κατὰ τὸν καιρὸν ἔφθασε καὶ τὸ Πάσχα, τὸ τρίτον τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν τάξιν, ἐντὸς τοῦ κηρύγματος, ὡς ἀναμφιβόλως παρίσταται ἐκ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ὅστις πρὸ τῆς διὰ τῶν πέντε ἄρτων τροφῆς τῶν πεντακισχιλίων ἀνδρῶν, ἐσημείωσεν, ὅτι ἦν ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων [8]). Στοχαζόμεθα δὲ ἡμεῖς, ὅτι καὶ κατὰ ταύτην τὴν ἑορτὴν, ὡς ἐν ταῖς ἄλλαις, δὲν ἔλειψεν ὁ Κύριος νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, ἀκριβὴς γινόμενος τοῦ Νόμου φύλαξ, ὁ τοῦ Νόμου δοτήρ. Καὶ ἂν ἡ Εὐαγγελικὴ Ἱστορία ἐδῶ σιγᾷ, τεκμαιρόμεθα, ὅτι οὐδὲν κατὰ τοῦτο τὸ πάσχα ἐν Ἱεροσολύμοις ὁ Σωτὴρ ἐτέλεσε Ἱστορίας τε καὶ παραδόσεως ἄξιον. Γ'. Πασχα

[7]) Ἰωάν. ς. 22 — 71.
[8]) Ἰωάν. ς'. 4.

§ 71.

Διαπεραᾷ ὁ Ἰησοῦς εἰς γῆν Γενησαρέτ· οἱ δὲ ὄχλοι ἐκ τῆς περιχώρου συρρέουσι· καὶ οἱ κακῶς ἔχοντες, ἁπτόμενοι μόνον τοῦ Ἱματίου αὐτοῦ ἐυθὺς θεραπεύονται [9]).

§ 43.

Τότε δὲ, διατρίβων εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐρωτᾶται παρὰ τῶν ἐξ Ἱεροσολύμων ἐλθόντων Γραμματέων καὶ Φαρισαίων: διατί οἱ Μαθηταὶ αὐτοῦ, παραβαίνουσι τὴν παλαιὰν παράδοσιν, ἐσθίοντες ἄνιπτοι; αὐτοὶ λοιπὸν οἱ δολεροὶ πευθῆνες, ὡς ὑποκριταὶ, καὶ κατὰ τὰ κυριώτερα καὶ οὐσιωδέστερα τοῦ νόμου ἀθετηταὶ καὶ παραβάται, ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἐλέγχονται. «Οἱ δὲ ὄχλοι, καὶ οἱ Ἀπόστολοι «διδάσκονται, ὅτι οὐχὶ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα «κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον· ἀλλὰ τὰ ἐξερχόμενα ἐκ τῆς καρ«δίας, διαλογισμοὶ πονηροὶ, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαὶ, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. Ταῦτα ἐστὶ τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον [10]).

§ 73.

Ἐντεῦθεν ἐξελθὼν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδόνος, θεραπεύει τὴν θυγατέρα τῆς Χαναναίας, θαυμάσας τὴν πίστιν τῆς μητρός [11]). *Ἐπιστρέψας δ' ἐκεῖθεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, καὶ διαπεράσας εἰς τὸ πρὸς Ἀνατολὰς μέρος τῆς Θαλλάσης ἀναμέσον τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως, ἐκεῖ ἰατρεύει τὸν μογιλάλον κωφὸν, βαλὼν τοὺς Θείους*

[9]) *Ματθ. ΙΔ'.* 34 — 36. *Μάρκ. ς'.* 55 — 56.
[10]) *Ματθ. ΙΕ'.* 1 —20. *Μάρκ. Ζ'.* 1—23.
[11]) *Ματθ. ΙΕ'.* 22 — 28. *Μάρκ. Ζ'.* 24 — 30.

δακτύλους εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ, καὶ πτύσας, καὶ ἁψάμενος αὐτοῦ τῆς γλώσσης [12]). *Εἶτα ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος, τοὺς προσελθόντας πάντας χωλοὺς, τυφλοὺς, κωφοὺς, κυλλούς καὶ ἑτέρους πολλοὺς ἀπαλλάττει τῶν ἐπικειμένων ἀσθενειῶν καὶ κακώσεων· ἐφ' οἷς οἱ ὄχλοι θαυμάζοντες δοξάζουσι τὸν Θεὸν τοῦ Ἰσραὴλ* [13]). *Ἐκεῖ δὲ, σπλαγχνισθεὶς τοῦς ὄχλους, οἱ ὁποῖοι εἰς τρεῖς ἡμέρας ἐπέμενον ἄσιτοι, διατρέφει πάλιν δι' ἑπτὰ ἄρτων, καὶ ὀλίγων ἰχθυδίων, ἄνδρας τετρακισχιλίους, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων· καὶ τὸ περισσεῦον σπυρίδες πλήρεις ἀπομένουσιν. Ἰσάριθμοι μὲ τοὺς ἄρτους, σπυρίδες ἑπτὰ Εἶτα ἐντεῦθεν ἐμβὰς εἰς πλοῖον, μετέβη εἰς τὰ ὅρια Μαγδαλᾶ, κατὰ τὸ μέρος Δαλμανουθὰ.* [14]) *ὅπου οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι πειράζοντες, ζητοῦσι παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἰδεῖν. Ὁ δὲ τοὺς ὑποκριτὰς ἐπιπλήξας, οὐδὲν ἄλλο σημεῖον (εἰπε) μέλουσιν ἰδεῖν, παρὰ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ Προφήτου* [15]).

§ 74.

Ἐμβὰς πάλιν εἰς τὸ πλοῖον, ἀπέρχεται εἰς τὸ πέραν καὶ ἐκεῖ παραινεῖ τοὺς Μαθητὰς νὰ προσέχωσιν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων ,καὶ Σαδδουκαίων, καὶ τοῦ Ἡρώδου. Διαλογιζομένους δὲ, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀπαγορευομένης ζύμης, ὅτι ἄρτους, μεθ' ἑαυτῶν οὐκ ἔλαβον, ἀναμιμνήσκει αὐτοὺς τὸ δὶς γενόμενον θαῦμα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἄρτων, καὶ τοὺς ἐλέγχει ὡς ὀλιγοπίστους καὶ τοὺς διδάσκει,

[12]) *Μάρκ. Ζ'.* 31 — 37.
[13]) *Ματθ. ΙΕ'.* 29 — 31.
[14]) *Ματθ. ΙΕ'.* 32 — 39. *Μάρκ. Η'.* 1 — 10.
[15]) *Ματθ. Ις'.* 1 — 2. *Μάρκ. Η'.* 11. 12.

ὅτι ζύμην. οὐχὶ τὴν τοῦ ἄρτου κυρίως, ἀλλὰ τροπικῶς τὴν τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐνόησεν [16]).

§ 75.

Ἐκεῖθεν εἰς Βηθσαϊδὰ μεταβὰς, ἀνοίγει τὰ ὄμματα τοῦ τυφλοῦ, πτύσας, καὶ ἐπιθεὶς τὴν χεῖρα ἐπ' αὐτὰ δὶς· τὸ πρῶτον ὁ τυφλὸς ἔλεγεν, ὅτι βλέπει τοὺς ἀνθρώπους ὡς δένδρα περιπατοῦντας· τὸ δεύτερον ἀνέβλεψε τηλαυγῶς. Παρήγγειλε δὲ καὶ τούτῳ ὁ Σωτὴρ, ἵνα μηδενὶ εἴπῃ [17]).

§ 76.

Ἐκεῖθεν εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου ἐλθὼν, ἠρώτα τοὺς Μαθητὰς ἐκεῖ, «τίνα μὲ λέγουσιν οἱ ἄν-«θρωποι εἶναι; οἱ μὲν (ἀπεκρίθησαν) σὲ ὑπολαμβάνουσι τὸν Ἰωάννην· ἄλλοι δὲ τὸν Ἠλίαν· ἄλλοι τὸν Ἱερεμίαν. ἄλλοι ἁπλῶς ἕνα τινὰ τῶν προφητῶν. Ἀλλ' ὁ Πέτρος περὶ τοῦ χοροῦ ὅλων τῶν Ἀποστόλων ἀποκρίνεται «Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.» Διὸ καὶ μακαρίζεται, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ τῆς τοιαύτης ὁμολογίας (ἀκούει) ὅτι μέλλει νὰ οἰκοδομηθῇ ἡ τῶν πιστῶν Ἐκκλησία· ὅθεν καὶ τῶν κλειδῶν, καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, τὴν ὑπόσχεσιν δέχεται τῆς Ἱερατικῆς· γέρας ὑπεροχῆς καὶ δυνάμεως. Τὸ ἀπὸ τούτου ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς νὰ προλέγῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις πάθη· ἐφ' οἷς ὁ Πέτρος ἀποτρέπων αὐτὸν: Ἵλεώς σοι Κύριε, οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο· ἀποβάλλεται ὡς Σατὰν πειραστὴς καὶ ὡς σκάνδαλον. Τότε ὁ Ἰησοῦς προσκαλέσας μετὰ τῶν μαθητῶν

[16]) Ματθ. Ιϛ'. 5 — 12. Μάρκ. Η'. 13 — 21.
[17]) Μάρκ. Η'. 22 — 26.

αὐτοῦ καὶ τὸν ὄχλον, ἐπηγγείλατο τοῖς ἀκολουθήσουσιν αὐτῷ τὴν πρέπουσαν μισθαποδοσίαν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρός αὐτοῦ, προλέγων ἅμα εἰς πίστωσιν, ὅτι καὶ τινὲς τῶν ἐκεῖ παρόντων, οὐ μὴ γεύσονται Θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει [18]).

§ 77.

Μεθ' ἡμέρας ἓξ ἤ (συμπαραλαμβανομένων τῶν ἄκρων) ὀκτὼ, ἔμπροσθεν Πέτρου, καὶ Ἰακώβου, καὶ Ἰωάννου, μετεμορφώθη ὁ Ἰησοῦς παραδόξως ἐπὶ τοῦ ὄρους. Ὅτε μεταξὺ Μωσέως καὶ Ἠλιοῦ ὀφθεὶς, καὶ μεθ' ὑπερφυοῦς καὶ ἐξαισίου φωτοχυσίας, τό, τε πρόσωπον καὶ τὰ ἱμάτια ἀπαστράψας, ἐμαρτυρήθη οὐρανόθεν: «οὗτος ἐστὶν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε [19]). Καταβαίνοντες μετὰ τοῦτο ἀπὸ τοῦ ὄρους, λαμβάνουσιν οἱ τρεῖς εἰρημένοι Μαθηταὶ παραγγελίαν, μηδενὶ δηλῶσαι τὸ ὁραθὲν, ἕως οὗ ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. Ἐπερωτῶντες δὲ, τὸ ὑπὸ τῶν Γραμματέων λεγόμενον, «ὅτι πρὸ τῆς τοῦ «Χριστοῦ παρουσίας ἔμελλε πρῶτον Ἠλίας ἔρχεσθαι· ἐδιδάχθησαν, ὅτι καὶ Ἠλίας ἤδη ἦλθεν· ὅστις ἦν ὁ πρόδρομος [20])

§ 78.

Τῇ ἐφεξῆς ἡμέρᾳ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς ὅπου ἦσαν οἱ λοιποὶ Μαθηταὶ, καὶ ὁ ὄχλος, ἐθεράπευσε τὸν υἱὸν ἀνθρώπου τινὸς σεληνιαζόμενον. Ἐρωτήσαντες δὲ οἱ Μαθηταὶ: διατὶ αὐτοὶ δὲν ἐδυνήθησαν νὰ θεραπεύσουν τὸν πά-

[18]) Ματθ. Ιϛ'. 13—28. Μάρκ. Η'. 27—38. Λουκ. Θ'. 18—27.
[19]) Ματθ. ΙΖ'. 1—9. Μάρκ. Θ'. 2-9. Λουκ. Θ'. 28—36.
[20]) Ματθ. ΙΖ'. 10—13. Μάρκ. Θ'. 10—13.

χοντα; «διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν: ἤκουσαν. καὶ ἔμαθον «ὅτι τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν, εἰμὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ [21]).

§ 79.

Διερχόμενος ἐντεῦθεν διὰ τῆς Γαλιλαίας, προέλεγε τοῖς Μαθηταῖς τὴν κατ' αὐτοῦ μέλλουσαν προδοσίαν. Τὸ πάθος, τὸν θάνατον, τὴν Ἀνάστασιν. Αὐτοὶ δέ συνερχόμενοι ὑπὸ τῆς λύπης, οὐδὲ ἐνόουν καλῶς τὰ λεγόμενα, οὐδὲ ἐτόλμων νὰ τὸν ἐπερωτήσωσι [22]).

§ 80.

Ἐκ τούτῳ εἰς Καπερναοὺμ εἰσελθόντων, οἱ τὰ Δίδραχμα λαμβάνοντες ἠρώτησαν τὸν Πέτρον, ἂν ὁ Διδάσκαλος αὐτοῦ πληρώνῃ τὴν ὑπὲρ τοῦ Ναοῦ διατεταγμένην ταύτην δασμοφοράν; ὁ δὲ Κύριος πρὸς τὸν Πέτρον εἶπεν: οἱ τῶν Βασιλέων υἱοὶ ἐλεύθεροι εἰσὶ πάσης φορολογίας, σὺ ὅμως ἀπελθὼν, ἀγκίστρευσον τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν, καὶ εὑρὼν ἓν αὐτῷ στατῆρα, δὸς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ, ἵνα μὴ αὐτοὺς σκανδαλίσωμεν [23]).

§ 81.

Ἐν αὐτῇ τῇ Καπερναοὺμ προσελθόντες οἱ Μαθηταὶ ἐρωτῶσιν, ἐκεῖνο, περὶ οὗ καὶ καθ' ὁδὸν πρὸ ὀλίγον, «πρὸς ἀλλήλους διεφιλονείκουν:» τίς ἄρα μείζων ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν; ὁ δὲ Ἰησοῦς στήσας ἐν μέσῳ αὐτῶν παιδίον, ὅστις (εἶπε) ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον

[21]) *Ματθ. ΙΖ'. 14—21. Μάρκ. Θ'. 14—29. Λουκ. Θ'. 37—43.*
[22]) *Ματθ. ΙΖ'. 22. 23. Μάρκ. Θ'. 30—32. Λουκ. Θ'. 44. 45.*
[23]) *Ματθ. ΙΖ'. 24—27.*

τοῦτο Νομίζουσι τινὲς [24]) ὅτι αὐτὸ τὸ παιδίον ἦτον ὁ ὕστερον Ἀντιοχείας Ἐπισκοπεύσας Ἰγνάτιος, ὁ ἐπικληθεὶς Θεοφόρος. Τότε καὶ ὁ Ἰωάννης ἀνήγγειλε τῷ Διδασκάλῳ ὅτι διεκώλυσεν αὐτὸς ἕνα τινὰ ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ ἐκβάλλοντα τὰ δαιμόνια. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς, μὴ κωλύετε αὐτὸν (ἀπεκρίθη·) ὅς «γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστίν. Ἑπομένως ταλανίζει τοὺς προξενοῦντας τὰ σκάνδαλα· καὶ διδάσκει νὰ ἀποφεύγωμεν τοὺς σκανδαλίζοντας, κἂν ὦσιν ἀναγκαῖοι ὡς ἡ χείρ, ὡς ὁ ποῦς, ὡς ὁ ὀφθαλμός. Μακαρίζει δὲ, τοὺς εἰς ὄνομα αὐτοῦ ποτίζοντας τινὰ, ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος. Παρασταίνει, ὅτι ἦλθεν ἵνα σώσῃ τὸ ἓν πρόβατον, τὸ ἐκ τῶν ἑκατὸν πλανηθέν. Κανονίζει τὸν τρόπον καθ' ὃν πρέπει νὰ προσφερώμεθα πρὸς τοὺς Ἀδελφοὺς τοὺς εἰς ἡμᾶς ἁμαρτάνοντας. καὶ παραγγείλας τῷ Πέτρῳ διερωτήσαντι, ὅτι πρέπει νὰ συγχωρῇ ἕως καὶ ἑβδομηκοντάκις ἑπτά· διηγεῖται τὴν παραβολὴν τοῦ πονηροῦ δούλου, τοῦ παραδοθέντος δικαίως τοῖς βασανισταῖς, ἐπειδὴ ἐλεηθεὶς τὰ πολὰ καὶ μεγάλα παρὰ τοῦ Δεσπότου αὐτοῦ, δὲν ἐκάμφθη νὰ ἐλεήσῃ καὶ αὐτὸς, οὐδὲ εἰς τὰ μικρὰ καὶ ὀλίγα τὸν σύνδουλον [25]).

§ 82.

Ἐπιστάσης τῆς Ἑορτῆς τῆς Σκηνοπηγίας, καὶ προτρεπόμενος ὑπὸ τῶν Ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἀνελθεῖν εἰς τὴν ἑορτὴν, καὶ παῤῥησιάσασθαι· πρῶτον μὲν ἀνένευσεν εἰπὼν, ὅτι οὔπω αὐτοῦ ὁ καιρὸς πεπλήρωται. Τέως δὲ

[24]) *Παρὰ Ἀναστασ. τῷ Βιβλιοθηκαρίῳ, καὶ ἄλλοις. Ἀλλ' ὁ Θεῖος χρυσός. Τόμ. Α'. Ὁμιλ. μβ. λέγει, ὅτι οὐδέποτε ἐχρημάτισεν Αὐτόπτης τοῦ χριστοῦ ὁ Ἰγνάτιος.*
[25]) *Ματθ. ΙΗ'. ὅλ ὅλον τοῦ Κεφαλαίου. Μάρκ. Θ'. 33—46. Λουκ. Θ'. 46—50*

μετ' αὐτοὺς ὕστερον καὶ αὐτὸς ἀνέβη· οὐχὶ φανερῶς ὅμως ἀλλ' ὡς ἐν κρυπτῷ [26]).

§ 83.

Κατὰ τὴν εἰς Ἱερουσαλὴμ τότε πορείαν, ἐπειδὴ οἱ ἐκ τινος Κώμης Σαμαρεῖται δὲν ὑπεδέχοντο αὐτὸν μετὰ τῶν μαθητῶν εἰς ἐπιξένωσιν· Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης ζήλου πλησθέντες ἐπεθύμησαν νὰ καταβῇ πῦρ κατὰ τῶν ἀξένων ἐκείνων ἀπ οὐρανοῦ. Διόπερ, ἴσως, οἱ Ἀπόστολοι οὗτοι ἐπωνομάσθησαν Βοανεργές· ὅ ἐστὶν υἱοὶ βροντῆς· [27]) ἢ ὡς ὀρθότερον ἄλλοι προφέρουσι: Βενερεγές. Ἀλλ' ὁ Χριστὸς τούτοις ἐπετίμησε λέγων: ὅτι οὐκ ἦλθε ψυχὰς ἀπολέσαι, ἀλλὰ σῶσαι [28]). Κατὰ τὴν αὐτὴν ὁδὸν, τρεῖς τινὰς ὑποσχομένους αὐτῷ ἀκολουθῆσαι, ὡς καὶ ἄλλοτε [29]), τὸν μὲν ἀποβάλλει ὡς ἀνάξιον, τούς δὲ ἀποδέχεται. Ἀλλὰ τούτων (ἐπειδὴ ἐζήτησαν πρὸς ὀλίγον νὰ ἐπιστρέψωσιν, ὁ μὲν, διὰ νὰ θάψῃ τὸν πατέρα· ὁ δὲ, διὰ νὰ διατάξῃ τὰ κατ' οἶκον·) τὸν μὲν συμβουλεύει νὰ ἀφήσῃ τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς. Τὸν δὲπαραινεῖ, ὅτι ὁ ἐπιστρέφων εἰς τὰ τοῦ κόσμου, ἀφ' οὗ ἀποταχθῇ τῷ κόσμῳ, δέν εἶναι εὔθετος εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ [30]). Περὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον καιρὸν ἐξελέξατο ὁ Ἰησοῦς καὶ τοὺς ἑβδομήκοντα Μαθητὰς, διδάξας ἅμα αὐτοὺς πῶς πρέπει νὰ φέρωνται εἰς τὴν Ἀποστολὴν τοῦ κηρύγματος, εἰς

[26]) Ἰωάν. Ζ. 1—10.
[27]) Μάρκ. Γ. 17.
[28]) Λουκ. Θ. 51 — 56.
[29]) Ματθ. Η. 19 — 22.
[30]) Λουκ. Θ. 57 — 62.

τὸ ὁποῖον τοὺς ἐδιώρισε [31]). Καὶ ἰδοὺ διὰ τοῦ ἑβδομηκονταδικοῦ τῶν Μαθητῶν χοροῦ, τὸ ἐξ Ἀνδρῶν ἑβδομήκοντα συγκροτούμενον Συνέδριον τῆς Συναγωγῆς, τρόπον τινὰ ἀκυρούμενον.

§ 84.

Φθάσας εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπρόϊτος κατ' ἀρχὰς μένων, ὡς μὴ φανεὶς ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς σκηνοπηγίας, ἐζητεῖτο ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων: ποῦ ἐστίν ἐκεῖνος; καὶ κρυφιόστις γογγυσμὸς ἦν περὶ αὐτοῦ ἐν τοῖς ὄχλοις. ἐξ ὧν, ἄλλοι μὲν ἀγαθὸν αὐτὸν ἔκρινον, ἄλλοι δὲ πλάνον. Ἤδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσούσης, ὡς ἀνέβη εἰς τὸ Ἱερὸν καὶ ἐδίδασκεν· ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι ἐθαύμαζον: πῶς οὗτος οἶδε γράμματα μὴ μεμαθηκὼς, ἐδικαιολόγει μὲν τὴν ἰδίαν διδαχὴν, ἤλεγχε δ' ἐκείνους ὡς ζητοῦντας αὐτὸν ἀποκτεῖναι, διὰ τὸν ὑπ αὐτοῦ προθεραπευθέντα παραλυτικόν [32]). Ὅθεν πολλοὶ μὲν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βλέποντες, ὅτι αὐτὸς, τὸν ὁποῖον πρότερον ἐδίωκον εἰς θάνατον, τότε ἐπαῤῥησιάζετο, διηπόρουν, μήπως οἱ διῶκται αὐτοῦ ἐγνώρισαν, ὅτι αὐτὸς ὑπάρχει ἀληθῶς ὁ Χριστὸς· πλὴν πάλιν διελογίζοντο οἱ αὐτοὶ, ὅτι οὗτος μὲν ἦν τοῖς πᾶσι γνωστὸς, ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχεται οὐδεὶς γινώσκει πόθεν ἐστί· πολλοὶ δὲ ὅμως ἐκ τοῦ ὄχλου ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, λέγοντες: μήπως ὁ Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ μέλλει νὰ ἐκτελέσῃ σημοῖα θαυμασιώτερα; Διά ταῦτα οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, ἐζήτουν νὰ τὸν βάλουν εἰς χεῖρας· ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμησε νὰ ἁπλώσῃ ἐπάνωτου·

[31]) Λουκ. Γ. 1 — 16.
[32]) Ἰωάν. Ε. 1—16.

SISMANOGLIO MEGARO

«οὔπω γὰρ ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ· ὅθεν ὁ Ἰσοῦς ἐπαπειλήσας, ὅτι μετ' ὀλίγον ζητήσουσιν αὐτὸν καὶ οὐχ εὑρήσουσι, τοὺς ἐκίνησεν εἰς διαλογισμούς, τί ἆραγε νοεῖ ταῦτα λέγων; μὴ μεταβῆναι μελετᾷ, καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας διδάσκειν, ὅσοι κατὰ τὴν διασποράν μεταξὺ τῶν ἑλλήνων εὑρίσκοντο πάροικοι; τέως δὲ, κατὰ τὴν ἐσχάτην τῆς ἑορτῆς τὴν ἡμέραν, ἐν ᾧ ὁ Ἰησοῦς ἐπαῤῥησιάζετο ὁμοίως, διδάσκων τε καὶ προσκαλῶν ἅπαντας, νὰ γένωσι διὰ τῆς εἰς αὐτόν πίστεως, ἄξιοι τῶν χαρισμάτων τοῦ πνεύματος, σχίσμα πάλιν μεταξὺ τῶν ἀκροωμένων ἐγείρετο καὶ φιλονεικία, περὶ τοῦ τίς, καὶ πόθεν ἐστί· καὶ πάλιν, ὑπὸ μὲν τοῦ ὄχλου ἐθαυμάζετο, ὑπὸ δὲ τῶν Φαρισαίων ἐδιώκετο· ὑπὸ δὲ τοῦ Νικοδήμου, τοῦ πρότερον ἄλλοτε πρὸς αὐτὸν ἐλθόντος νυκτὸς, καὶ πολλὰ παρ' αὐτοῦ διδαχθέντος [33]) ἐδεφενδεύετο καὶ ἐδικαιοῦτο. [34]).

§ 85.

Μετὰ τοῦτο διδάσκων τὸ πρωΐ εἰς τὸ Ἱερὸν, ἀπολύει ἀκατάκριτον, τὴν ὑπὸ τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων ἀναχθεῖσαν αὐτῷ Μοιχαλίδα. Ἔπειτα δὲ, κηρύττει ἑαυτὸν τὸ φῶς εἶναι τοῦ Κόσμου, αὐτὸς τοῦτο περὶ ἑαυτοῦ μαρτυρῶν, καὶ τὸν Πατέρα ἔχων συνεπιμαρτυροῦντα. Ἐπαπειλήσας δὲ αὐτοῖς θάνατον ψυχῆς, καὶ ἀπώλειαν διὰ τὴν αὐτῶν ἀπιστίαν· καὶ εἰπὼν, ὅτι ἅπερ ἤκουσε παρὰ τοῦ Πατρὸς λαλεῖ αὐτοῖς, πολλοὺς εἵλκυσε τοὺς πιστεύσαντας. Εἰς δὲ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐγκαυχωμένους ὅτι πατέρα ἔχουσι τὸν Ἀβραὰμ, καὶ πατέρα

[33]) Ἰωάν. Γ'. 1—21.
[34]) Ἰωάν. Ζ'. 11 — 53.

ἔχουσι τὸν Θεὸν, ἀπέδειξεν ὅτι ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν φαίνονται μᾶλλον, τέκνα ἐκ Πατρὸς τοῦ Διαβόλου. Οὗτοις οὖν ἐλεγχθέντες, ἐβλασφήμησαν αὐτὸν ὡς Σαμαρείτην καὶ δαιμονῶντα. Ἀποκρινόμενον δὲ, ὅτι καὶ τοῦ Ἀβραὰμ αὐτὸς ἦν προγενέστερος, ὥρμησαν νὰ τὸν λιθοβολήσωσι. Ἀλλὰ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἀνεχώρησεν [35]).

§ 86.

Μετὰ ταῦτα Ἰάτρευσε καὶ τὸν ἐκ Γενετῆς τυφλὸν πτύσας χαμαὶ, καὶ πηλὸν ποιήσας, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐπιχρίσας, καὶ εἰς τὴν τοῦ Σιλωὰμ Κολυμβήθραν ἀπελθεῖν καὶ ἀπονίψασθαι ἐντειλάμενος. Ὁ ἀναβλέψας τότε τυφλὸς τοὺς πάντας ἐξέστησεν· ἀνακρινόμενος δὲ ὑπὸ τούτου καὶ ἐκείνου διηγεῖται τῆς Θεραπείας τὸν τρόπον. Ἐρωτώμενος δὲ τίνα γνώμην ἔχει περὶ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ἀνοίξαντος αὐτῷ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀποκρίνεται, ὅτι προφήτης ἐστίν. Οἱ γονεῖς τοῦ τυφλοῦ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἐξεταζόμενοι καὶ αὐτοὶ ἐπιμαρτυροῦσι τοῦ υἱοῦ τὴν ἀνάβλεψιν· πάλιν ἀνακρίνεται αὐτὸς ὁ ὀμματωθεὶς, καὶ πάλιν ὁμολογεῖ τὸν αὐτὸν ὀμματώσαντα, μεγαλύνων τὸ θαῦμα, καὶ ἀποδεικνύων ἐκ τούτου, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστὶν ὁ θαυματουργός· ὅθεν ἀπεικούμενος, μετὰ ὕβρεων ὁ ἄνθρωπος ἀπεβλήθη, μαρτυρῶν τὴν ἀλήθειαν, παρὰ τῶν τῆς ἀληθείας ἐχθρῶν. Ἀπαντήσας δὲ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐρωτηθεὶς εἰ πιστεύει εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ; «πιστεύω (εἶπε) πιστεύω Κύριε, «καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.» Τελευταῖον ταλανίζει ὁ

[35]) Ἰωάν. Η'. δίλογον τοῦ Κεφαλαίου.

Κύριος τινὰς τῶν περὶ αὐτὸν Φαρισαίους, ὅτι καὶ τοῦ τυφλοῦ τυφλότεροι εἰσίν [36]).

§ 87.

Χαρακτηρίζει δὲ ἐφεξῆς, ὡς ἐν παραβολῇ, τὸν ἀληθινὸν καὶ ἀγαθὸν ποιμένα, τὸν διὰ τῆς θύρας εἰσερχόμενον εἰς τὴν αὐλὴν τῶν Προβάτων· καὶ τὸν μὴ ἀληθῆ, ἀλλὰ ἀναβαίνοντα ἀλλαχόθεν, κατακρίνει ὡς κλέπτην καὶ ληστήν. Κηρύξας δὲ ἑαυτὸν τὸν ποιμένα εἶναι τὸν καλὸν, παρασταίνει ὅτι καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχει ἐξ ἄλλης Αὐλῆς· καὶ ὅτι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν ἰδίων προβάτων, οὐκ ἀθελήτως δηλαδὴ, ἀλλ' ἐν ἐξουσίᾳ. Καὶ πάλιν σχίσμα ἐν τοῖς Ἰουδαίοις κινεῖται περὶ αὐτοῦ, τοιαῦτα λέγοντος τῶν μὲν διατεινομένων, ὅτι δαιμόνιον ἔχει, τῶν δὲ ἀντιλεγόντων, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνθρώπου δαιμονιζομένου ταῦτα τὰ ῥήματα [37].

§ 88.

Παρελθούσης τῆς ἑορτῆς, ὑποστρέψαντας πρὸς αὐτὸν τοὺς προαπεσταλμένους εἰς τὸ κήρυγμα ἑβδομήκοντα. καὶ διηγουμένους μετὰ χαρᾶς, ὅτι καὶ τὰ δαιμόνια αὐτοῖς ὑπετάσσοντο ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, τοὺς παραινεῖ ὁ Ἰησοῦς, μᾶλλον νὰ χαίρωνται, ὅτι τα ὀνόματα αὐτῶν κατεγράφησαν ἐν οὐρανοῖς. Αὐτὸς δὲ ἅμα ἀγαλλιασάμενος τῷ πνεύματι. εὐχαριστίαν προσάγει τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ ὅτι εἰς τοὺς ταπεινοὺς καὶ ἁπλοϊκοὺς εὐδόκησε νὰ ἀποκαλύψῃ, ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἀπέκρυψεν εἰς τοὺς ὑψηλόφρονας

[36]) *Ἰωάν. Θ'. δι' ὅλου τοῦ Κεφαλαίου.*
[37]) *Ἰωάν. Γ.* 1 — 21.

καὶ σοφοὺς τοῦ κόσμου. Καὶ κατ' αὐτὸ ἐμακάρισε καὶ τοὺς μαθητὰς, ὅτι ἠξιώθησαν τοιαῦτα καὶ νὰ ἰδοῦν καὶ καὶ νὰ ἀκούσουν [38]).

§ 89.

Τότε καὶ τὸν Νομικὸν ἐκπειράζοντα καὶ ἐρωτῶντα, «τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει; τὸν ἐκίνησεν ἐκ τοῦ Νόμου καὶ ὡμολόγησεν, ὅτι ἐπρεπε νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν ὑπὲρ πάντα, καὶ τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν. Ἐπανερωτήσαντα δε πάλιν: τίς ὁ πλησίον; ἐδίδαξεν αὐτὸν διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ περιπεσόντος εἰς τοὺς λῃστὰς, καὶ εὑρόντος παρὰ τοῦ Σαμαρείτου τὸ ἔλεος [39]).

§ 90.

Ἀπελθόντα εἰς Βηθανίαν, αἱ δύο Ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου ἐκεῖ τὸν ξενοδοχοῦσιν· ὧν ἡ μὲν Μάρθα μεριμνᾷ καὶ τυρβάζεται περὶ πολλὰ ἡ δὲ Μαρία, τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο. Ἐκείνη ἑτοιμάζει δι' αὐτὸν τροφὰς σωματικὰς καὶ ἐπικήρους· αὕτη ἀπολαμβάνει διὰ τῆς διδασκαλίας, ἣν ἀκροᾶται, τροφὴν τὴν οὐράνιον [40])

§ 91.

Τὸν τῆς προσευχῆς τύπον, ὃν καὶ ἐπὶ τοῦ ὄρους πρότερον [1]) *ἐδίδασκε, διδάσκει πάλιν καὶ ἐνταῦθα, τὸ Πάτερ ἡμῶν· κτ., κατὰ τὴν αἴτησιν ἑνὸς τῶν μαθητῶν, εἰπόντος: Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, κα-*

[38]) *Λουκ. Γ.* 17 — 24.
[39]) *Λουκ. Γ.* 25 — 37.
[40]) *Λουκ. Γ* 38 — 42.
[1]) *Ματθ. ϛ'.* 9 — 13.

SISMANOGLIO MEGALE

Θὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. Δείκνυσι δὲ ἅμα, καὶ ὅση τῆς Προσευχῆς ἡ δύναμις [2]).

§ 92.

Πάλιν θεραπεύει κωφόν τινα δαιμονιζόμενον. Καὶ πάλιν, οἱ μὲν ὄχλοι θαυμάζουσι· τινὲς δε τὴν Ἴασιν εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Βεελζεβούλ ἀποδίδουσιν. Ἄλλοι δὲ ὡς καὶ ἄλλοτε [3]), σημεῖον οὐρανοῦ ἰδεῖν ἐπιζητοῦσιν· οὕσπερ ἅπαντας ὁ Ἰησοῦς ἐξελέγχει. Προσκληθεὶς δὲ ὑπὸ Φαρισαίου τινὸς εἰς ἄριστον, καὶ ἰδὼν τὸν αὐτοῦ ξενοδόχον θαυμάζοντα, ὅτι δὲν ἐνίφθη πρὸ τῆς τραπέζης ,λαβὼν ἐντεῦθεν ἀφορμὴν, κατέλεγξε μετὰ καταφορᾶς βαρείας τὴν ὑπόκρισιν. καὶ τὰ λοιπὰ ἐλαττώματα τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, καὶ Νομοδιδασκάλων. Διὸ καὶ ὑπὸ τούτων ἐφεξῆς ἐνεδρεύεται, παραφυλαττόντων εὐάφορμόν τινα κατηγορίας αἰτίαν λαβεῖν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ στόματος [4]).

§ 93.

Στρέψας ἔπειτα τὸν λόγον πρὸς τοὺς Μαθητὰς, παραινεῖ αὐτοῖς νὰ φυλάττωνται τὴν ζύμην τῆς Φαρισαϊκῆς ὑποκρίσεως· καὶ τοὺς ἐπιθαρρύνει, ἵνα μηδόλως φοβῶνται τοὺς παρὰ τῶν ἀνθρώπων διωγμοὺς, πληροφορούμενοι ὅτι ποτὲ δὲν θέλει τοὺς ἐγκαταλείψει ἡ ἐξ ὕψους βοήθεια [5]).

§ 94.

Ἐξ ἀφορμῆς ὅτι ἐζήτησέ τις αὐτὸν διαιτητὴν, νὰ διαμερίσῃ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ τὴν τοῦ

[2]) Λουκ. ΙΑ'. 11—3.
[3]) Ματθ. ΙΒ'. 38—45. Ις'. 4.
[4]) Λουκ. ΙΑ'. 14—54.
[5]) Λουκ. ΙΒ'. 1—12.

πατρὸς αὐτῶν κληρονομίαν· παραιτούμενος ὁ Ἰησοῦς τὴν διαίτησιν, ἐδίδαξε τὴν φυγὴν τῆς πλεονεξίας, διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ Πλουσίου τοῦ ἄφρονος· ὅστις, ἐπειδὴ ἡτοίμασε τῇ ψυχῇ αὐτοῦ πολλὰ ἀγαθὰ, ἤλπιζεν ὁ ἄφρων νὰ ζήσῃ καὶ ἔτη πολλὰ διὰ νὰ τὰ ἀπολαύσῃ· μὴ ἐννοῶν ὁ μάταιος, ὅτι ἐγγὺς ἦν τῆς ἰδίας ζωῆς τὸ τέλος. Παρίστησιν οὖν ἐνταῦθα τὴν περὶ πάντα τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν· ἀνάγει τὴν ψυχὴν εἰς τὴν ἔφεσιν τῶν οὐρανίων. Παραγγέλλει τὴν ἐλεημοσύνην· ὑπομιμνήσκει τὴν πρέπουσαν προετοιμασίαν, διὰ τὸ τῆς ὥρας τοῦ θανάτου ἄδηλον. Ἀκολούθως δὲ προβάλλων, τὰς παραβολὰς τοῦ πιστοῦ καὶ φρονίμου οἰκονόμου, καὶ τῶν δούλων, τοῦ τε τοὺς συνδούλους τύπτοντος, καὶ τοῦ τὸ Θέλημα τοῦ Κυρίου γινώσκοντος μὲν, μὴ ποιοῦντος δὲ αὐτὸ· τέως ἐπιφέρει καὶ τὸν διακαῆ πόθον, ὃν εἶχε, πρὸς τὸ δεχθῆναι τὸ τοῦ πάθους βάπτισμα. Φανερώνει δὲ καὶ τὸν διαμερισμὸν, ὃν ἦλθε βαλεῖν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀφορῶν τοὺς μέλλοντας αὐτὸν ἀγαπᾷν τε καὶ στέργειν, ὑπὲρ τὴν ἰδίαν συγγένειαν· Ἐν τούτοις διαλεγόμενος πρὸς τοὺς ὄχλους, ἐπιπλήττει καὶ τοὺς Φαρισαίους, ὅτι αὐτοὶ οἵτινες ἐκ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀέρος κρίνουσι τοὺς καιροὺς, δὲν διακρίνουσι τὸν καιρὸν τὸν παρόντα τῆς τοῦ Μεσίου ἐλεύσεως, τοὺςαὐ τοὺς δὲ συμβουλεύει νὰ διακρίνωσι καὶ ἀφ' ἑαυτῶνμόνοι τὸ δίκαιον. καὶ νὰ ἀπαλλάττωνται τοῦ ἀντιδίκου αὐτῶν χωρὶς νὰ δικαιολογῶνται [6]).

§ 95.

Ἀκούσας ὅτι Πιλάτος κατεμίανε τὰς Θυσίας, μίξας τὸ αἷμα τινῶν Γαλιλαίων [7]) τοὺς ὁποίους ἀπέκτεινε· μὴ

[6]) Λουκ. ΙΒ'. 13—59.
[7]) Ὅρα Ἰώσηπ. περὶ Ἁλώσε. Βιβλ. Β'. Κεφ. ΙΖ'. Καὶ Βιβλ. Ζ'. Κεφ. κϑ'.

νομίσητε (εἶπεν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παρόντας) ὅτι οἱ κατασφαγέντες ἦσαν ἁπάντων τῶν Γαλιλαίων ἁμαρτωλότεροι· ὡς οὐδὲ οἱ δέκα καὶ ὀκτὼ ἐκεῖνοι, οἱ φονευθέντες τότε, διὰ τῆς πτώσεως τοῦ πύργου τοῦ ἐν Σιλωὰμ, δὲν ἦσαν ἁπάντων τῶν Ἱεροσολυμιτῶν οἱ κάκιστοι· ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς (συνάπτει) ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε. Τελευταῖον ἐξέθετο καὶ τὴν παραβολὴν τῆς Συκῆς τῆς ἀπειληθείσης τὴν ἐκκοπὴν, ἐὰν μείνῃ εἰς τέλος ἄκαρπος. Ἰδοὺ τρία ἐτη (ἔλεγεν) ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ Συκῇ ταύτῃ, καὶ οὐχ εὑρίσκω· ἐκδυσωπεῖται δὲ ὅμως παρὰ τοῦ Ἀμπελουργοῦ ἡ ἀνοχὴ ἔτι ἔτους ἑνός [8]). Ἆραγε δὲν φαίνεται ἐδῶ ἡ παρελθοῦσα τριετία τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ὁ ἐφεξῆς, ὁ εἰς πλήρωσιν τῆς ἐσχάτης κατακρίσεως τῆς Συναγωγῆς τῆς ἀκάρπου ἔτι ὑπολειπόμενος.

§ 96.

Διδάσκων δὲ ἐν τοῖς Σάββασι, Θεραπεύει τὴν ἀπὸ δέκα καὶ ὀκτὼ χρόνων συγκύπτουσαν. Ὁ Ἀρχισυνάγωγος ἐπιδείκνυσι δῆθεν ζῆλον διὰ τὴν τοῦ Σαββάτου ἀθέτησιν, καὶ ὡς ὑποκριτὴς ἐλέγχεται. Εἶτα παραβολικῶς ὁ Ἰησοῦς παραβάλλει τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ κόκκῳ Σινάπεως· καὶ ζύμῃ δι' ἧς ζυμοῦνται Σάτα τρία. Ἀπερχόμενος δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ διὰ τὴν ἐγγὺς οὖσαν τῶν ἐγκαινίων ἑορτὴν, καὶ κατὰ πόλεις δι' ὧν διήρχετο διδάσκων, ὡς ἠρωτήθη περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σωζομένων, ἀπεκρίθη ὅτι ἅπαντες μὲν πρέπει νὰ ἀγωνίζωνται διὰ νὰ εἰσέλθωσι διὰ τῆς στενῆς πύλης· πολλοὶ δὲ ὅμως θέλουσι μείνει ἔξω ἀπόκλειστοι [9]).

[8]) Λουκ. ΙΓ'. 1—9.
[9]) Λουκ. ΙΓ'. 10—30.

§ 97.

Ἀνηγγέλθη αὐτῷ ὅτι ὁ Τετράρχης τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδης ἐπιβουλεύεται τὴν ζωὴν αὐτοῦ· διαμηνύσας οὖν ὁ Σωτὴρ πρὸς τὸν πανοῦργον Ἡρώδην, τὰ ἐξ αὐτοῦ ἐπιτελούμενα Θαύματα, προεῖπεν ὅτι ἐν Ἱερουσαλὴμ, ὡς πολλοὶ τῶν Προφητῶν, μέλλει καὶ αὐτὸς ἀποκτανθῆναι. Ἐφ' ᾧ καὶ τὴν πόλιν ταύτην ἐλεεινῶς ἐταλάνισε, προειρηκὼς καὶ τὸν ἐσόμενον αὐτῆς μετ' οὐ πολὺ ὄλεθρον [10]).

§ 98.

Ἐν τῇ οἰκίᾳ Φαρισαίου τινὸς ἐστιώμενος, ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου θεραπεύει ὑδρωπικόν τινα ἄνθρωπον ἐκεῖ παρόντα, δείξας ὅτι ἔξεστιν ἐν Σαββάτῳ ἀγαθοποιεῖν. Ἐκεῖ ἐπιπλήττει καὶ τοὺς Φαρισαίους ζητοῦντας τὰς πρωτοκλισίας· συμβουλεύει καὶ τὸν ξενοδόχον, ὅταν ποιῇ ἄριστον, ἢ δεῖπνον, νὴ μὴ προσκαλῇ τοὺς Συγγενεῖς καὶ γείτονας τοὺς πλουσίους, ἀλλὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ χωλοὺς, καὶ τυφλούς. ἐπειδὴ δέ τις τῶν συνεστιωμένων ἐμακάρισε τοὺς μέλλοντας, φαγεῖν ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ἐπρόβαλε τὴν παραβολὴν τοῦ ποιήσαντος τὸν δεῖπνον τὸν μέγαν, ἐν ᾧ οἱ κεκλημένοι παρητήθησαν πάντες· ὧν καὶ τὸν τόπον ἀνεπλήρωσαν ἀντιπροσκληθέντες ὡς δαιτυμόνες οἱ πτωχοὶ, καὶ οἱ εἰς διαφόρους πηρώσεις ὑποκείμενοι. Ἐδείκνυε δὲ διὰ τούτων, τίνες εἰσὶν οἱ τῆς τραπέζης ἄξιοι ἐκείνης, καὶ τίνες οὐχί [11]);

[10]) Λουκ. ΙΓ'. 31—35.
[11]) Λουκ. ΙΔ'. 1—24.

SISMANOGLIO MEGARO

§ 99.

Ἀκνλουθῶν τὴν εἰς Ἱερουσαλὴμ πορείαν, διδάσκει τοὺς συνεφεπομένους ὄχλους, ὅτι ἄξιος εἶναι τῆς αὐτοῦ μαθητείας, ὅστις ἀποθέσῃ μὲν συγγενικὴν πᾶσαν προσπάθειαν, βαστάσῃ δὲ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. Καὶ ἐν τούτοις νουθετῶν τοὺς πιστεύοντας, εἰς ποῖον τέλος ἑαυτοὺς διευθύνουσι, διηγεῖται τὴν παραβολὴν τοῦ μέλλοντος οἰκοδομεῖν τὸν πύργον, ὅστις πρῶτον ἀναλογίζεται, ἐὰν αὐτῷ ἐξαρκῇ τὰ τῆς δαπάνης· καὶ τὴν ἄλλην παραβολὴν τοῦ Βασιλέως, ὅστις πρὶν ἤ τὴν κατὰ τοῦ πολεμίου Βασιλέως κινήσῃ μάχην, ἐξετάζει πρότερον τὰς δυνάμεις του. Ἐπισυνάπτει δ' ἐπὶ τούτοις, ὅτι τὸ μαρανθὲν ἅλας, δι' ἄλλου ἅλατος οὐκ ἀρτύεται [12]).

§ 100.

Πρὸς τοὺς Γραμματεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους διαγογγύζοντας, ὅτι μετὰ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν συναναστρέφεται καὶ συνευωχεῖται, προβάλλει τὴν παραβολὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἀφεὶς τὰ ἐννενήκοντα ἐννέα πρόβατα, ἐξῆλθεν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ἑνὸς τοῦ ἀπολωλότος· καὶ τὴν ἄλλην τῆς γυναικὸς, τῆς μετὰ λύχνου ζητούσης τὴν ἀπολλυμένην δραχμήν· καὶ τὴν τοῦ Πατρὸς τοῦ ἐναγκαλισθέντος ἐπιστρέψαντα τὸν υἱὸν τὸν ἄσωτον [13]).

§ 101.

Συνῆψεν ἐφεξῆς καὶ παραβολὰς ἄλλας διαφόρους πρὸς ταῖς εἰρημέναις. Εἰς μίαν προβάλει τοῖς Μαθηταῖς

[12]) Λουκ. ΙΔ'. 25—35.
[13]) Λουκ. ΙΕ'. δι' ὅλου τοῦ Κεφ.

ταῖς τὸν τῆς ἀδικίας οἰκονόμον· ἐφ' ᾗς παραβολῆς ἀπαρεσκόμενοι οἱ Φαρισαῖοι, καὶ ἐκμυκτηρίζοντες, ὡς φιλάργυροι ἀπελέγχοται [14])· Εἰς ἄλλην παρασταίνει τὸν ἐν τρυφῇ ἀβροδίαιτον πλούσιον, καὶ τὸν ἐν ταλαιπωρίᾳ καὶ πείνῃ καταθλιβόμενον Λάζαρον· καὶ τούτων ἑκατέρων μετὰ τὴν ἐνταῦθα λῆξιν τὰ τέλη ἀντίθετα [15]). Ἔπειτα διδάσκει τοὺς μαθητὰς, ὅτι ἀνένδεκτον ἐστὶ μὴ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· ταλανίζει ὅμως τοὺς σκανδαλίζοντας. Ἐντέλλεται δὲ αὐτοῖς νὰ συγχωρῶσι τοὺς εἰς αὐτοὺς ἁμαρτάνοντας, κἂν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμαρτήσαντες μετανοήσωσιν. Αἰτησαμένοις δὲ τοῖς Ἀποστόλοις προσθήκην πίστεως, δείκνυσιν αὐτοῖς πόση ἡ τῆς πίστεως δύναμις. Καί τελευταῖον διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ εὐπειθοῦς δούλου τοὺς παραινεῖ, ὅτι καὶ ἀφ' οὗ ποιήσωσι πάντα τὰ αὐτοῖς ἐντεταλμένα, πρέπει νὰ γνωρίζωσι καὶ τότε τὴν ἰδίαν εὐτέλειαν, καὶ νὰ στοχάζωνται ὅτι ἐποίησαν τὸ ὀφειλόμενον [16]).

§ 102.

Διερχόμενος διὰ μέσου Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας, κατὰ τὴν εἰς Ἱερουσαλὴμ πορείαν, εἰσελθὼν ἐν Κώμῃ τινὶ Θεραπεύει τοὺς δέκα λεπροὺς, ἐξ ὧν ὁ εἷς μόνον ἐπιστρέψας εὐχαρίστησεν αὐτῷ· οἱ δὲ ἐννέα οὔ· ἦν δὲ ὁ μὲν εἷς ἐκεῖνος ὁ εὐγνώμων Σαμαρείτης· οἱ δὲ λοιποὶ οἱ ἀγνώμονες, ἦσαν Ἰουδαῖοι [17]).

§ 103.

Ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τῶν Φαρισαίων, πότε ἔρχεται ἡ

[14]) Λουκ. Ις'. 1—15.
[15]) Λουκ. Ις'. 19—31.
[16]) Λουκ. ΙΖ'. 1—10.
[17]) Λουκ. ΙΖ'. 11—19.

SISMANOGLIO MEGARO

Βασιλεία τοῦ Θεοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, ὅτι «ἐντὸς αὐτῶν ἐστίν.» «Ἐπιστρέψας ἔπειτα πρὸς τοὺς Ἀποστόλους, παραινεῖ αὐτοῖς νὰ προσέχωσιν ἀπὸ τῶν ἀπατεώνων, καὶ ψευδοχρίστων καὶ ψευδοδιδασκάλων· καὶ προαναφωνεῖ τὰς ἡμέρας τῆς ἐκδικήσεως, καθ' ἃς ἐξαίφνης θέλει ἐπέλθουν τὰ κακὰ εἰς τοὺς τότε ζῶντας, καθὼς ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Νῶε, καί τοῦ Λὼτ, τοῦ ὁποίου τὴν γυναῖκα τοὺς συμβουλεύει νὰ ἐνθυμοῦνται [18]).

§ 104.

Τότε διηγήθη καὶ τὴν παραβολὴν τῆς χήρας ἥτις ἐπιμένουσα εἰς τὴν αἴτισιν, τέως ἐξεβίασε τὸν Κριτὴν τῆς ἀδικίας νὰ τὴν δικαιώσῃ, διδάσκων τὸ ἐν τῇ προσευχῇ προσκαρτερικὸν καὶ ἐπίμονον. Διηγήθη δὲ καὶ τὴν παραβολὴν τοῦ τελώνου καὶ Φαρισαίου, ἐπανορθούμενος διὰ ταύτης τοὺς, ἑαυτοὺς μὲν δικαιοῦντας, τοὺς δὲ ἄλλους ἐξουθενίζοντας [19]).

§ 105.

Ἐν Ἱερουσαλὴμ ἤδη διάγων, καὶ καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν ἐγκαινίων, ἐν τῇ Στοᾷ τοῦ Σολομῶντος περιπατῶν, καὶ ἐρωτηθεὶς εἰ αὐτὸς ἐστὶν ὁ Χριστός; ὡς ἐπρόβαλε τὰ ἴδια αὐτοῦ ἔργα μαρτυροῦντα, καὶ εἶπεν: ὅτι «ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμέν· ἦρπασαν λίθους καὶ τότε διὰ νὰ τὸν λιθοβολήσουν ὡς βλάσφημον· καθότι δῆθεν ἄνθρωπος ὤν, ἑαυτὸν ἐθεοποίει. Ἀλλ' ὁ Ἰησοῦς ἀπελογήθη ὅτι καὶ ἡ Γραφὴ ὀνομάζει υἱοὺς Θεοῦ, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο. Ὅθεν πολλῷ μᾶλλον αὐτὸς δύναται

[18]) *Λουκ. ΙΖ'. 20—37.*
[19]) *Λουκ. ΙΗ'. 1—14.*

νὰ εἰπῇ ὅτι εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὃν ὁ Πατὴρ ἡγίασε, καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον· καὶ περὶ οὗ τὰ ἔργα αὐτὰ μαρτυροῦσιν, «ὅτι αὐτὸς ἐν τῷ Πατρὶ, καὶ ὁ Πατὴρ ἐν αὐτῷ.» Πάλιν οὖν ἐζήτουν αὐτὸν πιάσαι, ἀλλ' ἐξελθὼν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἀπῆλθε πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν τὸ πρῶτον Ἰωάννης βαπτίζων, καὶ πολλοὶ ἐλθόντες ἐκεῖ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν [20]). *Ἐπειδὴ οὖν κατὰ μῆνα Δεκέμβριον ἑορτάζοντο τὰ Ἐγκαίνια· καὶ χειμὼν ἦν* [21]) *δῆλον ὅτι ἐν τούτοις διεπεράνθη, καὶ ὁ ἐνιαυτὸς ὁ τρίτος τοῦ Σωτηριώδους κηρύγματος.*

ΕΤΟΣ ΛΔ'.

§ 106.

Ἐκεῖ γοῦν, εἰς τὰ τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας Μεθόρια, διδάσκων καὶ θεραπεύων τὰ πλήθη, ὁ Ἰησοῦς ἐρωτᾶται πειραστικῶς ὑπὸ τῶν Φαρισαίων, «εἰ ἔξεστιν ἀπολύσαι τὴν ἰδίαν γυναῖκα κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; Καὶ ἀποκρίνεται ὅτι οὐκ ἔξεστιν· εἰμὴ ἐπὶ πορνείᾳ Καὶ ἐπειδὴ ἐκ τούτου οἱ Μαθηταὶ συμπεραίνουσιν, ὅτι ἄρα συμφέρει νὰ μένῃ ὁ ἄνθρωπος ἄγαμος· ἀπαντᾷ πρὸς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ ὑψηλὸν τῆς παρθενίας πολίτευμα δὲν ἐδόθη εἰς πάντας. Ὅθεν διακρίνει εὐνούχους τοὺς ἀπὸ γενετῆς, εὐνούχους τοὺς ἐκ παραβιασμοῦ, καὶ εὐνούχους τοὺς ἐκ προαιρέσεως· οἵοι εἰσὶν, οἱ ἐθελουσίως παρθενεύοντες. Τὰ δὲ περὶ τοῦ Ἀποστασίου, ἐν τῇ οἰκίᾳ πάλιν πρὸς τοὺς Μαθητὰς ἐπερωτήσαντας, κατ' ἰδίαν ἐξέθετο [1]).

[20]) *Ἰωάν. Γ'. 22—42. Ματθ. ΙΘ'. 1—2. Μάρκ. Γ'. 1.*
[21]) *Ἰωάν. Γ'. 22.*
[1]) *Ματθ. ΙΘ'. 11—2. Μάρκ. ΙΑ' 1—12.*

§ 107.

Τότε προσηνέχθησαν αὐτῷ καὶ τὰ παιδία· καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ εὐλογήσας, εἶπεν «ὅτι τῶν τοιούτων ἐστὶν ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν [2]).

§ 108.

Διατρίβων ἤδη ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ διαμηνύεται ὅτι ὁ Λάζαρος ἀσθενεῖ· ὅθεν ἐπαναστρέφει πάλιν εἰς τὴν Ἰουδαίαν διὰ νὰ ἐξυπνίσῃ τὸν φίλον (ὡς εἶπε) κοιμώμενον· τὸν βαρὺν δηλονότι ὕπνον τῆς νεκρώσεως [3]). *Καὶ καθ' ὁδὸν ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀπαντήσαντος πλουσίου νεανίσκου: «τί ἀγαθὸν ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει; συμβουλεύει αὐτῷ, ὅτι ἂν θέλῃ νὰ εἶναι τέλειος πλὴν τῶν ἐντολῶν, ἃς τινὰς ἐπηγγέλλετο, ὅτι ἐκ νεότητος αὐτοῦ πάσας ἐφύλαξε, πρέπει προσέτι νὰ πωλήσῃ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, καὶ νὰ τὰ διαμερίσῃ τοῖς πτωχοῖς* [4]). *Τότε δὲ καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς, οἵτινες ἀφέντες πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ, ὑπέσχετο τὸν ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ ἐνθρονισμόν· καθὼς καὶ εἰς πάντας ἁπλῶς, ὅσοι τὰ ἐν κόσμῳ ἀπέῤῥιψαν ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐπηγγείλατο τὴν τῶν πολλαπλασίων ἀντίδοσιν, καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς τὴν κληρονομίαν· ἐπειπὼν ὅτι «ἔσονται οἱ πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι* [5]). *Πρὸς τούτοις, καὶ τὴν παραβολὴν διηγήθη τοῦ οἰκοδεσπότου, ὅστις μισθώσας ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ, ἔδωκεν εἰς τοὺς*

[2]) *Ματθ. ΙΘ'. 13—15. Μάρκ. Γ'. 13—16. Λουκ. ΙΗ'. 15—17.*
[3]) *Ἰωάν. ΙΑ'. 1-16.*
[4]) *Ματθ. ΙΘ'. 16—26. Μάρκ. Γ'. 17—27. Λουκ. ΙΗ'. 18—27.*
[5]) *Ματθ. Κ'. 1—16.*

ἐλθόντας περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἀνὰ δηνάριον, καθὼς καὶ εἰς τοὺς περὶ τὴν πρώτην [6]).

§ 109.

Φθάσας εἰς τὴν Βηθανίαν, ἐπαραμύθησε τὰς Ἀδελφὰς, τοῦ ἐξ ἡμερῶν τεσσάρων νεκρωθέντος ἤδη Λαζάρου καὶ ταφέντος· ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ ἀγαπητοῦ φίλου· ἠρώτησε ποῦ τὸ λείψανον ἐναπετέθη· ἐδάκρυσεν ἐπ' αὐτῷ· προσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον· προέταξε νὰ ἀφαιρέσωσι τὸν λίθον· ὕψωσεν ἄνω τοὺς ὀφθαλμούς· εὐχαρίστησε τῷ Θεῷ καὶ πατρί. ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ: «Λάζαρε δεῦρο ἔξω· καὶ τοῦ τεταρταίου νεκροῦ «ἐξελθόντος δεδεμένου κειρίαις, λύσατε (λέγει) αὐτὸν καὶ ἄφετε ὑπάγειν [7])

§ 110.

Τὸ ὑπερφυὲς τοῦτο Θαῦμα ἐκίνησε πολλοὺς μὲν εἰκότως εἰς θαυμασμὸν καὶ εἰς ἔκπληξιν· τὸ δὲ τῶν Ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων συνέδριον εἰς πάθος, καὶ εἰς ἐπιβουλήν. Καὶ ψῆφος ἐκράτησεν ἡ τοῦ Καϊάφα, Ἀρχιερέως τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, προφητικῶς ἀπὸ στόματος μὴ προφητικοῦ ἐκδοθεῖσα, ὅτι: «Συμφέρον ἦν, ἵνα» εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐκ Βηθανίας ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πόλιν Ἐφραὶμ, τὴν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, κἀκεῖ διέτριβε μετὰ τῶν Μαθητῶν αὐτοῦ [8]).

§ 111.

Ἐγγίζοντος τοῦ Πάσχα, τὸ ὁποῖον ἔμελλεν εἶναι τῶν

[6]) *Ματθ. Κ'. 1—16.*
[7]) *Ἰωάν. ΙΑ'. 17—44.*
[8]) *Ἰωάν. ΙΑ'. 45—54.*

τῆς οἰκονομίας τὸ ἔσχατον, μετὰ πολλῶν ἀκολουθούντων καὶ θαυμαζόντων, ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, προλέγει καθ' ὁδὸν, εἰς τοὺς δώδεκα ἐν μέρει, τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν ἐκεῖ [9]). Ἀλλ' ἐν ᾧ διηγεῖται τὰ πάθη τῆς παρὰ τῶν ἀγνωμόνων ἀτιμίας, οἱ τοῦ Ζεβεδαίου υἱοὶ μεσιτευούσης καὶ τῆς Μητρὸς αὐτῶν, ζητοῦσι τῆς πρωτοκαθεδρίας τὰς τιμάς. Ὅθεν οἱ δέκα ἀγανακτοῦσι κατὰ τῶν φιλοπρώτων συμμαθητῶν· Ἐπιπλήττονται δὲ ὑπὸ τοῦ Διδασκάλου πάντες, καὶ παραινοῦνται νὰ ζητῶσι τὸ ὕψωμα τῶν πρωτείων, ὄχι ἄνω ὑψηλοφρονοῦντες, ἀλλὰ κάτω, εἰς τὰ βάθη τῆς ταπεινώσεως [10]).

§ 112.

Ἐν ᾧ πορευόμενος ὁ Ἰησοῦς πλησιάζει εἰς Ἰεριχώ, τυφλός τις παρὰ τὴν ὁδὸν, κράξας: «υἱὲ Δαβὶδ ἐλέησόν με, λαμβάνει διὰ τὴν αὐτοῦ πίστιν, τὸ τῶν ὀμμάτων ἐπιπόθητον φῶς· ὅθεν καὶ αὐτὸς ὁ ἰδὼν, καὶ οἱ τὸν ἰδόντα ἰδόντες, δοξάζουσι τὸν Θεόν [11]).

§ 113.

Εἰσελθὼν εἰς Ἰεριχώ, προσκαλεῖ εἰς τὴν ἀποστολὴν τοῦ κηρύγματος τὸν τελώνην Ζακχαῖον· καὶ παρ' αὐτῷ ξενοδοχούμενος, ἐπειδὴ πολλοὺς ἐνόησε καθ' ἑαυτοὺς σκανδαλιζομένους, ὅτι παρὰ ἀνδρὶ ἁμαρτωλῷ καταλύει, διηγεῖται τὴν παραβολὴν τοῦ ἐγχειρίσαντος τοῖς δούλοις τὰς μνᾶς, καὶ ἀποστερήσαντος μετὰ βαρείας

[9]) Ματθ. Κ. 17-19. Μάρκ. Γ. 32-34. Λουκ. ΙΗ'. 31—34.
[10]) Ματθ. Κ. 20—28. Μάρκ. Γ. 35—45.
[11]) Λουκ. ΙΗ'. 35—43.

τῆς ἐπιπλήξεως τὸν μὴ κατὰ τοὺς ἄλλους πραγματευθέντα τὴν μνᾶν, ἣν ἔλαβεν [12]).

§ 114.

Ἐξελθὼν δὲ ἐξ Ἰεριχοῦντος ὠμμάτωσε πάλιν δύο τυφλοὺς [13]), ἐξ ὧν τὸν ἕνα μόνον ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος [14]) ἀναφέρει, ὡς γνωριμώτερον ἴσως· ὃν καὶ χαρακτηρίζει διά τοῦ ὀνόματος, Βαρτίμαιον. ἦγουν υἱὸν τοῦ Τιμαίου. Ἐν τούτῳ οὖν οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις διὰ τὴν πλησιάζουσαν ἑορτὴν συνδραμόντες, ἐζήτουν τὸν Ἰησοῦν ἐκθύμως· οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔταξαν καὶ κατασκόπους κατ' αὐτοῦ, ὅπως, πιάσωσιν αὐτόν [15]).

§ 115.

Πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα [16]) εἰς Βηθανίαν ἐλθὼν, ὑποδοχεῖται εἰς δεῖπνον ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ· ὅπου καὶ Λάζαρος παρὴν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν· καὶ αἱ τοῦ Λαζάρου Ἀδελφαί· ὧν ἡ μὲν Μάρθα διηκόνει, ἡ δὲ Μαρία ἤλειψε τῷ Μύρῳ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξὶν αὐτῆς· διὰ τὸ ὁποῖον ὑπὸ μὲν τοῦ Ἰούδα κατακρίνεται, ὑπὸ δὲ τοῦ Κυρίου δικαιοῦται καὶ ἐπαινεῖται. Ἐκεῖ δὲ τότε πολὺς συνέδραμεν ὄχλος διὰ νὰ ἰδοῦν οὐ μόνον τὸν Ἰησοῦν, ἀλλὰ καὶ τὸν ὑπ' αὐτοῦ προαναζωωθέντα Λάζαρον· Οἱ Ἀρχιερεῖς ὅμως καὶ τοὺς δύο εἰς Θάνατον ἐπιβουλεύονται ἐπίσης, καὶ τὸν ζωοθέντα, καὶ τὸν ζωώσαντα [17])

[12]) Λουκ. ΙΘ'. 1—27.
[13]) Ματθ. Κ'. 23—94.
[14]) Μάρκ. Γ. 46—52.
[15]) Ἰωάν. ΙΑ'. 55—57.
[16]) Μαρτίου ιέ. ἡμέρᾳ Σαββάτου.
[17]) Ματθ. Κε'. 6. Μάρκ. ΙΔ'. 3—9. Ἰωάν. ΙΒ'. 1—11.

§ 116.

Τῇ ἐπαύριον [18]) ἀπὸ Βηνίας ἐρχόμενος εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ εἰς Βηθφαγῆ πλησιάσας τὴν πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς δύο τῶν αὐτοῦ Μαθητῶν ἐπὶ τὴν ἀπέναντι Κώμην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν ἔφερον τὴν ὄνον μετὰ τοῦ πώλου, ἐφ' οὗ ἐπικαθίσας εἰσήρχετο εἰς τὴν πόλιν παραπεμπόμενος ὑπὸ τοῦ ὄχλου. Οἱ δὲ παραπέμποντες ὑπεστρώννυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐπὶ γῆς, καὶ κατεῖχον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν Βαΐα καὶ κλάδους, εὐφημοῦντες καὶ κράζοντες: Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβὶδ [19]). Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐγγίσας ἐπὶ τὴν πόλιν ἔκλαυσε, καὶ ἐταλάνισεν αὐτὴν, προειπὼν τὴν καταστροφήντης [20]).

§ 117.

Εἰσελθὼν οὖν εἰς τὴν πόλιν, ἐξέβαλεν ἐφεξῆς ἐκ τοῦ Ἱεροῦ τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας, καὶ πολλοὺς τυφλοὺς καὶ χωλοὺς προσελθόντας αὐτῷ ἐθεράπευσε. Τοὺς δὲ Ἀρχιερεῖς καὶ Γραμματεῖς σκανδαλιζομένους, ἐφ' οἷς ἔβλεπον καὶ ἤκουον, διὰ τοῦ ἐν τοῖς ψαλμοῖς γεγραμμένου [21]) (ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον·) ἐπεστόμισε [22]).

§ 118.

Ἐν τούτοις καί τινες Ἑλληνισταὶ διὰ μεσιτείας Φιλίππου καὶ Ἀνδρέου, ἠξιώθησαν καθ' ὃν ἔτρεφον πόθον

[18]) Μαρτίου ΙΗ΄. ἡμέρᾳ Κυριακῇ.
[19]) Ματθ. ΚΑ΄. 1—11. Μάρκ. ΙΑ΄. 1—10. Λουκ. ΙΘ΄ 28—49. Ἰωάν. ΙΒ΄. 12—18.
[20]) Λουκ. ΙΘ΄. 41—44.
[21]) Ψαλμ. ή.
[22]) Ματθ. ΚΑ΄. 12—16. Μάρκ. ΙΑ΄. 11. Λουκ. ΙΘ΄. 45. 46.

νὰ τὸν ἰδοῦν. Ὅθεν ὁ Κύριος εἶπεν, ὅτι «ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· καὶ πρὸς τὸν πατέρα εὐξάμενος, ἤκουσε τὸ, καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω·» ὅτε, οἱ μὲν βροντὴν ἐνόμισαν γεγονέναι, οἱ δὲ Ἀγγέλου φωνήν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἰπὼν ὅτι οὐ δι' αὐτὸν ἡ φωνὴ αὕτη, ἀλλὰ δι' αὐτούς, πολλὰ ἐπρόσθεσε, τότε τέλος ἑαυτοῦ προαναφωνῶν, καὶ τὴν τῶν Ἰουδαίων πώρωσιν κατοικτείρων, καὶ εἰς πίστιν αὐτοὺς προτρεπόμενος, ὡς μὴ τὰ ἐξ ἑαυτοῦ λαλῶν, ἀλλὰ τὰ πατροπαράδοτα λόγια [23]), αὐτοῖς ἐξαγγέλλων. Διὰ ταῦτα οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ Γραμματεῖς, καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ, ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι· ἀλλὰ δὲν εὕρισκον τὸν τρόπον ,φοβούμενοι μάλιστα τὸν λαὸν, ὅστις ὅλως αὐτοῦ ἐξήρτητο [24]). Ὁ δὲ Ἰησοῦς ὀψίας ἤδη τῆς ὥρας οὔσης, ἐξῆλθεν εἰς τὴν Βηθανίαν μετά τῶν δώδεκα [25]).

§ 119.

Τῇ δ' ἐφεξῆς ἡμέρα [26]) πρωΐας ἐπιστρέφων εἰς τὴν πόλιν κατηράσατο τὴν Συκὴν, ἐπειδὴ οὐδ' εἰς τὸν τέταρτον τοῦτον χρόνον εὑρέθη κάρπιμος [27]). Καὶ πάλιν εἰς τὸ Ἱερὸν εἰσελθὼν, ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας, ἐπιτιμῶν τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι τὸν οἶκον τῆς προσευχῆς, ἐποίησαν οἶκον ληστῶν. Καὶ πάλιν οἱ Ἀρχιερεῖς ζητοῦντες πῶς αὐτὸν ἀπολέσωσι, φοβοῦνται τὸν ὄχλον. Καὶ ὁμοίως πάλιν κατὰ τὸ ἑσπέρας ὁ Ἰησοῦς ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως [28]).

[23]) Ἰωάν. ΙΒ΄. 20—50.
[24]) Λουκ. ΙΘ΄. 47—48.
[25]) Ματθ. ΚΑ΄. 17. Μάρκ. ΙΑ΄. 11.
[26]) Μαρτίου ΙΘ΄. ἡμέρᾳ Β. τῆς ἑβδομάδος.
[27]) Ματθ. ΚΑ΄. 18. 19. Μάρκ. ΙΑ΄. 12—14.
[28]) Μάρκ. ΙΑ΄. 15—19.

§ 120.

Τῇ ἐπαύριον τὸ πρωΐ [29]*), ἐπανάγοντες μετ' αὐτοῦ οἱ Μαθηταὶ εἰς τὴν πόλιν, θαυμάζουσιν ἰδόντες τὴν Συκὴν ἤδη κατεξηραμένην. Ἀκούουσι δὲ, ὅτι καὶ αὐτοὶ ἐὰν ἔχωσι πίστιν θέλουσιν ἐκτελει τοιαῦτα, καὶ ἔτι θαυμασιώτερα προσευχόμενοι· πρὶν ὅμως προσευχηθῶσι παραινοῦνται νὰ συγχωρῶσιν, εἴτι ἔχουσι κατάτινος, διὰ νὰ εἶναι ἡ προσευχὴ αὐτῶν εὐπρόσδεκτος καὶ δραστήριος* [30]*).*

§ 121.

Ἐν τῷ Ἱερῷ διδάσκων, καὶ ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων, καί τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ, ἐν τίνι ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖ; Ἀντερωτᾷ αὐτοὺς, τὸ βάπτισμα Ἰωάννου πόθεν ἦν, δηλῶν αὐτοῖς διὰ τούτου τοῦ ἐρωτήματος, ὅτι ἔμελλον νὰ ἠξεύρωσι ἐν τίνι ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖ, ἂν εἰς τὸν Ἰωάννην ἐπίστευον [1]*). Εἶτα τὴν αὐτῶν παρακοὴν, καὶ ἀπείθειαν, καὶ ἀνταρσίαν παρασταίνει ἐν διαφόροις παραβολαῖς. Α'., διὰ τῆς παραβολῆς τῶν δύο υἱῶν· ὧν ὁ μὲν ὑποσχεθεὶς νὰ ὑπάγῃ νὰ ἐργασθῇ, κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ πατρὸς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, οὐκ ἀπῆλθεν. ὁ δὲ ἕτερος, ἀρνηθεὶς πρῶτον, ὕστερον ἀπῆλθεν* [2]*). Β'. διὰ τῆς παραβολῆς τῶν Ἀνταρτῶν Γεωργῶν, οἵτινες λιθοβολήσαντες καὶ ἀποκτείναντες πρῶτον τοὺς ἀπεσταλμένους παρὰ τοῦ οἰκοδεσπότου δούλους εἰς τὸ λαβεῖν τοὺς καρποὺς, τέως καὶ τὸν υἱὸν αὐτὸν καὶ κληρονόμον, πρὸς*

[29]) *Μαρτίου κ'. ἡμέρᾳ γ. τῆς ἑβδομάδος.*
[30]) *Ματθ. ΚΑ'. 20 — 22 Μαρκ. ΙΑ'. 20 — 26.*
[1]) *Ματθ. ΚΑ'. 23 — 27. Μάρκ. ΙΑ'. 27 — 32. Λουκ. Κ'. 1 — 8.*
[2]) *Ματθ. ΚΑ'. 28 — 32.*

αὐτοὺς ἀποσταλέντα, ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, καὶ ἀπέκτειναν [3]*). Εὐκόλως δὲ οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐνόουν, ὅτι αἱ παραβολαὶ αὗται ἔπιπτον ἐπάνω αὐτῶν. Ἀλλὰ θέλοντες νὰ τὸν κρατήσωσι ἐφοβοῦντο τὸν ὄχλον ὅστις εἶχεν τὸν Ἰησοῦν εἰς Προφήτου ὑπόληψιν* [4]*). Τότε Γ'. διηγήθη καὶ τὴν παραβολὴν τοῦ Βασιλέως τοῦ ποιήσαντος τοὺς γάμους τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ· καὶ ἐπειδὴ παρητήθησαν οἱ κεκλημένοι, προσκαλλέσαντος διὰ τῶν αὐτοῦ δούλων πάντας πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς· ἐν οἷς ἐξεβλήθη εὑρεθεὶς ὁ τὸ τοῦ γάμου μὴ ἔχων ἔνδυμα. Ὅθεν ἐπέφερεν, ὅτι πολλοὶ μὲν εἰσὶ κλητοὶ, οἱ δὲ ἐκλεκτοὶ ὀλίγοι* [5]*).*

§ 122.

Μετὰ ταῦτα ἐμηχανεύθησαν οἱ Φαρισαῖοι ἵνα παγιδεύσωσιν αὐτὸν ἐν λόγῳ· ὅθεν πέμψαντες τινὰς τῶν Ἡρωδιανῶν, ἠρώτησαν: «εἰ ἔξεστι δοῦναι κῆνσον «Καίσαρι,» πρὸς οὓς ἀπεκρίθη: ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ [6]*). Διὰ τῆς αὐτῆς Σοφίας ὑπεματαίωσε καὶ τὸ τῶν Σαδδουκαίων ἐπιβουλευτικὸν καὶ δόλιον ἐρώτημα· τὸ περὶ τῆς γυναικὸς τῶν ἐκ διαδοχῆς ἑπτὰ ἀνδρῶν. δείξας αὐτοὺς πλανωμένους, μηδὲ εἰδότας ὅτι ἐν τῇ Ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν, «οὔτε ἐκγαμίζονται, ἀλλ' ὡς Ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ εἰσί.» καὶ οὐ δὲ πειθομένους, ὅτι ἔσται ἀνάστασις, ὅταν ἀκούωσι τὸν Θεὸν ὀνομαζόμενον τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τοῦ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ, Θεὸν ὄντα οὐχὶ νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων* [7]*). Ἐπὶ*

[3]) *Ματθ. ΚΑ'. 33 — 34. Μάρκ. ΙΒ'. 1 — 11. Λουκ. Κ'. 9 — 18.*
[4]) *Ματθ. ΚΑ'. 45 — 46. Μάρκ. ΙΒ'. 12. Λουκ. Κ'. 19.*
[5]) *Ματθ. ΚΒ'. 1 — 14.*
[6]) *Ματθ. ΚΒ'. 15 — 22. Μάρκ. ΙΒ'. 13 — 17. Λουκ. Κ'. 20 — 26.*
[7]) *Ματθ. ΚΒ'. 23 — 32. Μάρκ. ΙΒ'. 18 — 27. Λουκ. Κ'. 27 — 38.*

SISMANOGLIO MEGARO

τούτοις προσελθὼν καὶ τις, Νομικὸς πειράζων· ἠρώτα «ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ Νόμῳ; καὶ ἀκούει: ὅτι τὸ ἀγαπᾶν τὸν Θεόν καὶ δευτέρα ὁμοία αὐτῇ, τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον· καὶ ὅτι «ἐν ταύταις, ταῖς δυσὶν «ἐντολαῖς, ὅλος ὁ Νόμος, καὶ οἱ Προφῆται κρέμανται [8]). Ταῦτα ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀντεπερωτᾷ τοὺς Φαρισαίους: τίνος υἱὸν ὑπολαμβάνουσι τὸν Χριστόν; καὶ ἐπειδὴ εἶπον, ὅτι τοῦ Δαβὶδ, πάλιν ἐπανερωτᾷ. διατί λοιπὸν ὁ Δαβὶδ Κύριον αὐτὸν καλεῖ; τῶν δὲ, μὴ δυναμένων ἀποκριθῆναι, οὐδεὶς πλέον ἐτόλμησε τοῦ λοιποῦ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ [9]).

§ 123.

Στρέψας οὖν τὸν λόγον πρὸς τοὺς Μαθητὰς, καὶ τὸν ὄχλον, παραινεῖ νὰ ὑπακούωσι μὲν τὰς τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων συμβουλάς τε καὶ νουθεσίας, νὰ φεύγωσι δὲ ὅμως τὰς πράξεις· λέγουσι γὰρ, καὶ οὐ ποιοῦσιν. Εἶτα καταφέρεται κατὰ τῶν κακιῶν ἐκείνων, καταστηλιτεύων αὐτοὺς ὡς ὑπερηφάνους, ὡς ἀθετητὰς τοῦ Νόμου ὡς βαρεῖς τῶν ἄλλων Νομοθέτας, ὡς πλεονέκτας, καὶ ἀδίκους, καὶ ἅρπαγας· ὡς μωροὺς, καὶ ἀνοήτους, καὶ τυφλοὺς· ὡς προβατοσχήμονας ὑποκριτὰς, καὶ προσχηματιστὰς ἀρετῆς ἐπιπλάστου· ὡς υἱοὺς τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας, καὶ ἑπομένως πληροῦντας τὸ μέτρον τῶν πατέρων αὐτῶν· ὡς ὄφεις, καὶ γεννήματα ἐχιδνῶν. Ἐπὶ τούτοις ταλανίζει τελευταῖον τὴν Ἱερουσαλὴμ τὴν προ-

[8]) Ματθ. ΚΒ'. 35 — 40. Μάρκ. ΙΒ'. 28 — 34.
[9]) Ματθ. ΚΒ'. 41 — 46. Μάρκ. ΙΒ'. 35 — 37. Λουκ. Κ'. 41 — 44.

φητοκτόνον, καὶ ἐπαπειλεῖ κατ' αὐτῆς τὴν ὁλοτελῆ ἐξερήμωσιν [10]).

§ 124.

Πρὶν τοῦ Ἱεροῦ ἐξέλθῃ, ἀπέναντι τοῦ Γαζοφυλακίου καθίσας, ἐπαίνεσε τὴν πτωχὴν χήραν, ἥτις προσήνεγκε τὰ δύο λεπτὰ ἐκ τοῦ ὑστερήματος, ὑπὲρ τοὺς πλουσίους τοὺς προσφέροντας ἐκ τοῦ περισσεύματος [11]), Ἐν ᾧ δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς ἐξερχόμενος, εὑρίσκει αὐτοὺς δεικνύοντας καὶ θαυμάζοντας τοῦ Ἱεροῦ τὰς οἰκοδομὰς, προλέγει, ὅτι «οὐ μὴ ἀφεθῇ λίθος ἐπὶ λίθον [12]),

§ 125.

Φθάσας εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, καὶ ἐρωτηθεὶς ἐκεῖ ὑπὸ τῶν Μαθητῶν, «πότε ταῦτα ἔσται·» ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἐρωτήματος συνάπτει μετὰ τῆς προρρήσεως τῆς καταστροφῆς τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὴν πρόρρησιν τῆς συντελείας τοῦ κόσμου. Δίδει οὖν τινὰ νύξιν τῆς τῶν τοιούτων προγνώσεως διὰ τῆς εἰκόνος τῆς Συκῆς, ἐν ᾗ, ἡ τῶν κλάδων ἁπαλότης καὶ ἡ τῶν φύλλων ἐκβλάστησις, προμηνύει τὸ θέρος. Ὅθεν πολλὰ προαναφῄνας τὰ ὁποῖα μέλλουσιν, ἢ νὰ προηγηθῶσιν, ἢ νὰ ἀκολουθήσωσιν εἰς τὰς φοβερὰς ἐκείνας ἡμέρας, ἤ τῆς κατὰ μέρος, ἢ τῆς καθόλου ἐκδικήσεως, προασφαλίζει αὐτοὺς καὶ δι' αὐτῶν παραινεῖ ἅπαντας νὰ εἶναι προσεκτικοὶ πάντοτε καὶ ἐγρηγορότες καὶ ἕτοιμοι· εἰπὼν, ὅτι ἄδηλος ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καθὼς ἀπροσ-

[10]) Ματθ. ΚΓ'. 1 — 39. Μάρκ. ΙΒ'. 38 — 40. Λουκ. Κ'. 45 — 47.
[11]) Μάρκ. ΙΒ'. 41 — 44. Λουκ. ΚΑ'. 1 — 4.
[12]) Ματθ. ΚΔ'. 1. 2. Μάρκ. ΙΓ'. 1. 2. Λουκ. ΚΑ'. 5. 6.

δόκητος ἔφθασε τότε ὁ ἐπὶ τοῦ Νῶε κατακλυσμός. Παρίστησι δὲ τὸ αἰφνίδιον τῆς δίκης, διὰ τῆς παραβολῆς τῶν δύο δούλων, ὧν τὸν μὲν, πιστὸν ὄντα καὶ φρόνιμον, ἐλθὼν ὁ Κύριος αὐτοῦ, καὶ εὑρὼν ποιοῦντα τὸ αὐτοῦ θέλημα, καταστήσει αὐτὸν ἐπὶ πᾶσαν τὴν θεραπείαν αὐτοῦ· τὸν δὲ κακὸν εὑρὼν τύπτοντα τοὺς συνδούλους καὶ μεθύοντα διχοτομήσας αὐτὸν, θήσει τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν, ὅπου ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων·[13]) ὁμοίως δὲ, καὶ διὰ τῆς ἄλλης παραβολῆς τῶν δέκα παρθένων, ἐξ ὧν αἱ μὲν πέντε φρόνιμοι εὑρέθησαν ἕτοιμοι εἰς τοὺς γάμους· αἱ δὲ πέντε μωραὶ, ὡς ἀνέτοιμοι, ἀπεκλείσθησαν[14]).

§ 126.

Τότε καὶ τὴν παραβολὴν ἐδιηγήθη τοῦ κρύψαντος τὸ Τάλαντον καὶ διὰ τοῦτο κατακριθέντος[15]). Καὶ τὴν ἐπὶ τῆς Κρίσεως τελευταίαν περιέγραψε ψῆφον, δι' ἧς οἱ μὲν δίκαοι, ὡς πρόβατα σταθήσονται ἐκ δεξιῶν· οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ, ὡς ἐρίφια, ἐξ εὐωνύμων· καὶ ἐκεῖνοι μὲν εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς ὄντες καὶ λεγόμενοι, κληρονομήσουσι τὴν ἡτοιμασμένην αὐτοῖς βασιλείαν· οὗτοι δὲ κατηραμένοι, ἀποβληθήσονται εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον[16]). Τούτους δὲ τοὺς λόγους τελέσας ὁ Κύριος, εἶπε τοῖς Μαθηταῖς, ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι[17]).

---

[13]) Ματθ. ΚΔ'. 3 — 51. Μάρκ. ΙΓ'. 3 — 37. Λουκ. ΚΑ'. 7 — 36.
[14]) Ματθ. ΚΕ'. 1 — 13.
[15]) Ματθ. ΚΕ'. 14 — 30.
[16]) Ματθ. ΚΕ'. 31 — 46.
[17]) Ματθ. Κς'. 1. 2.

§ 127.

Τῇ ἀκολούθῳ ἐφεξῆς ἡμέρᾳ[18]), οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ Γραμματεῖς, καὶ οἱ πρετβύτεροι. συγκροτοῦσι τὸ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ δολερὸν καὶ παράνομον βουλευτήριον. Ὁ δὲ Ἰούδας ἐξηρεθισμένος ἤδη πρότερον ὧν κατὰ τοῦ Διδασκάλου, δι' ὅν ὑπέστη ἔλεγχον πρὸ ἡμερῶν τεσσάρων, ὅταν κατέκρινε τὴν πρᾶξιν τῆς ἀλειψάσης τὸν Κύριον μύρῳ, συμφωνεῖ τὴν προδοσίαν ἐπὶ τριάκοντα ἀργύριοις καὶ ζητεῖ εὐκαιρίαν νὰ τὴν φέρῃ εἰς ἔργον[19]).

§ 128.

Τῇ ἐπαύριον[20]), ἥτις ἦν ἡ ἡμέρα ἡ πρὸ τῶν Ἀζύμων·[21]) ἀποστέλλονται Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἐκ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸ ἑτοιμάσαι τὸ Πάσχα. Τὸ δὲ ἑσπέρας, εἰσελθὼν ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν δώδεκα, ἀνέκειτο ἐσθίων[22]). Παραδειγματίσας ἅμα ἐπ' αὐτῆς τῆς Τραπέζης, καὶ ταλανίσας τὸν αὐτὸν παραδώσοντα. Μετὰ δὲ ταῦτα εὐλογήσας τὸν ἄρτον καὶ τὸ ποτήριον, συνέστησε

---

[18]) Μαρτίου κά. ἡμέρ. τῆς ἑβδομάδ. δ'.
[19]) Ματθ. Κς'. 3 — 16. Μάρκ. ΙΔ'. 1 — 11. Λουκ. ΚΒ'. 1 — 6.
[20]) Μαρτίου κβ'. ἡμέρᾳ Ε'. τῆς ἑβδομάδος.
[21]) Οὕτω τὴν πρώτην τῶν Ἀζύμων ἑρμηνεύει ὁ Ἀπολλινάριος ἐν τῇ εἰς τὸν Ἰωάν. Σειρᾷ Κεφαλ. ΙΗ'. 28. Περὶ οὗ συμφώνως καὶ Αὔγουστ. ὁ Καλμέτ. ἀποφαίνεται, ἐν τοῖς εἰς τὸν Ματθ. ὑπομνήμ. Κεφ. Κς'. 17. Καὶ ἐν τῇ Διαλέξει ἐν ᾗ πραγματεύεται de novissimo Paschate D. N. I. C. τουτέστι· περὶ τοῦ ἐσχάτου πάσχα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.
[22]) Πότερον, κατ' αὐτόν τὸν δεῖπνον, ἐτέλεσεν ὁ Κύριος τὸ Πάσχα τὸ Νομικὸν; πρὶν δηλονότι συστῇ τὸ ὑπορφυὲς καὶ ἀνερμήνευτον τῆ Εὐχαριστίας Μυστήριον; τοῦτο καὶ πάλαι ἐξητήθη, καὶ νῦν ζητεῖται. Οἱ μὲν βεβαιοῦσιν, οἱ δὲ ἀρνοῦνται· καὶ ἴστανται ὑπὲρ τῆς μιᾶς, καὶ τῆς ἄλλης δόξης Ἄνδρες ἐπίσημοι. Ἡ περὶ τούτου ἔρευνα δὲν εἶναι τῆς παρούσης ἡμῶν προθέσεως· ἐὰν Σύθελῃς, μέτιθι τοὺς ὑπομνηματιστὰς καὶ τοὺς πατέρας.

τὸ Μυστικὸν Πάσχα τῆς Καινῆς Διαθήκης, δοὺς αὐτοῖς φαγεῖν τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ πιεῖν τὸ αἷμα αὐτοῦ [23]). Εἶτα τοῦ δείπνου γενομένου, ἔδωκεν ὁ Θεῖος Διδάσκαλος εἰς τοὺς αὐτοῦ μαθητὰς ὑπόδειγμα ταπεινώσεως νίψας τοὺς πόδας αὐτῶν [24]). Τὸν γοῦν νιπτῆρα τελέσας, ἐταράχθη τῷ πνεύματι ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάλιν εἰπὼν, ὅτι εἷς ἐξ αὐτῶν παραδώσει αὐτὸν, διὰ τοῦ ψωμίου, ὅπερ ἐμβάψας ἔδωκεν εἰς ἐκεῖνον, ἐδήλωσε τὸν προδότην, εἰρηκὼς αὐτῷ, ὅπως «ὃ μέλλει ποιήσειν, ποιήσει τάχιον·« ὡς γοῦν λαβὼν ὁ Ἰούδας, τὸ ψωμίον ἐξῆλθεν, πολλὰ διειλέχθη ὁ διδάσκαλος πρὸς τοὺς αὐτοῦ μαθητὰς, ὑπερφυοῦς καὶ ὑψηλῆς διδασκαλίας ἔμπλεα ῥήματα [25]). Μετὰ δὲ τὴν διάλεξιν τὸν συνήθη ὕμνον πληρώσας, ἐξῆλθε μετ' αὐτῶν εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν [26]),

§ 126.

Ἐξερχόμενος, προλέγει αὐτοῖς καθ' ὁδὸν, ὅτι πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν αὐτῷ· ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν, ὅτι ἄν καὶ πάντες, αὐτὸς ὅμως δὲν Θέλει σκανδαλιθῆ, προλέγει τὴν, πρὸ τῆς κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα ἀλεκτοροφωνίας, τριττὴν αὐτοῦ ἄρνησιν [27]).

§ 130.

Διαβὰς οὖν τὸν χειμαῤῥον τῶν Κέδρων, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν ἐκεῖ Κῆπον μετὰ τῶν Μαθητῶν, ὅπου πολλάκις

[23]) Ματθ. Κϛ'. 17 — 28. Μάρκ. ΙΔ'. 12 — 24. Λουκ. ΚΒ'. 7 — 22.
[24]) Ἰωάν. ΙΓ'. 2 — 16.
[25]) Ἰωάν. ΙΓ'. 21 — 33. Καὶ ΙΔ'. καὶ ΙΕ'. καὶ Ιϛ' καὶ ΙΖ'.
[26]) Ματθ. Κϛ'. 30. Μάρκ. ΙΔ'. 26. Λουκ ΚΒ'. 39.
[27]) Ματθ. Κϛ'. 31 — 35. Μάρκ. ΙΔ'. 27 — 31. Λουκ. ΚΒ'. 31 — 34

ἐσύχναζεν· ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν, ὁ Θεάνθρωπος· ἀναχωρήσας δὲ κατ' ἰδίαν, καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσεύχεται. «Πάτερ, εἰ δυνατὸν παρελθέτω ἀπ' «ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν, οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, «ἀλλ' ὡς σύ. Καὶ τοῦτο τρὶς προσηύξατο, τὸν αὐτὸν «λόγον εἰπὼν· ὤφθη δὲ αὐτῷ Ἄγγελος ἀπ' οὐρα«νοῦ ἐνισχύων αὐτόν· ὅτε, καὶ ἐκτενέστερον προσευχο«μένου, ἐγένετο ὁ Ἱδρὼς αὐτοῦ, ὡσεὶ θρόμβοι «αἵματος καταβαίνοντος ἐπὶ τὴν γῆν. Ἐν τούτῳ «δὲ τρὶς ἐπὶ τοὺς μαθητὰς ἐλθὼν, καὶ εὑρὼν κοιμωμένους, καὶ πρᾳότερον ἐπιπλήξας, τέως, ἐγείρεσθε (εἶπεν) «ἄγομεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με [28]).

§ 131.

Εἰς τοῦτο καὶ ὁ Ἰούδας φθάσας μετὰ τῆς Σπείρας, διὰ τοῦ ἀσπασμοῦ· χαῖρε ῥαββί· καὶ διὰ τοῦ δολίου φιλήματος, δίδει τῆς προδοσίας τὸ σύνθημα. Ὁρμῶσιν οἱ στρατιῶται· ἀλλὰ διὰ ψιλοῦ λόγου τοῦ, ἐγώ εἰμί. πίπτουσι χαμαί. Ὁ Πέτρος κόπτει τὸ δεξιὸν ὠτίον Μάλχου τοῦ δούλου τοῦ Ἀρχιερέως· ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Διδασκάλου, ὁ μὲν πληγωθεὶς ἐχθρὸς θεραπεύεται· ὁ δὲ πληγώσας μαθητὴς, καὶ οὐκ ἐν δέοντι Θερμὸς φίλος ἐπιτιμᾶται. Τέλος ἑκὼν ὁ Κύριος συλλαμβάνεται ὑπὸ τῆς Σπείρας, καὶ δέσμιος ἀπάγεται πρὸς Ἄνναν τὸν πενθερὸν τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν Ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου [29]).

[28]) Ματθ. Κϛ'. 36 — 36. Μάρκ. ΙΔ'. 32 — 42. Λουκ. ΚΒ'. 39 — 46. Ἰωάν. ΙΗ'. 1. 2.
[29]) Ματθ. Κϛ'. 47 — 55. Μάρκ. ΙΔ'. 43 — 49. Λουκ. ΚΒ'. 47 — 54 Ἰωάν. ΙΗ'. 3 — 14.

SISMANOGLIO MEGARO

§ 132.

Οἱ Μαθηταὶ σκορπίζονται. Νεανίσκος τις [30]) *σινδονοφορῶν, καταλείπει τὴν Σινδόνα, καὶ φεύγει γυμνός. Ὁ Πέτρος ἀκολουθεῖ ἀπὸ μακρόθεν καὶ ὑπὸ τοῦ ἄλλου Μαθητοῦ, ὅς ἦγνωστὸς τῷ Ἀρχιερεῖ* [31]) *εἰσάγεται. Εἰσενεχθεὶς. ἐν ᾧ τοῦ Διδασκάλου ἐξεταζομένου, αὐτὸς θερμαίνεται μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ περιμένει ἰδεῖν τὸ τέλος, ἐλεγχόμενος ὅτι καὶ αὐτὸς ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου, μεθ' ὅρκου καὶ καταναθε ματισμοῦ τὸ τρίτον ἀρνεῖται· καὶ διὰ τῆς φωνῆς τοῦ Ἀλέκτορος ἀναμνησθεὶς τὴν τοῦ διδσσκάλου πρόῤῥησιν, ἐξελθὼν ἔξω κλαίει πικρῶς* [32]).

§ 133.

Ὑπὸ τοῦ Ἄννα ἐρωτᾶται ὁ Ἰησοῦς περὶ τῶν Μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς Διδαχῆς αὐτοῦ. Ἀποκριθεὶς δὲ, ὅτι ἡ Διδαχὴ αὐτοῦ πάνδημος οὖσα, εἶναι τοῖς πᾶσι

[30]) *Ἦν δὲ ὁ Νεανίσκος οὗτος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος, ὥστινες (ἐπιφάν. Αἱρ. ΟΗ'. Ναζιανζ. κατὰ Ἀρειανῶν. Ἠλίας ὁ Κρὴς Λόγ. ΙΑ'.) Θέλουσιν ἢ κατ' ἄλλους Ἰωάννης αὐτὸς ὁ ἐπιστήθειος· (Χρυσόστ. εἰς ψαλμ. ΙΓ'., καὶ Ἀμβρόσ. εἰς ψαλμ. λς'.) Ἀλλ' ὁ Θεῖος Χρυσόστ. πάλιν (εἰς τὸν Ματθ. Ὁμιλ. Κς'.) λέγει ὅτι ὁ Ἰωάννης δὲν ἔφυγεν ὥσπερ οἱ λοιποὶ· ἢ κατ' ἄλλους, (Θεοθύλ. καὶ Εὐθύμ. καὶ ἄλλ. αὐτ.) οἰκιακός τις ἦν ὁ σινδονοφόρος Νεανίσκος, ἐκ τοῦ οἴκου καθ' ὃν ὁ δεῖπνος ἐτελέσθη, ἐξελθὼν καὶ αὐτὸς, καὶ ἀκολουθήσας ἕως τοῦ Κήπου. Πιθανώτατον, ὅτι ἦντις ἐκ τοῦ προσεγγίζοντος τῷ Κήπῳ χωρίου, διὰ τοῦ γενομένου Θορύβου ὑπὸ τῆς σπείρας τότε ἐξυπνισθεὶς καὶ προσδραμὼν, ὡς εἶχε κατὰ περιέργειαν.*

[31]) *Οἱ μὲν, γνωστὸς (φασὶν) ὡς εὐγενής· οἱ δὲ, ὡς ἁλιεύς· οἱ δὲ, ὡς Νομομαθής· κοινῶς ὅμως οἱ πάντες λέγουσιν, ὅτι οὗτος ἦν Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστής. (χρυσόστ. Ἱερώνυμ. Θεοφύλ. κξ.) τὸ ὁποῖον καὶ ἀσύστατον ἀποδείχνει τὴν γνώμην τῶν ὑπειληφότων ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦν ὁ Σινδονοφόρος*

[32]) *Ματθ. Κς'. 56 — 58. καὶ 69 — 75. Μάρκ. ΙΔ'. 50 — 52. καὶ 54. καὶ 66 — 72. Λουκ. ΚΒ' 54 — 62. Ἰωάν ΙΗ'. 15 — 18 καὶ 25 — 27.*

γνωστὴ· ὑπὸ τοῦ παρεστηκότος ὑπηρέτου καταῤῥαπίζεται· ἔπειτα δέσμιος ἀποστέλλεται πρὸς Καϊάφαν, τὸν, κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαιτὸν, Ἀρχιερατεύοντα [33]).

§ 134.

Ἐκεῖ οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ τὸ Συνέδριον ὅλον, ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν· καὶ «πολλῶν ψευδομαρτύρων προσελθόντων, οὐχ «εὗρον.» Δύο ἔπειτα τινὲς ψευδομαρτυροῦσιν, ὡς εἶπεν· ὅτι δύναται νὰ καταλύσῃ τὸν Ναὸν, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν νὰ τὸν ἀνοικοδομήσῃ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς σιωπῶν εἰς τὴν κατα-μαρτύρησιν, καὶ ἐξορκισθεὶς ὑπὸ τοῦ Καϊάφα ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, νὰ εἰπῇ ἂν αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστὸς· ἐπειδὴ κατανεύων προαπαγγέλλει τὴν ἐν δόξῃ αὐτοῦ Παρουσίαν, διέῤῥηξεν ὁ Ἀρχιερεὺς τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, φρίκην ὑποκριθεὶς ἐπὶ τῷ ἀκούσματι, καὶ εἰπὼν· ὅτι ἐβλασφήμησεν. Ὅθεν καὶ τῶν παρόντων συνεπι βοησαμένων, ὅτι ἔνοχος Θανάτου ἐστί· πρὸ πάντων ἐμπτύεται, κολαφίζεται, ῥαπίζεται. εἶτα τὸ πρόσωπον καλυπτόμενος, καὶ ἐρωτώμενος μετὰ χλεύης νὰ προφητεύσῃ τοὺς τύπτοντας, πικρῶς διακωμωδεῖται, καὶ βλασφημεῖται [34]).

§ 135.

Τῇ ἡμέρᾳ [35]). *ἐφεξῆς, τὸ πρωΐ, συμβουλευθέντες οἱ Ἀρχειρεῖς, καὶ οἱ Πρευβύτεροι τοῦ Λαοῦ, ὥστε θανατῶσαι αὐτὸν, μετὰ τινας διερωτήσεις δέσμιον αὐτὸν ἀποστέλλουσι πρὸς Πιλάτον.* [36]) *μὴ εἰσελθοίτες ὅμως αὐτοὶ εἰς*

[33]) *Ἰωάν. ΙΗ'. 19 — 24.*

[34]) *Ματθ. Κς'. 57 — 59 — 68 Μάρκ. ΙΔ'. 53 —55—65 Λουκ. ΚΒ'. 63—71.*

[35]) *Μαρτίου κγ'. ἡμέρᾳ τῆς ἑβδομάδος παρασκευῇ.*

[36]) *Ματθ. ΚΕ'. 1. 2. Μάρκ. ΙΕ'. 1. Λουκ. ΚΓ'. 1. Ἰωάν. ΙΗ'. 28.*

τὸ πραιτώριον ἵνα μὴ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα, Ἐν τούτῳ ὁ Ἰούδας μεταμέλεται, καὶ ἐπιστρέψας τῆς προδοσίας τὸ μίσθωμα, ἀναχωρεῖ, καὶ ἀπάγχεται [37]). Οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς ἀνάξιον κρίναντες, τὸ νὰ βάλουν εἰς τὸν Κορβανᾶν τὰ αἱματώδη ἐκεῖνα ἀργύρια, ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ Κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις, κατὰ τὴν προφητικὴν πρόρρησιν [38]).

§ 136.

Ὁ Πιλάτος ἀνακρίνει πολυτρόπως ἀναχθέντα τὸν Ἰησοῦν· τὸν εὑρίσκει ἀναίτιον· τὸν πέμπει πρὸς Ἡρῴδην ὡς Γαλιλαῖον, καὶ παρὰ τούτου πάλιν τὸν δέχεται

---

[37]) Ὁ δὲ Ἱερὸς Λουκᾶς (πράξ. 18). «πρηνὴς γενόμενος (φησὶν) ἐλάκησε μέσος καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ». Συμβιβάζουσι δὲ ταῦτα μὲ τὴν κατὰ Ματθαῖον τοῦ Ἰούδα ἀγχόνην, λέγοντες· ὅτι τὸ δένδρον ἀφ οὗ ἀπήγξατο, ἐκάμφθη ὑπὸ τοῦ βάρους· καὶ ἀπολυθεὶς πρὶν ἐκψύξῃ τέλεον ὁ Ἰούδας ὑπότινων, μετ' οὐ πολὺ ἢ ὑδέρῳ ἐξωδηκὼς (ὡς γράφει ὁ Θεοφύλακτος·) ἢ ἀφ' ὑψηλοῦ τόπου κρημνισθεὶς (ὡς Εὐθύμιος) ἐλάκησε μέσος. Ὁ δὲ παπίας παρὰ τῷ οἰκουμενίῳ (Πράξ. Α'. κρίνει, ὅτι ἀπαγχονισθέντος τοῦ Ἰούδα, καὶ ὑπεροιδήσαντος τὸ σῶμα, τοῦ βρόχου διὰ τὸ βάρος κοπέντος, κατέπεσε, καὶ διερράγη, καὶ οὕτως ἐξεχύθη αὐτοῦ τὰ ἔγκατα.

[38]) Ματθ. ΚΖ'. 3 — 10. Σημείωσαι, ὅτι ἡ ῥῆσις ἣν ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐνταῦθα ἀπονέμει τῷ Ἱερεμίᾳ, παρὰ τῷ προφήτῃ τούτῳ δὲν ἀναγινώσκεται. Ὅθεν οἱ μὲν, σφάλμα Γραφικὸς ἐνταῦθα ὑφορῶνται· οἱ δὲ τῶν τοῦ Ἱερεμίου προφητευμάτων τὸ χωρίον τοῦτο ἐκπεσεῖν, καὶ ἀφανισθῆναι κρίνουσιν· οἱ δὲ ἄλλοι ἄλλως· περὶ οὗ μέτιθι, εἰ βούλει τοὺς διερμηνευτὰς καὶ ἀντὶ πάντων ἕνα, Αὐγουστῖνον τὸν Καλμέτην, εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον ὑπόμνημα.

Ἐπειδὴ δὲ παραπλησία τῇ ἐν τῷ Ματθαίῳ ἀναφερομένῃ, εὑρίσκεται τις ῥῆσις τοῦ προφητου Ζαχαρίου (Κεφ. ΙΑ'. 12. 13.) ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς ὠνόμασε τὸν Ἱερεμίαν, διότι οἱ ἑβραῖοι, ἔταττον αὐτὸν ὡς κεφαλὴν τῶν προφητῶν· (ὅρα Ματθ. Ις. 14.) ὅθεν ταὐτὸν ἦν εἰπεῖν, ὅτι Ἱερεμίας λέγει, ὡς ὅτι τὰ Βιβλία λέγουσι τὰ προφητικά· ἤτοι αἱ Προφητεῖαι. (ὅρα Βεαυσώβρην, καὶ Λαμφαντ. ἐν τῇ Γαλλικῇ ἑρμην. ἣν ἐξέδωκαν τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ματθ. Αὐτόθι.)

ἀναπεμφθέντα ὀπίσω, ὁμολογούμενον ὁμοίως καὶ παρ' ἐκείνου ἀνεύθυνον. Ὅθεν σπουδάζει νὰ τὸν ἀπολύσῃ κἂν ὡς ἀφέσιμον, κατὰ τὴν ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα συνήθειαν, προβάλλων εἰς ἐκλογὴν, ἢ τοῦτον, ἢ τὸν Βαραββᾶν τὸν Ἀρχιληστὴν ἀπολύσαι τοῖς Ἑβραίοις, ὃν ἂν ἐθέλωσιν. Ἀλλ' ἀναγκάζεται ὑπὸ τοῦ θορυβώδους ὄχλου τελευταῖον νὰ καταψηφίσῃ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ θάνατον· διὸ, πρότερον φραγγελώσας, παραδίδει αὐτὸν εἰς τὸ σταυρωθῆναι [39]).

§ 137.

Παραδοθεὶς εἰς χεῖρας τῶν στρατιωτῶν ὁ Κύριος γυμνοῦται· ἐνδύεται χλαμύδα κοκκίνην· στεφανοῦται μὲ ἀκάνθας· σκηπτροφορεῖται μὲ κάλαμον· καὶ ὡς δῆθεν Βασιλεὺς αὐτοχειροτόνητος καταχλευαζόμενος, πολυτρόπως ἐμπαίζεται, γονυπετεῖται, ἐμπτύεται, κατὰ προσώπου καὶ κεφαλῆς κατακρούεται· καὶ τέως ἀναενδυθεὶς τὰ αὐτοῦ ἱμάτια, ἐξέρχεται βαστάζων τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ καθ' ὁδὸν ὑπὸ τοῦ ἀγγαρευθέντος Σίμωνος τοῦ Κυρηναίου ἀπὸ τοῦ σταυρικοῦ βάρους ἀνακουφιζόμενος, καὶ τὰς περὶ αὐτὸν θρηνολογούσας γυναίκας παραινέσας ἐπ' αὐτῷ μὴ κλαίειν. ἀλλ' ἐπὶ τὰ τέκνα αὐτῶν· φθάνει τέως εἰς τὸν Γολγοθὰ τόπον τῆς καταδίκης. Ἐκεῖ οὖν ὄξος ποτίζεται μετὰ χολῆς μεμιγμένον, καὶ κατὰ τὴν τρίτην τῆς ἡμέρας ὥραν ἐν μέσῳ δύο λῃστῶν σταυροῦται. Ἐπιγραφείσης καὶ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπὶ τῷ σταυρῷ Γράμμασιν Ἑλληνικοῖς, καὶ Ρωμαϊκοῖς καὶ Ἑβραϊκοῖς· I. N. B. I. Ὁ σταυρωθεὶς εὔχεται ὑπὲρ τῶν σταυρωσάντων. Οἱ σταυ-

---

[39]) Ματθ. ΚΖ'. 11 — 26· Μάρκ. ΙΕ'. 2 — 15 Λουκ. ΚΓ'. 2 — 25. Ἰωάν. ΙΗ'. 29 — 40. Καὶ ΙΘ'. 1 — 6 — 15.

ρωταὶ διαμερίζονται, καί διὰ λαχνῶν κληροῦνται αὐτοῦ τὰ ἱμάτια. Οἱ παραπορευόμενοι κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν βλασφημοῦσιν. Οἱ Ἀρχιερεῖς, οἱ Γραμματεῖς οἱ πρεσβύτεροι τὸν ἐκμυκτηρίζουσιν. Οἱ σταυρωθέντες σὺν αὐτῷ δύο λῃσταὶ τὸν κατονειδίζουσιν. Ἀλλ' ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν μετ' ὀλίγον φωτισθεὶς, καὶ τὸν ἄλλον ἀπελέγξας, αὐτὸς, διὰ τοῦ: μνήσθητίμου, ἤνοιξεν ἑαυτῷ τὸν παράδεισον [40]).

§ 138.

Πλησίον παρὰ τῷ σταυρῷ ἱσταμένην, μετὰ γυναικῶν ἄλλων, βλέπων ὁ μονογεννὴς υἱὸς τὴν Μητέρα, καὶ τὸν Μαθητὴν ὃν ἠγάπα, «ὦ Μῆτερ (λέγει), ἴδε ὁ υἱός σου· ὦ Μαθητὰ, ἴδε ἡ Μήτηρσου· καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ Μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια [41]).

§ 139.

Κατὰ τὴν ς'. ὥραν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, σβέννυται τὸ τοῦ οὐρανοῦ ὄμμα ὁ ἥλιος· ἡμέρα τῆς Σελινιακῆς φαύσεως ὑπῆρχε τότε κατὰ τὴν θέσιν τῆς Ἰουδαίας· ἡ δεκάτη πέμπτη, καὶ ἐν μέσῳ τῆς λαμπρᾶς ἡμέρας σκότος βαθὺ περὶ τὴν γῆν πᾶσαν περιεχύθη, ἀπὸ ἕκτης ἕως ὥρας ἐννάτης· [42]) περὶ δὲ τὴν ἐννάτην ὥραν ἀναβοᾷ ὁ Ἰησοῦς

[40]) Ματθ. ΚΖ'. 27 — 44. Μάρκ. ΙΕ'. 16 — 32. Λουκ. ΚΓ'. 26 — 43. Ἰωάν ΙΘ'. 2 — 5; 16 — 24.

[41]) Ἰωάν ΙΘ'. 25 — 27.

[42]) Τὸν παράδοξον σκοτασμὸν τοῦτον, ἐξαιρουμένων καὶ τῶν Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου ἐπιστολῶν. Πολυκάρπῳ καὶ Ἀπολλοφάνει· καθότι τὰ Διονυσίου περιφερόμενα Συγγράμματα, ὡς ὑστερόπλαστα· ὑπὸ πολλῶν ἀθετοῦνται·) μαρτυρεῖ καὶ Φλέγων ὁ Ἀδριανοῦ ἀπελεύθερος (παρὰ Εὐσεβ. ἐν τοῖς χρον). τὴν παραδόξως τότε τοῦ ἡλίου συμβᾶσαν ἔκλειψιν Τὴν δὲ τοῦ Φλέγοντος τούτου μαρτυρίαν καὶ Ἰούλιος ὁ Ἀφρικανὸς προβάλλεται. (παρὰ τῷ Συγκέλλῳ Σελ. 322).Ὁ δὲ Ἀφρικανὸς καὶ Θαλλὸν

ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ἐφ οὗ ἐκρέματο πρὸς τὸν Πατέρα: Ἠλὶ Ἠλὶ κτ. τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ παρεστώτων κρίνουσιν, ὅτι Ἠλίαν ἐπικαλεῖται. Λέγει ἐπὶ τούτοις: διψῶ. καὶ διὰ σπόγκου ὑσσώπῳ περιτεθειμένου ποτίζεται ὄξος. Τελευταῖον κράζει φωνῇ μεγάλῃ: τετέλεσται· καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκε τὸ πνεῦμα. Καὶ τότε τὸ Καταπέτασμα τοῦ Ναοῦ ἐσχίσθη· ἡ γῆ ἐσείσθη [43])

τινα ὀνόματι, Ἱστορικὸν Ἕλληνα παρεισάγει, τὸν ἐν Γ'. τῆς αὐτοῦ Ἱστορίας, τὸ ἐπὶ τοῦ σταυρωθέντος Χριστοῦ ἐπιχεθὲν σκότος ἀπομνημονεύσαντα· καὶ τοῦ εἰρημένου Φλέγοντος, ἤτοι ἀρχαιότερον γεγονότα, ἢ ὁμόχρονον. Προκαλοῦνται δὲ τοὺς ἐθνικοὺς εἰς τὰς προτεθείσας τοῦ Φλέγοντος καὶ τοῦ Θαλλοῦ μαρτυρίας, καὶ Τερτυλλιανὸς (Ἀπολογ. Κεφ. ΚΑ'.) καὶ ὁ Μάρτυς Λουκιανὸς ὁ Ἀντιοχεὺς· (παρὰ Ρουφίνῳ Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. ς' Κεφ. ς'. Σελ. 144.) Οἱ δὲ ὕστερον, καίτινα τῶν ἀνέκαθεν παρὰ Σίναις παρατετηρημένων ἐκλείψεων εἰς πίστιν προχειρίζονται (ἐν Ε'. Τόμ. τῆς Γερμανικ. Βιβλιοθ. Ἄρθρ. Β'. καὶ Γ'.) καίτοι Ἀλφόνσος ὁ des Vignoles (Αὐτ.) μηδεμίαν αὐτὴν ἔχειν ἐμφέρειαν πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς σταυρώσεως συμβάντα σκοτασμὸν ἀποδεῖξαι διά πολλῶν ἀγωνίζεται. Ἀλλὰ καὶ δοθέντος, ὅτι ἡ παράδοξος αὕτη σκοτία, παρὰ τοῖς ἔξω πάντη ἐστὶν ἀμάρτυρος. (ὁ καὶ Κέλσος πάλαι κατὰ χριστιανῶν ἀντέφερεν·) ἀπαντῶμεν ὅμως μετὰ ὠριγένους, (Ὁμιλ. εἰς Ματθ. λέ. καὶ λζ'. καὶ ἐν τῷ Β'. Βιβλ. κατὰ Κέλσου.) ὅτι ὁ σκοτασμὸς ἐκεῖνος τότε συνέβη ἐν μόνῃ τῇ Ἰουδαίᾳ. ἥτις πολλάκις ἐνοεῖται διὰ τοῦ ὀνόματος πάσης τῆς γῆς· (ὡς παρὰ τῷ Λουκᾷ Α'. 25). Ὡς γὰρ προσφυῶς λέγει Σαμουὴλ ὁ Βασνάγης (ἐν Τόμ. Α'. τῶν χρονι. Σελ. 248. κξ. καὶ Σελ. 398. κξ.) ὥσπερ πάλαι τοῖς •Αἰγυπτίοις τὸ ψηλαφητὸν ἐπικέχυται σκότος, τῶν Ἰσραηλιτῶν κατὰ τὸ •αὐτὸ ἡλιακῷ φωτὶ περιαυγαζομένων· οὕτως ὕστερον σκότος βαθὺ τῶν •Ἰουδαίων κατεσκεδάσθη, ἐν ᾧ οἱ ἐξ ἐθνῶν τοῦ ἀφ' ἡλίου φέγγους •ἐτύγχανον ἀπολαύοντες. Ἐπληροῦτο γὰρ τηνικαῦτα τὸ προῤῥηθὲν· ὅτι •πολλοὶ ἀπὸ Ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ •Ἀβραὰμ, καὶ Ἰσαὰκ, καὶ Ἰακὼβ ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. οἱ δὲ υἱοὶ τῆς •Βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον. (Ματθ. Η'. 11 — 12.

[43]) Ἐπὶ Τιβαιρίου (Τάκιτ. Χρονικ. Βιβλ. Β'.) δώδεκα ἐπίσημοι πόλεις, ἐν Ἀσίᾳ· ἀπὸ σεισμοῦ κατηφανίσθησαν καὶ τοῦτον εἶναι τὸν ἐπὶ τοῦ Κυριακοῦ σεισμὸν πάθους, τινὲς ὑπέλαβον. (Παῦλ. Ὁρόσ. Βιβλ. Ζ. Κεφ. γ'.) Ἀλλ' αἱ μὲν πόλεις αἱ ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ κατεδαφισθεῖσαι, (Ἃς καὶ τρισκαίδεκα Εὐσέβιος ἐν τῷ χρονικῷ ἀριθμεῖ κατ' ὄνομα·) ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει τῆς Τιβερίου Βασιλείας κατεπτώθησαν. δέκα πέντε σχεδὸν ἔτη πρὸ τοῦ

αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, τὰ μνημεῖα ἠνεῴχθησαν, νεκροὶ ἀνέστησαν, ὥστε ὁ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μὲτ αὐτοῦ καταπλαγέντες ὑπὸ τοῦ φόβου ἐξεβόησαν: «ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. Καὶ οἱ Θεαταὶ πάντες, τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ στήθη ὑπέστρεφον· ἐν οἷς, καὶ πολλοὶ ἦσαν γνωστοὶ τῷ Ἰησοῦ· καὶ γυναῖκες αἱ συναναβᾶσαι αὐτῇ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, θεωροῦσι τὰ γενόμενα[44]).

§ 140.

Κατ᾽ αἴτησιν τῶν Ἰουδαίων, διὰ νὰ μὴ μείνουν εἰς τὴν ἐφεξῆς μεγάλην τῆς ἑορτῆς ἡμέραν κρεμάμενα τὰ τῶν καταδίκων σώματα, πέμπονται ὑπὸ Πιλάτου τοῦ Ἡγεμόνος στρατιῶται· οἵτινες τῶν μὲν δύο λῃστῶν, ὡς ἔτι ζώντων, συντρίβουσι τὰ σκέλη· τοῦ δὲ Ἰησοῦ, τεθνηκότος ἤδη, «οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη· ἀλλὰ (σωζομένου κἀνταῦθα τοῦ τύπου· ὅτι «ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται «ἀπ᾽ αὐτοῦ τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν τυθέντος ἀμνοῦ[45]) εἷς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξε· (πάλιν καὶ ἐν τούτῳ τῆς Γραφικῆς Προῤῥήσεως πληρουμένης: «ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.·[46]) ἐξ ἧς πλευρᾶς «ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ[47]).

Σωτηρίου πάθους· κατὰ δὲ τὸ δέκατον ἔννατον ἔτος τῆς Τιβερίου Βασιλείας ὕστερον· τουτέστι κατ᾽ αὐτὸ τὸ πάθος τοῦ Καρίου. ὁ Αὐτὸς Παμφιλίου Εὐσέβιος ἐν ἑλληνικοῖς ὡς λέγει (ἐν τῷ χρονικῷ) ὑπομνήμασιν εὗρεν ἱστορούμενα. κατὰ λέξιν ταῦτα. Ὁ ἥλιος ἐξέλειπε· Βιθυνία ἐσείσθη. Νικαίας τὰ πολλὰ ἔπεσεν.

[44]) Ματθ. ΚΖ. 45 — 56. Μάρκ. ΙΕ. 37 — 41. Λουκ· 46 — 49. Ἰωάν. ΙΘ. 28 — 30.

[45]) Ἐξόδου ΙΒ. 46. Ἀριθμ. Θ. 12. ψαλμ. ΛΔ. 20.

[46]) Ζαχαρ. ΙΒ. 10. ψαλμ. ΚΒ. 16.

[47]) Ἰωάν. ΙΘ. 31 — 37.

§ 141.

Κατ᾽ αἴτησιν δὲ Ἰωσὴφ τοῦ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, Συμπράττοντος αὐτῷ καὶ τοῦ Νικοδήμου, τῶν κρυφίων Μαθητῶν·) ὀψίας ἤδη γενομένης, ἀποκαθηλοῦται ἀπὸ τοῦ σταυροῦ τὸ Ἰησοῦ σῶμα, ἀρωματίζεται, Σινδόνι καθαρᾷ τυλίσσεται. Αἱ δὲ Μαρίαι, ἥτε Μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη ἡ τοῦ Ἰωσῆ Μήτηρ, καθήμεναι ἀπέναντι ἐθεώρουν ποῦ τίθεται[48]).

§ 142.

Τῇ ἐπαύριον[49]), οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι παραστήσαντες εἰς τὸν Πιλάτον, ἃς εἶχον ὑποψίας, μήπως οἱ Μαθηταὶ κλέψαντες τὸ ἐνταφιασθὲν σῶμα, κηρύξωσιν ὡς ἀληθινὴν τὴν τοῦ νεκροῦ προεπηγγελμένην Ἀνάστασιν, λαμβάνουσιν ἄδειαν νὰ σφραγίσωσι τὸν τάφον, καὶ νὰ τὸν φυλάττωσι διὰ τῆς Κουστοδίας[50]).

§ 143.

Ἡ ὅλης τῆς ἡμέρας τοῦ Σαββάτου ἐκείνου, ἔχουσαι αἱ Μαρίαι προητοιμασμένα διάφορα ἀρώματα, καὶ μύρα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, ἡσύχασαν· εὐλαβούμεναι τῆς νενομοθετημένης τοῦ Σαββάτου ἀργίας τὴν ἀθέτησιν[51]).

§ 144.

Παρελθούσης τῆς τοῦ Σαββάτου ἡμέρας, κατὰ τὸν βαθὺν ὄρθρον τῆς ἐφεξῆς Κυριακῆς (τῆς μιᾶς Σαββά-

---

[48]) Ματθ. ΚΖ. 57 — 61. Μάρκ. ΙΕ. 42 —47. Λουκ. ΚΓ. 50 — 55. Ἰωάν. ΙΘ. 38 — 42.

[49]) Μαρτίου κδ. ἡμέρᾳ Σαββάτου.

[50]) Ματθ. ΚΖ. 62 — 66.

[51]) Μάρκ. Ις. 1. Λουκ. ΚΓ. 56.

των· [52]) μεθ' ὥρας ὡσεὶ τριάκοντα ἔξ ἀπὸ τῆς τοῦ ζωοδότου νεκρώσεως, αἱ γυναῖκες ἔρχονται μετὰ τῶν νεκρωσίμων ἀρωμάτων εἰς τὸ μνημεῖον· ἐν ᾧ δὲ διαλογίζονται καθ' ἑαυτὰς, τίς ἀποκυλίσει αὐταῖς τὸν τὸ μνῆμα ἐπιπωματίζοντα λίθον, γύνεται σεισμὸς φοβερὸς, καὶ τὸν λίθον Ἄγγελος ἀποκυλίσας, κάθηται ἐπ' αὐτὸν, ἀστραπηφόρος τὴν ὄψιν, χιωνόφοτος τὴν στολὴν, ὅστις ἐπιφανεὶς ἀπενέκρωσεν ἀπὸ τοῦ φόβου τοὺς φύλακας. Ἐν τούτῳ δὲ αἱ γυναῖκες εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον, ὁρῶσιν ἄλλους δύο Ἀγγέλους ἐν ἀνδρικῷ σχήματι, καὶ ἐσθήσεσιν ὁμοίως ἀστραπτούσαις, μηνύοντας αὐταῖς τοῦ Σωτῆρος τὴν ἔγερσιν, καὶ ἀποστέλλοντας αὐτὰς νὰ δράμωσι ταχέως, καὶ νὰ ἀπαγγείλωσι τοῖς Μαθηταῖς τὰ φαιδρὰ Εὐαγγέλια, ὅτι τὰ προειρημένα αὐταῖς πάντα ἐπληρώθησαν· καὶ ἅμα νὰ εἰποῦν αὐτοῖς νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅπου, θέλει ἀξιωθοῦν νὰ ἰδοῦν καὶ αὐτοπροσώπως τὸν Σωτῆρα καὶ Κύριον αὐτῶν καὶ Διδάσκαλον [53]).

§ 145.

Ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία φθάσασα ἐν τούτῳ καὶ αὐτὴ διὰ σκότους, καὶ ἰδοῦσα τὸν λίθον μετηρμένον ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου πετᾷ εὐθὺς, καὶ ἀναγγέλλει εἰς Πέτρον καὶ Ἰωάννην ὅτι ἐπῆραν ἀπὸ τοῦ τάφου τὸν Κύριον· ὅθεν Ἰωάννης νεανικῶς προτρέχει, καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια μόνα χωρὶς νὰ εἰσέλθῃ. Ἐπιφθάνει δὲ μετ' αὐτὸν καὶ ὁ Πέτρος, καὶ εἰσελθὼν βλέπει χωριστὸν τῶν ὀθονίων τὸ Σουδάριον, ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον·

[52]) Μαρτίου κέ.
[53]) Ματθ. ΚΗ'. 1 — 7. Μάρκ. Ις'. 1 — 7. Λουκ. ΚΔ'. 1 — 8. Ἰωάν. Κ' 1.

καὶ τότε εἰσελθὼν καὶ ὁ προφθάσας Ἰωάννης εἶδε καὶ ἐπίστευσε. Διὸ καὶ ἐπανῆλθον εἰς Ἱερουσαλὴμ κήρυκες ἤδη τῆς ὑπερφυοῦς Ἀναστάσεως· τὴν ὁποίαν, ἕως μὲν τότε δὲν ἐκατανόουν προλεγομένην ἐν ταῖς Γραφαῖς· τότε δὲ τέλεον ἐπληροφοροῦντο ἐξ αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἐκβάσεως [54]).

§ 146.

Ἐν τῷ μεταξὺ μαθόντες οἱ Ἀρχιερεῖς τὰ συμβάντα, πείθουσι δι' ἀργυρίων ἱκανῶν τοὺς στρατιώτας, νὰ διαφημίσουν, ὅτι ἐλθόντες οἱ Μαθηταὶ διὰ νυκτὸς ἔκλεψαν τὸν νεκρὸν διδάσκαλον, αὐτῶν κοιμωμένων. Καὶ διεδόθη μὲν τοῖς Ἰουδαίοις ἡ τοιαύτη φήμη [1]). Ἀλλ' ἐθριάμβευσεν ἡ ἀλήθεια κατὰ τοῦ ψεύδους· ἐπειδὴ ἀναστὰς ὁ Ἰησοῦς, παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα πραγματικῶς καὶ ταῖς γυναιξὶ, καὶ τοῖς Ἀποστόλοις, καὶ τοῖς λοιποῖς Μαθηταῖς, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις ὀπτανόμενος αὐτοῖς δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα [2]).

§ 147.

Α'. ἐφάνη Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, ἥτις καὶ κατ' ἀρχὰς τὸν κηπουρὸν εἶναι νομίσασα, εὐθὺς ἐκ τῆς φωνῆς: Μαρία· τὸν ἐγνώρισε: Ῥαββουνὶ! καὶ παρ' αὐτοῦ ἀπεστάλη τῆς ὥρας πρὸς τοὺς Μαθητὰς μηνύτρια τῆς χαρμοσύνου Ἀναστάσεως [3]).

[54]) Ἰωάν. Κ' 1-10.
[1]) Ματθ. ΚΗ'. 11 — 15.
[2]) Πράξ. Α'. 3.
[3]) Μάρκ. Ις'. 9 — 11. Ἰωάν Κ'. 11 — 18.

§ 148.

Β΄. ἐφάνη εἰς τὰς ἀπὸ τοῦ μνημείου ἐπιστρεφούσας γυναίκας, αἷς εἶπε τὸ, χαίρετε· καὶ ἃς ἐνισχύσας: «μὴ φοβεῖσθε: ἀπέστειλεν ἵνα ἀπαγγείλωσι τοῖς Μαθηταῖς, ὅπως ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ» αὐτὸν ὄψονται [4]).

§ 149.

Γ΄. ἐφάνη εἰς τὸν Πέτρον, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν [5]), *«ὤφθη Σίμωνι· καὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον* [6])» *ὤφθη Κηφᾷ· ὕφ' οὗ δὴ ἀναγγείλαντος ἐπληροφορήθησαν ἀκούσαντες καὶ οἱ λοιποὶ, ὅτι ἠγέρθη ὁ Κύριος ὄντως.*

§ 150.

Δ΄. ἐφάνη εἰς τοὺ δύο, τοὺς πορευομένους εἰς Ἐμμαὺς ὧν ὁ μὲν, ὀνομάζεται Κλεώπας, τοῦ δὲ ἑτέρου σιγᾶται τὸ ὄνομα [7]). *Καὶ τινὲς μὲν ὑπέλαβον ὅτι οὗτος ἦν ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς* [8]). *Ἀλλ' ὁ Λουκᾶς κατ' ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου, δὲν συναριθμεῖ ἑαυτὸν μετ' ἐκείνων, οἵτινες αὐτόπται καὶ ὑπηρέται τοῦ λόγου ἐγένοντο* [9]), *ἕτεροι δὲ τὸν Συνοδοιπόρον τοῦ Κλεώπα τὸν ὠνόμασαν Σίμωνα* [10]. *Ὁ δὲ Ἱερὸς Ἐπιφάνιος* [11]) *ἐνόμισεν, ὅτι αὐτὸς ἦτον ὁ Ναθαναὴλ. Πάντα ταῦτα ἀμφιλεγόμενα ἡ σιγὴ τῶν Εὐαγγελιστῶν καθίστησι.*

---

[4]) *Ματθ. ΚΗ΄. 9 — 10*
[5]) *Κεφ. ΚΔ΄. 34.*
[6]) *Α. Κορινθ. ΙΕ΄. 5.*
[7]) *Μαρκ. Ις΄. 12 — 13. Λουκ. ΚΔ΄. 13 — 35.*
[8]) *Θεοφύλ. ἐνταῦθα. Νικηφόρ. ὁ Κάλλις. ἐν τῇ Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Α΄. Κεφ. λδ΄.*
[9]) *Λουκ. Α΄. 2.*
[10]) *Ὠριγένης εἰς τόν Ἱερέμ. καὶ εἰς τὸν Ἰωάν. καὶ ἐν τοῖς κατὰ Κέλσου· Βασιλ. ὁ Μέγ. εἰς τὸν Ἡσαΐαν Κεφ. ς΄.*
[11]) *Ἐπιφάν. Αἱρέσ. ΚΓ΄. Ἀριθμ. ς΄.*

§ 151.

Ε΄. ἐφάνη, ὀψίας ἤδη οὔσης, κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως, τοῖς Μαθηταῖς συνηγμένοις, εἰσελθὼν τῶν Θυρῶν κεκλοισμένων, δείξας αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, καὶ φαγὼν ἐνώπιον αὐτῶν, «ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος, καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίου·» καὶ διανοίξας αὐτοῖς τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς Γραφὰς, μεταδούς τε τοῦ ἐμφυσήματος, καὶ διορίσας αὐτοῖς εἰς τὴν Ἀποστολὴν τοῦ κηρύγματος [12]).

§ 152.

Καὶ αὗται μὲν αἱ φανερώσεις τοῦ Κυρίου, ἐγένοντο πᾶσαι κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς. Ὅτι δὲ τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἡμέρᾳ καὶ εἰς τὴν ἀειπάρθενον αὐτοῦ μητέρα ἐφάνη ὁ Κύριος, ὥστινες ἐγνωμάτευσαν· [13]) *τοῦτο εὐσεβῶς μὲν δυνάμεθα νὰ τὸ τεκμηριώσωμεν· ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Εὐαγγελιστῶν ὅμως καὶ περὶ τούτου οὐδὲν ἀκούομεν.*

§ 153.

ς΄. Μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεως, παρέστη πάλιν τοῖς Μαθηταῖς συνηθροιμένοις, τῶν Θυρῶν κεκλεισμένων, ὁ Κύριος, παρόντος τότε καὶ τοῦ Θωμᾶ· τοῦ ὁποίου τὴν πρὶν ἀπιστίαν, ἡ τῶν χειρῶν καὶ τῆς πλευρᾶς τοῦ ἐξαναστάντος διαψηλάφησις εἰς πίστιν τελείαν μετέβαλεν [14]).

§ 154.

Ζ΄. Ἐφανερώθη τὸ τρίτον ἤδη εἰς τοὺς Μαθητὰς

---

[12]) *Λουκ. ΚΔ΄. 36 — 49. Ἰωάν Κ΄. 19 — 23.*
[13]) *Μελέτ. ὁ Ἀθην ἐν τῇ Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Α΄. Κεφ. ή.*
[14]) *Ἰωάν Κ΄. 24 — 29.*

συνηγμένους ἐπὶ τῆς Θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος· ὅπου ἁλιεύοντες, ἔβαλον, διὰ κελεύσεως αὐτοῦ, εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τά δίκτυα, καὶ εἵλκυσαν ἰχθύας μεγάλους ἑκατὸν πεντήκοντα τρεῖς Ἐκεῖ μετ' αὐτῶν καὶ τὸ ἐπὶ τῆς ἀνθρακιᾶς ὀψάριον ἔφαγε μετὰ τοῦ ἄρτου. Ἐκεῖ καὶ διὰ τῆς τριττῆς ἐρωτήσεως: ἀγαπᾶς μὲ; τὴν τριττὴν ἀρνησιν τοῦ Πέτρου ἐθεράπευσε· προειπὼν αὐτῷ, καὶ ὁποῖον εἶδος Θανάτου αὐτὸν ἀπεκδέχεται· καὶ δὴ, καὶ περὶ τοῦ Ἰωάννου ἐπερωτήσαντι, ἀποκριθείς: «τὸ, ἐὰν αὐτὸν Θέλω «μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; ὅθεν ἡ σφαλερὰ περὶ τοῦ ἐπιστηθείου (ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει·) ἐγεννήθη ὑπόληψις [15]).

§ 155.

Η'. Εὑρεθέντες οἱ ἕνδεκα, (ὡς ἦν αὐτοῖς διατεταγμένον·) εἰς Γαλιλαίαν, εἶδον ἐκεῖ τὸν Ἰησοῦν, καὶ προσεκύνησαν αὐτὸν. Ἀγκαλὰ τινὲς ἐξ αὐτῶν δὲν ἔλειψαν κατ' ἀρχὰς νὰ ὑποδιστάσωσιν. Ἐκεῖ δὲ τότε διωρίσθησαν εἰς τὸ κήρυγμα: πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου πνεύματος· (ὅπου σαφῶς τὸ ὑψηλὸν καὶ ἀνερμήνευτον δόγμα τῆς μοναδικῆς καὶ ἐνιαίας Τριάδος κηρύττεται·) καὶ διδάσκοντες τοὺς βαπτιζομένους τηρεῖν πάντα τὰ τοῦ Κυρίου ἐντάλματα [16]).

§ 156.

Θ'. ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις Ἀδελφοῖς ἐφάπαξ [17]). Πότε δὲ, καὶ ποῦ; οὐδαμοῦ σεσημείωται. ὑπολμβάνουσι

[15]) Ἰωάν. ΚΑ'. 1 — 23.
[16]) Ματθ'. ΚΗ'. 16 — 20.
[17]) Α'. Κορινθ. ΙΕ'. 6.

τινὲς, ὅτι κατὰ τὴν ἀνωτέρω ὀγδώην φανέρωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν [18]) Ἄλλοι δὲ κρίνουσιν, ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως, ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ Ἐλαιῶνος, ἐννοοῦντες τὸ ἐπάνω, ἀντὶ τοῦ ἄνωθεν, ὅθεν ἀναλαμβανόμενος ὤφθη εἰς τοὺς οὐρανούς [19]).

§ 157.

Ι'. ὤφθη Ἰακώβῳ τῷ Ἐλάσσονι δηλαδὴ, τῷ Ἀδελφῷ τοῦ Κυρίου [20]). Τὴν φανέρωσιν ταύτην τὴν ἀναφέρει καὶ τὸ Ἀπόκρυφον τῶν Ναζηραίων Εὐαγγέλιον· ἤτοι τὸ καθ' Ἑβραίους· [21]) πλὴν, ἐκ μὲν τοῦ εἰρημένου Ἀποκρύφου Εὐαγγελίου ὑποτίθεται, ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῆς Ἀναστάσεως· ἐκ δὲ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου φαίνεται, ὅτι ἀφ' οὗ τοῖς ἐπάνω πεντακοσίοις Ἀδελφοῖς ὁ Ἰησοῦς ἐθεάθη, ἔπειτα ὤφθη τῷ Ἰακώβῳ.

§ 158.

ΙΑ'. τῇ τεσαρακοστῇ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεως, [22]) εἰς Ἱερουσαλὴμ πρῶτον πολλὰ διαλεχθεὶς πρὸς τοὺς Μαθητὰς ὁ Κύριος· προσβιβάσας αὐτοὺς εἰς τὸ τοῦ Εὐαγγελίου κήρυγμα· προδηλώσας τὰ σημεῖα, ὅσα τοῖς πιστεύσουσι μέλλουσι παρακολουθεῖν· παραγγείλας αὐτοῖς ἵνα μένωσιν αὐτοῦ, ἕως οὗ ἐνδύσωνται τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου πνεύματος ἐπ' αὐτοὺς, ἐξήγαγεν αὐτοὺς εἰς Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλό-

[18]) Αὐγουστῖνος Καλμέτης, ἐν ὑπομνήμ. τῷ εἰς τὴν Α'. πρὸς Κορινθ. Κεφ. ΙΕ'. Καὶ ἐν τῇ Εὐαγγελικ. Ἁρμονίᾳ.
[19]) Παρὰ Χρυσος. καὶ Θεοφύλ. καὶ Οἰκουμενίῳ.
[20]) Α'. Κορινθ. ΙΕ'. 7·
[21]) Ἱερώνυμ. ἐν τῷ Καταλόγ. τῶν Ἐκκλησ. Συγγραφ.
[22]) Μαΐου γ'.

γησεν αὐτοὺς· καὶ βλεπόντων αὐτῶν, ἐπήρθη καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, ὅτε καὶ δύο Ἄγγελοι παραστάντες, τί ἑστήκατε (εἶπον) Ἄνδρες Γαλιλαῖοι εἰς τὸν οὐρανὸν ἀτενίζοντες· οὗτος ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν μετὰ χαρᾶς μεγάλης [23]).

ΕΤΟΣ ΛΔ.

§ 159.

Μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς τοῦ Κυρίου Ἀνάληψιν, οἱ Ἀπόστολοι σὺν ταῖς Γυναιξὶ, καὶ Μαρίᾳ τῇ Θεομήτορι, (Σημείωσαι ὅτι ἐνταῦθα τὸ ἔσχατον, τῆς Θεοτόκου Μαρίας ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ γίνεται μνεία·) καὶ σὺν τοῖς Ἀδελφοῖς αὐτοῦ ψυχαὶ τὸν ἀριθμὸν ὡσεὶ ἑκατὸν εἴκοσι. προσεκαρτέρουν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει ἐν τῷ ὑπερῴῳ τῷ ἐν Ἱερουσαλήμ. Τὸ δὲ ὑπερῷον, (μέρος τὸ ἀνώτερον τοῦ οἴκου, τὸ ὁποῖον οἱ Ἑβραῖοι διωρισμένον εἶχον ἐκ συνηθείας εἰς τόπον Εὐκτήριον·) οἱ μὲν νομίζουσιν, ὅτι ἦν ἐν τῷ οἴκῳ Ἰωάννου τοῦ Ἐαγγελιστοῦ· οἱ δὲ, ἐν τῷ τῆς Μαρίας τῆς Μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπονομαζομένου Μάρκου, Ἄλλοι ἁπλῶς ἐκεῖνο λέγουσιν εἶναι, ἐν ᾧ ὁ Χριστὸς τὸ σταυρώσιμον Πάσχα ἐτέλεσεν. Ἄλλοι τελευταῖον (καὶ ἴσως οὐκ ἀπιθάνως·) ὅτι αὐτὸ ἦν ἓν τῶν ὑπερῴων, τῶν ἐπὶ τῆς ἐξωτέρας Αὐλῆς τοῦ Ναοῦ· ὁποῖα ἦσαν διάφορα ἐκεῖ ὑπερῶα, τὰ εἰς ὑποδοχὴν τῶν εἰς τὸ Ἱερὸν συντρεχόντων πάντοτε ἀναπεπταμένα, καὶ παντὶ τῷ βουλομένῳ εἰσέρ-

[23]) Μάρκ. Ις'. 15 — 19. Λουκ. ΚΔ'. 50 — 52. Πράξ. Α'. 3 — 12.

χεσθαι ἕτοιμα [1]) Ἐκεῖ οὖν τότε ἐπρόβαλεν ὁ Πέτρος τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ τῶν Ἀποστόλων χοροῦ, ἀποδείξας ἐκ τῶν ψαλμῶν [2]) ὅτι τὴν ἐπισκοπὴν τοῦ προδότου Ἰούδα, τοῦ κακῶς μετὰ τὴν προδοσίαν τὸ ζῆν καταστρέψαντος προωρισμένον ἦν νὰ τὴν λάβῃ ἕτερος· ὅθεν στήσαντες ἐν μέσῳ δύο τῶν γνωρίμων, Ἰωσὴφ τὸν καλούμενον Βαρσαβᾶν, ὃς ἐπεκλήθη Ἰοῦστος· καὶ Ματθίαν· καὶ πρὸς Θεὸν προσευξάμενοι, ὅπως ἀναδείξῃ ὃν ἐξελέξατο καὶ κλήρους δόντες, εἶδον ὅτι ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Ματθίαν· καὶ συγκατεψηφίσθη οὗτος μετὰ τῶν ἕνδεκα Ἀποστόλων [3]).

§ 160.

Ἐν τούτῳ τῷ ὑπερῴῳ, τῇ πεντηκοστῇ ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεως ἡμέρᾳ, δεκάτῃ δὲ ἀπὸ τῆς Ἀναλήψεως τοῦ Κυρίου· [4]) περὶ ὥραν τρίτην τῆς ἡμέρας, ἐν ᾧ οἱ Ἀπόστολοι μετὰ τῶν Μαθητῶν, καὶ τῶν ἄλλων, ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, περιμένοντες τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς, ἐπεφοίτησεν ἐπ' αὐτοὺς αἰσθητῶς ἐξ ὕψους δύναμις. Πνεῦμα σφοδρὸν καὶ βίαιον πνεῦσαν ἐξαίφνης ἐπλήρωσε τὸν οἶκον, Μία γλῶσσα πυρίνη ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς ἑκάστου κεφαλῆς. Καὶ πνευματέμφοροι γενόμενοι οἱ ἐκεῖ πάντες κατὰ τὴν Ἰωὴλ προφητείαν [5]), ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ· τότε τὰ ἀπὸ διαφόρων χωρῶν συρρέυσαντα διὰ τὴν

[1]) Ὅρα Καμπέγιον Βιτρίγγαν περὶ τῆς Παλαιᾶς Συναγωγῆς Βιβλ. Α'. Μέρ. Α'. Σελ. 152 — 153.
[2]) Ψαλμ. ΞΘ'. 26.
[3]) Πράξ. Α'. 13 ἄχρι τέλους.
[4]) Μαΐου ιγ'.
[5]) Κεφαλ. Β'. 28 — 32.

ἑορτὴν πλήθη, Πάρθοι, καὶ Μῆδοι, καὶ Ἐλαμῖται κτ. κτ., πολυαριθμότερα, ὑπὲρ ἄλλοτέ ποτε κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον συναθροισθέντα διὰ τὴν διατρέχουσαν φήμην τῆς τοῦ προσδοκομένου Μεσσίου ἐλεύσεως, ἣν αἱ τῶν Γραφῶν προῤῥήσεις, καὶ μάλιστα αἱ τοῦ Δανιήλ. [6]) ὑπέσχοντο ὡς ἤδη ἐγγίζουσαν· ἐξίσταντο καὶ ὑπερεθαύμαζον ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι ἐλάλουν, καὶ ἤκουεν εἷς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν. Τότε ὁ Πέτρος ἐπάρας τὴν φωνὴν ἐνώπιον πάντων κηρύττει τὸν Ναζωραῖον Σωτῆρα, καὶ διὰ πολλῶν ἀποδείχνει, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ Κύριος ὁ Χριστὸς, ὃν ὁ οἶκος Ἰσραὴλ ἐσταύρωσε, καὶ ὃν ὁ Κύριος ἀνέστησεν. Ὅθεν πολλοὶ κατανυγέντες, καὶ τὸν λόγον ἀποδεξάμενοι, ἐβαπτίσθησαν· καὶ προσετέθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι. Οἱ δὲ πιστεύοντες αἰνοῦντες μὲν τὸν Θεὸν παῤῥησίᾳ ἐν τῷ Ἱερῷ, κλῶντες δὲ τὸν τῆς εὐχαριστίας ἄρτον κατ' ἰδίαν ἐν τῳ οἴκῳ, ἐν ᾧ τροφῆς μετελάμβανον, εἶχον μεταξὺ ἀλλήλων τὰ πάντα κοινὰ, ζῶντες ἐν ἀγαλλιάσει ψυχῆς, καὶ ἐν ἁπλότητι καρδίας [7]). Αὗται αἱ πρῶται τῆς Ἐκκλησίας αὐξήσεις.

§ 161.

Ἐν μιᾷ τῶν ἐφεξῆς ἡμερῶν Πέτρος καὶ Ἰωάννης, ἀναβάντες εἰς τὸ Ἱερὸν κατὰ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην· θεραπεύουσι τὸν χωλὸν τὸν ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ· οἱ λαοὶ πάλιν ἔκθαμβοι ἐπὶ τῷ παραδόξῳ συντρέχουσιν εἰς τὴν τοῦ Σολομῶντος στοὰν, καὶ βλέπουσι

[6]) Κεφαλ. Θ'. 25.
[7]) Πράξ. Β'. 1 — 41.

τὸν ἐπὶ τῇ πύλῃ τοῦ Ἱεροῦ πρότερον κατακείμενον, καὶ προσαιτοῦντα, ὀπίσω τότε τῶν Ἀποστόλων περιπατοῦντα καὶ πηδῶντα ὑπὸ χαρᾶς, καὶ τὸν Θεὸν μεγαλύνοντα. Καὶ ἐκεῖ πάλιν ὁ Πέτρος εὐκαίρως τὴν τοῦ Σωτῆρος ἐπιδημίαν διδάσκει, ἀποδεικνὺς ὅτι ὁ ἐλθὼν Μεσσίας, διὰ στόματος τοῦ Μωσέως καὶ τῶν Προφητῶν, ἦν πρὸ αἰῶνος αὐτοῖς προκατηγγελμένος· ὅτι αὐτοὶ μὲν παρέδωκαν αὐτὸν εἰς θάνατον, ὁ δὲ Θεὸς αὐτὸν αὐτοῖς ἐξανέστησεν· ὅτι καὶ πάλιν αὐτοὶ ἂν μετανοήσουν, θέλει ἀπολάβουν τὰς πρὸς τοὺς Πατέρας αὐτῶν προϋπεσχημένας εὐλογίας. Καὶ διὰ τῆς τοιαύτης Διδασκαλίας σαγηνεύει πάλιν ὁ Ἀπόστολος χιλιάδας Ἀνδρῶν, καὶ τοὺς ἀναγεννᾷ διὰ τοῦ Βαπτίσματος [8]).

§ 162.

Ἐπὶ τούτῳ οἱ δύο Ἀπόστολοι συλληφθέντες ὑπὸ τῶν Ἱερέων καὶ τῶν Ἀρχόντων φιλακίζονται. Εἶτα ἐπὶ πληρεστάτου Συνεδρίου ἐνάγονται, ἀνακρίνονται, ἀπολογοῦνται, κηρύττουσι παῤῥησίᾳ μεγάλῃ τὸν σταυρωθέντα Ναζωραῖον, μαρτυρούμενοι ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ὑπ' αὐτῶν ἐξουθενηθεὶς ἀκρογωνιαῖος λίθος, καὶ «οὐκ ἔστιν ἐν «ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ Σωτηρία. Οὕτῳ δὲ παῤῥησιαζόμενοι δὲν παιδεύονται, διὰ τὴν αὐτοψίαν τοῦ θαύματος· ἐπαπειλοῦνται ὅμως, καὶ παραγγέλλονται «μηκέτι φθέγγε«σθαι, μὴ δὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ «Ἰησοῦ· καὶ τέως ἀπολύονται. Ἀλλ' ἐπιστρέψαντες πρὸς ἰδίους, ἐπικαλοῦνται ὁμοθυμαδὸν τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν, καὶ σαλευθέντος τοῦ τόπου ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι,

[8]) Πράξ. Γ'. 1 — 26. Καὶ Δ'. 4.

πλησθέντες δαψιλεστέρας τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος καὶ δυνάμεως, ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ πλείονος παῤῥησίας [9]).

§ 163.

Οὐδὲν τότε ἴδιον εἶχον οἱ πιστεύοντες. Τὸ ἐμὸν καὶ τὸ Σὸν ἔλειπεν ἀπὸ τοὺς πρώτους τοῦ Χριστοῦ ἀκολούθους, διατὶ ὡς Ἀδελφοὶ πάντες ἐνόμιζον, καὶ πάντα κοινὰ εἶχον. Ὅθεν καὶ Ἰωσῆς ὁ Λευΐτης μὲν τὴν φυλὴν, τῷ δὲ γένει Κύπριος, ὁ ἐπικληθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων Βαρνάβας, ὅπερ ἐστίν: υἱὸς παρακλήσεως· (πρὸς ἀντιδιαστολὴν Ἴσως τοῦ ἄλλου Ἰωσῆ τοῦ καλουμένου Βαρσαβᾶ, καὶ ἐπικληθέντος Ἰούστου·) πωλήσας τὸν ἴδιον ἀγρὸν, ἤνεγκε τὰ χρήματα, καὶ ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν Ἀποστόλων [10]). Ἀλλ' Ἀνανίας τις μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Σαπφείρας, ἐν ᾧ τὴν αὐτὴν διάθεσιν ὑποκριθέντες καὶ νοσφισάμενοι μέρος τῆς τιμῆς τοῦ πωληθέντος κτήματος, ψεύδονται τὸ πνεῦμα τὸ Ἅγιον, πίπτουσι νεκροὶ ἐλεγχόμενοι, καὶ ὑπὸ τῶν νεανίσκων [11]) τουτέστιν ὑπὸ τῶν

[9]) Πράξ. Δ'. 1—31.

[10]) Πράξ. Δ'. 32—37·

[11]) Πράξ. Ε'. 1—11. Σεσημείωται δὲ καλῶς ἐνταῦθα, ὅτι νεώτεροι καὶ νεανίσκοι νοοῦνται οἱ ἐπὶ τινος ὑπηρεσίας τεταγμένοι, κἂν ἄλλως ὦσι τὴν ἡλικίαν προήκοντες. Ὥσπερ ἐξ ἐναντίου πρεσβύτεροι καλοῦνται, οἱ προτεταγμένοι καὶ προεστεύοντες, καίτοι πολλάκις νεάζοντες. Ὅθεν ἐν τῇ Γραφῇ συχνάκις ὁ παῖς, καὶ ἡ παιδίσκη, ἀντὶ ὁ δοῦλος καὶ ἡ δούλη. Ἴσως δὲ κατὰ τὴν ἔννοιαν ταύτην εἴρηται καὶ τὸ ψαλμικὸν νεώτερος ἐγὼ εἰμὶ καὶ ἐξουδενωμένος. Ψαλμ. ριη. 141. Ἀλλὰ δείκνυται τοῦτο καὶ ἐξ ἐκείνου· ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος. (Λουκ. ΚΒ'. 26.) Καὶ ἐξ ἐκείνου:· οἱ Νεώτεροι ὑπότάγητε τοῖς πρεσβυτέροις (Α'. Πέτρ. Ε'. 5.) ὅτι καὶ ἐδῶ ὁ Ἀπόστολος τὰς τάξεις ἀποβλέπει, ὄχι τὰς ἡλικίας· ὅρα Μοσχεμ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Τμήμ. Α'. Μέρ. Β'. Κεφ. Β'. § Χ. Καὶ Σημειώσ (ει).

ὑπηρετῶν νεκροφοροίμενοι ἐνταφιάζονται· καταδικάζοντος καὶ παραδειγματίζοντος διὰ τῆς φοβερᾶς ποινῆς τοῦ Θεοῦ, ὡς ἁμάρτημα θανασιμώτατον, καὶ ἀναιρετικὸν χριστιανικῆς ἀκεραιότητος τὴν ὑπόκριοιν.

§ 164.

Τὰ Σημεῖα τὰ ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων παραδόξως τελούμενα περισσεύονται· οἱ προστιθέμενοι τῇ πίστει πληθύνονται· ἐπὶ τούτοις οἱ Ἀπόστολοι φυλακίζονται· ἀλλ' ὑπὸ Ἀγγέλου, νυκτὸς ἀνοίξαντος τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, ἐξάγονται· καὶ παραστάντες λαλοῦσιν εἰς τὸ Ἱερὸν μετὰ πάσης ἐλευθερίας. Συγκροτεῖται τοίνυν κατ' αὐτῶν Συνέδριον, ἐν ᾧ, ὡς ἀθετηταὶ τῆς γενομένης αὐτοῖς πρότερον παραγγελίας, καὶ ὡς δημηγέρται καὶ στασιασταὶ ἐπιπλήττονται. Πρὸς ταῦτα δὲ οἱ Ἀπόστολοι ἀποκριθέντες, ὅτι «πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις, εὐψύχως πάλιν ἐκεῖ τὸν λόγον κηρύττουσι τὸν Σωτήριον. Διὸ οἱ συνεδριάζοντες διαπριόμενοι βουλεύονται νὰ τοὺς φονεύσουν. Ἀλλ' ὁ Νομοδιδάσκαλος Γαμαλιὴλ [12]) προβάλλων εἰς παράδειγμα τοὺς δύο προλαβόντας ἀπατεῶνας τότε Θευδᾶν [13]) πρῶτον, καὶ μετ' ἐκεῖνον Ἰούδαν τὸν

[12]) Ὁ Γαμαλιὴλ οὗτος Διδάσκαλος ἐχρημάτισε τοῦ Θείου Παύλου· τινὲς δὲ φασιν, ὅτι καὶ τοῦ Βαρνάβα, καὶ τοῦ Στεφάνου. Ἐπειδὴ δὲ, ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ τῶν Ἀποστόλων τοὺς ἐν τῷ Συνεδρίῳ ἀπέτρεπε, φαίνεται ὅτι ἦτον καὶ αὐτὸς τῆς τοῦ Χριστοῦ Μάνδρας (τοὐλαχιστον ἐν τῷ κρυπτῷ) πρόβατον. Ὁ θεῖος Χρυσόστομος (εἰς τὰς Πράξ. ὁμιλ. ΙΘ'.) λέγει ὅτι ὁ Γαμαλιὴλ ἐπίστευσε πρὸ τοῦ Παύλου. Ἱστοροῦσι δέτινες, ὅτι ἐβαπτίσθη ὑπὸ Πέτρου καὶ Ἰωάννου.

[13]) Ὁ Θευδᾶς οὗτος, ἄλλος εἶναι βέβαια, παρὰ τὸν ὑπὸ Ἰωσήπου Φλαβίου (Ἀρχαιολ. Βιβλ. Κ'. Κεφ. β'.) ἱστορούμενον· ὁ γὰρ κατὰ Φλάβιον γόης, ἐκίνησε τὴν στάσιν ἐπὶ τῆς Κλαυδίου βασιλείας, ὅτε καὶ ὑπὸ Κουσπίου φάδου, τοῦ τῆς Ἰουδαίας ἐπιτροπεύοντος ἐζωγρήθη, καὶ τὴν

Γαλιλαῖον· οἱ ὁποῖοι στασιασταὶ καὶ δημοταράκται γενόμενοι τέως κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο. Προσθεὶς δὲ ὅτι, καὶ τὸ ἔργον τοῦτο τοῦ Ἰησοῦ, «εἰ μὲν ἐξ ἀνθρώπων ἐστὶ καταλυθήσεται, εἰ δὲ ἐκ θεοῦ,» πρέπει νὰ προσέχωσι «μήποτε καὶ Θεομάχοι εὑρεθῶσι· κατέστειλε συνετῶς διὰ τούτων τῶν ῥημάτων τοῦ Συνεδρίου τὸν ζῆλον. Καὶ λοιπὸν οἱ Ἀπόστολοι τότε ῥαβδισθέντες ἀπελύθησαν. Χαίροντες δὲ ὅτι ἠξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ Κυρίου ἀτιμασθῆναι, οὐδὲ μετὰ τοῦτο ἔπαυον πᾶσαν ἡμέραν, καὶ ἐν τῷ Ἱερῷ, καὶ κατ' οἶκον, διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι Ἰησοῦν τὸν Χριστόν [14]).

§ 165.

Ὁ Γογγυσμὸς τῶν ἑλληνιστῶν, (δηλ. τῶν ἐκ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀποίκων ἢ παροίκων καὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν μεταχειριζομένων Ἑβραίων) ὅτι ἐν τῇ τῶν ἑλεημοσυνῶν διανομῇ, αἱ παρ' αὐτοῖς χηρεύουσαι γυναῖκες παρημελοῦντο καὶ παρεβλέποντο. ἔγινεν αἰτία τῆς τῶν ἑπτὰ Διακόνων ἐκλογῆς. Ἀναγκαῖοι ἦσαν τινὲς Ἄνδρες νὰ ἀναλάβουν τὴν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειν τῶν βιωτικῶν τούτων ὑπουργημάτων, διὰ νὰ ἔχωσιν ὅλην τὴν εὐκαιρίαν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ λοιποὶ Μαθηταὶ νὰ ἐνασχολοῦνται περὶ τὴν τοῦ λόγου διανομὴν, καὶ τὴν διάδοσιν τοῦ Θείου κηρύγματος. Ἐξελέξαντο τοίνυν ἐπὶ τῆς εἰρημένης χρείας ἄνδρας μεμαρτυρημένους τε καὶ ἀξιοπίστους, καὶ πνεύματος Ἁγίου πλήρεις ἑπτά· Στέφανον, καὶ

κεφαλὴν ἀπετμήθη· ὁ δὲ Θευδᾶς, περὶ οὗ λέγει ἐνταῦθα ὁ Γαμαλιὴλ, πρὸ Ἰούδα ὑπῆρξε τοῦ Γαλιλαίου. Ἰούδας δὲ ὁ Γαλιλαῖος ἐκίνησε τὴν στάσιν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς Ἀπογραφῆς, Αὐγούστου μὲν Μοναρχοῦντος· Κυρηνίου δὲ τῆς Συρίας ἡγεμονεύοντος.

[14]) *Πράξ. Ε΄. 12 — 24.*

Φίλιππον, καὶ Πρόχορον, καὶ Νικάνορα, καὶ Τίμωνα, καὶ Παρμενᾶν, καὶ Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα. Ἐκ τῶν ὀνομάτων φαίνεται, ὅτι ἦσαν οὗτοι σχεδὸν οἱ πάντες Ἑλληνισταί· ὁ δὲ Νικόλαος ὡς προσήλυτος [15]) *ἐπιλεγόμενος, φανερὰ μαρτυρεῖται, ὅτι ἐξ ἐθνικῶν εἰς τὴν Συναγωγὴν τὸ πρῶσον, ἔπειτα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐνεκεντρίσθη. Οἱ Διάκονοι οὗτοι παρεκτὸς τῆς ἐπιστασίας, τῆς περὶ τὴν τῶν πτωχῶν ἐπιμέλειαν πρὸς ἣν διωρίσθησαν, ἔργον εἶχον προσέτι καὶ τὴν διακονίαν τοῦ λόγου, Εὐαγγελισταὶ ὄντες καὶ κήρυκες καὶ αὐτοὶ, τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως· ὡς ἐκ τῶν πράξεων τοῦ Στεφάνου καὶ τοῦ Φιλίππου συμπεραίνεται* [16]).

§ 166.

Κατὰ τὸν αὐτὸν λέγουσι χρόνον [17]), *καὶ Ἰάκωβος ὁ Ἐλάσσων καλούμενος (πρὸς διαστολὴν τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου, ὅστις λέγεται μείζων·) καὶ Ἀδελφόθεος (ὡς ὢν υἱὸς Ἀλφαίου, καὶ Μαρίας τῆς Ἀδελφῆς ἢ πρωτεξαδέλφης τῆς Παρθένου κατάτινας·* [18]) *ἢ υἱὸς τοῦ Μνήστορος Ἰωσήφ, καὶ τῆς γυναικὸς ἣν εἶχε, πρὶν μνηστευθῇ*

[15]) *Οἱ προσήλυτοι, ἢ ἦσαν τῆς Αὐλῆς καὶ τοῦ συνοικισμοῦ. ὅσοι ἐκ τῶν ἐθνῶν ἐρχόμενοι, καὶ ἀποπτύοντες τὴν εἰδωλολατρείαν, καὶ χωρὶς νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς τὰς Νομικὰς τελετὰς, ἐπετρέποντο νὰ κατοικῶσιν εἰς τὴν γῆν τῶν Ἰσραηλιτῶν· ἢ ἦσαν προσήλυτοι τῆς Διαθήκης· ὅσοι καὶ ἀκριβῶς Ἰουδαΐζοντες περιετέμνοντο, καὶ τὰ τοῦ Νόμου πάντα ἐτήρουν. Οἱ αὐτοὶ δὲ οὗτοι ὠνομάζοντο καὶ προσήλυτοι τῆς Δικαιοσύνης.*

[16]) *Πράξ ς΄. 1 — 7.*

[17]) *Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικοῖς.*

[18]) *Χρυσόστ. καὶ Θεοδώριτ. εἰς τὴν πρὸς Γαλάτας. Καὶ Ἱερών. περὶ τῶν Ἐκκλησ. Συγγραφ.*

τὴν Ἀειπάρθενον, κατ᾽ ἄλλους [19]), καὶ ἴσως πιθανώτερον) κατεστάθη πρῶτος Ἐπίσκοπος τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐπισκοπικῆς ταύτης Καθέδρας, ὑπ᾽ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου λέγεται προαχθῆναι ὁ Ἰάκωβος οὗτος ὁ Ἀδελφόθεος, ὅπως, οἱ Ἀπόστολοι οἱ κορυφαῖοι, Πέτρος, καὶ Ἰάκωβος, καὶ Ἰωάννης, ὑπὲρ δόξης μὴ ἐπιδικάζωνται [20]).

§ 167.

Ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ ἔτει καταγράφει ὁ Εὐσέβιος [21]) καὶ τὴν συστᾶσαν τῶν Ἰουδαίων ταραχὴν διὰ τὰς εἰκόνας τοῦ Καίσαρος, τὰς ὁποίας ἤθελεν ὁ Πιλάτος νὰ στηλώσῃ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, ἀθετῶν τὰ τοῦ Ἔθνους πάτρια. Καὶ τὴν δευτέραν δέ πάλιν στάσιν, τὴν μετ᾽ ἐκείνην γενομένην, ἐξ ἀφορμῆς τῶν Ἱερῶν χρημάτων τοῦ Κορβανᾶ, τὰ ὁποῖα ὁ αὐτὸς Ἡγεμὼν εἰς τὰς ὑδραγωγίας κατεδαπάνησεν [22]).

ΕΤΟΣ ΛΕ.

§ 107.

Στέφανος τῶν εἰρημένων Διακόνων ὁ πρῶτος, ποιῶν τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ, καὶ ἀπελέγχων τῇ σοφίᾳ, καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει, τοὺς ἐκ διαφόρων Συναγωγῶν Ἑλληνιστὰς Ἰουδαίους, διαβάλλεται ὡς δῆθεν

[19]) Εὐσεβ. ἐν τῇ Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Β΄. Κεφ. Α΄. Κεφ. Α΄. Καὶ ἐπιφάν. ἐν ταῖς Αἱρέσεσι τῶν Ναζηραίων, καὶ τῶν Ἀντιδικομαριανιτῶν. Καὶ Γρηγόρ. ὁ Νύσ. Λόγ Β΄. περὶ Ἀναστάσεως. Καὶ Ἱππόλ. παρὰ Νικηφ. Καλλίστῳ Βιβλ. Β΄. Κεφ. γ΄.

[20]) Κλήμης ὁ Ἀλέξανδρ. παρ᾽ Εὐσεβίῳ Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Β΄. Κεφ. ά. Καὶ Ὠριγὲν κατὰ Κέλσου Καὶ Ἱερών. εἰς τὴν πρὸς Γαλάτ. Α΄. 19.

[21]) Ἐν τοῖς Χρονικοῖς.

[22]) Ὅρα Ἰωσήπ. Ἰουδ. Ἀρχαιολ. Βιβλ. ΙΗ΄. Κεφαλ. Καὶ Ἀλώσ. Βιβλ Β΄. Κεφαλ. ιδ΄.

βλάσφημος, καὶ σύρεται εἰς τὸ Συνέδριον [23]). Παῤῥησιασάμενος δὲ, καὶ διὰ πολλῶν ἐνταῦθα ἀποδείξας τὴν ἔλευσιν τοῦ δικαίου, οὗτινος αὐτοὶ προδόται καὶ φονεῖς ἐγένοντο, ἐκβάλλεται ἔξω τῆς πόλεως καὶ λιθοβολεῖται. Ὁ δὲ νεανίας Σαῦλος (Νεανίας δὲ καλεῖται, ὡς ὑπηρετικήν τινα τάξιν ἐκπληρῶν [24]), ἴσως· ἐπειδὴ κρατεῖ γνώμη, ὅτι ὑπερέβαινε τότε τὸ ἔτος τῆς ἡλικίας τὸ τριακοστόν [25]). παρὼν ἐτήρει τῶν λιθοβολιστῶν τὰ ἱμάτια [26]).

§ 169.

Μετὰ τὴν τοῦ Στεφάνου ἀναίρεσιν, σφοδρὸς ἐκινήθη ὁ κατὰ τῶν πιστευόντων διωγμός· ὁ δὲ Σαῦλος ἦν ὁ θερμότερος τῶν ἄλλων διώκτης [27]). Τότε οὖν ὁ Φίλιππος ἀπελθὼν εὐαγγελίζεται εἰς τὴν Σαμάρειαν τὸν Χριστόν· καὶ ἐκεῖ πολλοὺς μὲν, μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων, καὶ Σίμωνα τὸν Μάγον τὸν Σαμαρέα εἰς τὴν πίστιν ἐφέλκεται, καὶ βαπτίζει [28]). Οἱ δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀπόστολοι ἀκούσαντες ὅτι ἐδέχθη τὸν λόγον ἡ Σαμάρεια, ἀπέστειλαν τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην, διὰ νὰ μεταδώσουν εἰς τοὺς ἐκεῖ πιστεύσαντας διὰ τῆς τῶν χειρῶν ἐπιθέσεως τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Βλέπων δὲ Σίμων ὁ Μάγος, τὴν διὰ τῆς χειροθεσίας ταύτης θαυμαστὴν τῶν χαρισμάτων μετάδοσιν, προσφέρει χρήματα εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ζητῶν νὰ ἀγοράσῃ τὴν τοιαύτην Ἀποστολικὴν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν, καὶ νὰ δύναται καὶ αὐτὸς ὁμοι-

[23]) Πράξ. ς΄. 8 — 15.

[24]) Ὅρα ἀνωτ. § 163. καὶ τὸ παῤ ἡμῶν ἐκεῖ σημειωθέν (11).

[25]) Αὐγουστῖν. Καλμέτ. ἐν τῷ εἰς τὰς πράξ. ὑπομν. Ἀντ.

[26]) Πράξ Ζ΄. 1 — 60.

[27]) Πράξ Η΄. 1 — 3.

[28]) Αὐτ. 4 — 13.

ότρόπως νὰ μεταδίδῃ (ἐπί χρήμασι πάντως·) τοῖς ἄλλοις τὴν αὐτὴν δωρεὰν τῆς χάριτος. Διὸ καὶ ὑπὸ τοῦ Πέτρου, ὡς μὴ ἔχων εὐθείαν τὴν καρδίαν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, παραδίδοται εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ τῆς κοινωνίας ἐκκόπτεται [29]). Αὕτη ἡ τῆς Σιμωνίας πρώτη δυσσεβὴς παρατόλμησις· καὶ οὗτος πρῶτος ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀφορισμὸς καὶ ἀνάθεμα· τὸ τῆς παρανόμου, καὶ ὅλως ἀθέου ἐμπορίας δικαιότατον ἐπιτίμιον.

§ 170.

Οἱ δύο εἰρημένοι Ἀπόστολοι ἐπιστρέφοντες ἐκ Σαμαρείας εἰς Ἱερουσαλὴμ, εὐαγγελίζονται καθ' ὁδὸν εἰς πολλὰς Κώμας τῶν Σαμαρειτῶν [30]). Ὁ δὲ Φίλιππος, δι' ἐπιταγῆς Ἀγγέλου, ἐξελθὼν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ Ἱερουαλὴμ κατάγουσαν εἰς Γάζαν, ἀπαντᾷ τὸν Κανδάκης τῆς Βασιλίσσης Αἰθιόπων Εὐνοῦχον, καὶ κατηχήσας αὐτὸν βαπτίζει. Μεθ' ὅ, ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἁρπαγεὶς εὑρίσκεται εἰς Ἄζωτον, καὶ διερχόμενος τὰς πόλεις πάσας εὐαγγελίζεται, ἕως οὗ φθάνει εἰς Καισάρειαν [31]). Αὐτὸν τὸν ὑπὸ τοῦ Φιλίππου βαπτισθέντα Εὐνοῦχον, ἄλλοι μὲν τὸν ἐξαποστέλλουσιν ἔπειτα Εὐαγγελλιστὴν εἰς τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν. Ἄλλοι δὲ εἰς τὴν Ταπροβάνην. Ἄλλοι δὲ εἰς Μερόην τὴν τῆς Αἰγύπτου· ὡς ἕκαστοι περὶ τῆς χώρας κρίνουσιν, ἐφ' ἧς ἡ Κανδάκη ἐβασίλευσε· οἱ δὲ παλαιοὶ θέλουσιν [32]), ὅτι ὁ Εὐνοῦχος οὗτος ἐχρημάτισεν

[29]) Αὐτ. 14 — 24.
[30]) Πράξ Η. 25.
[31]) Αὐτ 26 — 40.
[32]) Ὅρα Εἰρηναῖον Βιβλ. Γ'. Κεφ. ιβ'. Καὶ Εὐσέβ. Β'. Ἐκκλ. Ἱστορ. Κεφ. ά. Καὶ Ἱερών. εἰς τὸν Ἡσαΐαν Κεφ. να. Καὶ Ἐπιστ. 103.

ὁ πρῶτος Ἀπόστολος τῶν Αἰθιόσων· καὶ αὕτη ἡ γνώμη κρατεῖ καὶ παρὰ τοῖς Ἀβυσσηνοῖς ἄχρι τῆς σήμερον.

Ἔ Τ Ο Σ Λς'.

§ 171.

Ὁ χρόνος τῆς τοῦ Παύλου ἐπιστροφῆς, ὡς μήτε ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ ταῖς πράξεσι, μηδ' ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου ἐν ταῖς ἰδίαις Ἐπιστολαῖς προσσημειωθεὶς, εἶναι ζητήσιμος· τάττεται ὅμως ὑπὸ τῶν Ἀκριβεστέρων [1]) ἐν τῷ λς'. ἀπὸ Χριστοῦ ἔτει, καὶ κά· Τιβερίου Καίσαρος, καθ' ὃν καιρὸν συνερράγη ὁ πόλεμος μεταξὺ Ἡρώδου τοῦ τετραρχοῦντος τῆς Γαλιλαίας, καὶ Ἀρέθα τοῦ Βασιλέως τῶν Ἀράβων· Ὁ Σαῦλος, ὅταν ἐπάνω εἰς τὴν σφοδροτέραν ὁρμὴν τῆς κατὰ τῶν τοῦ Κυρίου Μαθητῶν λύσσης, συνεφωδιασμένος μετὰ συστατικῶν παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως Γραμμάτων, πέμπεται εἰς Δαμασκὸν, διὰ νὰ φέρῃ ἐκεῖθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ δεσμίους τοὺς εἰς Χριστὸν πιστεύοντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, οἵας δήποτε τάξεως καὶ καταστάσεως· πλησιάσας εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, περιλάμπεται ἐξαίφνης ὑπὸ οὐρανίου φωτός. καὶ τυφλούμενος πρὸς καιρὸν τοὺς σωματικοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τῆς τοιάυτης φωτοχυσίας, ἀνοίγει τοὺς τῆς ψυχῆς εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ ἀνατείλαντος ἡλίου τῆς δικαιοσύνης, τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὃν ἐμμανέστατα ἄχρις ἐκείνου κατεδίωκεν. Εἰσελθὼν οὖν εἰς τὴν πόλιν τυφλὸς, καὶ χειραγωγούμενος, καὶ ὑπὸ Ἀνανίου ἐκεῖ προσυπαντηθεὶς, διὰ τῆς τούτου

[1]) Ὅρα Βεαυσώβρην καὶ Λαμφάντην ἐν τῷ Γενικῷ Προλόγῳ τῷ πρὸ τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου Σελ. 13. 14.

τῶν χειρῶν ἐπιθέσεως ἀναβλέπει. Ἐφεξῆς δὲ, καὶ βαπτίζεται, καὶ συνδιατρίβει μετὰ τῶν ἐνταῦθα Μαθητῶν, καὶ κατασυγχέει ἐν ταῖς Συναγωγαῖς τοὺς Ἰουδαίους, συμβιβάζων, ὅτι οὗτος ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὃν τέως μὲν καὶ αὐτὸς κατὰ κράτος ἐδίωκε, τότε δὲ εἰς ἐπίγνωσιν ἐλθὼν πρὸς ἐκείνους, ἐκείνους ἐκήρυττεν [2]).

§ 172.

Ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει Γεώργιος ὁ Σύγκελλος [3]) εἰσάγει τὴς εἰς Ἔδεσσαν ἀποστολὴν τοῦ Θαδδαίου, ἑνὸς τῶν ἑβδομήκοντα, πρὸς ἴασιν τοῦ ἐκεῖ Τοπάρχοῦντος Ἀβγάρου, κατὰ τὴν παραγγελίαν αὐτοῦ τοῦ Σωτῆρος ἔτι ἐπὶ γῆς διατρίβοντος. Ὁ Παμφίλου Εὐσέβιος [4]), παρίστησι καὶ τὰς ἀμοιβαίας Ἐπιστολὰς τοῦ Ἀβγάρου πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς τὸν Ἄβγαρον, λέγων ὅτι αὐτὰς παρέλαβαν ἀπὸ τῶν Ἀρχείων τῆς Ἐδέσσης, ἐν οἷς ἐκ παλαιοῦ ἐφυλάττοντο. Ἐπιβεβαιοῖ τὰ τοῦ Εὐσεβίου καὶ ὁ Θεῖος Ἐφραὶμ ὁ Σύρος, ὁ καὶ τῆς Ἐδεσσηνῶν Ἐκκλησίας χρηματίσας Διάκονος [5]) Οἱ ὕστερον ὅμως Κριτικοὶ [6]) διάτινων ἐπιχειρημάτων ἀγωνίζονται νὰ ἀποδείξουν ἐπίπλαστον καὶ τὴν Ἱστορίαν αὐτὴν, καθὼς καὶ τὰς φερομένας ἐπιστολὰς ὑποβολιμαίας. Ἀλλ' Αὐγουστῖνος ὁ Καλμέτης [7]) ἄριστα σημειοῖ, ὅτι ἂν καὶ δώσωμεν,

[2]) Πράξ. Θ'. 1 — 22
[3]) Ἐν τῇ Χρονογραφίᾳ.
[4]) Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Α. Κεφ. ιγ'.
[5]) Ἐν Τόμῳ Γ'. τῶν Συγγραμμάτων, ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ Διαθήκῃ.
[6]) Βασνάγιος ἐν τῇ Ἀκολουθ. τῆς τοῦ Ἰωσήπου Ἱστορίας. Τόμ. Α. Βιβλ. Α. Κεφαλ. ς'.
[7]) Ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς θείας Γραφῆς, ἐν τῇ Λέξει, Ἄβγαρος.

ὅτι παρεισήχθησαν τινὲς περιστάσεις, δὲν ἀκολουθεῖ ἐκ τούτου νὰ μὴ ἀληθεύῃ ἡ οὐσία τοῦ πράγματος. Σὺ δὲ, ὅρα εἰ βούλει καὶ τὸν Ἄγγλον Καβέον, τὸν προσφυέστατα εἰς τὰ παρὰ τῶν Κριτικῶν προβαλλόμενα ἐπιχειρήματα ἀποκρινόμενον [8]).

ΕΤΟΣ ΛΖ'.

§ 173.

Ἀπὸ τῆς Δαμασκοῦ μετέβη ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ἀραβίαν [9]). Εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, καθὼς καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ εἰς τὴν Συρίαν, διάφορα Ἰουδαίων στίφη, πόρρῳ τῶν πολιτικῶν θορύβων ἐν τοῖς Ἀγροῖς βιοτεύοντες, οἱ μὲν, θεωρητικοῦ τινος βίου ἰδέαν ἐπανηροῦντο, εἰς φαντιασμόν τινα πολλάκις ἐκκλίνοντες· οἱ δὲ, τὴν ἰδέαν ἤσκουν τὴν πρακτικὴν, ἐν ἀπράγμονι διαγωγῇ, πολιτείαν ὑψηλοτέραν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἐπαγγελλόμενοι· οὗτοι Ἐσσαῖοι, καὶ Ἐσσηνοὶ ἐκαλοῦντο· καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ κόμματος ἄλλοι πάλιν Θεραπευταὶ ὠνομάζοντο· εἴτε ὡς δοῦλοι τοῦ Θεοῦ δι' ἀρετῆς γνωριζόμενοι, εἴτε ὡς ἰατροὶ τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, καὶ ἑαυτῶν καὶ τῶν ἄλλων Σωφρονισταὶ, περὶ ὧν καὶ Φίλων [10]) καὶ Ἰώσηπος [11]) συνέγραψαν· τοὺς Ἐσσηνοὺς, ἢ Ἐσσαίους τούτους, δὲν εἶναι τρόπος νὰ μὴ ἐπιχειρήσθη νὰ διδάξῃ, ὁ Παῦλος τὸν χριστιανισμὸν, κατὰ ταύτην αὐτοῦ τὴν εἰς Ἀραβίαν

[8]) Ἐν τῷ περὶ τῶν Ἐκκλησ. Συγγραφ. κατ' αὐτὰς τὰς τῆς Βιβλ. Ἀρχὰς.
[9]) Πρὸς Γαλάτας Α. 17.
[10]) Ἐν τῷ περὶ τοῦ Πάντα σπουδαῖον εἶναι ἐλεύθερον. Καὶ ἐν τῷ περὶ βίου Θεωρητικοῦ ἢ Ἱκετῶν ἀρετῶν.
[11]) Περὶ Ἁλώσ. Βιβλ. Β'. Κεφ. ζ'.

ἔξοδον. Καὶ εἶναι πολλὰ πιθανὸν, ὅτι καὶ πολλοὺς ἐξ αὐτῶν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον εἵλκυσεν. Ὅτι δὲ πάντες ἦσαν χριστιανίζοντες ἀκριβῶς, οἱ κατ' Αἴγυπτον θεραπευταὶ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Μάρκου εὐαγγελισθέντες, ὁ μὲν Παμφίλου Εὐσέβιος [12]) πληροφορῆσαι διὰ πολλῶν διατείνεται· καὶ ἐξ αὐτοῦ καὶ ἄλλοι τῶν ὕστερον εὐκόλως εἰς τοῦτο ἐπείσθησαν· οἱ καθ' ἡμᾶς ὅμως δυσκόλως πιστεύουσιν, ὅτι, κατὰ τοὺς χρόνους μάλιστα τοῦ Φίλωνος καὶ τοῦ Ἰωσήπου, ἐριζώθη τόσον εἰς βάθος παρ' ἐκείνοις τοῖς Ἰουδαίοις ἡ εἰς Χριστὸν πίστις, οὐδ' ὅτι τόσον ἐκαρποφόρησεν. Ἀσφαλέστερον ἴσως εἶναι ἄν κρίνωμεν, ὅτι πολλοὶ ἐν ἐκείνοις ἐξ ἀρχῆς ἀκούσαντες ἄνοιξαν τὰ ὄμματα εἰς τὸ φῶς, τὰ ὑπὸ Παύλου μάλιστα, καὶ Μάρκου μετὰ ταῦτα ἀκούσαντες· καθότι καὶ αἱ ψυχαὶ πολλῶν ἐν αὐτοῖς πρὸς ὑποδοχὴν ἀληθείας ἦσαν εὐάγωγοι. Ἀλλὰ τὰ ὁλόκληρα ὅμως συστήματα, καὶ τούτων ἐξαιρεθέντων, εἰς τὰς ἰδίας αἱρέσεις ὑπέμειναν. Ὅθεν καὶ κατὰ τὸν Ἱερὸν Ἐπιφάνιον [13]) οἱ Ἐσσηνοὶ καλούμενοι. εἶτα Σαμψαῖοι τὰ περὶ τοῦ Σωτῆρος ἀκούσαντες, ἄχρις ὀνόματος ὕστερον (ἐπὶ πολὺ) τὸν Χριστὸν ὡμολόγουν.

§ 174.

Ἐν αὐτῷ τούτῳ, τῷ ἔτει, ὑποθέτει ὁ Εὐσέβιος [14]). ὅτι ἔφθασαν εἰς Ῥώμην καὶ τὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ προγενομένης κρίσεώς τε καὶ κατακρίσεως Πρακτικὰ, ὑπὸ Πιλάτου, πεμφθέντα. τὰ ὁποῖα ὁ Τιβέριος ἀναγνοὺς, δίκαιον ἔκρινε

---

[12]) Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Β'. Κεφ. ιζ'.
[13]) Αἱρέσ. ΝΓ'.
[14]) Ἐν τοῖς Χρονικοῖς.

νὰ συναριθμήσῃ τὸν υἱὸν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ψευδοθέων οὓς ἐθρήσκευε. Καὶ ἴσως καὶ εἰς ἔργον ἔφερε τὸν σκοπὸν, ἂν ἡ Σύγκλητος τῆς Ῥώμης, καὶ πολὺ πρότερον ἡ ἐξ ὕψους πρόνοια, δὲν μετέπειθεν αὐτοῦ τὴν βουλήν· μὴ καταδεχομένης τῆς ἀληθείας τὴν ὑπὸ τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης συνεπισύστασιν. Ἀλλὰ ταῦτα μέν τινες δυσχερῶς καταπείθωνται [15])· ὅτι δὲ τὸν σταυρωθέντα ἔλαβεν ὁ Τιβέριος εἰς ὑψηλὴν καὶ μεγάλην ὑπόληψιν, φανερὸν καὶ ἐκ τούτου, ἐπειδὴ θάνατον ἔταξε κατὰ τῶν ἐπηρεαστῶν καὶ διωκτῶν τῶν ὀπαδῶν τοῦ Χριστοῦ. Τὰ τοιαῦτα Πρακτικὰ Ἰουστῖνος [16]), καὶ Τερτυλλιανὸς [17]) τὰ προβάλλουσιν ὡς ἀπόδειξιν ἰσχυρὰν, ἐν ταῖς αὐτῶν ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν ἀπολογίαις· οὕτω πεποιθότως, ὡσὰν νὰ τὰ εἶχον εἰς χεῖρας των. Ὁ Παμφίλου ὅμως Εὐσέβιος, εἰ καὶ ἐπιμελέστατος τῶν τοιούτων διερευνητὴς, τὰ γνήσια φαίνεται ὅτι δὲν τὰ εἶδεν [18])· ἐπειδὴ ἂν τὰ ἔβλεπε, δὲν ἔλειπε νὰ τὰ ἀναφέρῃ, μέμνηται δὲ τῶν ὑποβολιμαίων [19]) ἃ κατ' ἀρχὰς τοῦ Δ'. Αἰῶνος οἱ ἐθνικοὶ παρέπλασαν. Ἀλλὰ καὶ οἱ Τέσσαρες καιδεκατῖται, νόθα τινὰ πρακτικὰ τοῦ Πιλάτου εἰς πίστωσιν παρῆγον [20]) τῆς ἰδίας Αἱρέσεως. Ἐπίσης δὲ, ὡς τὰ σωζόμενα πρακτικὰ ταῦτα, κίβδηλος καὶ πεπλασμένη κρίνεται, καὶ τ[ὸ]

---

[11]) Ὅρα Δουπῖνον ἐν τῷ Προεισοδιώδει Λόγῳ, τῷ εἰς τὴν Θείαν Γραφὴν. Βιβλ. Β'. Κεφ. Ζ'. §. 3.
[16]) Ἐν τῇ Β'. τῶν Ἀπολογιῶν.
[17]) Ἐν τῷ Ἀπολογητικῷ Κεφ. Ε'. 21.
[18]) Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Β'. Κεφ. β'.
[19]) Αὐτ. Βιβλ. Θ'. Κεφ. έ.
[20]) Ἐπιφάν, Αἱρέσ. Ν.

περιφερομένη τοῦ Πιλάτου ἐπιστολὴ [21]) πρὸς Τιβέριον Καίσαρα· καὶ ἄλλαι παρὰ ταύτην, περὶ ὧ ν διάφοροι ἔγραψαν [22]).

§ 175.

Ὁ Τιβέριος ἀνακαλεῖ τὸν Πιλάτον ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, ἣν ἐπὶ δέκα ἔτεσι διοίκησιν ἐγένετο [23]). Εἰς δὲ Ῥώμην φθάσας ὁ Πιλάτος, τὸν μὲν ἀνακαλέσαντα ζῶντα οὐχ εὗρε [24]) ἔτη κβ'. σὺν μησὶν ἑπτὰ βασιλεύσαντα, ὑπὸ δὲ Καλιγόλα τοῦ διαδεξαμένου τὸ κράτος, εἰς Βίενναν τῆς Γαλλίας ἐξόριστος πέμπεται· [25]) ὅπου εἰς ἀπόγνωσιν περιπεσὼν αὐτόχειρ ἑαυτοῦ γίνεται [26]). τελευταῖον ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς Βασιλείας Γαΐου Καλιγόλα, τοῦ δὲ Χριστοῦ τῷ μά. ὡς ὁ Εὐσέβιος ἐν τοῖς χρονικοῖς ἔγραψεν, ἐκ τῶν ἀναγραψαμένων τὰ Ῥωμαίων παραλαβών. Πῶς οὖν ὁ Ἱεροσολύμων Δοσίθεος [27]) τὸν Ζωναρᾶν εἰπόντα, ὅτι πρὶν ὁ Πιλάτος φθάσῃ εἰς Ῥώμην ἀποθανὼν οὖν ὁ Τιβέριος, ἀπελέγχει ὡς μὴ ἀληθεύοντα; ποῦ δ' εὗρε τὸν Σύγκελλον ἱστοροῦντα, ὅτι ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία ἐνεκάλεσε πρὸς Τιβέριον τὸν Πιλάτον· ὅθεν ἐκεῖνος ἐνέβαλε τοῦτον εἰς μίαν βύρσαν νεωστὶ ἐκδεδαρμένην, μὲ ἀλέκτορα ἔχιδναν, καὶ Πίθηκα; τοῦτο ἐγὼ τὸ εὑρίσκω παρὰ Γεωργίῳ τῷ Κεδρηνῷ ἐξ ἀδεσπότων ἐξιστορούμενον.

---

21) Ἐν τῇ Ἀνακεφαλαιώσει τοῦ ψευδο — Ἡγησίππου· ἐν τῇ Βιβλ. τῶν Πατέρων Τόμ. Ζ'.
22) Ὅρα Καλμέτ. ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς θείας Γραφῆς ἐν Λέξ. Πιλάτος.
23) Ἰώσηπ. Ἀρχαιολ. Βιβλ. ΙΗ'. Κεφ. Ε'.
24) Ζωναρ. Χρονικ. Βιβλ. ς'. Ἀριθμ. ά.
25) Ἄδων ἐν τοῖς χρονικοῖς· Ἡλικ. Ζ'.
26) Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Β'. Κεφ. ζ' καὶ ἐν τῷ χρονικῷ.
27) Ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Πατριαρχευσάντων. Βιβλ. Α'. Κεφ. Γ'. παραγράφῳ ά·

Ἔτος ΛΗ'.

§ 176.

Ἐξ Ἀραβίας ὁ Παῦλος εἰς Δαμασκὸν ἐπανελθὼν [1]), καὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐκεῖ, καὶ τοῦ ἐθνάρχου Ἀρέτα ἐπιβουλευθεὶς, κρεμᾶται ἐν Σαργάνῃ διὰ τοῦ τείχους, καὶ τοιουτοτρόπως ἐκφεύγει τοὺς διώκοντας [2]). Ἐπανακάμψας δὲ εἰς Ἱερουσαλήμ μετὰ ἔτη τρία ἀπὸ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ, σύμφρων ἤδη γνωρίζεται, καὶ συνδιατρίβει ἡμέρας δεκαπέντε μετὰ τοῦ Πέτρου [3])· γνώριμος δὲ γίνεται καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους παῤῥησιασθεὶς, καὶ συστα-θεὶς αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Βαρνάβα· ἀλλὰ καὶ εἰς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τῶν Ἑλληνιστῶν Ἰουδαίων, μεθ' ὧν εἶχε συχνὰς συ-ζητήσεις, πάλιν κινδυνεύει εἰς θάνατον ἐπιβουλευόμενος. ὅθεν κατάγεται ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν εἰς Καισάρειαν, καὶ ἐκεῖθεν ἀποστέλλεται εἰς Ταρσὸν τῆς Κιλικίας [4]).

Ἔτος ΛΘ'.

§ 177.

Ἀγρίππας ὁ τοῦ Ἀριστοβούλου υἱὸς, ὅστις ἐν Ῥώμῃ τέως ὑπὸ Τιβερίου ἐτηρεῖτο δέσμιος, παρὰ Γαΐου Καλι-γόλα τοῦ ἤδη Αὐταρχοῦντος ἀπολύεται τῶν δεσμῶν, καὶ χρυσῆν ἅλυσον, ἰσοστάθμιον τῇ σιδηρᾷ ἣν ἐφόρει πρότε-ρον, λαβὼν, Βασιλεὺς Ἰουδαίων καθίσταται· τῷ δὲ ἑφεξῆς ἔτει μ'. καὶ εἰς τὴν Ἰουδαίαν πέμπεται βασιλεύσων [5]).

---

1) Γαλάτ. Α'. 17.
2) Πράξ. Θ'. 23 — 25. Καὶ Β'. Κορινθ. ΙΑ'. 32. 33.
3) Πρὸς Γαλάτ. Α'. 18. 19.
4) Πράξ Θ'. 26 — 30.
5) Εὐσέβ. ἐν χρονικ.

Ἡρώδης δὲ ὁ τούτου Θεῖος, μετὰ Ἡρωδιάδος τῆς Μοιχαλίδος, ἐξόριστος φυγαδεύεται εἰς Λούγδουνον τῆς Γαλλίας· κἀκεῖθεν εἰς Ἱσπανίαν, ὅπου ἀθλίως καὶ οἱ δύο ἐξαπόλλυνται [6]). Ὁ δὲ Γεώργιος Σύγκελλος [7]) προστίθησιν ὅτι καὶ Σαλώμην τὴν ὀρχησαμένην ἄσεμνα κόρην ἐπὶ τῇ τοῦ Προδρόμου ἀποτομῇ ζῶσαν κατέπιεν ἡ γῆ. Καὶ τὸν τρόπον ὅπως, διηγεῖται Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος [8]), λέγω ὅτι διὰ ποταμοῦ τινὸς παγέντος διαβαινούσης, ἐρράγη ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῆς ὁ κρύσταλλος, καὶ ἡ κεφαλὴ ἀπετμήθη· εἰς τρόπον ὅτι ὑπὲρ τῶν πάγων ἡ ἀθλία ὠρχήσατο τότε καθ' ἑαυτῆς τὴν ἐπιθανάτιον ὄρχησιν. Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ Μεταφραστὴς διηγεῖται· πλὴν ἀλλ' ὁ Κάλλιστος δὲν γράφει ὅτι ἡ περίστασις συνέβη εἰς τὴν Σαλώμην ἀκολουθοῦσαν τῇ μητρὶ συνεξόριστον, ὡς ὁ Καλμέτης [9]) ὑπέλαβεν.

ΕΤΟΣ Μ'.

§ 178.

Διὰ τῶν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ Γαλιλαίαν, καὶ Σαμάρειαν Ἐκκλησιῶν, ἐν εἰρήνῃ οἰκοδομουμένων ὁ Πέτρος διελθὼν κατῆλθε τέως καὶ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας Λύδδαν, καὶ ἐκεῖ Ἰάτρευσε τὸν Αἰνέαν τῆς ὀκταετοῦς τῶν μελῶν παραλύσεως· Αἰνέα ἰᾶται σε Ἰησοῦς ὁ Χριστός.... καὶ εὐθέως ἀνέστη· ἐντεῦθεν δὲ εἰς Ἰόππην ὁ

---

[6]) Ἰώσηπ Ἀρχαιολ. Βιβλ. ΙΗ'. Κεφ. ἡ. καὶ Θ'. Καὶ περὶ Ἀλώσ. Βιβλ· Β'. Κεφ. Ις'. Καὶ Εὐσέβ. Βιβλ. Β'. Ἐκκλησ. Ἱστρ. Κεφ Λ'.

[7]) Ἐν τῇ χρονογραφίᾳ.

[8]) Ἐκκλησ. Ἱστορ. Λ'. Κεφ. κ'.

[9]) Ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς θείας Γραφῆς ἐν Λέξει ΙΙΙ. Σαλώμη.

Ἀπόστολος μεταβὰς, ἐκεῖ τὴν Ταβιθὰ ἐκ νεκρῶν παρέστησε ζῶσαν. Ταβιθὰ ἀνάστηθι. Ἔνθα καὶ παρὰ Σίμωνι τῷ Βυρσεῖ ἱκανὰς ἡμέρας κατέμεινεν [10]).

§ 179.

Τὰς συμφορὰς, εἰς ἃς ἐπὶ Γαΐου τοῦ Καλιγόλα οἱ Ἑβραῖοι περιέπεσον, ὁ μὲν Εὐσέβιος [11]) ἐκ τοῦ ἀνωτέρου ἔτους τὴν ἀρχὴν εἰληφέναι χρονολογεῖ· ἄλλοι δὲ ἐπὶ τὸ τεσσαρακοστὸν τοῦτο ἀνάγουσιν. Συνέβησαν δὲ οὕτως. Ἐν Ἰαμνίᾳ τῇ πρὸς Ἰόππην, οἱ ἐθνικοὶ οἰκοδομοῦσι Βωμὸν, εἰς τιμὴν τοῦ ἀνοήτως ἀποθεοῦντος ἑαυτὸν Καίσαρος. Οἱ Ἑβραῖοι, κατὰ ζῆλον τοῦ πατρίου Νόμου καθαιροῦσι τὸ μίασμα· ὁ Καλιγόλας ἀκούσας τὸ τόλμημα, τοῦ ἐν Ἰαμνίᾳ καθαιρεθέντος Βωμοῦ, νὰ στηλωθῇ ἐν αὐτῷ τῷ Ἱεροσολύμοις Ναῷ, χρυσοῦν Κολοσσιαῖον τὸ ἴδιον Ἄγαλμα. Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ κελεύσματος, Πετρόνιος ὁ τῆς Συρίας ἡγεμονεύων παρεμβάλλει εἰς Πτολεμαΐδα μετὰ δύο Λεγεώνων, καὶ τοῦ Συμμαχικοῦ κἀκεῖθεν μεταβαίνει εἰς Τιβεριάδα τῆς Γαλιλαίας, διὰ νὰ προσέχῃ ἐγγύτερον εἰς τὴν στάσιν, τὴν ὁποίαν παῤ Ἰουδαίοις ἔβλεπεν ἐγειρομένην διὰ τὸ ἄγαλμα. Ἐκεῖ συνδραμόντα τὸ πλῆθη, πίπτουσιν ἱκετικῶς κατὰ πρόσωπον χαμαὶ, καὶ βοῶντες δείχνουσι γυμνὸν τὸν τράχηλον πρὸς τὸν ἡγεμόνα, ἑτοίμους ἑαυτοὺς εἰς σφαγὴν προβάλλοντες κάλλιον παρὰ νὰ ὑποφέρωσι τὴν τοῦ Ἱεροῦ αὐτῶν καταμίανσιν. Δυσωπηθεὶς οὖν ὁ Πετρόνιος ὑπὸ τῆς ἐλεεινῆς ἱκετείας, καὶ δὴ, καὶ ὑπὸ τῶν Ἀρχηγῶν καὶ προεστώτων τοῦ ἔθνους παρακληθεὶς, ὑπερέθετο

---

[10]) Πράξ· Θ'. 31 — 43.

[11]) Ἐν τοῖς χρονικοῖς.

τέως τὴν στήλωσιν τοῦ Ἀνδριάντος, ἕως οὗ γράψας παραστήσῃ τῷ Καίσαρι τὴν στασιώδη τοῦ λαοῦ ἀπόγνωσιν. Ἀλλ' ἕως τέλους οἱ Ἰουδαῖοι τὴν συμφορὰν δὲν ἐξέφυγον.

§ 180.

Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ὁ Ἀλεξανδρινὸς λαὸς, παρορμᾷ τὸν τῆς Αἰγύπτου Ἔπαρχον Ἀβίλιον Φλάκκον, κατὰ τῶν ἐκεῖ παροικούντων πολυαριθμοτάτων Ἰουδαίων. ὅθεν τούτων, πολλαὶ μὲν Συναγωγαὶ ἐκ θεμελίων κατηδαφίσθησαν, πολλαὶ δὲ κατεκάησαν, εἰς πολλὰς δὲ οἱ τοῦ Καλιγόλα Ἀνδριάντες κατεστηλώθησαν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι, ὧν ἀνέκαθεν εἶχον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πολιτικῶν Προνομίων ἀπεστερήθησαν, τῶν ἰδίων οἰκιῶν ἀπηλάθησαν, τῆς κτήσεως καὶ περιουσίας ἀπεγυμνώθησαν, τῆς ἀδείας τοῦ ἐμπορεύεσθαι ἀπεκλείσθησαν. Καὶ οἱ μὲν προεστῶτες καὶ Ἄρχοντες αὐτῶν ἐλεεινῶς κατεμαστιγοῦντο, αἱ δὲ γυναῖκες εἰς τὰς τριόδους αἰσχρῶς ἐσύροντο, πολλοὶ δὲ, τὰ ὕεια κρέη, καὶ ἄλλας ἀπειρημένας αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Νόμου τροφὰς ἐσθίειν παρεβιάζοντο, καὶ ἁπλῶς ὡς δωρυάλωτοι δεινῶς ἐπιέζοντο καὶ κατετυραννοῦντο. Ἀπεστάλησαν οὖν ἐπὶ τούτοις ἐξ Αἰγύπτου πρέσβεις εἰς Ῥώμην πρὸς Καίσαρα· ἐν οἷς κορυφαῖος ἦν Φίλων, Ἀνὴρ σοφὸς, καὶ τὴν ἑλλάδα φωνὴν πρὸς τὴν Πλατωνικὴν ἰδέαν ἀπεξεσμένος. Ἀλλ' οὔτε ἡ τοῦ Βασιλέως Ἀγρίππα, τοῦ ἐν Ῥώμῃ ἔτι κατ' ἐκεῖνο διατρίβοντος, ἱκεσία. οὔτε ἡ τῶν ἀπεσταλμένων πρεσβεία, οὐδὲν ὠφέλησαν. Μόνον δὲ μυκτηρισμόν τε καὶ χλεύην ἐπροξένησαν εἰς τὸ ἀθλιώτατον ἔθνος· καὶ πλέον οὐδέν.

§ 181.

Παραπλήσια κακὰ συνέβησαν κατὰ τὸ αὐτὸ τοῖς

Ἰουδαίοις, κατὰ τὴν Παρθίαν, καὶ Μεσοποταμίαν, καὶ Βαβυλωνίαν, καὶ τὴν λοιπὴν Συρίαν· ὅπου πανταχοῦ ὑπὸ τῆς τῶν ἐθνικῶν δυσμενείας, μυριάδες ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἔπιπτον σφάγια. Μέτιθι περὶ τούτων, τὸν Ἰουδαῖον αὐτὸν Φίλωνα [12]), καὶ τὸν Ἰώσηπον [13]), καὶ τὸν Παμφίλου Εὐσέβιον [14]).

ΕΤΟΣ ΜΑ'.

§ 182.

Κορνήλιος ὁ Ἑκατοντάρχης, ὀπτασίας Ἀγγέλου ἀξιωθεὶς, μεταπέμπεται ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἐξ Ἰόππης εἰς Καισάρειαν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀπόστολος κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν θεασάμενος ἐν ἐκστάσει ἀπ' οὐρανοῦ καταβαῖνον τισκεῦος, πλῆρες παντοίου ζώων εἴδους καθαρῶντε καὶ ἀκαθάρτων· καὶ ἀκούσας φωνὴν: Θύσον καὶ φάγε. Καὶ ἅμα ἰδὼν τοὺς ἀπὸ τοῦ Κορνηλίου ἀπεσταλμένους, ἐξῆλθε συνωδευμένος μετά τινων ἀδελφῶν, καὶ ἐπορεύθη εἰς τὴν Καισάρειαν, ὅπου, τοὺς περὶ τὸν Κορνήλιον διδάξας καὶ κατηχήσας, ἐβάπτισεν [15]) Αὕτη ἡ ἀρχὴ τῆς τῶν ἐθνικῶν κλήσεως, κατὰ Καισάρειαν τὴν τῆς Γαλλιλαίας τῶν ἐθνῶν Μητρόπολιν. Διὰ τοῦτο οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοὶ, μαθόντες τὸ ὑπὸ τοῦ Πέτρου διαπραχθὲν, καὶ ἀποσκανδαλισθέντες διακρίνοντο πρὸς αὐτὸν, εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπαναστρέψαντα. Ἀκούσαντες ὅμως παρὰ τοῦ Ἀποστόλου, διηγηθέντος ἐξ ἀρχῆς ἕως τέλους ἐπὶ λεπτοῦ τὰ γενόμενα, ἡσύχασαν

---

12) Ἐν τῷ Λόγῳ ὃς ἐπιγέγραπται Φλάκκος.
13) Ἰουδα. Ἀρχαιολ. Βιβλ. ΙΗ'. Κεφ. 1. ιά. ιβ'.
14) Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Β'. Κεφ ε. καὶ ς'.
15) Πράξ. Γ'. 1 — 48.

καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν, ὅτι καὶ τοῖς ἔθνεσι τὴν μετάνοιαν ἔδωκεν εἰς ζωήν [16])

§ 183.

Οἱ Μαθηταὶ, μετὰ τὸν λιθοβολισμὸν τοῦ Στεφάνου, διασπαρέντες εἰς Φοινίκην, καὶ Κύπρον, καὶ Ἀντιόχειαν, ἐκήρυττον ἀπανταχοῦ τὸν λόγον· πλὴν μόνον εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Τινὲς ὅμως ἐν Ἀντιοχείᾳ, δὲν ἄφησαν νὰ διακοινώσωσι καὶ νὰ διαδώσωσι, τὸ Εὐαγγελικὸν κήρυγμα καὶ εἰς τοὺς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει παροικοῦντας Ἑλληνιστὰς· ὅπου, πολλοὶ πιστεύσαντες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν Κύριον [17]).

ΕΤΟΣ ΜΒ'.

§ 184.

Ἀκούσασα ἡ ἐν Ἱροσολύμοις Ἐκκλησία τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ τοῦ Εὐαγγελικοῦ λόγου καρποφορίαν, ἐξαπέστειλαν ἐκεῖ τὸν Βαρνάβαν· Ὅστις ἐξελθὼν εἰς Ταρσὸν πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Παύλου, καὶ εὑρὼν, μετ' αὐτοῦ συνωδεύθη· ὅθεν ἐπιστρέψαντες ἅμα οἱ δύο ἐκήρυξαν τὸν λόγον εἰς τὴν Ἀντιόχειαν [18]).

§ 185.

Τινὲς ὑπέλαβον, ὅτι ὁ Βαρνάβας ἦν, ὁ αὐτὸς ἐκεῖνος Βαρσαβᾶς Ἰωσῆς, ὁ προβληθεὶς εἰς τὸν τῆς ἀποστολῆς κλῆρον μετὰ Ματθίου [19]). Κατέστησαν δὲ πιθανὴν τὴν ὑπόληψιν κώδικέστινες, οἱ ὁποῖοι γεγραμμένον ἔφερον τὸν Βαρσαβᾶν, ἀντὶ τοῦ Βαρνάβα. Ὅπως ἂν ἔχῃ τὸ περὶ

[16]) Πράξ. ΙΑ'. 1 — 18.
[17]) Πράξ. ΙΑ'. 19 — 21.
[18]) Πράξ. ΙΑ'. 22 — 25.
[19]) Πράξ. Α'. 23.

τούτου, ἐκεῖνο ἰσχυρῶς φέρεται μεμαρτυρημένον [20]) ὅτι ὁ Βαρνάβας οὗτος εἷς ἦν τῶν Μαθητῶν τοῦ Κυρίου, Κύπριος τὴν Πατρίδα, Λευΐτης τὴν φυλὴν, γνώριμος καὶ πρώην τοῦ Παύλου, ὡς σὺν αὐτῷ ὑπὸ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Γαμαλιὴλ μαθητεύσας· οὗτος πολλαχοῦ κηρύξας τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ μετὰ Παύλου συνοδοιπορῶν, καὶ ἰδίᾳ· πολλάστε Ἐκκλησίας συστήσας, καὶ μάλιστα, φασὶ, τὴν ἐν Μεδιολάνοις, ἧς περ καὶ πρῶτος κατέστη Ἐπίσκοπος· τελευταῖον ἐν Κύπρῳ τῇ πατρίδι αὐτοῦ τὸν μαρτυρικὸν ὑποστὰς Θάνατον, ἐκεῖ τὸν δρόμον ἐτέλεσε τῆς ἀποστολῆς· ἔνθα ὕστερον ἐπὶ Ζήνωνος τοῦ Βασιλέως τὸ λείψανον αὐτοῦ εὕρηται [21]).

ΕΤΟΣ ΜΓ'.

§ 186.

Ὁλόκληρον τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον, Παῦλος καὶ Βαρνάβας διέτριψαν ἐν Ἀντιοχείᾳ, συνιστῶντες τὴν ἐνταῦθα Ἐκκλησίαν· ὅπου καὶ πρῶτον οἱ τότε πιστεύσαντες χριστιανοὶ ὠνομάσθησαν [22]). Ὅθεν συμφωνεῖ τῇ Βίβλῳ τῶν πράξεων, καὶ ἡ χειρόγραφος σωζομένη χρονολογία [23]). Ἰωάννου τοῦ Ἀντιοχείας, λέγοντος ὅτι μετὰ δεκαετίαν ἀπὸ τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναλήψεως, Εὔοδος ὁ Ἀντιοχείας πρῶτος χρηματίσαι ἐπίσκοπος, χριστιανὸν ἑαυτόν τε καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν πιστοὺς ἐπωνόμασεν.

[20]) Κλήμ. Ἀλεξανδρ. Στρωμ. Βιβλ. Β'. Εὐσέβ. Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Α. Κεφ. ΙΒ'. Ἐπιφάν. Αἱρεσ. Κ'. Ἀριθμ. 4.
[21]) Θεόδωρ. Ἀναγνώστ. Ἀπὸ τοῦ Β'. Βιβλ. Ἀριθμ. 2.
[22]) Πράξ. ΙΑ'. 26.
[23]) Ταύτην ἀναφέρει Σελδένος παρὰ Βαλαίῳ Πράξ. ΙΑ'. 26.

SISMANOGLIO MEGARO

§ 187.

Ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις προεῖπεν Ἄγαβος (εἷς τῶν ἑβδομήκοντα·) τὸν μέλλοντα μέγαν λιμὸν, ὅστις καὶ ἐγένετο τὸν ἐφεξῆς χρόνον. Ὅθεν οἱ κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν χριστιανοὶ ἐπροθυμήθησαν καὶ ἐσύλλεξαν ἐλεημοσύνας, καὶ οὕτως ἀπέστειλαν διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαύλου πρὸς τοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ἀδελφοὺς εὔκαιρον τὴν βοήθειαν· [24]) τὸν δὲ προειρημένον λιμὸν, τὸν ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος συμβάντα, καὶ οἱ ἔξω Ἱστορικοὶ [25]) ἀπομνημονεύουσι· διηγοῦνται δὲ, ὅτι τοσοῦτος τότε θόρυβος τοῦ λαοῦ κατὰ τὴν ἀγορὰν συνέβη, ὥστε ὁ Αὐτοκράτωρ πολλὰ βλάσφημα παρὰ τοῦ ὄχλου ἀκούσας κατ' αὐτοῦ ἀποτοξευόμενα, ἠναγκάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τὸ παλάτιον αὐτοῦ, καὶ νὰ φροντίσῃ τὰ πρὸς τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν.

§ 188.

Τότε Ἡρώδης ὁ Ἀγρίππας ἐκμανεὶς κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, κατέσφαξεν ἐν Ἱερουσαλὴμ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρᾳ, Ἰδὼν δὲ, ὅτι τοῦτο ἀρεστὸν ἐφάνη τοῖς Ἰουδαίοις, συνέλαβεν ὁμοίως καὶ κατεφυλάκισε καὶ τὸν Πέτρον, τηρῶν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ ἕως οὗ παρέλθῃ ἡ ἑορτὴ τοῦ πάσχα, διὰ νὰ προσφέρῃ καὶ τοῦτον εἰς τὸν λαὸν, ὡς κεχαρισμένον σφάγιον. Ἀλλ' ὁ Ἀπόστολος δι' Ἀγγέλου παραδόξως τῶν δεσμῶν ἀπελύθη, καὶ διεσώθη [26]).

---

[24]) Πράξ. ΙΑ'. 27 — 30.
[25]) Σβετὸν. εἰς Κλαύδιον Κεφ. ΙΗ'. καὶ Ἰώσηπ. Ἀρχαιολ. Βιβλ. Κ'. Κεφ. β'.
[26]) Πράξ. ΙΒ'. 1 — 10.

§ 189.

Ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τούτῳ ὁ Εὐσέβιος [27]) τάττει τὴν τοῦ Πέτρου εἰς Ῥώμην ἀποδημίαν, καὶ τὴν ἐκεῖ τῆς πλάνης καθαίρεσιν, ἣν ὁ Σαμαρεὺς Σίμων ὁ Μάγος διέσπειρε, κηρύττων ἑαυτὸν Θεὸν, καὶ Θεοῦ δύναμιν εἶναι τὴν μεγάλην, καὶ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα καταβλασφημῶν [28]). Πολλοὶ τῶν Πατέρων, μετὰ Ἰουστῖνον τὸν φιλόσοφον καὶ μάρτυρα, ἔγραψαν, ὅτι ὁ ἀπατεὼν οὗτος, ἐν Ῥώμῃ, ὡς Θεὸς ἐτιμήθη· στηλωθείσης αὐτῷ καὶ εἰκόνος, ψήφῳ συγκλητικῇ ἐπιγραφὴν φερούσης: Simoni Deo Sancto. Ἀλλ' οἱ ὕστερον ὑποπτεύονται μήπως ὁ Θεῖος Ἰουστῖνος ἐξηπατήθη, ἐκεῖνο ἀναγνοὺς ἀντὶ τῆς ἐπίγραφῆς ταύτης Semoni Sanco Deo. Ἦν δέτις εἰκὼν τῷ ὄντι ἐν Ῥώμῃ

---

[27]) Ἐν τοῖς χρονικοῖς· καὶ Ἐκκλησ. Ἱστορ Βιβλ. Β'. Κεφ. ΙΔ'. ἐξ οὗ καὶ Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος Βιβλ. Β'. Κεφ. ΙΔ'. Ἀπολώνιος ὅμως Συγγραφεὺς Ἀρχαῖος φησὶ, πρὸ τοῦ ἔτους τοῦ ΙΒ'. μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος, τοὺς Ἀποστόλους ἀπ' ἀλλήλων μὴ χωρισθῆναι· (παρ' Εὐσεβ. Βιβλ. Ε'. Κεφ. ΙΗ'·) Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ Ἀλεξανδρ. χρονικ. ἐν ἔτει ς'. Κλαυδίου ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις συνεκροτήθη Σύνοδος. ὥστε πρὸ τοῦ ζ'. ἔτους, ἡ εἰς Ῥώμην τοῦ Πέτρου ἐπιδημία δὲν ἔχει τόπον· τουτέστι, πρὶν τοῦ μθ'. ἔτους ἀπὸ Χριστοῦ, ὁ Πέτρος εἰς Ῥώμην οὐκ ἐπεδήμησεν. Ἀλλ' ἐπιεικῶς οἱ χρονολογοῦντες. τὸν καιρὸν τῆς τοῦ Πέτρου ταύτης ἐπιδημίας εἰς Ῥώμην δυσχερῶς συμβιβάζουσιν. Ἀκλ' ὅπως ἂν ἔχῃ τὰ τῆς χρονολογίας, ἐκεῖνο βέβαιον εἶναι, ὅτι σφάλλει ὁ ἡμέτερος Ἀθηνῶν Μελέτιος (ἐν τῇ Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Β'. Κεφ. Γ'.) «Ἱστορῶν, ὅτι ἐπὶ Κλαυδίου τότε, παραγενόμενος εἰς «Ῥώμην ὁ Πέτρος, τὸν δίκην Ἰκάρου βυνληθέντα ἵπτασθαι, προσευξάμενος, ἀφ' ὕψους πολλοῦ κατέῤῥαξε κτ. τοῦτο πάντως ἂν ἔγινεν, ἔγενεν ὕστερον ἐπὶ Νέρωνος· καὶ τοῦ μὲν λεγομένου ὁ Μελέτιος μάρτυρα παρίστησι τὸν Εὐσέβιον. (Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Β'. Κεφ. ΙΔ'.) ὁ δὲ Εὐσέβιος οὐδὲν ἐκεῖ καθιστορεῖ περὶ τῆς τοι Σίμωνος καταῤῥάξεως· οὐδ' ὁ Εἰρηναῖος, οὐδ' ὁ Ἰουστῖνος, τοῦ τοιούτου δράματος μνημονεύουσι.

[28]) Εἰρηναῖος Βιβλ. Α'. Κεφαλ. Κ'. Ἰουστῖν. Ἀπολογ. Α'. πρὸς Ἀντωνῖνον. Ἱερών. εἰς Ματθ. ΚΔ'. Ἐπιφάν. Αἱρέσ. ΚΔ'. Αὔγουστ. περὶ Αἱρέσ. Βιβλ. Α'.

πρὸς Σέμονάτινα Σάγκον ψευδόθεον ἀνέκαθεν ἀφιερωμένη· ἥτις καὶ, οὐ πρὸ πολλοῦ, (κατὰ τὴν παρελθοῦσαν δηλαδὴ Ἑκατονταετηρίδα·) ἐν τῇ κατὰ Ῥώμην Νήσῳ τοῦ ποταμοῦ Θύμβριδος, τὴν τοιαύτην ἐπιγραφὴν φέρουρα εὕρηται.

ΕΤΟΣ ΜΔ.

§ 190.

Τοῦ ὑπὸ Ἀγάβου προρρηθέντος λιμοῦ ἤδη ἀκμάζοντος, ὁ Παῦλος τὸ δεύτερον τοῦτο μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ, σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εὐρέθησαν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ πληρώσαντος ἐνταῦθα τὴν διακονίαν, δι' ἣν ἀπεστάλησαν, διὰ τῆς χορηγίας τῶν διανεμηθέντων βοηθημάτων, ὑπέστρεψαν ὁμοῦ πάλιν εἰς Ἀντιόχειαν, συμπαραλαβόντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ Ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα Μάρκον [29]). Οὐχ' οὗτος δὲ Μάρκος ἦν ὁ Εὐαγγελιστὴς, ἀλλ' ἕτερός τις, ἀνεψιός τε ὢν καὶ Μαθητὴς τοῦ Βαρνάβα, υἱὸς Μαρίας τινὸς χριστιανῆς γυναικὸς, ἧς ἦν καὶ ἡ ἐν Ἱερουσαλὴμ οἰκία, ἐν ᾗ συχνάκις οἱ Ἀπόστολοι συνηθροίζοντο. Ἔνθα καὶ ὁ Πέτρος εὗρε τοὺς μαθητὰς συνηγμένους τε καὶ προσευχομένους ὑπὲρ αὐτοῦ [30]), ὅταν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, τὰ δεσμὰ ἐξέφυγε τοῦ Ἡρώδου, δι' Ἀγγέλου ἀπολυθεὶς. Ἡ δὲ οἰκία αὕτη κατάτινας [31]), μετοικοδομήθη ὕστερον εἰς τὸν Περίφημον Ναὸν τῆς Ἁγίας Σιών.

§ 191.

Ὁ Βαρώνιος [32]) ἐν τούτῳ (φησὶ) τῷ ἔτει συνελθόντες

[29]) Πράξ. ΙΒ'. 25.
[30]) Πράξ. ΙΒ'. 12. κξ.
[31]) Ὅρα Καλμέτην εἰς τὸ Λεξικὸν τῆς Γραφῆς, ἐν Λέξει VI. Ἰωάν. Μάρκ.
[32]) Ἐν τοῖς χρονικοῖς ἔτει μδ'. Ἀριθμ. 15 καὶ 16.

ἐν Ἱεροσολύμοις οἱ τοῦ Χριστοῦ Ἀπόστολοι, κατὰ συνεισφορὰν οἷον τινὰ, συνέταξαν τὸ παρὰ Λατίνοις λεγόμενον τῶν Ἀποστόλων Σύμβολον, ἐν μέρει ἑνὶ τῶν δώδεκα Ἄρθρων προθέμενος ἕκαστος. Ἀλλ' ὁ Λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσιν οὐδὲν τοιοῦτον ἀναφέρει· καὶ τοι τοῦτο ἐν Ἱστορίᾳ, εἴπερ ἄλλοτι, ἀναφέρεσθαι ἄξιον ἦν· οὐδὲ τῶν παλαιοτάτων ἄλλος οὐδείς· τοῦ γὰρ Συμβόλου τούτου οὐδεμία οὐδαμοῦ πρὸ τοῦ Δ'. αἰῶνος ἀπομνημόνευσις γίνεται· ὅθεν ὁ Ἐφέσου Μάρκος ἐν τῷ Φλωρεντινῷ Συλλόγῳ σοφῶς ἀπεκρίνατο: ἡμεῖς Σύμβολον Ἀποστολικὸν τοιοῦτον οὐκ ἴσμεν. ἐκ συνεισφορᾶς δηλαδὴ κατ' ἄνδρα συγκεκροτημένον. Ἴσως παρηνέχθησαν οἱ Δυτικοὶ εἰς τὴν τοιάυτην γνώμην ἀπὸ τοῦ Συμβόλου, ὅπερ τὸ γνώρισμα, καὶ τὸ οἷον Σύνθημα τοῦ χριστιανικοῦ θρησκεύματος παραδηλοῖ, εἰς τὴν λεγομένην Symbolam παρακρουσθέντες, ἥτις τὴν Συνεισφορὰν, ἐκ τῆς παρ' αὐτοῖς Διαλέκτου αἰνίττεται.

§ 192.

Σημειωτέον, ὅτι ἂν κατὰ τὴν Βαρωνίου γνώμην οἱ Ἀπόστολοι τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν Ἱεροσολύμοις διῆγον ἀσύστατον μὲν ῥητέον τὴν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ἔτει μγ'., κατὰ τὸν Εὐσέβιον, εἰς τὴν Ῥώμην τοῦ Πέτρου ἐπιδημίαν. δύσκολον δὲ καὶ τὴν ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ ἔτει μδ'. τοῦ ἐν Ῥώμῃ ἰδίου θρόνου θεμελίωσιν, ὡς ἕτεροι τῶν Δυτικῶν [33]) διατείνονται. Ἐκτὸς εἰμὴ, εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν, ἐνιαυτὸν ὑπολάβῃ τις, ὅτι ὁ Πέτρος ἐν Ἱεροσολύμοις συνεκρότει τὸ Σύμβολον· καὶ ἅμα εὐπλοίας τυχὼν, καὶ

[33]) Φλεουρῖνος ἐν τῇ Ἐκκλ. Ἱστορ. Τόμ. Α. Βιβλ. Α. Ἀριθμ. 24.

διαπλέυτας ἕως Ἰταλίας ταχὺ τὸ μεσόγειον πέλαγος, καὶ καταλαβὼν ἐν ὀλίγῳ τὴν Ῥώμην, εὐθὺς καὶ ἀνεκάλυπτε, καὶ καθῄρει τὴν ἀπάτην τοῦ Μάγου Σίμωνος· καὶ κηρύξας δὲ καὶ τὸν Εὐαγγελικὸν λόγον ἐσυλαγώγησε πολλοὺς εἰς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν· ὥστε συσταθείσης οὕτως ἐν χρόνῳ βραχυτάτῳ τῆς ἐκεῖ Ἐκκλησίας, τὴν καθέδραν τὴν ἑαυτοῦ ἐστήριξεν. Ἀλλ' ὅτι ἂν καὶ ἔχῃτις νὰ ἀπαντήσῃ πρὰς ταῦτα, ἐκεῖνο σημειωθήτω, ὅτι κατὰ μὲν τὸν Εὐσέβιον[34]), ἐν τούτῳ τῳ μδ'. ἔτει ἀναγράφεται πρῶτος τῆς Ἀντιοχέων Ἐκκλησίας μετὰ Πέτρον Ἐπίσκοπος ὁ Εὐόδιος. Κατὰ δὲ τὸν Σύγκελλον[35]) πρὸ ἐνιαυτῶν τεσσάρων, ἤτοι ἐν ἔτει μ'. ὁ τοῦ Εὐοδίου προβιβασμὸς χρονολογεῖται.

§ 193.

Ἡρώδης ὁ Ἀγρίππας μετὰ τὴν μάτην ὑπ' αὐτοῦ γενομένην κάθειρξιν τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, κατελθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Καισάρειαν, ἐν ᾧ ἀργυρένδυτος δημηγορεῖ χρηματίζων πρὸς τοὺς Τυρίων τε καὶ Σιδονίων Πρέσβεις ἀπὸ τοῦ Βήματος, καὶ ὑπὸ τῶν περιστοιχούντων αὐτὸν κολάκων προσαγορεύεται Θεός: Θεοῦ φωνὴ, καὶ οὐκ ἀνθρώπου. Πατάσσεται παρευθὺς ὑπὸ Ἀγγέλου Κυρίου, καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐλεεινῶς τὸ ζῆν μετ' οὐ πολὺ καταστρέφει[36]). Ὁ Ἰώσηπος ἱστορεῖ[37]) ὅτι κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν ὥραν εἶδεν ὁ Ἀγγελόκρουστος αὐτὸς Βασιλεὺς ὑπὲρ αὐτοῦ ἱπτάμενον τὸν ὄρνιν Βύαν, τὸν ὁποῖον καὶ ἄλλοτε πρότερον εἶχεν ἰδεῖ, ὅταν δέσμιος

[34]) Ἐν τῷ χρονικῷ.
[35]) Ἐν τῇ χρονογραφίᾳ.
[36]) Πράξ. ΙΒ'. 19 — 23.
[37]) Ἀρχαιολ. Βιβλ. ΙΘ'. Κεφ. Ζ'.

ὑπὸ Τιβερίου ἐν Ῥώμῃ κατείχετο. Ἦν δὲ ἄρα προειρημένον αὐτῷ, ὅτι ἐὰν καὶ δεύτερον τὴν ὄψιν ἴδῃ τοῦ Βύου, τότε οὐδὲν ἀγαθὸν, ἀλλὰ τὸ πέρας τοῦ βίου αὐτὸν ἀπεκδέχεται.

ΕΤΟΣ ΜΕ'.

§ 194.

Βαρνάβας καὶ Παῦλος ἀφορισθέντες ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἐκπέμπονται εἰς Σελεύκειαν, κἀκεῖθεν πλέουσιν εἰς Κύπρον· ὅπου, ἐν Σαλαμῖνι τὸν λόγον κηρύττοντες, ἔπειτα ἐν Πάφῳ, προσκαλοῦνται ἐκεῖ ὑπὸ Παύλου Σεργίου τοῦ Ἀνθυπάτου. Ἐν ᾧ δὲ τοῦτον οἱ Ἀπόστολοι κατηχοῦσι, ψευδοπροφήτης τις Ἰουδαῖος, παρὰ τῷ Ἀνθυπάτῳ διατρίβων, Βάρ-Ἰησοῦς καλούμενος, Ἐλύμας δὲ ἐπιλεγόμενος (τοῦτο δὲ τὸν Μάγον σημαίνει Ἀραβιστὶ) ἀνθίστατο εἰς τὴν τῶν Ἀποστόλων διδασκαλίαν, ζητῶν διαστρέψαι τὸν διδασκόμενον. Διὰ τοῦτο, καὶ υἱὸς διαβόλου, καὶ ἐχθρὸς ἁπάσης δικαιοσύνης ὑπὸ τοῦ Παύλου ὀνομασθεὶς καταδικάζεται ὁλοτελῆ τύφλωσιν. Ἐν ᾧ δὲ ὁ Ἐλύμας ὑστερεῖται τὸ φῶς, ὁ Ἀνθύπατος ἀνοίγει τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς νοεροὺς εἰς τὴν ἔλλαμψιν τῆς πίστεως[1]). Ὁ Ὠριγένης[2]), καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος[3]), καὶ ἄλλοι, παρέδωκαν, ὅτι καὶ ὁ Ἐλύμας αὐτὸς ἐπιστρέψας μετὰ τοῦτο, ἀπέλαβε σὺν τῷ φωτὶ τῷ πνευματικῷ καὶ τῷ σωματικῷ. Ἐσημειώθη δὲ, ὅτι τὸ ἀπὸ τούτου ἐφεξῆς ὁ ἕως τότε Σαῦλος, ὑπὸ τοῦ Ἱεροῦ Λουκᾶ ὀνομάζεται ἀείποτε Παῦλος.

[1]) Πράξ. ΙΓ'. 1 — 12.
[2]) Εἰς τὴν ἔξοδον, κατὰ τὴν Οὐετίου ἔκδοσιν Σιλ. 22. 23.
[3]) Εἰς τὰς Πράξεις Ὁμιλ. ΚΗ'.

Ὅθεν τινὲς [4]) κρίνουσιν, ὅτι ὁ Ἀνθύπατος εἰς δεῖγμα εὐγνωμοσύνης ἐχάρισε τῷ Ἀποστόλῳ τὸ ἴδιον αὐτοῦ ὄνομα.

§ 195.

Ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἀνάγονται εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας· ἔνθα ἀπ' αὐτῶν Ἰωάννης ὁ ἐπικληθεὶς Μάρκος ἀποχωρεῖ [5]). Ἀπὸ δὲ Πέργης παραγίνονται εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας· καὶ ἐκεῖ εὐαγγελίζονται τὴν Σωτήριον οἰκονομίαν πρῶτον τοῖς Ἰουδαίοις, ἔπειτα καὶ τοῖς ἐξ ἐθνῶν. Διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μεσηθέντες ἐξορίζονται· ὅθεν τὸν κονιορτὸν ἐκτιναξάμενοι ἐκ τῶν ποδῶν αὐτῶν, μεταβαίνουσιν ἐκεῖθεν εἰς Ἰκόνιον [6]). Κἀνταῦθα μὲν πολὺ πλῆθος καὶ ἐξ Ἰουδαίων, καὶ ἐξ Ἑλλήνων ἕλκουσιν εἰς τὴν πίστιν. Ἀλλὰ σχίσματος περὶ αὐτῶν ἐν τῷ πλήθει τῆς πόλεως γενομένου, καὶ ὑπὸ τῶν ἀπειθούντων ὑβρισθέντες καὶ λιθοβοληθέντες καταφεύγουσιν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας Λύστραν, καὶ Δέρβην, καὶ τὴνπερίχωρον [7]). Ἐν δὲ Λύστρῳ ὁ Παῦλος διδάσκων, θεραπεύει τὸν ἐκ κοιλίας χωλόν. Διὸ οἱ ὄχλοι, νομίζοντες αὐτοὺς Θεοὺς Σωτηρίους εἶναι καὶ ἀλεξικάκους, εἰς Εὐεργεσίαν τῶν ἀνθρώπων ἀπ οὐρανοῦ καταβάντας· καὶ προθυμούμενοι νὰ προσφέρωσι πρὸς αὐτοὺς καὶ θυσίας, βλέπουσι τοὺς θεράποντας τοῦ Θεοῦ, φρίττοντας ἐπὶ τῷ τολμήματι τῆς ἀποθεώσεως· καὶ διδάσκονται παῤ αὐτῶν ὅτι ἄνθρωποι καὶ αὐτοὶ ὁμοιοπαθεῖς εἰσί· καὶ πρὸς ἐπίγνωσιν τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ χειραγωγοῦνται [8]).

[4]) Ἱερώνυμ. ἐν τῷ περὶ τῶν Ἐκκλησ. Συγγραφ. ὀνόματι Παῦλος.
[5]) Πράξ. ΙΓ'. 13.
[6]) Πράξ. ΙΓ'. 14 — 51.
[7]) Πράξ. ΙΔ'. 1 — 6.
[8]) Πράξ. ΙΔ'. 7 — 18.

ΕΤΟΣ Μξ'. Μζ'.

§ 196.

Ἀπὸ τῆς ἐν Πισιδίᾳ Ἀντιοχείας, καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι ἐλθόντες, παροξύνουσι κατὰ τῶν Ἀποστόλων τοὺς ἐν Λύστροις, οἵτινες λιθάσαντες τὸν Παῦλον, ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως νομίσαντες αὐτὸν τεθνάναι [9]). Ἀλλὰ Ῥώννυται θείᾳ δυνάμει ὁ εἰς θάνατον λιθασθεὶς, καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξέρχεται σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς Δέρβην. Καὶ τοίνυν κηρύξαντες καὶ τοῖς ἐν Δέρβῃ τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Σωτηρίας, καὶ ἱκανοὺς μαθητεύσαντες, ὑποστρέφουσι πάλιν εἰς ἃς καὶ πρότερον περιῆλθον πόλεις· ἐν αἷς, ἐπιστηρίζουσι μὲν τοὺς πεπιστευκότας, χειροτονοῦσι δὲ ἐν αὐτοῖς πρεσβυτέρους, συνιστῶσι δὲ προσευχαῖς καὶ νηστείαις τὰς φυτευθείσας ὑπ' αὐτῶν Ἐκκλησίας. Καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν πόλιν καὶ Παμφυλίαν, κατέβησαν εἰς Ἀττάλειαν, κἀκεῖθεν τελευταῖον ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας ὅθεν ἐξ ἀρχῆς ἀποσταλέντες ἦσαν ὑπὸ τοῦ πνεύματος [10]). Ὅστις συλλογισθῇ τὰ ὑπὸ Παύλου καὶ Βαρνάβα κατὰ ταύτην τὴν Ἀποστολὴν διαπεπραγμένα δὲν ἔχει δυσκολίαν νὰ παρεκτείνῃ. εἰς τὰ δύο σημειωθέντα ἔτι μς'. καὶ μζ'. τὴν τοιαύτην περιήγησιν.

ΕΤΟΣ ΜΗ'.

§ 197.

Ἐπανελθόντες εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας Βαρνάβας καὶ Παῦλος, ἀναγγέλλουσι τῇ ἐκεῖ Ἐκκλησίᾳ τὸν

[9]) Πράξ. ΙΔ'. 19.
[10]) Αὐτ. 20 — 26.

Εὐαγγελικῶν αὐτῶν καμάτωντε καὶ πόνων τοὺς καρποὺς, καὶ τὴν τῶν ἐθνικῶν εἰς τὴν Χριστοῦ πίστιν προσέλευσιν [11]). *Ἐν ᾧ δὲ ἦσαν χρόνον ἱκανὸν ἐκεῖ διατρίβοντες, ἰδοὺ στάσις οὐκ ὀλίγη, καὶ ταραχὴ μεταξὺ τῶν πιστῶν διεγείρεται. Τῆς δὲ στάσεως παραίτιοι ἐγένοντο ζηλωταί τινες ἀδιάκριτοι* [12]). *οἵτινες ἀρτίως ἐκ τῆς Ἰουδαίας κατελθόντες διϊσχυρίζοντο τὴν Μωσαϊκὴν περιτομὴν ἀναγκαίαν τε καὶ ὅλως ἀπαραίτητον τοῖς πιστεύουσιν εἶναι εἰς σωτηρίαν. Ὅθεν ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας, παραλαβόντες εἰς τὴν Συνοδίαν αὐτῶν καὶ τὸν Τίτον* [13]), *ἔσπευδον εἰς Ἱεροσόλυμα ἀνελθεῖν, διὰ νὰ προβάλωσι πρὸς τοὺς ἐκεῖ Ἀποστόλους καὶ Πρεσβυτέρους, τὸ περὶ τῆς περιτομῆς τῶν ἐξ ἐθνῶν πιστευόντων κινηθὲν τοῦτο ζήτημα* [14]).

§ 198.

Κατ᾽ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔτος καὶ ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις ταραχὴ συνέβη κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ πάσχα, καὶ ὁ πολλοῦ πλήθους ἀνθρώπων ἐπισυμβὰς ὄλεθρος· ὅτε, Κουμανοῦ τοῦ τῆς Ἰουδαίας ὅλης ἡγεμονεύοντος, τὸ Ῥωμαίων στρατιωτικὸν εἰς τὴν Ἀντωνίαν καλουμένην Ἀκρόπολιν εἰσαγαγόντες, ὁ λαὸς καταφοβηθέντες, καὶ παμπληθεὶ ἀπὸ τοῦ Ναοῦ ἐκδραμόντες, οὕτως ἐστενοχωρήθησαν κατὰ τὰς Πύλας. ὥστε συμπατηθέντες ὑπ᾽ ἀλλήλων, ὑπὲρ τὰς τρεῖς μυριάδας διεφθάρησαν [15]).

---

[11]) *Πράξ. ΙΔ΄. 27 — 28.*
[12]) *Πρὸς Γαλάτας Β΄. 4.*
[13]) *Αὐτ. 1.*
[14]) *Πράξ. ΙΕ΄. 1 — 3.*
[15]) *Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Β΄. Κεφ. ΙΘ΄. Καὶ ἐν τοῖς χρονικοῖς. Ἀλλ᾽ Ἰώσηπος. ἐν τῷ Β΄. τῆς Ἁλώσεως, λέγει ὑπὲρ τὴν μυριάδα μόνον Ἑ. δὲ τῷ Κ΄. τῆς Ἀρχαιολογίας, Μυριάδας δύο.*

ΕΤΟΣ ΜΘ΄.

§ 199.

Τὸ τρίτον ἤδη ὁ Παῦλος ἐπανέρχεται εἰς Ἱερουσαλήμ· μετὰ ἔτη δηλαδὴ δεκατέσσαρα [16]), *ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ λς΄. ταχθείσης ἐπιστροφῆς αὐτοῦ Ἐκεῖ οὖν συνήχθησαν τότε οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ τὴν πρώτην Ἐκκλησιαστικὴν συνεκρότησαν Σύνοδον* [17]). *Ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτῃ προλογίσας ὁ Πέτρος, καὶ εἰπών· ὅτι τὰ ἔθνη τὰ διὰ στόματος αὐτοῦ ἀκούσαντα τὸν λόγον, καὶ πιστεύσαντα, ἐφάνησαν δεκτὰ τῷ Θεῷ· «ἐντεῦθεν ἐγνωμοδώτησε «μὴ δεῖν ἐπειθεῖναι ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν Μαθητῶν. «τὸν τῆς περιτομῆς ζυγόν. Μετὰ τὸν Πέτρον, Βαρνάβας «καὶ Παῦλος διεξηγήσαντο, ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς σημεῖα*

---

[16]) *Γαλάτ. Β΄. 1.*
[17]) *Δὲν ἀρέσκει εἰς τὸν Γερμανὸν Μοσχέμιον (ἐν τῇ Εἰσαγωγ. εἰς τὴν Ἐκκλ. Ἱστορ. Αἰῶνι Α΄. Μέρ. Β΄. Κεφ. Β. § XIV. Καὶ ἐν τῇ Σημειώσει (a). Τὸ ὄνομα τῆς Συνόδου, ἀποδιδόμενον εἰς τὴν ἐν Ἱεροσολήμοις ταύτην Συνέλευσιν. Ἡ Συνέλευσις ἐκείνη (λέγει) ἦτον μιᾶς μόνης Ἐκκλησίας Συνάθροισις. Ἀλλ᾽ ἡ Σύνοδος ὑποθέτει (φησὶ) τὸ ἄθροισμα τῶν διαπρεσβευομένων ὡς ἐκ πολλῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας κοινωνησῶν. Εἰς ταῦτα ἔχοι ἄντις ἀποκριθῆναι, ὅτι ὅσαι πιστῶν οἰκίαι, καὶ ὅσα συστήματα τῶν εἴτε ἐκ περιτομῆς, εἴτε ἐξ ἐθνῶν. κατά τε τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐν Ἰουδαίᾳ, καὶ Συρίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ πόλεις, παραδεξομένων τοτε τὸν τοῦ Εὐαγγελίου λόγον, θεωροῦνται ὡς τόσαι, καὶ τοι μικραὶ καὶ νεοσύλλεκτοι Ἐκκλησίαι. Ποιμένες δὲ τούτων, καὶ διαπρεσβευταὶ ὡς ἐξ αὐτῶν ἦσαν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ Μαθηταὶ, καὶ τοῦ λόγου κήρυκες, οἱ ταύτας συστήσαντες καὶ διὰ τῆς διδασκαλίας, καὶ διὰ τῆς τῶν σημείων δυνάμεως. Καὶ ἡ ὑπόθεσις δὲ δὲ ἣν συνεκροτήθη τούτων ἡ ἄθροισις, ἦν οὐσιωδῶς ἀφορῶσα ἐν γένει καὶ καθόλου πάντα τὸν χριστιανισμόν. Καὶ ἡ σκέψις δὲ, καὶ ἡ γνωμοδοσία, καὶ ἡ κοινὴ βουλὴ, καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐκφράσεως τοῦ ψηφίσματο τοῦ ἐκδοθέντος, πάντα παριστῶσι κυρίαντε καὶ ἀληθῆ Σύνοδον. Πλὴν τοῦτο εἶναι τελευταῖον ἕνα ζήτημα ὀνομαστικόν· καὶ ἴσως τὸ ἐκίνησεν ὁ κινήσας, διὰ νὰ φανῇ ὅτι προβάλλει τι δῆθεν νεώτερον.*

SISMANOGLIO MEGARO

«καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσι δι' αὐτῶν.» Μετὰ τούτους Ἰάκωβος, ὁ τῶν Ἱεροσολύμων τὸν θρόνον πεπιστευμένος παραστήσας ἐκ τῶν Προφητικῶν λογίων, ὅτι ὁ Θεὸς «ἐπεσκέψατο καὶ τῶν ἐθνῶν· ἐγὼ (εἶπε) κρίνω, μὴ παρε-«νοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσι· καὶ Ἱκανὸν «εἶναι ἐνόμισε, τὸ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἀλισγημάτων τῶν «εἰδώλων, καὶ τῆς πορνείας, καὶ τοῦ πνικτοῦ, καὶ τοῦ «αἵματος.» Ταῦτα ἐπεκύρωσαν ἅπαντες οἱ Ἀπόστολοι, καὶ οἱ Πρεσβύτεροι, καὶ οἱ Ἀδελφοί. ὅθεν ἀπεφάσισαν ὁμοφρόνως, καὶ ἔπεμψαν σὺν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τε τὸν ἐπικαλούμενον Βαρσαβᾶν, καὶ Σίλαν, γράψαντες κοινῶς δι' αὐτῶν τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν, καὶ Συρίαν, καὶ Κιλικίαν Ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ Ἐθνῶν, τὴν Συνοδικὴν ταύτην ψῆφον. «Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ πνεύ-«ματι καὶ ἡμῖν, μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος, «πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων· ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων, «καὶ αἵματος, καὶ πνικτοῦ, καὶ πορνείας [18]).

§ 200.

Ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας, μετά τινα διατριβὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐδιώρισαν νὰ περιέλθωσιν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν προκατηχηθέντων αὐτοῖς ἐθνῶν, ἐπειδὴ δὲ συνέβη τις παροξυσμὸς περὶ τοῦ προαποστάντος ἀπ' αὐτῶν κατὰ τὴν Παμφυλίαν, Ἰωάνου τοῦ Μάρκου, ὃν ὁ μὲν Βαρνάβας ἤθελε πάλιν αὐτὸν συνοδοιπόρον, ὁ δὲ Παῦλος οὔ· διὰ τοῦτο ἐχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ὁ μὲν, μετὰ τοῦ ῥηθέντος Ἰωάννου ἐξέπλευσεν εἰς Κύπρον ὁ Βαρ-

[18]) Πράξ. ΙΕ'. 6 — 29.

νάβας· ὁ δὲ Παῦλος ἐπιλεξάμενος Σίλαν, διήρχετο τὴν Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰ ἐκκλησίας [19]).

§ 201.

Τότε προσφυέστατα πίπτει καὶ ἡ παρουσία τοῦ Πέτρου ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὅτε τοῦτον ὁ Παῦλος, τὴν μετὰ τῶν ἐξ ἐθνῶν ἀναστροφὴν ἀποκλίνοντα, διὰ τὸν τῶν ἐν περιτομῆς φόβον· καὶ οὐχὶ καλὸν παράδειγμα τοῖς λοιποῖς Ἰουδαίοις, καὶ αὐτῷ δὴ τῷ Βαρνάβᾳ γινόμενον, «ἀντέστη «κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ὡς κατεγνωσμένῳ, ἐλέγξας ἔμπροσθεν πάντων [20]). Τὸ τοιοῦτον ἄλλοτε νὰ χρονολογηθῇ πιθανῶς, δὲν εἶναι τρόπος· οὔτε πρότερον· δηλ, πρὸ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Συνόδου· οὔτε ὕστερον· ἀφ' οὗ Παῦλος καὶ Βαρνάβας ἀπ' ἀλλήλων ἀπεχωρίσθησαν.

ΕΤΟΣ Ν'.

§ 202.

Εἰς Δέρβην ὁ Παῦλος μετὰ Σίλα καταντήσας, εἶτα εἰς Λύστραν, παρέλαβεν ἐκεῖ μεθ' ἑαυτοῦ τὸν νέον Τιμόθεον, ὅν, καὶ ὡς υἱὸν ὄντα Ἰουδαίας μὲν μητρὸς, ὀνόματι Εὐνίκης [1]), πατρὸς δὲ Ἕλληνος, διὰ τοὺς ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις Ἰουδαίους περιέτεμεν· [2]) ἵνα μὴ πάντως τοῦτο κώλυμα εἴη πρὸς τὸ κήρυγμα. Οὕτω τοῖς Ἰουδαίοις ἦν ὡς Ἰουδαῖος γενόμενος, ἵνα τοὺς Ἰουδαίους κερδήσῃ· [3]) ὅπερ οὐκ ἄνευ Θείου νεύματος ἐκεῖνον ποιῆσαι, ὁ Θεῖος

[19]) Πράξ. ΙΕ'. 35 — 41.
[20]) Γαλάτ. Β'. 11 — 14·
[1]) Β'. πρὸς μΤιόθ. Α'. 5.
[2]) Πράξ Ις'. 1 — 3.
[3]) Α'. Κορινθ. Θ' 20.

φησὶ Χρυσόστομος [4]). Ἐκεῖθεν οὖν τὴν Φρυγίαν διελθόντες, καὶ τὴν Γαλατικὴν χώραν, εἶτα τὴν Μυσίαν, κατέβησαν εἰς Τρῳάδα. Ἐνταῦθα δὲ, διὰ νυκτὸς ὅραμα ὁ Παῦλος ἰδὼν, ἄνδρα Μακεδόνα ἑστῶτα, καὶ παρακαλοῦντα αὐτὸν διελθεῖν εἰς Μακεδονίαν πρὸς βοήθειαν τῶν ἐκεῖ, πειθαρχήσας τῇ προσκλήσει τοῦ πνεύματος ἐπεχειρίσθη τὸν πλοῦν. Τὸ δ' ἀπ' ἐντεῦθεν φαίνεται ὅτι καὶ ὁ Λουκᾶς ἤρξατο τοῦ Παύλου συνοδοιπόρος γίνεσθαι καὶ συνέκδημος. Ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸ ἑξῆς, κακαθιστορῶν ἡμῖν οὗτος τὰς πράξεις, ὡς παρόντα συχνὰ καὶ ἑαυτὸν παρισάγει τοῖς πράγμασι, καὶ συμπεριϊόντα συνάμα τοῖς περὶ τὸν Παῦλον, ὡς δῆλον ἐκ τῆς πρωτοπροσωπίας τῆς διηγήσεως [5]).

§ 203.

Ἔπλευσαν τοίνυν ἀπὸ Τρῳάδος εἰς Σαμοθράκην· ἐκεῖθεν τῇ ἐφεξῆς, εἰς Νεάπολιν τῆς Μακεδονίας. Ἐκεῖθεν εἰς Φιλίππους, ὅπου καὶ διέτριψαν ἡμέρας τινὰς. Ἔνθα, ἡ μὲν Λυδία ἡ πορφυρόπωλις ἀκούσασα τὸν λόγον ἐπίστευσε, καὶ ἐβαπτίσθη· ἡ δὲ παιδίσκη ἡ τὸ πνεῦμα τοῦ πύθονος ἔχουσα, ἀπὸτοῦ ἐνοχλοῦντος ἐκείνου πνεύματος ἀπελυτρώθη. Ἀλλ' ἐνταῦθα Παῦλος καὶ Σίλας, ὡς δῆθεν Ἰουδαῖοι ὄντες καὶ ταραξίαι, συλληφθέντες, ῥαβδισθέντες, φυλακισθέντες· καὶ (ἐπειδὴ διὰ σεισμοῦ φοβεροῦ ἀνοιχθέντος αὐτοῖς τοῦ δεσμωτηρίου, καὶ τῶν δεσμῶν ἀνεθέντων, δέν ἔφυγον·) τὸν ἑαυτῶν δεσμοφύλακα καταιδέσαντες, κατηχήσαντες, πανοικὶ βαπτίσαντες· τέως

[4]) Ὁμιλ. Ε'. εἰς τὴν Α'. πρὸς Τιμόθ.
[5]) Πράξ. Ις'. 6 — 10.

παρεκλήθησαν ἐξελθεῖν τῆς πόλεως· ἐξῆλθον ὅμως ἀποκλαιόμενοι, ὅτι ἀκατακρίτως ταῦτα ἔπαθον Ῥωμαῖοι ὑπάρχοντες· ὅπερ καὶ τοὺς στρατηγοὺς συνέστειλέ τε καὶ κατεφόβισεν, ἀκούσαντας ὅτι Ῥωμαῖοι εἰσὶν [6]).

§ 204.

Ἀπὸ Φιλίππων διοδεύσαντες τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν, ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην· ὅπου πολλοὺς ὁ Παῦλος εἵλκυσεν εἰς τὴν τοῦ κηρύγματος πίστιν, καὶ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων· καί τινας ἔτι τῶν ἐγκρίτων γυναικῶν. Ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀπειθούντων Ἰουδαίων συνεταράχθη κατὰ τῶν Ἀποστόλων ὁ τῆς πόλεως ὄχλος, καὶ συνδραμόντες εἰς τὸν οἶκον τινὸς Ἰάσωνος, (νομίζουσι τινὲς, ὅτι οὗτος ἦν ὁ τοῦ Παῦλου συγγενὴς [7]) παρ' ᾧ ἐξενοδοχοῦντο, ἐπειδὴ τοὺς Ἀποστόλους οὐχ εὗρον, ἔσυρον τὸν ξενοδοχήσαντα, καί τιναστῶν Ἀδελφῶν, πρὸς τοὺς Πολιτάρχας. Ἀλλ' οἵτοι, τὸ ἱκανὸν λαβόντες παρὰ τοῦ Ἰάσωνος, ἀπέλυσαν αὐτούς [8]).

§ 205.

Ἐκ Θεσσαλονίκης Παῦλος καὶ Σίλας νυκτὸς ἐξελθόντες ἀπέρχονται εἰς Βέρροιαν· ὅπου ψυχὰς εὑρόντες πολὺ τῶν Θεσσαλονικέων εὐγενεστέρας, διδάσκουσιν εἰς τὴν Συναγωγὴν μετὰ πολλῆς καρποφορίας τὸν λόγον. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ εἰς Βέρροιαν οἱ ἐκ Θεσσαλονίκης φθάσαντες ἐρέθιζον τοὺς ὄχλους κατὰ τοῦ Ἀποστόλου, ἠναγκάσθη

[6]) Πράξ. Ις'. 11 — 40.
[7]) Πρὸς Ῥωμ. Ις'. 21.
[8]) Πράξ. ΙΖ'. 1 — 9.

SISMANOGLIO MEGALE TOMARO

ἀφεὶς ἐκεῖ τὸν Σίλαν καὶ τὸν Τιμόθεον νὰ πλεύση αὐτὸς εἰς Ἀθήνας, ὅπου παραγενόμενος τούτους περιέμενεν [9]).

§ 206.

Ἐν Ἀθήναις ὁ Παῦλος, καὶ ἐν τῇ Συναγωγῇ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ κατ' ἀγορὰν πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας διαλεγόμενος ἐγκαλεῖται ὑπὸ τῶν Ἐπικουρείων καὶ Στωϊκῶν Φιλοσόφων, κατηγορηθεὶς ὡς ξένων δαιμονίων καταγγελεύς. Παραστὰς δὲ, καὶ τὸ εἰς τὴν Ἀπολογίαν ἐνδόσιμον, ἐξ αὐτῆς τῆς πολυθέου δεισιδαιμονίας τῶν Ἀθηναίων λαβὼν, κηρύττει αὐτοῖς τὸν ἐπὶ πάντων ἕνα Θεὸν εὐαγγελιζόμενος, ἅμα καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἐσομένην Ἀνάστασιν, καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν. Ἐφ' οἷς, καὶ ὑπὸ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν χλευασθεὶς, πρὸς τὸ παρὸν ἀπολύεται, ὀλίγους μόνον τινὰς ἐξ αὐτῶν πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν ὁδηγήσας· ἐν οἷς ἐπίσημοι ἦσαν, Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις [10]), ἡ ἐκείνου γαμετὴ ὡς ὑπὸ τινων [11]) εἴρηται. Τὸν Διονύσιον τοῦτον ἐπὶ πολὺ ἐκαυχήθησαν οἱ Γάλλοι, πρῶτον παὸ αὐτοῖς γενέσθαι τῆς πόλεως Παρισίων ἐπίσκοπον· καί τοι τέως, μετὰ πολλὰς καὶ περιττὰς συζητήσεις ἐγνώρισαν καὶ αὐτοὶ τὴν ἰδίαν περὶ τοῦτο ἐξαπάτησιν· ἐν δὲ τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον, πρῶτον Ἀθηνῶν ἐπίσκοπον ἀνέγραψεν ἡ παράδοσις [12]). Τὸν διὰ πυρὸς θάνατον κατὰ τὸ υιέ. ἢ υιϛ'. ἔτος, ἐν ταῖς Ἀθήναις ἀθλήσαντα.

[9]) Πράξ. ΙΖ'. 10 — 15.
[10]) Πράξ. ΙΖ'. 16 — 34.
[11]) Χρυσόστ. Βιβλ. Α'. περὶ Ἱερωσ. Κεφ. ζ'. καὶ Ἀστέριος Ὁμιλ. Η'.
[12]) Διονύσ. ὁ Κορίνθου Ἐπίσκοπος Ἐπιστ. πρὸς τοὺς Ἀθην. παῤ Εὐσέβ. ἐν τῇ Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. Δ. Καὶ ἐν Βιβλ. Δ'. Κεφ. κγ'.

ΕΤΟΣ ΝΑ'. ΝΒ'.

§ 207.

Ἐξ Ἀθηνῶν ἀναχωρεῖ ὁ Παῦλος εἰς Κόρινθον, ὅπου συνοικίζεται μετὰ Ἀκύλλου, καὶ τῆς ἐκείνου συζύγου Πρισκύλλης, ὡς Σκηνοῤῥάφος τούτοις ὁμότεχνος. Καὶ ἐκεῖ αὐτὸν ἐκ Μακεδονίας ἐλθόντες Σίλας καὶ Τιμόφεος εὗρον [13]). Ἐν μιᾷ γοῦν τῶν ἡμερῶν, καθ' ἣν ὁ Ἀπόστολος διεμαρτύρετο τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν, οἱ Ἰουδαῖοι παρεξηνέχθησαν εἰς φρικτὰς βλασφημίας· ὅθεν ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἐξῆλθε τῆς Συναγωγῆς, καὶ εἰσέβη εἰς τὴν ἐγγὺς οὖσαν οἰκίαν, Ἰούστου τινὸς, ἀνδρὸς φιλοθέου. Ἔνθα δὴ Κρῖσπος ὁ Ἀρχισυνάγωγος, καὶ τῶν Κορινθίων πολλοὶ, ἐπίστευσάν τε καὶ ἐβαπτίσθησαν [14]). Ἐν Κορίνθῳ τοίνυν, δι' ὀπτασίας ἄνωθεν ἐνδυναμωθέντα, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸ κήρυγμα ἐπιμένοντα· (ἐκάθισε γὰρ ἐνιαυτὸν ἐκεῖ, καὶ μῆνας ἓξ·) οἱ Ἰουδαῖοι ἐνάγουσι τὸν Ἀπόστολον πρὸς Γαλλίωνα τὸν Ἀνθύπατον· (ὁ δὲ Γαλλίων οὗτος, ἀδελφὸς ἦν τοῦ Φιλοσόφου Συνέκα.) Ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Δικαστοῦ ἀπελαύνονται οἱ ἐνάγοντες, ὡς οὐχὶ περὶ ἀδικήματός τινος, ἢ ῥαδιουγήματος πρὸς αὐτὸν δικαζόμενοι, ἀλλὰ περὶ ζητήματος μηδὲν αὐτῷ διαφέροντος λογομαχοῦντες. Ὅθεν ὁ Παῦλος τινὰς ἡμέρας ἔτι προσμείνας, ἐξέπλευσεν εἰς τὴν Συρίαν· καὶ σὺν αὐτῷ ἅμα Ἀκύλας καὶ Πρίσκυλλα. Ὁ δὲ Ἀκύλας τότε ἐν Κεγχρεαῖς, (ὅπερ ἦν τῆς Κορίνθου ἐπίνειον.) ἐπλήρωσεν ἣν εἶχεν εὐχὴν,

[13]) Πράξ. ΙΗ'. 1 — 5.
[14]) Αὐτ. 5 — 8).

κειράμενος τῆς κεφαλῆς τὴν κόμην, ἣν τέως κατὰ τὴν τοῦ Ναζηραιάτου προθεσμίαν ἔτρεφεν [15]). Κατὰ ταύτην αὐτοῦ τὴν ἐν Κορίνθῳ διατριβὴν φαίνεται [16]) ὅτι ὁ Παῦλος ἔγραψε τήν τε Α΄. καὶ τὴν Β΄., τὰς πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς ἐπιστολάς. Τινὲς δὲ χρονολόγοι προστιθέασιν ἔτι καὶ τρίτην ἐπιστολὴν ἐν Κορίνθῳ ὑπὸ Παύλου γραφεῖσαν, τὴν πρὸς Γαλάτας. Ἀλλὰ περὶ ταύτης πολλὴ μεταξὺ τῶν συγγραφέων γίνεται ἡ διαμφισβήτησις.

§ 208.

Περὶ τοὺς αὐτοὺς τούτους χρόνους Κλαύδιος ὁ Αὐτοκράτωρ, ἔξωσεν ἀπὸ Ῥώμης τοὺς Ἰουδαίους ἅπαντας [17]). Τοῦτο δὲ, πότερον, διὰ τὸν ἐν ἔτει ΝΑ ἐπισυμβάντα ἐν Ῥώμῃ μέγαν λιμὸν; (ἄλλον τοῦτον λιμὸν, παρὰ τὸν ὑπὸ Ἀγάβου προειρημένον, καὶ κατ' ἀρχὰς τῆς Κλαυδίου βασιλείας γενόμενον) ἢ διὰ τὴν ἐπὶ Κουμανοῦ τοῦ ἡγεμονεύοντος τῆς Ἰουδαίας, κινηθεῖσαν ἐν Ἱεροσολύμοις στάσιν; ἀγνοεῖται τὸ ἀκριβές. Ὁ Σβετόνιος [18]) ἀποδίδει τὴν αἰτίαν τῆς ἐξώσεως εἰς τοὺς συνεχεῖς θορύβους τῶν φιλοταράχων Ἰουδαίων, κινουμένων ὑπὸ τινος Χρήστου. Τίς δὲ ἦν ὁ Χρῆστος οὗτος; οὐδεὶς βέβαια νοῦν ἔχων ὑπὸ τῷ ὀνόματι τούτῳ, τὸν πρᾷον καὶ ταπεινὸν τῇ καρδίᾳ Ἰησοῦν Χριστὸν ὑποπτεύσει, τὸν ἐπὶ Τιβερίου ὑπὸ

---

[15]) Αὐτ. 9 — 18.

[16]) Ἀγκαλὰ πρὸς τὸ τέλος τῶν δύο τούτων ἐπιστολῶν ἐπισεσημείωται, ὅτι ἐγράφησαν ἀπὸ Ἀθηνῶν, ὡς ἐν τοῖς ἐκδεδομένοις Κώδιξι τῆς Καινῆς Διαθήκης κοινῶς ἀναγινώσκομεν· ἀναμφίβολον ὅμως φαίνεται, ὅτι ἐγράφησαν ἀπὸ Κορίνθου· ὡς ἕκαστος πληρσφορεῖται. διὰ παραθέσεως τῆς Α. πρὸς θεσαλ. Κεφ. Α. 1 μετὰ τοῦ ΙΗ΄. Κεφ. 5 τῶν Πράξεων.

[17]) Πράξ. ΙΗ΄. 2.

[18]) Εἰς Κλάνδιον.

τῶν ἀγνωμόνων σταυρῷ παραδοθέντα πρὸ ἐνιαυτῶν ὀκτωκαίδεκα.

ΕΤΟΣ ΝΓ΄.

§ 209.

Πλεύσας ἀπὸ Κελχρεῶν ὁ Ἀπόστολος, κατέντησεν εἰς τὴν Ἔφεσον, ὅπου, καί τοι πολλὰ παρακαλούμενος, δὲν ἐνέδωκε νὰ ἀπομείνῃ, ὡς σπουδάζων εὑρεθῆναι κατὰ τὴν ἐρχομένην ἑορτὴν ἐν Ἱεροσολύμοις· ὑπεσχέθη δὲ ὅμως ὅτι μετὰ ταῦτα ἐκεῖθεν ἐπανελεύσεται [19]). Τοῦτο δὲ ὁ Παῦλος, ἀπὸ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ, εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐπορεύθη ἤδη τὸ τέταρτον. Ἀπὸ γοῦν Ἱερουσαλὴμ ἔπειτα ἀπῆλθεν εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας· ἐντεῦθεν δὲ διῆλθε τὴν Γαλατικὴν χώραν, καὶ τὴν Φρυγίαν· [20]) ὅθεν τελευταῖον, κατὰ τὴν δοθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ἐπανέκαμψεν εἰς Ἔφεσον.

§ 210.

Ἐν τούτῳ ὁ Ἀλέξανδρεὺς Ἀπολλὼς, ἀνὴρ λόγιος, καὶ περὶ τὰς γραφὰς ἔμπειρος, παῤῥησιαζόμενος ἐν τῇ Συναγωγῇ ὑπὲρ τοῦ Κυρίου, εἰ καί μόνον τὸ Ἰωάννου ἠπίστατο βάπτισμα, ἐκατηχήθη ὑπὸ τῶν ἐν Ἐφέσῳ μεινάντων ἀκολούθων τοῦ Παύλου Ἀκύλα τε καὶ Πρισκύλλης· καὶ διὰ συστατικῶν ἔπειτα γραμμάτων συνοδευθεὶς ἐκπέμπεται εἰς τὴν Ἀχαΐαν· ἔνθα δημοσίᾳ τοὺς ἰδίους ἀπελέγχων, διὰ τῶν γραφῶν ἐπεδείκνυεν, Ἰησοῦν εἶναι τὸν Χριστόν [21]). Τοιουτοτρόπως ὁ Ἀπολλὼς ἐν Κορίνθῳ ἐπότισε τὴν φυτείαν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν πρὸ ἐκείνου ὁ Παῦλος ἐφύτευσεν [22]).

---

[19]) Πράξ. ΙΗ΄. 19 — 21.

[20]) Αὐτ. 22. 23.

[21]) Πράξ. ΙΗ΄. 24 — 28.

[22]) Α΄. πρὸς Κορινθ. Γ΄· 6.

SISMANOGLIO MEGARO

§ 211.

Ἐν ᾧ δὲ ὁ Παῦλος, καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι καὶ Μαθηταὶ περιήρχοντο διδάσκοντες τὴν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἐπίγνωσιν, ὁ πολέμιος ἀντιπαρεξῆγεν εἰς ἐπισύστασιν τῆς ἀσεβείας Ἀπολλώνιον τὸν Τυανέα· Ἄνδρα πολλὰ μὲν ἄλλως πλουτοῦντα καὶ φυσικὰ καὶ ἐπίκτητα προτερήματα, σοφιστικῶς δὲ ὅμως χώραν πᾶσαν καὶ Ἑλληνικὴν καὶ βάρβαρον ἐκπεριοδεύοντα, καὶ διὰ μυρίων μαγγανειῶν καὶ τερατευμάτων τοὺς λαοὺς ἐξαπατῶντα καὶ καταγοητεύοντα [23]). Ἀλλ' ἡ ἀπάτη καὶ γοητεία, συνάμα τῇ ζωῇ αὐτοῦ τοῦ ἀπατεῶνος καὶ γόητος συγκατελύθη, τοῦ ἐν ἔτει υιβ'. ἢ υιγ'. τὸ ζῆν καταστρέψαντος.

ΕΤΟΣ ΝΑ'.

§ 212.

Ἐπανελθὼν ὁ Παῦλος εἰς Ἔφεσον, καὶ εὑρών τινας τῶν Μαθητῶν ἐκεῖ, ὡσεὶ ἄνδρας δώδεκα, εἰς μόνον τὸ Ἰωάννου βάπτισμα, καὶ οὐδὲ εἰ πνεῦμα Ἅγιον ἐστὶν ἀκούσαντας, ἐβάπτισεν αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ διὰ τῆς τῶν χειρῶν ἐπιθέσεως, μετέδωκεν αὐτοῖς καὶ τῆς πνευματικῆς χάριτος [24]). Ἐνταῦθα οὖν ἐδίδασκε μῆνας τρεῖς ἐν τῇ Συναγωγῇ παῤῥησιαζόμενος· [25]) ἀλλὰ διὰ τὴν πολλῶν ἔπειτα σκληροκαρδίαν τε καὶ ἀπείθειαν, ἀποχωρισθεὶς μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν

---

[23]) Ὅρα Φιλόστρατον εἰς βίον Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως Σοφιστικῶς κομψευόμενον. Καὶ ἅμα τὸν παμφίλου Εὐσέβιον, λήρους δεικνῦντα τὰ τοῦ Φιλοστράτου ὑπὲρ Ἀπολλωνίου κομφεύματα.

[24]) Πράξ. ΙΘ'. 1 — 7.

[25]) Ἀνὺτ. 8.)

μαθητῶν ἰδίᾳ, ἔστησε τὴν τῆς οὐρανίου διδασκαλίας Καθέδραν, ἐν τῇ σχολῇ Τυράννου τινὸς ὀνομαζομένου· (ἡ Συριακὴ ἑρμηνεία γράφει Τούρνου·) ἔνθα παρέτεινε διδάσκων ἐπὶ ἔτη δύο, καὶ πρός [26]) ὥστε τριετὴς σχεδὸν ἡ τοῦ Παύλου διατριβὴ αὕτη ἐν Ἐφέσῳ ἐγένετο [27]).

ΕΤΟΣ ΝΕ'.

§ 213.

Αἰγύπτιός τις ψευδοπροφήτης μετὰ τρισμυρίων ἐπαναστατῶν, ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, κἀκεῖθεν ὁρμήσας εἰς τὴν τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐκπολιόρκησιν, ὑπὸ Φήλικος τοῦ ἀρτίως ἐπὶ τῆς Ἡγεμονίας διαδεξαμένου τὸν Κούμανον, μετὰ πολλῆς αἱματοχυσίας τρέπεται, καὶ μόλις αὐτὸς σὺν ὀλίγοις διασώζεται φεύγων [1]). Κατὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους χρόνους, καὶ πολλοὶ ἄλλοι κινηθέντες ἀπατεῶνες εἷλκον τὸν λαὸν εἰς τὴν ἔρημον μετὰ διαφόρων τερατειῶν, τὴν ἀπολύτρωσιν αὐτοῖς ὑπισχνούμενοι. Καὶ ληστῶν δὲ πλῆθος, καὶ Σικαρίων, δι' ὧν ἐφόρουν ξιφιδίων τοῖς τυχοῦσιν ἐπεμβαίνοντες ἐξαίφνης, αἱμάτων φονικῶν τήν τε πόλιν αὐτὴν, καὶ τὴν Ἰουδαίαν πᾶσαν ἐνέπλησαν· ὥστε καὶ αὐτὸν τὸν Ἀρχιερέα Ἰωνάθην ἀπέκτειναν. Καὶ ἦν τὰ πάντα ἐν Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ στασιασμῶν ἀλλεπαλλήλων ἄνω καὶ κάτω φερόμενα. Τότε δὲ [2]) καὶ ὁ ἐν Καισαρίᾳ τῇ λεγομένῃ τοῦ Στράτωνος,

---

[26]) Αὐτ. 9.)

[27]) Πράξ. Κ'. 31.

[1]) Εὐσεβ. ἐν τοῖς χρονικοῖς. Καὶ Ἐκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Β'. Κεφ. κδ'. ἐξ Ἰωσήπου ἐν τοῖς περὶ Ἀλλώσ. Βιβλ. Β'. Κεφ. κγ'.

[2]) Ἐν τῷ ἐφεξῆς ἔτει Νς'. ὅπερ ἦν τὸ πρῶτον τῆς τοῦ Νέρωνος Αὐταρχίας, κατ' Εὐσέβιον ἐν τοῖς χρονικοῖς.

μεταξὺ Ἰουδαίων τε καὶ ἐθνικῶν αἱματώδης ἐκινήθη διαξιφισμὸς, ἐν ᾧ πάμπολλοι ἑκατέρωθεν διεφθάρησαν[3]).

ΕΤΟΣ Νς'.

§ 214.

Πολλοὶ θέλουσιν ὅτι ἐν τούτῳ τῷ ἔτει ἔγραψεν ὁ Παῦλος τὴν Α'. πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴν, ἀποκρινόμενος εἰς ἃ παρ' ἐκείνων ἔλαβε γράμματα·[4]) ἔχων δὲ σκοπὸν διελθεῖν τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Ἀχαΐαν προέπεμψε μὲν ἐκεῖ δύο τῶν αὐτῷ διακονούντων, Τιμόθεόν τε καὶ Ἔραστον· αὐτὸς δὲ τέως διέτριβεν εἰς τὴν Ἀσίαν[5]) μένειν μελετῶν ἐν Ἐφέσῳ ἕως τῆς πεντηκοστῆς· ἕως οὗ ἐπιστρέψας ὁ Τίτος ἀναγγείλῃ αὐτῷ τὰ περὶ τῶν Κορινθίων, εἰς οὓς αὐτὸς λογίας χάριν, τουτέστι πρὸς συλλογὴν ἐλεημοσύνης προεξαπέστειλεν[6]).

§ 215.

Μεταξὺ τούτου ἡ Σωτήριος διδασκαλία εἰς τὰς ἀκοὰς τῶν Ἀσιανῶν Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων δαψιλῶς διεσπείρετο. Αἱ δυνάμεις καὶ αἱ Ἰάσεις, αἱ διὰ τῶν χειρῶν τοῦ Παύλου, ἐπληθύνοντο. Καὶ αὐτὰ τὰ τοῦ Ἀποστόλου Σουδάρια, καὶ τὰ Σιμικίνθια προσαπτόμενα, τῶν καμνόντων ἔλυον τὰ νοσήματα. Καὶ αὐτὸ τὸ τοῦ Ἰησοῦ ὄνομα, ὃν ὁ Παῦλος ἐκήρυττεν, ὑπὸ τῶν τυχόντων ἐξορκιστῶν (οἷον ὑπὸ τῶν ἑπτὰ υἱῶν τοῦ Ἀρχιερέως Σκευᾶ) ἁπλῶς προφερόμενον, ἠνάγκαζε τὰ πονηρὰ πνεύματα νὰ ὁμολογήσουν μετὰ τοῦ κηρυττομένου Σωτῆρος,

[3]) Ὅρα Ἰώσηπ. ἐντοῖς περὶ Ἀρχαιολ. Βιβλ. Κ'. Κεφ. ς'.
[4]) Α'. Κορινθ. Ζ'. 1.
[5]) Πράξ. ΙΘ'. 21. 22.
[6]) Α'. Κορινθ. Ις'. 1 — 8. Καὶ Β'. Κορινθ. Η'. 6.

καὶ τὸν Ἀπόστολον τὸν κηρύττοντα· οἱ Ἐφέσιοι, Ἰουδαῖοι τε καὶ ἐθνικοὶ ἐξιστάμενοι φρίττουσι· πολλοὶ μετανοοῦσι καὶ ἐξομολογοῦνται τὰ ἴδια ἁμαρτήματα. Ὁ Ἰουδαϊσμὸς, καὶ ἡ εἰδωλομανία κατ' ὀλίγον ὀλίγον καθαιρεῖται· ὥστε ὁ Ἀπόστολος καὶ ἄλλας ἤδη Εὐαγγελικὰς περιηγήσεις πορρώτερω κατὰ νοῦν διατίθεται. Ὅταν ὁ ἐν Ἐφέσῳ Ἀργυροκόπος Δημήτριος, αἰσθανόμενος τὴν ἔλλειψιν τοῦ κέρδους, τοῦ διὰ τῶν ἀργυρῶν Ναΐσκων τῆς Ἀρτέμιδος, οὓς αὐτὸς μὲν ἐχρυσοχόει πρὸς πορισμὸν, οἱ δέ πεπλανημένοι λαοὶ εὐλαβείας χάριν ἐνθύμως ἠγόραζον, διήγειρε τοὺς ὁμοτέχνους καὶ συνεργάτας αὐτοῦ χρυσοχόους εἰς τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἐν Ἐφέσῳ στάσιν, ἣν μόλις ἡ τοῦ Γραμματέως συνετὴ δημηγορία κατέστειλεν[7]).

§ 216.

Διὰ τὴν γενομένην δημηγερσίαν ταύτην ἀπάρας ἐξ Ἐφέσου ὁ Παῦλος ἀπέρχεται εἰς Τρῳάδα, ὅπου καὶ τὸν Τίτον πάλιν εὑρεῖν ἤλπιζεν[8]). Ἀποτυχὼν δὲ, μεταβαίνει εἰς Μακεδονίαν, κἀκεῖσε αὐτὸν εὑρὼν καὶ τὰ τῆς Κορίνθου μαθὼν[9]) τὴν πρὸς Κορινθίους Β'. ἐκεῖθεν (ἣν ἀπὸ Φιλίππων ἐπιγράφουσι·) μετ' οὐ πολὺ τῆς Α'. ὕστερον ἐπιστέλλει· πιθανὸν κατά τινας, ὅτι τότε, καὶ ἕως εἰς τὸ Ἰλλυρικὸν ἐκ τῆς Μακεδονίας ἐξέδραμεν ὁ Ἀπόστολος[10]). Διελθὼν οὖν τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἔφθασεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἔνθα διέτριψε μῆνας τρεῖς[11]) παραχειμάσας εἰς Κόρινθον[12]).

[7]) Πράξ. ΙΘ'. 10 — 40.
[8]) Πράξ. Κ'. 1. Καὶ Β'. Κορινθ. Β'. 12 13.
[9]) Β'. Κορινθ. Ζ'. 6. 7.
[10]) Πρὸς Ῥωμ. ΙΕ'. 19.
[11]) Πράξ. Κ'. 2. 3.
[12]) Α'. Κορινθ. Ις'. 6.

ΕΤΟΣ ΛΔ.

§ 217.

Κατ' ἀρχὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ τούτου, ἔγραψεν ὁ Παῦλος τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολὴν, ἐν ᾧ ἤδη ἑτοίμως εἶχεν ἀπὸ Κορίνθου πλεῦσαι εἰς Ἱεροσόλυμα [13]). *Γνοὺς δὲ τὴν τῶν Ἰουδαίων ἐπιβουλὴν κατ' αὐτοῦ ἀρτύοντας διὰ θαλάσσης, μεταβαλὼν γνώμην, ὑπέστρεψε διὰ Μακεδονίας. ὅθεν ἀπὸ Φιλίππων ἀπελθὼν εἰς Τρῳάδα, καὶ τοὺς ἐκεῖ μαθητὰς ἐν μιᾷ τῶν Σαββάτων εἰς μάκρος διδάσκων, τὸν ἐπὶ τῇ ἀκροάσει ἀπονυστάξαντα Νεανίαν Εὔτυχον, ἀπὸ τοῦ Τριστέγου κάτω πεσόντα, καὶ νεκρωθέντα, εἰς ζωὴν πάλιν ἀποκατέστησεν* [14]).

§ 218.

Ἐκ τῆς Τρωάδος πεζεύσας εἰς Ἄσσον (μικρὸν Τρῳϊκὸν πολισμάτιον, ἔπλευσε διὰ Μιτυλήνης, καὶ Χίου, καὶ Σάμου εἰς Μίλητον πόλιν τῆς Ἰωνίας· ἔνθα μεταπεμψάμενος ἐξ Ἐφέσου τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας· (οὐ γὰρ ἔκρινε χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ, σπεύδων εἰς Ἱεροσόλυμα γενέσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς·) καὶ πολλὰ αὐτοὺς ὑπομνήσας, διαμαρτυράμενος προειπὼν, παραινέσας, στηρίξας, τῷ Θεῷ παραθέμενος, καὶ τὸ ἔσχατον ἀσπασάμενος· [15]) *διὰ Κώου, καὶ Ῥόδου, καὶ Πατάρων κατήχθη εἰς Τύρον· κἀκεῖθεν εἰς Πτολεμαΐδα· ὅθεν εἰς Καισάρειαν μετὰ τῶν συνοδοιπόρων αὐτοῦ καταντήσας,*

---

[13]) *Πρὸς Ῥωμ. ΙΕ'. 25.*
[14]) *Πράξ. Κ'. 3 — 12.*
[15]) *Πράξ. Κ'. 13 — 38.*

κατέλυσαν ἐκεῖ παρὰ Φιλίππῳ τῷ Εὐαγγελιστῇ, ἑνὶ τῶν ἑπτὰ Διακόνων, ἐν ᾧ ἦσαν θυγατέρες τέσσαρες παρθενεύουσαί τε καὶ προφητεύουσαι. Ἐνταῦθα Ἄγαβος, ὁ πρὸ δεκατεσσάρων σχεδὸν ἐνιαυτῶν τὸν ἐσόμενον προκαταγγείλας λιμὸν, κατελθὼν ἔνθα κατέμενεν ὁ Παῦλος, καὶ διὰ τῆς τούτου ἣν ἔφερεν ἰδίας ζώνης δήσας αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, προεφήτευσεν αὐτῷ τὰ μέλλοντα ἐν Ἱεροσολύμοις δεσμά. Ἀλλ' ὁ Ἀπόστολος ἑτοίμως ἔχων ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου, οὐ μόνον δεθῆναι ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν, ἀνέβη μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅπου ἀσμένως αὐτοὺς οἱ Ἀδελφοὶ ἀπεδέξαντο [16]). *Τοῦτο πέμπτον ὁ Παῦλος εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐπεδήμησε, μετὰ τὴν αὐτοῦ ἐπιστοφήν.*

ΕΤΟΣ ΝΗ'. ΝΘ'.

§ 219.

Ἐν Ἱερουσαλὴμ ὁ Παῦλος διατρίβων, διηγεῖται Ἰακώβῳ τῷ τὴν ἐκεῖ Ἐκκλησίαν διέποντι, καὶ πᾶσι τοῖς πρεσβυτέροις, ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησε τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. Οἱ δὲ, τὸν Κύριον ἐπὶ τούτοις δοξάσαντες, ἵνα μὴ ἐπ' αὐτῷ σκανδαλισθῶσι τὰ πλήθη τῶν ἐκ περιτομῆς χριστιανισάντων, συμβουλεύουσι τὸ νὰ ἀφαγνιθῇ καὶ αὐτὸς ἅμα μετὰ τεσσάρων, ὅιτινες ἔμελλον νὰ ἀποδώσουν τὴν τῆς Ναζηρείας εὐχήν· μάλιστα δὲ καὶ αὐτὸς ὑπὲρ ἐκείνων νὰ πληρώσῃ καὶ τῆς τελετῆς τὸ δαπάνημα· ὑπήκουσεν οὖν εἰς ταῦτα ὁ Παῦλος· Ἀλλ' ἐν ᾧ ἐπληροῦντο αἱ ἡμέραι τοῦ ἀφαγνισμοῦ, θεασάμενοι

---

[16]) *Πράξ. ΚΑ'. 1 — 16.*

SISMANOGLIO MEGARO

αὐτὸν οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι, κινοῦσι κατ' αὐτοῦ τὸν ὄχλον, ὡς κατὰ λυμεῶνος τοῦ λαοῦ, καὶ ἀνατροπέως τοῦ νόμου· καὶ τοῦ Ἱεροῦ ἐξέλκοντες βίᾳ, ἤθελον αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἄν δὲν ἐξήρπαζεν αὐτὸν ἐκ τῶν ἐκείνων χειρῶν ὁ χιλίαρχος, Κλαύδιος ὁ Λυσίας· ὅστις ἀκούσας τὸν Παῦλον ἑλληνίζοντα τὴν φωνὴν, ἠρώτησεν αὐτὸν, ἂν ἐκεῖνος αὐτὸς εἶναι, ὁ πρὸ πολλοῦ ἀναστατώσας τὴν Αἴγυπτον· [17]) ὁ δὲ Παῦλος ἀπεκρίνατο, ὅτι τὸ μὲν γένος εἶναι Ἰουδαῖος, τὴν δὲ πατρίδα Ταρσεύς· ζητήσας δὲ ἄδειαν νὰ λαλήσῃ πρὸς τὸν λαὸν, καὶ ἐπιτραπεὶς [18]), ἀπολογεῖται Ἑβραϊστὶ· παραστήσας ἐπ' ἀκριβὲς καὶ γένος ἑαυτοῦ, καὶ ἀνατροφὴν; καὶ μαθητείαν τὴν παρὰ Γαμαλιὴλ; καὶ ζῆλον τὸν ὑπὲρ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ νόμου, καὶ λύσαν τὴν κατὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως, καὶ τὰ παράδοξα τὰ ἐπ' αὐτῷ συμβάντα, καὶ τέως τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ καὶ τὴν θεοπτείαν, καὶ τὴν εἰς τὰ ἔθνη ἀποστολὴν, εἰς ἣν διωρίσθη ἄνωθεν [19]). Ἐν τούτῳ κραυγὴ καὶ θόρυβος τῶν Ἰουδαίων πολύς. Διὸ Παῦλος παραδίδοται εἰς τὸ ἐξετασθῆναι διὰ μαστίγων. Ἀλλὰ προβάλλων ὅτι Ῥωμαῖος ἐστὶ, λύεται μὲν τότε ἀπὸ τῶν δεσμῶν· τῇ ἐπαύριον δὲ, κελεύσει τοῦ χιλιάρχου, ἐνώπιον τῶν Ἀρχιερέων, καὶ παντὸς τοῦ συνεδρίου παρίσταται [20]).

§ 220.

Ἐν ᾧ παραστὰς ἀνοίγει πρὸς ἀπολογίαν τὸ στόμα,

[17]) Ὅρα Ἰώσηπ. Ἀρχαιολ. Βιβλ. Κ'. Κεφ. ς'. καὶ περὶ Ἀλώσ. Βιβλ. Β'. Κεφ. κγ'. Τὴν τοιαύτην δὲ ἐπανάστασιν Οὐσοΐριος χρονολογεῖ ἐν ἔτει ΝΕ'., ὡς καὶ ἡμεῖς αὐτὴν ἄνωτ. (§ 213). ὑπεθέμεθα· οἱ δὲ μικρὸν ἢ πρότερον, ἢ ὕστερον.

[18]) Πράξ. ΚΑ'. 18 — 40.

[19]) Πράξ. ΚΒ'. 1 — 21.

[20]) Αὐτ. 22 — 30.

Ἀνανίας ὁ Ἀρχιερεὺς ἐπέταξε τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα· ὅθεν ὁ Ἀπόστολος ἐπιστρέψας: «τύπτειν σε (εἶπε) μέλλει ὁ Θεὸς, τοῖχε κεκονιαμένε.» Εἶτα ἐδικαιώθη: οὐκ ᾔδειν, ὅτι ἐστὶν Ἀρχιερεύς [21])· προσσθεὶς δὲ ὅτι «αὐτὸς φαρισαῖος υἱὸς φαρισαίου ἐστὶ, καὶ «περὶ ἐλπίδος, καὶ Ἀναστάσεως νεκρῶν κρίνεται·» στάσεως ἐκεῖ τότε γενομένης περὶ αὐτοῦ, μεταξὺ τῶν Φαρισαίων καὶ καὶ Σαδδουκαίων ἐκινδύνευσε δισπασθῆναι, εἰ μὴ προστάξει τοῦ χιλιάρχου ἐξηρπάζετο ἐκ μέσου αὐτῶν. Τῇ ἐπιούσῃ οὖν νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ Κύριος· θάρσει (εἶπε) Παῦλε· ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι. Τότε ἄνδρες ἐπέκεινα τῶν τεσσαράκοντα συνομόσαντες ἀνεθεματίσθησαν, μηδενὸς γεύσασθαι, ἕως οὗ ἀποκτείνωσι τὸν Παῦλον. Ἀλλ' ὁ χιλίαρχος μαθὼν τὴν ἐπιβουλὴν, ἀπέσωσεν αὐτὸν διὰ νυκτὸς ἐκπέμψας εἰς Καισάρειαν, μετ' ἐπιστολῆς πρὸς τὸν ἐκεῖ Ἡγεμόνα Φήλικα· ὃς ἐρευνήσας τὸν ἄνδρα, καὶ μαθὼν ὅτι ἐκ Κιλικίας ἐστὶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐν τῷ Πραιτωρίῳ τοῦ Ἡρώδου φυλάττεσθαι, ἕως ἂν ἔλθωσι καὶ οἱ κατήγοροι αὐτοῦ [22]).

§ 221.

Μετὰ ἡμέρας πέντε κατέβησαν εἰς Καισάρειαν ὅτε Ἀρχιερεὺς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι. ἔνθα ὑπὲρ μὲν τούτων ὁ Ῥήτωρ Τερύλλος κατὰ τοῦ Παύλου δημηγορεῖ, ὁ δὲ Παῦλος ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀπολογεῖται. Ὁ Φήλιξ ὅμως ἀναβάλλεται τὴν ψῆφον, ἕως οὗ ἐλθόντος καὶ τοῦ χιλιάρχου ἀνακρίνῃ

[21]) Πράξ. ΚΓ'. 1 — 5.

[22]) Αὐτ. 6 — 35.

τὴν ὑπόθεσιν ἀκριβέστερον. Μεθ' ἡμέρας δέ τινας, προσκαλεσάμενος τὸν Ἀπόστολον ὁ Ἡγεμὼν, παρούσης καὶ Δρουσίλλης τῆς τούτου γυναικὸς, ἀκούει τὰ σωτήρια δόγματα, καὶ γενόμενος ἔμφοβος, τὸν ἀποστέλλει· πάλιν ὅμως συχνάκις τὸν κήρυκα προσκαλῶν, εἶχε μετ' αὐτοῦ ἐπαλλήλους συνομιλίας, πλὴν οὐχὶ κατὰ σκοπὸν τοῦ διδαχθῆναι, ἀλλ' ἐπ' ἐλπίδι μᾶλλον τοῦ λαβεῖν ἀργύρια, καὶ αὐτὸν ἀπολύσαι· οὕτω διετίας πληρωθείσης κατὰ τὴν ἐν Καισαρείᾳ ταύτην τοῦ Ἀποστόλου φρουρὰν, διαδεξαμένου τέως τὴν Ἡγεμονίαν Πορκίου Φήστου, μέλλων ἀπαίρειν ὁ Φήλιξ, χαριζόμενος τοῖς Ἰουδαίοις, κατέλιπεν τὸν Παῦλον δέσμιον [23]).

ΕΤΟΣ Ξ'.

§ 222.

Πρὸ τοῦ βήματος τοῦ Φήστου πάλιν ὁ Ἀπόστολος παραστὰς, ὁμοίως ἀπολογεῖται. Ἐρωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ Κριτοῦ, ἐὰν θέλῃ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀναβὰς, ἐνώπιον αὐτοῦ ἐκεῖ κρίνεσθαι· ὑποπτευόμενος τὴν καθ' ὁδὸν ἔνεδραν τῶν Ἰουδαίων, ἐπὶ τοῦ Βήματος Καίσαρος (εἶπεν) ἑστὼς «εἰμὶ.... Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι... καὶ εἰσακούεται [24]).» Ἐν τούτοις Ἀγρίππας ὁ Βασιλεὺς (υἱὸς ἦν οὗτος τοῦ Ἡρῴδου Ἀγρίππα, τοῦ ἀνελόντος Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρᾳ, καὶ προσθεμένου συλλαβεῖν καὶ Πέτρον). μετὰ Βερενίκης τῆς ἰδίας γυναικὸς, ὡς ἦλθον εἰς Καισάρειαν πρὸς ἀσπασμὸν τοῦ νέου ἡγεμόνος Φήστου, μαθόντες τὰ κατὰ τὸν Παῦλον, ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀκούσουν

[23]) Πράξ. ΚΔ'. 1 — 27.
[24]) Πράξ. ΚΕ'. 1 — 12.

τὸν ἄνθρωπον· ὅθεν Ἀκροατηρίου λαμπροῦ καὶ πολυανθρώπου συναθροισθέντος, παραστὰς ὁ Ἀπόστολος, καὶ εἰς πλάτος ἀπολογηθεὶς ἐκρίθη ἀθῶος· πλὴν ἐπάνεγκες ἦν εἰς Ῥώμην αὐτὸν ἐκπεμφθῆναι, διὰ τὴν πρὸς τὸν Καίσαρα γενομένην ὑπ' αὐτοῦ ἔκκλητον [25]).

§ 223.

Παραδοθεὶς οὖν ὁ Παῦλος, σὺν τοῖς ἀκολούθοις αὐτοῦ, καὶ μετὰ καί τινων ἄλλων δέσμίων, Ἰουλίῳ τῷ Ἑκατοντάρχῃ, πλέει εἰς Ἰταλίαν. Σφοδρῶς δὲ κατὰ τὸν πλοῦν χειμασθέντες, καὶ κινδυνεύσαντες, τὸ δὲ ἔσχατον καὶ ναυαγήσαντες, τῆς νηὸς συντριβείσης αὐτοῖς καὶ βυθιζομένης, οἱ μὲν κολυμβῶντες, οἱ δὲ ἐπὶ σανίσιν ἐπινηχόμενοι, τέως διεσώθησαν ἅπαντες, ὡς αὐτοῖς τοῦτο προείρηκε δι' ὀπτασίας Ἀγγέλου πληροφορηθεὶς ὁ Ἀπόστολος. Διασωθέντες δὲ, ἐξῆλθον οὕτως ἐπὶ τῆς νήσου Μελίτης· ψυχαὶ αἱ πᾶσαι διακόσιαι ἑβδομήκοντα ἕξ [26]). Τὴν δὲ νῆσον ταύτην τινὲς ὑπέλαβον τὰ Μέλετα εἶναι· τὸ 4000 βήμασιν ἀπέχον ἀπὸ τῆς ἐν τῷ Ἀδριατικῷ κόλπῳ ἐπιδαύρου νησάριον· ὅτι ἐν τῷ Ἀδρίᾳ (φασὶ) διαφερόμενοι ἐχειμάζοντο [27])· τὸ Ἀδριατικὸν ὅμως, κατὰ τοὺς παλαιοὺς, πέλαγος μέχρι καὶ τοῦ Ἰωνίου, καὶ τοῦ Σικελικοῦ ἦν ἐφαπλούμενον [28]).

§ 224.

Ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ ἐκπεσόντες, φιλανθρώπου φιλοφροσύνης ἔτυχον ὑπὸ τῶν οἰκητόρων· ἐν ᾧ δὲ, πυρὰν

[25]) Αὐτ. 13 — 27. Καὶ Κε'. 1 — 32.
[26]) Πράξ. ΚΖ'. 1 — 44.
[27]) Πράξ. Αὐτ. 27.
[28]) Ὅρα Καλμέτ. ἐν ὑπομν. Πράξ. ΚΖ'.

SISMANOGLIO

ἀνῆπτον διὰ τὸ ψύχος, καὶ ὁ Παῦλος φρύγανα συστρέψας ἐτίθετο εἰς ἔναυσμα τοῦ πυρὸς, ἔχιδνα ἐκ τῆς θέρμης ἐκπηδήσασα, δάκνει τοῦ Ἀποστόλου τὴν χεῖρα. Ὅθεν οἱ βάρβαροι πρῶτον ἔκριναν φονέα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀνοσιουργὸν, ὡς ὑπὸ τῆς θείας διωκόμενον δίκης, διά τε θαλάσσης, καὶ διὰ γῆς· ἔπειτα δὲ, ἰδόντες ὅτι οὐδὲν ἔπαθε κακὸν, μεταβαλλόμενοι τοῦτον ὑπέλαβον εἶναι Θεόν [29]).

§ 225.

Κατὰ τὴν αὐτὴν νῆσον ὁ Παῦλος, τὸν Πατέρα Ποπλίου τοῦ φιλοφρόνως αὐτοὺς ξενοδοχήσαντος, πυρετοῖς καὶ δυσεντερίᾳ συνεχόμενον, διὰ προσευχῆς ἰάσατο· καὶ πολλοὺς δέ ἄλλους προσέτι ἀσθενοῦντας ἐθεράπευσε. Τρεῖς δὲ ἐκεῖ μῆνας παραχειμάσαντες, τελευταῖον διά τε Συρακουσῶν πλεύσαντες, καὶ Ῥηγίου, καὶ Ποτιόλων, εἰς Ῥώμην ἔφθασαν. Ἔνθα οἱ μὲν ἄλλοι δέσμιοι παρεδόθησαν τῷ Στρατοπεδάρχῃ· ὁ δὲ Παῦλος ὑπὸ φυλακῇ ἑνὸς στρατιώτου τηρούμενος, περιήρχετο ἐλεύθερος [30]). Ὅθεν συγκαλέσας τοὺς ἐν Ῥώμῃ πρωτεύοντας τῶν Ἰουδαίων, καὶ διηγηθεὶς τὰ κατ' αὐτὸν ἐφεξῆς τε διαμαρτυρώμενος τοῖς προσερχομένοις τὰ περὶ Ἰησοῦ ἀπὸ τῶν Γραφῶν· καὶ τοὺς μὲν πείθων, τοὺς δὲ ἀπειθεῖς μένοντας ἀπελέγχων· καὶ λέγων, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ· ἔμεινεν ἐκεῖ διετίαν ὅλην κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ παῤῥησίας ἀκωλύτως [31]). Ἐν δὲ τούτοις τελευτᾷ ἡ Ἱστορία τῶν πράξεων.

[29]) Πράξ. ΚΗ. 1 — 6.
[30]) Πράξ. ΚΗ. 7 — 16.
[31]) Αὐτ. 17 — 31.

ΈΤΟΣ ΞΑ'.

§ 226.

Τῆς τοῦ Παύλου ἐν Ῥώμῃ διατριβῆς διετίαν ὅλην [1]) παραταθείσης, τὰ δεσμὰ αὐτοῦ συνετέλεσαν εἰς αὔξησιν τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπερ ἀδεῶς κηρυττόμενον διέπεμπε τὸ παῤ αὐτοῦ φῶς, ἕως καὶ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς οἰκίας αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος [2]). Ἐκήρυττε δὲ ὁ Παῦλος ἔνθα μὲν παρὼν ἦν στόματι, ἔνθα δ' ἀπὼν γράμμασι· διὸ τότε (λέγουσιν) ἐγράφησάν τε καὶ ἐπέμφθησαν, ἡ μὲν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολὴ, διὰ Τυχικοῦ· ἡ δὲ πρὸς Φιλιππησίους, δι' Ἐπαφροδίτου· ἡ δὲ πρὸς Κολασσαεῖς, διὰ Τυχικοῦ καὶ Ὀνησίμου· διὰ δὲ τοῦ δευτέρου τούτου, καὶ ἡ πρὸς Φιλήμονα.

§ 227.

Μετὰ ταῦτα, ὑπολαμβάνουσι τινὲς [3]) ὅτι ἐγράφη ὡσαύτως ἀπὸ Ῥώμης, καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ πεμφθεῖσα διὰ Τιμοθέου. Ἄλλοι ὅμως, (ὅσοι ὑπὸ τῷ ὀνόματι τῆς Ἰταλίας [4]) οὐχὶ τὴν Ῥώμην, τὴν δὲ τῆς Σικελίας ὅμορον γῆν ἐννοοῦσιν·) ἔκριναν ὅτι τὴν ἐπιστολὴν τὴν πρὸς Ἑβραίους ὁ Παῦλος, ἀπολελυμένος ἤδη μετὰ τὴν διετίαν ἀπὸ τῶν ἐν Ῥώμῃ δεσμῶν· πρὸς τὸ τέλος δηλ· τοῦ ξά., ἅ κατ' ἀρχὰς τοῦ ξβ'., συνέγραψεν. Οἱ δὲ, καὶ ἐν ἔτει ξγ'. αὐτὴν χρονολογοῦσιν.

[1]) Πράξ. ΚΗ. 30.
[2]) Πρός Φιλίππησ. Κεφ. Α. 12 — 22.
[3]) Βεανσώβρης, καὶ Λαμφάντης ἐν τῷ γενικῷ προλόγῳ, τῷ εἰς τὰς τοῦ Παύλου ἐπιστολάς.
[4]) Πρὸς Ἑβρ. ΙΓ. 24.

§ 228.

Οἱ πλείονες, καὶ τὴν Α΄. τῶν Καθολικῶν ἐπιστολῶν τοῦ Πέτρου, ἐν τῷ δὲ τῷ ξά. ἔτει λέγουσιν ἐπισταλῆναι. Καίτοι ἄλλοι πάλιν ὀπίσω ἐπὶ τὸ νδ΄., οἱ δὲ καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τὸ μέ. ἀναπέμπουσιν. Ἐγράφη δὲ πρὸς τοὺς κατὰ τὴν διασποράν ἐπιδημοῦντας Ἰουδαίους ἀπὸ Βαβυλῶνος. Τὴν δὲ Βαβυλῶνα, ἄλλοι μὲν εἶναι τὴν ἐν Ἀσσυρίᾳ μεγαλόπολιν ὑπέλαβον. Ἄλλοι δὲ τὴν κατ' Αἴγυπτον, τὸ καθ' ἡμᾶς Κάϊρον. Ἄλλοι δὲ τὴν κατὰ Σελεύκειαν. Οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν Ἀρχαίων, αὐτὴν τὴν Ῥώμην, τροπολογικῶς οὕτω καλουμένην, ἐνόησαν [5]). Ἐν τῷ αὐτῷ τοῦτῳ ἔτει ἐγράφη καὶ ἡ τοῦ Ἀδελφοθέου Ἰακώβου ἐπιστολὴ ταῖς δώδεκα φυλαῖς τῶν ἐν τῇ διασπορᾷ, ὡς ὀλίγον πρὸ τῆς διὰ μαρτυρίου τελευτῆς αὐτοῦ γραφεῖσα.

§ 229.

Ἐν τῷ αὐτῷ ἔτειἔ γράφη (λέγουσι, καὶ τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον [6]). ἂν αὐτὸ ἐγράφη καθ' ὃν καιρὸν οἱ Κορυφαῖοι Ἀπόστολοι ἐν Ῥώμῃ διέτριβον. Πλὴν ἄλλοι προλαμβάνοντες τὸν καιρὸν, ἀναποδίζουσι τὴν συγγραφὴν τούτου, ἕως τῶν ή. ἤ θ΄. ἤ ιέ. χρόνων μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου Ἀνάληψιν [7]). ἐν ἐκείνῳ συμφωνοῦσι σχεδὸν οἱ

[5]) Εὐσέβ. Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Β΄. Κεφ. ΙΕ΄. Καὶ Ἱερών. ἐν τῷ Καταλ

[6]) Ὅρα Εἰρηναῖον Λουγδ. Βιβλ. Γ΄. Κεφ. ά.

[7]) Ὅρα Καβέον περὶ τῶν Ἐκκλησ. Συγγραφέως, ἐν αἰῶνι τῷ Ἀποστολικῷ, Σελ. 13. Οὐκ ὀκνητέον ἐνταῦθα παραθέσθαι, καὶ τὸ ἐν τῷ Ἀποσπασματίῳ τῷ ἀποδιδομένῳ Ἱππολύτῳ τῷ θηβαίῳ ἀναγινωσκόμενον· ὅτι «τὸ κατὰ «Ματθαῖον Ἅγιον Εὐαγγέλιον, ἐγράφη εἰς Παλαιστίνην μετὰ ϛ΄. ἔτη τῆς «Ἀναλήψεως, Ἑβραϊστὶ τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον ἐγράφη Ῥωμαϊστὶ «ἐν Ῥώμῃ, μετὰ ιβ΄. ἔτη τῆς Ἀναλήψεως. Τὸ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγέλιον «ἐγράφη Ἑλληνιστὶ εἰς Ἀλεξάνδρειαν τὴν μεγάλην. μετὰ ιέ. ἔτη τῆς

πάντες [8]). ὅτι πρῶτον τῶν ἄλλων Εὐαγγελίων τὸ κατὰ Ματθαῖον ἐγράφη. Ὅτι δὲ ἐγράφη αὐτὸ καὶ Ἑβραϊστὶ, πρῶτος μὲν ὁ Ἱεραπολίτης Παπίας, ἀπεμνημόνευσεν [9]). εἶτα δὲ καὶ ἄλλοι τῷ Παπίᾳ παρηκολουθηκότες Ἀγκαλὰ οὐκ ὀλίγοι τῶν ὕστερον περὶ τούτου πολλὰ ἀμφιβάλλουσι, πιθανώτερον κρίνοντες, ὅτι καὶ τὸ κατὰ Ματθαῖον, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα, συνετάχθη Ἑλληνιστί.

§ 230.

Μετὰ τὸ Ματθαίου, καὶ τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιον συνεγράφη, καὶ τὸ κατὰ Λουκᾶν ἐφεξῆς· καὶ αἱ πράξεις δὲ αἱ τῶν Ἀποστόλων [10]). Ἐὰν οὖν, ὥστινες ὑπέλαβον, ἐν τούτῳ τῷ ἔτει αἱ πράξεις ἔτυχον τῆς Συγγραφῆς, καθότι οὐδεὶς ἐν αὐταῖς γίνεται λόγος περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Παύλου πεπραγμένων μετὰ τὴν ἀπὸ τῶν δεσμῶν ἀπόλυσιν τῶν ἐν Ῥώμῃ· φανερὸν γίνεται, ὅτι πρὸ τοῦδε τοῦ ἔτους τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ ὁ Λουκᾶς συνέγραψε· καὶ τούτου δὲ ἔτι πρότερον ἑπομένως τὰ κατ' αὐτούς. ὅ τε Ματθαῖος, καὶ ὁ Μάρκος. Ἀλλ' ἐπιεικῶς περὶ τούτων οἱ Συγγραφεῖς οὐδὲν ἡμᾶς διδάσκουσιν ἀναμφιλέκτως διωρισμένον καὶ βέβαιον. Διὰ τοῦτο καὶ οἱ μὲν τοὺς χρόνους προλαμβάνουσιν· οἱ δὲ ὑστεροῦσιν· ἐκεῖνο βέβαιον εἶναι, καὶ ἁπάσης ἀμφιβολίας ἐκτός, ὅτι ὁ Ἱερὸς Λουκᾶς,

«Ἀναλήψεως. Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, ἐγράφη Ἑλληνιστὶ ἐν Πάτμῳ «νήσῳ, μετὰ τριάκοντα δύο ἔτη τῆς Ἀναλύψεως. Ἀλλ' εἰς τὴν χρονολογίαν ταύτην πολλὰ ἀπαντῶσιν ἀντιπίπτοντα, δι' ἃ οὐδεὶς δύναται ἐν αὐτῇ νὰ βάλῃ θεμέλιον.

[8]) Εἰρηναῖος Βιβλ. Γ΄. Κεφ. Α΄. Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. ϛ΄. Κεφ. ιδ΄. Ἱερώνυμ. ἐν τῷ Καταλόγῳ τῶν Ἐκκλησ. Συγγραφ. Αὐγουστ. ἐν τῷ περὶ Συμφων. τῶν Εὐαγγελ. Βιβλ. Α΄. Κεφ. ά.

[9]) Παρ' Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ΄. Κεφ. λθ΄.

[10]) Εἰρηναῖος Βιβλ. Γ΄. κατὰ Αἱρέσ. Κεφ. Α΄.

μετὰ τὸν πρῶτον λόγον [11]· τουτέστι μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον, ἐξέθετο τὸν δεύτερον· ἤγουν τὰς πράξεις. Μεμαρτυρημένον δὲ φέρεται καὶ περὶ τοῦ Μάρκου, ὅτι συνέγραψε τὸ ἴδιον Εὐαγγέλιον παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν ἐν Ῥώμῃ πιστῶν [12]. Καὶ τὸ ἄλλο προσέτι, ὅτι ὁ Μάρκος φαίνεται ἀκολουθῶν τὸν Ματθαῖον, οἷον ἐπιτομεύς τις τῶν ἐκείνου Εὐαγγελικῶν διηγήσεων [13].

ΕΤΟΣ ΞΒ'.

§ 231.

Ἂν ὁ Παῦλος περιώδευσεν εἰς Ἱσπανίαν, ὡς ἐκ τῆς πρὸς Ῥωμαίους [14]) εἰκάζοντες, καὶ δὴ καὶ τῇ μαρτυρίᾳ τοῦ Ἱεροῦ Κλήμεντος [15]) τοῦ συγχρόνου τῷ Παύλῳ γενομένου ἑπόμενοι, πολλοὶ τῶν πατέρων [16]) ὑπέλαβον. οὐδεὶς ἄλλος ἂν ἔχει διορισθῆναι πρὸς τὴν περίοδον ταύτην, καιρός τοῦ παρόντος προσφυέστερος· πολλοὶ ὅμως ἄλλοι καὶ μάλιστα τῶν Δυτικῶν οἱ ὕστερον περὶ τῆς περιοδεύσεως ταύτης ἀμφιβάλλουσι· Συλλογίζονται γὰρ, ὅτι περὶ τὸ τέλος τοῦ ξβ'. ἔτους, συνοδευθεὶς ὁ Παῦλος τῷ Τιμοθέῳ ἐκ Μακεδονίας ἐπιστρέψαντι [17]), ἔσπευδεν εἰς Ἰουδαίαν ἐπανελθεῖν· ὅτε καὶ παραπλεύσας

[11]) Πράξ. Α'. 1.

[12]) Κλήμης ἐν ς'. τῶν ὑποτυπώσεων. Καὶ Παπίας ὁ Ἱεραπολίτης παρ' Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Β'. Κεφ. ΙΕ'.

[13]) Αὐγουστῖνος περὶ Συμφων. Εὐαγγελ. Βιβλ. Α'. Κεφ. β'.

[14]) Κεφ. ΙΕ'. 24.

[15]) Ἐν τῇ αὐτοῦ πρὸς Κορινθ. ἐπιστ. § έ.

[16]) Ἀθανάσ. πρὸς Δρακόντ. Ἐπιφάν. Αἱρέσ. ΚΖ'. Χρυσόστ. Ὁμιλ. Ζ'. τῶν εἰς Παῦλον. Ἱερών. εἰς τὸν Ἡσαΐαν Κεφ. ΙΑ'. 14. Κύριλ. Κατηχ. ΙΖ'. Θεοδώριτ. εἰς τὴν πρὸς Φιλιππησ. Α'. 25.

[17]) Πρὸς Ἑβρ. ΙΓ'. 23.

κατέλιπεν ἐν Κρήτῃ τὸ Τῖτον, εἰς τὴν τῆς ἐκεῖ Ἐκκλησίας διόρθωσιν [18]).

§ 232.

Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο συνέβη, καὶ ἡ Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοῦ τοῦ Κυρίου, καὶ πρώτου τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίας χρηματίσαντος ἐπισκόπου φονοκτονία [19]) ἐξ ἐπιβουλῆς Ἀνάνου, ἢ Ἀνανίου τοῦ Ἀρχιερέως [20]) ἀνδρὸς τολμηροῦ τε καὶ θρασυτάτου· ἐκ τῆς τῶν Σαδδουκαίων ὄντος αἱρέσεως. Ὁ γὰρ ῥηθεὶς Ἀδελφόθεος, ἐπὶ δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι βίου, καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς Ἰουδαίοις οὐχ ἥκιστα θαυμαζόμενος, καὶ διὰ τοῦτο καὶ Ὠβλίας (ὅπερ τὸν δίκαιον σημαίνει·) καλούμενος, προτροπῆτε καὶ παρακλήσει πάντων ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ Ναοῦ τὸ πτερύγιον, ἔδωκεν ἐκεῖθεν τὴν ζητουμένην παρ' αὐτοῦ μαρτυρίαν περὶ τοῦ Ἰησοῦ, κηρύξας φωνῇ μεγάλῃ· ὅτι ὁ «Ἰησοῦς κάθηται ἐν τῷ οὐρανῷ, ἐκ δεξιῶν τῆς μεγάλης «δυνάμεως, καὶ μέλλει ἔρχεσθαι ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. Ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ οὖν μαρτυρίᾳ πολλοὶ μὲν τῶν παρόντων ἐπληροφορήθησαν, καὶ ἀνεβόησαν, «ὡσαννὰ «τῷ υἱῷ Δαβίδ.» Ἀλλ' οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι,

[18]) Πρὸς Τῖτον Α'. 5.

[19]) Ἡ τοῦ Ἰακώβου φονοκτονία ὑπότινων (Διονυσ. Πεταβ. ἐν τῷ Λογιστηρίῳ τῶν χρόνων, Μέρ. Α'. Βιβλ. Ε'. Κεφ. γ'.) εἰς τὸ πρὸ τούτου ἔτος, ἤτοι τὸ ξά. ἀνάγεται. Ὁ δὲ Εὐσέβιος τὴν αὐτὴν Ἱστορῶν φαίνεται ἀσύμφωνος αὐτὸς ἑαυτῷ. Τάξας γὰρ αὐτὴν (ἐν τοῖς χρονικοῖς) κατὰ τὸ ξβ'., ἐν ἔτει δηλ. ζ'. τῆς τοῦ Νέρωνος Αὐτοκρατορίας, ἀναβάλλει ἐν ἄλλοις (Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. ιά.) ἕως ἐγγὺς τῆς τῶν Ἱεροσολύμων ἁλώσεως· ἥτις μετὰ ἡ. ἢ θ'. ἐνιαυτοὺς συνέβη ὕστερον· ἣν δὴ γνώμην παρακολουθῶν, καὶ ὁ τοῦ Ἀλεξανδρηνοῦ χρονικοῦ Συγγραφεὺς, τὴν Ἰακώβου ἀναίρεσιν, ἐν ἔτει πρώτῳ τῆς Οὐεσπασιανοῦ Αὐτυρχίας· ἐχρονολόγησεν.

[20]) Ἰωσήπ. Ἀρχαιολ. Βιβλ. Κ'. Κεφ. ή.

ἔκραξαν: «ὦ ὤ! καὶ ὁ δίκαιος ἐπλανήθη· ὅθεν δὶ ἐπιταγῆς τοῦ εἰρημένου Ἀρχιερέως Ἀνάνου, κατεκρημνίσθη ὁ Ἀπόστολος ἀπό τοῦ πτερυγίου· καὶ ὡς ἐκ τοῖ κρημνίσματος οὐκ ἀπέθανεν, ἀπελιθάσθη· ἐπειδὴ δέὑπὲρ τῶν λιθοβολούντων ηὔχετο: «παρακαλῶ Κύριε Θεὲ Πάτερ «ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσιν· εἷς μέντις τῶν «Ἱερέων, ἀπὸ τῶν υἱῶν Ῥηχὰβ, ἔκραξε: παύσασθε· τί ποιεῖτε; εὔχεται ὑπὲρ ἡμῶν ὁ δίκαιος· ἄλλος δέτις ὅμως τῶν ἐκεῖ παρόντων, ἐκ τῆς τέχνης ὢν τῶν Κναφέων, διὰ τοῦ κναφικοῦ ξύλου ὅ κατεῖχε, κατεσύντριψε τὴν τοῦ δικαίου κεφαλὴν [21]). Λέγουσιν [22]) ὅτι τὰ μετ' οὐ πολὺ κατὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐπισκήψαντα κακὰ ὁ Ἀρχαιολόγος Ἰώσηπος, τὰ ἀπέδωκεν ἅπαντα εἰς τὴν τοῦ Ἰακώβου ἀναίρεσιν. Ἀλλ' ἡ ῥῆσις, ὡς παρὰ Ὠριγένει, καὶ παῤ Εὐσεβίῳ ἀναφέρεται, ἐν τοῖς Ἰωσήπου σωζομένοις συγγράμμασι τὴν σήμερον οὐχ εὑρίσκεται.

§ 233.

Συμεὼν ὁ τοῦ Κλεώπα τὸν Ἱεροσολύμων διαδέχεται θρόνον [23]). Τὴν δὲ διαδοχὴν ὁ Εὐσέβιος, ὑπερέθετω ἐν ἄλλοις [24]), ἕως μετὰ τὴν Ἱεροσολύμων ἅλωσιν. ὑπὲρ ἧ διαδοχῆς συνηθροίσθησαν (φησὶ) τῶν Ἀποστόλων καὶ Μαθητῶν οἱ τῷ βίῳ περιλειπόμενοι, ἅμα τοῖς πρὸς γένους κατὰ σάρκα τοῦ Κυρίου κτ. [25]) Λέγεται γοῦν καὶ

[21]) Ὅρα Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Β'. Κεφ. κγ'.

[22]) Ὠριγέν κατὰ Κέλσου, Βιβλ. Α'. Εὐσέβ. ἐν Ἱστορ. Βιβλ. Β' Κεφ. κγ'. Ἱερώνυμ: περὶ ἀνδρῶν ἐπισήμων.

[23]) Εὐσέβιος ἐν τοῖς χρονικοῖς.

[24]) Ἐν τῇ Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. ιά.

[25]) Ὅρα καὶ Ἀλέξανδρον τὸν Ἱεροσολύμ. Λόγ. περὶ τῆς Εὑρέσ. τοῦ σταυροῦ παρὰ Δοσιθ. ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολ. Πατριαρχ. Βιβλ. Α'. Κεφ. Β'. § ά. Σελ. 5.

ὁ Συμεὼν οὗτος Ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου, ὡς καὶ Ἰάκωβος ὁ αὐτοῦ προκάτοχος καὶ Αὐτάδελφος· οὕτω γὰρ ἔχει ἡ γενεαλογία τούτων κατά τινας. Κλαιόπας, ὁ ἄλλως καὶ Ἁλφαῖος καλούμενος, καὶ Ἰωσὴφ ὁ μνήστωρ ἀδελφοί. Ἡ ἁειπάρθενος Μαρία, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία ἡ τοῦ Κλεόπα, ἤ Ἁλφαίου γαμετὴ, ἀδελφαί. ἤ πρωτεξάδελφαι. Ἐκ τοίνυν τοῦ Κλεόπα καὶ Μαρίας τῆς αὐτοῦ συζύγου γεννῶνται Ἰάκωβος ὁ Ἐλάσσων, καὶ Συμεὼν, καὶ Ἰούδας ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος· ὥστε ἦσαν ἀνεψιοὶ τῆς Παρθένου, καθὼς καὶ τοῦ Ἰωσὴφ· τοῦ δὲ Χριστοῦ πρωτεξάδελφοι· πλὴν ἄλλοι γενεαλογοῦσιν ἄλλως· [26]) Σημείωσαι δὲ, καὶ ὅτι ἄλλοι ἦν παρὰ τὸν Ἀπόστολον Σίμωνα, ὁ Συμεὼν περὶ οὗ ἐνταῦθα· ἐκεῖνος γὰρ ἦν Κανανίτης, οὗτος δὲ Ναζαρηνός [27]).

ἜΤΟΣ ΞΓ'

§ 234.

Ὁ Παῦλος παραγίνεται αὖθις εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ τὸ ἕκτον ἤδη· οὐ πολὺ δὲ παραμείνας, διέρχεται τὴν Ἀσίαν εἰς ἐπίσκεψιν τῶν ἐκεῖ Ἐκκλησιῶν· ἐν Κολοσσοῖς οὖν ξενίζεται παρὰ τῷ Φιλήμονι [28]) ἐν δὲ Ἐφέσῳ καθίστησι τὸν Τιμόθεον πρὸς ἀναίρεσιν πάσης ἑτεροδιδασκαλίας, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐκείνης στηριγμὸν καὶ κατάρτισιν [29])· ἐξ Ἐφέσου δὲ πλέει εἰς Φιλίππους τῆς Μακεδονίας, ὅπου χρόνον τινὰ δια-

[26]) Ὅρα ἀνωτ § 166.

[27]) Χρυσόστ. καὶ Θεοφύλ. παρὰ Δοσιθ. ἔνθ. ἀνωτ. ἐσημειώθη.

[28]) Πρὸς Φιλήμ. Ἐπιστ. Ἐδαφ. 22.

[29]) Α'. πρὸς Τιμόθ. Α'. 3.

τρίψας, ἔγραψεν (ὡς οἱ πλείονες [30]) ὑπολαμβάνουσι·) τὴν Α΄, τῶν πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολῶν, περὶ τὰς ἀρχὰς ἴσως τοῦ ἐφεξῆς ξδ΄. ἐνιαυτοῦ. Εἰ δὲ ἐν ταῖς κοινῇ τυπογραφομένοις ἐκδόσεσι σεσημειωμένον ἀναγινώσκεται, ὅτι ἡ ῥηθεῖσα Α΄. πρὸς Τιμόθεον ἔγράφη ἀπὸ Λαοδικείας, ἥτις ἐστὶ Μητρόπολις τῆς Φρυγίας τῆς Πακατιανῆς ἀλλ' αὕτη νεωτέρας κρίνεται χειρὸς ἡ σημείωσις. Πρὸ γὰρ τῆς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου Αὐτοκρατορίας, οὐδεμία οὐδαμοῦ τῆς Πακατιανῆς Φρυγίας γίνεται μνεία.

§ 235.

Κατὰ τοῦτο ξγ΄. ἔτος, πρῶτος μετὰ Μάρκον τὸν Εὐαγγελιστὴν, (τὸν ἀπὸ τοῦ μδ΄. ὅτε μετὰ Πέτρου εἰς Ῥώμην παρεγένετο· πρὸς Αἰγυπτίους ἐκεῖθεν καὶ Ἀλεξανδρεῖς ἐπιδημήσαντα, καὶ τὸν λόγον αὐτοῖς [31]) εὐαγγελισάμενον). Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος ἐχρημάτισεν Ἀνανίας [32]). Περὶ τούτου ἱστόρηται [33]), ὅτι ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἦν Σανδαλιορράφος· Συρράπτων δὲ διασχισθὲν τὸ παλαιὸν τοῦ Μάρκου σανδάλιον, ἐπειδὴ τρυπηθεὶς διὰ τῆς βελόνης τὴν χεῖρα, καὶ ὑπεραλγήσας· (ὦ Θεέμου!) ἐφώνησεν· ἐκ τούτου ὁ Εὐαγγελιστὴς λαβὼν ὀφορμὴν, τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν αὐτὸν ἀνεδίδαξε, θεραπεύσας εὐθὺς διὰ τοῦ ἰδίου ἐμπτύσματος· καὶ βαπτίσας τέως, καὶ εἰς Ἐπίσκοπον τοῦ ἐκεῖ θρόνου προεβίβασεν.

---

30) Ἀθανάσ. ἐν τῇ Συνόψει. Θεοδώρητ. ἐν τῷ προλόγῳ τῆς πρὸς Ῥωμ. καὶ οἱ νεώτεροι κοινῶς.

31) Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικ. ᾧπερ ἀκολουθοῦσι Βαρώνιός τε καὶ Πετάβιος· ἢ πιθανώτερον ἴσως (ὅρα ἀνωτ. § 189. καὶ τὴν ἐκεῖ σημείωσιν· (37) κατὰ τὴν Εὐτυχίου τοῦ Ἀλεξανδρ. γνώμην, ἀπὸ τοῦ νά. ἔτους, ὅπερ ἦν τὸ Θ΄. τῆς Βασιλείας Κλαυδίου.

32) Αὐτ. αὐτ.

33) Παρὰ Βολλάνδῳ ἐν τῇ Βιογραφ. Μάρκου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, κέ. Ἀπριλλίου.

§ 236.

Ἐκ τούτου ἄρχησαν εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ προανεφωνοῦντο τῆς ἐσομένης μετ' οὐ πολὺ πανωλεθρίας τὰ προμηνύματα. Ἰησοῦς τις υἱὸς Ἀνάνου τῶν ἰδιωτῶν ἀγροῖκος, πρὸ τεσσάρων μὲν ἐτῶν πρὶν τοῦ πολέμου, ἑπτὰ δὲ πρὸ τῆς ἁλώσεως, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας, ἤρξατο ἀναβοᾷν: «Φωνὴ ἀπ' Ἀνατολῆς, φωνὴ ἀπὸ Δύσεως, φωνὴ «ἀπὸ τῶν τεσσάρων ἀνέμων· φωνὴ ἐπὶ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸν Ναόν· φωνὴ ἐπὶ νυμφίους καὶ νύμφας. φωνὴ ἐπὶ «τὸν λαὸν πάντα.» Τοῦτο ἀνέκραζε νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ἑορταῖς· παιόμενος δὲ καὶ μαστιγούμενος, οὐδὲν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐφθέγγετο, εἰμὴ πρὸς ἑκάστην πληγὴν ὀλοφυρτικῶς, «Αἴ αἴ Ἱερουσαλήμ. Κατὰ δὲ τὴν πολιορκίαν ἔπειτα περιῶν ἐπὶ τῶν τειχέων:« Αἴ «αἴ τῇ πόλει, καὶ τῷ λαῷ, καὶ τῷ Ναῷ! ἐθρηνολόγει· ὡς δὲ τελευταῖον ποτὲ προσέθηκεν. »Αἴ αἴ κἀμοὶ! λίθος ὑπὸ τοῦ πετροβόλου μηχανήματος παρὰ τῶν πολιορκούντων σχασθεὶς, τὸν ἄνθρωπον ἀπέκτεινεν, αὐτὸ τοῦτο ἐλεεινῶς ἐπαιάζοντα [36]).

Ἔτος ΞΑ΄.

§ 237.

Ὁ Παῦλος κηρύξας τὸ Εὐαγγέλιον μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ [1]), ἔπειτα παραχειμάζει [2]) εἰς Νικόπολιν, τὴν ὑπὸ Αὐγούστου, ἐπὶ τῇ τροπῇ Μάρκου Ἀντωνίου καὶ Κλεοπάτρας, ἄντικρυ τοῦ καλουμένου Ἀκτίου κτισθεῖσαν,

---

35) Ἰώσηπ. Ἁλώσεως Βιβλ. Ζ΄. Κεφ. λὰ.

1) Πρὸς Ῥωμ ΙΕ΄. 19·

2) Πρὸς Τίτον Γ΄. 12.

ἐγγὺς τῆς καθ' ἡμᾶς καλουμένης Πρεβέζης· ἐκεῖθεν οὖν ὑπὸ τοῦ Παύλου ἐγράφη τότε καὶ ἡ πρὸς Τίτον ἐπιστολή.

§ 238.

Ὀρεχθεὶς ὁ Νέρων τὸν πάλαι ἐμπρησμὸν τῆς Τρῳάδος, αὐταῖς ὄψεσι κατιδεῖν, καταπυρπολεῖ τὴν Ῥώμην. Εἶτα, τὴν τοῦ ἀνοσιουργήματος αἰτίαν ἀποτριβόμενος, ἐπιφορτίζει τὸ ἔγκλημα τοῖς χριστιανοῖς· ἐντεῦθεν ὁ πρῶτος κατὰ χριστιανῶν διωγμὸς τὴν ἀφορμὴν ἔλαβεν, οὗπερ διωγμοῦ καὶ ὁ Τάκιτος [3]) μνημονεύει, καὶ ὁ Σβετόνιος [4]), φρικτοὺς τινὰς τρόπους βασάνων ὑπὸ τοῦ Θηριώδους Τυράννου ἐπινοηθέντας ἐξιστορήσαντες. Καὶ γὰρ τῶν ἄλλων μεταξὺ, ἐνίους τῶν χριστιανῶν ὁ Νέρων, πίσσαν, καὶ στέαρ, καὶ ἄλλα τοιαῦτα εὐκατάφλεκτα δι' ὅλου τοῦ σώματος ἐπαλείφων, εἶτα ἐφ' ὑψιλῶν παττάλων ἀνάπτων, εἰς φωτοχυσίαν νυκτὸς, ὡς πυρσοὺς καὶ λαμπάδας κατέφλεγεν [5]).

ΕΤΟΣ ΞΕ'.

§ 239.

Ἐπιστρέψας οὖν ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ἀσίαν, ὡς προϋπεσχεθεὶς τῷ Τιμοθέῳ [6]), ἐκεῖθεν ἔπειτα πάλιν ἐκπλεύσας διὰ Κορίνθου, ὅπου κατέλιπε τὸν μεθ' ἑαυτοῦ Ἔραστον, καθὼς καὶ Τρόφιμον ἀσθενήσαντα κατέλιπεν ἐν Μιλήτῳ [7]) ἐπανέρχεται τὸ δεύτερον εἰς τὴν Ῥώμην.

[3]) Χρονικ. ΙΕ'. 44.
[4]) Εἰς βίον Νέρωνος, Κεφ. Ις'.
[5]) Ὅρα Ἐκκλησ. Ἱστορ. Εὐσέβ Βιβλ. Β'. Κεφ. κέ. ἐκ τοῦ Τερτυλλιαν. ἐν τῷ Ἀπολογητικῷ.
[6]) Α. πρὸς Τιμόθ. Γ'. 14. 15.
[7]) Β'. πρὸς Τιμόθ. Δ. 20.

Συναπῆλθε δ' εἰς Ῥώμην σὺν τῷ Παύλῳ τότε καὶ Πέτρος ἀπὸ Κορίνθου συνοδευθείς· ἤ γοῦν ἄλλως, κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἄμφω οἱ Ἀπόστολοι ἐπιδημήσαντες συνευρέθησαν ἐν Ῥώμῃ, ὅπου καὶ τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ ὑπέμειναν θάνατον. Καὶ γὰρ, εἰ καὶ μηδὲν ὁ Παῦλος ἀναφέρει ἐν τῇ Β'. αὐτοῦ πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολῇ, ἀλλ' ἡ σιγὴ αὕτη δὲν ἀνταναιρεῖ τὴν περὶ τούτου κοινὴν καὶ ἀρχαιοτάτην παράδοσιν, ἧς παρὰ τὰς τῶν ἄλλων, ἔχομεν ἀξιόπιστον τὴν μαρτυρίαν Διονυσίου τοῦ Ἐπισκόπου Κορινθίων [8]), ὃς ἤκμαζε περὶ τὸ ρό. Σωτήριον ἔτος περὶ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον, εἶναι γνώμη, ὅτι καὶ ὁ Μάρκος συνοδεύων τὸν Πέτρον, τὸ κατ' αὐτὸν συνέγραψεν Εὐαγγέλιον ἐν αὐτῇ διάγων τῇ Ῥώμῃ. Ἀγκαλὰ ἄλλοι θέλουσι πάλιν, ὅτι μετὰ τὸ μαρτύριον τῶν Κορυφαίων, συνέγραψεν αὐτό. [9]).

§ 240.

Κατὰ τοῦτον ἀναφέρονται τὸν χρόνον καὶ τὰ διάφορα τεράστια, ἃ τὴν ἐγγίζουσαν τῶν Ἰουδαίων ἐξώλειαν προεσήμαινεν. Ἐπὶ τῆς ἑορτῆς τῶν ἀζύμων μηνὸς Ξανθικοῦ Η'., κατὸ τὸν Ἀπρίλλιον δηλονότι, ὥρᾳ τῆς νυκτὸς Θ'., φῶς ἐξαίσιον περιέλαμψε τὸν βωμὸν, καὶ ὅλον τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Ναόν. Βοῦς εἰς θυσίαν ἀχθεῖσα, ἔτεκεν ἄρνα ἐν μέσῳ τοῦ Ἱεροῦ. Ἡ Ἀνατολικὴ τοῦ ἐνδοτέρου, χαλκή τε καὶ στιβαρωτάτη οὖσα πύλη, ἡ μόλις ὑπὸ ἀνδρῶν εἴκοσι ἀνοιγομένη καὶ κλειομένη, κατὰ τὴν

[8]) Ἐν Ἐπιστ τῇ πρὸς Ῥωμ. ὅρα παρ Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Β'. Κεφ. κέ.
[9]) Ὅρα Εἰρηναῖον ἐν Βιβλ Γ'. Κεφ. ά. Καὶ Εὐσέβ. Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβ· Ε' Κεφ. ή.

ς'. τῆς νυκτὸς ὥραν αὐτομάτη εὑρέθη ἀνεῳγμένη· καὶ ταύτην ἔπειτα ὁ στρατηγὸς ἐπιστὰς μόλις ἴσχυσε κλεῖσαι. Μετὰ τὴν ἑορτὴν πάλιν, μηνὸς Ἀρτεμισίου κά. ἤτοι κατὰ τὸν Μάϊον, πρὸ ἡλίου δύσεως, ὤφθησαν μετέωρα φάσματα περὶ πᾶσαν τὴν χώραν ἅρματά τε καὶ φάλαγγες ἔνοπλοι. Κατὰ δὲ τὴν ἐφεξῆς ἑορτὴν τῆς πεντηκοστῆς, οἱ Ἱερεῖς εἰς τὸ ἔνδον τοῦ ἱεροῦ παρελθόντες, κινήσεως ἤκουσαν καὶ κτύπου, καὶ φωνῆς ἀθρόας λεγούσης: μεταβαίνομεν ἐντεῦθεν [10]). Τῶν δὲ Θεοσημειῶν τούτων, καὶ Τάκιτος ὁ Ῥωμαῖος Ἱστορικὸς ἐμνημόνευσε [11]).

ΕΤΟΣ Ξς'

§ 241.

Εἰς Ῥώμην ὁ Παῦλος παραγενόμενος, καὶ ἐν Δεσμωτηρίῳ παραυτίκα βληθεὶς, μόλις ὑπὸ Ὀνησιφόρου ζητούμενος εὑρέθη [12]). Εἶτα παρὰ πάντων ἐγκαταλελειμμένος, ἄνωθεν ἐνδυναμοῦται, καὶ ἀπολογησάμενος, ἐκ στόματος λέοντος ῥύεται [13]). Τότε δὴ καὶ τὴν Β'. πρὸς Τιμόθεον (λέγουσιν) ἔγραψε, προτρέπων αὐτὸν, ἵνα προφθάσας ἔλθῃ, καὶ τὸν εὕρῃ πρὸ τοῦ χειμῶνος [14]).

§ 242.

Τότε (θέλουσιν) ὅτι καὶ Σίμων ὁ Μάγος ἐν Ῥώμῃ διατρίβων, καὶ πολλοὺς ἀποπλανῶν, καὶ, διὰ τὰς αὐτοῦ γοητείας, κεχαρισμένος ὢν μάλιστα Νέρωνι, προὐκαλεῖτο

10) Ἰώσηπ Ἀλώσ Ζ'. λά.
11) Βιβλ ΚΑ'.
12) Β'. πρὸς Τιμόθ. Α'. 17.
13) Αὐτ. Δ'. 16. 17.
14) Αὐτ. 21

Πέτρον καὶ Παῦλον τοὺς Θεοκήρυκας εἰς ἐπίδειξιν δυνάμεων· ὅτε καὶ ἐπ' ὀχήματος Δαιμόνων, μιᾷ τῶν ἡμερῶν, μετάρσιος εἰς ἀέρα φερόμενος, διὰ προσευχῆς τῶν Ἀποστόλων εἰς γῆν κατερράγη πεσὼν, καὶ συντριβεὶς διεφθάρη. Τὸ τοιοῦτον τοῦ Σίμωνος πτῶμα μετὰ διαφόρων ἄλλων περιστάσεων, ὡς ἐξ ἀποκρύφων βιβλίων ἱστορούμενον, οἱ Κριτικοὶ ἐκσυρίττουσι· λέγοντες, ὅτι οὐδεὶς αὐτὸ πρὸ τοῦ Ἀρνοβίου ἀπεμνημόνευσεν. Ἀλλ' ὁ Ἄφρος Ἀρνόβιος ἅλις ἀρχαῖος ὑπῆρξεν, ὡς κατά τὸ τέλος τοῦ Γ'. αἰῶνος ἀκμάσας. (ἔτει 303.) Συμμαρτυροῦσι δὲ τῷ Ἀρνοβίῳ, τὸ τοῦ Γόητος δράμα, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν σύμπτωμάτε καὶ πάθημα ἀναφέροντες καὶ ἄνδρες μεγάλου ὀνόματος [15]).

§ 243.

Περὶ τοῦτον τὸν χρόνον αἱ παρ' Ἰουδαίοις στάσεις τὴν ῥοπὴν ἔδωκαν τοῦ κατ' αὐτῶν φοβεροῦ πολέμου, ἐν ᾧ τὸ ἔθνος, πολλὰ καὶ δράσαν καὶ παθὸν, τὴν προρρηθεῖσαν αὐτῷ τέως ὑπέστη ἐσχάτην πανωλεθρίαν [16]). Πολλοὶ δὲ τότε τῶν Ἰουδαίων ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐξελθόντες παρῴκησαν εἰς τὴν Πέλλαν, πόλιν μικρὰν ἐπὶ ὄρους κοιμένην, κατὰ τὰς πρὸς Συρίαν ἐρήμους. Μάλι-

15) Χρυσόστ. ὁμιλ. ΙΗ'. εἰς τὰς πράξεις. Ἀμβρόσ. ἑξαήμ. Βιβλ Δ'. Κύριλλ. Ἱεροσολυμ. Κατηχ. ς'. Ἐφραὶμ ὁ Σύρος ὁμιλ. περὶ Αἱρετικῶν. Ἀλλὰ καὶ Δίων ὁ Προυσαεὺς (Λόγ. κά.) διηγεῖται περί τινος ἀπατεῶνος, τοῦ ἐν τῇ τοῦ Νέρωνος αὐλῇ ἐκ πολλοῦ πετασθήσεσθαι τερατευομένου. Καὶ Σβετόνιος (Βιβλ ς'. Κεφ. ιβ) ὁ ἐν ἔτει ριβ'. ἐπὶ Τραϊανοῦ γνωριζόμενος. ἱστορεῖ περί τινος, ὅτι ἐνώπιον τοῦ Νέρωνος πετασθεὶς, καὶ καταῤῥαχθεὶς, συνετρίβη· ὥστε καὶ αἱ ῥανίδες τοῦ ἐξ αὐτοῦ αἵματος κατὰ τὸν συντριμμὸν ἐκπηδήσασαι περιερράντισαν ἕως καὶ αὐτὸν τὸν θρόνον, ἐφ' οὗ ὁ Νέρων θεατὴς ἐκαθέζετο Μήτοι οὗτος ἦν ὁ Σαμαρεὺς γόης; ἴσως

16) Μέτιθι Ἰώσηπ. περὶ Ἁλώσ. Βιβλ. Β'. Κεφ. κέ κξ.

στα δὲ ἦσαν τῶν εἰς Χριστὸν πεπιστευκότων οἱ καταφυγόντες ἐκεῖ, ὡς βλέποντες τὴν Ἱερουσαλὴμ κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων, καὶ πληροφορούμενοι, ὅτι ἐγγὺς ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς [17]).

ΕΤΟΣ ΞΖ'.

§ 244.

Τοῦ κατὰ τῶν Ἰουδαίων πολέμου ἤδη συνεστῶτος, ὁ Νέρων κατὰ Ῥώμην, καὶ τὴν Ἑλλάδα περιάγων, κιθαρῳδίαις τε καὶ Τραγῳδίαις, καὶ ἄλλοις τοιουττρόποις ἀγωνίσμασιν ἐσχόλαζέτε, καὶ διεπόμπευεν [1]· ἐπειδὴ δὲ ἐν ᾧ αὐτὸς ἐσκηνοβάτει, Κέστιος ὁ Γάλλος τὴν Ἱερουσαλὴμ πολιορκήσας οὐδὲν κατώρθωσεν· ἀλλὰ καὶ ὁ ὑπ' ἐκείνου στρατὸς Ῥωμαίων οὐ μικρὰν ἐπλήγη τότε πληγὴν, ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων τραπεὶς, ἀναγκάζεται ὁ Νέρων, καὶ στρατηγὸν ἄλλον ἐκλέγει τὸν Οὐεσπασιανόν· ὅστις πολλὰ τῶν κατὰ τὴν Γαλιλαίαν τε καὶ Ἰουδαίαν ἄστεα ὑποχείρια πρῶτον ποιησάμενος, τέως δύναμιν περὶ αὐτὸν ἔχων χιλιάδων ὡσεὶ ἑξήκοντα, ἔργον ὑπόλοιπον ἔσχε τὴν τῆς Ἱερουσαλὴμ αὐτῆς ἅλωσιν [2]).

---

17) Λουκ. ΚΑ'. 20. κξ. ὅρα Εὐσέβ. Ἐκκλ Ἱστορ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. Ε'. Καὶ Ἐπιφάν. Αἱρέσ. Ναζωρ. ΚΘ'. Κεφ. ζ'. Καὶ ἐν τοῖς περὶ Μέτρ καὶ Σταθμ. ἔνθα φησὶν ὅτι οἱ χριστιανοὶ ὑπὸ Ἀγγέλου διαμηνυθέντες εἰς Πέλλαν διεσώθησαν. Ὁ δὲ Δοσίθεος ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐν Ἱεροσολ. Πατριαρχευσ. Βιβλ. Α'. Κεφ. Β'. § ά. Σελ. 5. προστίθησιν, ὅτι φεύγοντες ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὴνξυλίνην Καθέδραν τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου, «καὶ τὴν ἐφύλαξαν» εἰ δὲ μὴ (λεγει) ἤθελεν ἀπολεσθῇ καὶ κατακαυθῇ κτ. ὡσὰν νὰ ἐπεκάθητο εἰς τὴν ξυλίνην Καθέδραν ἡ τῆς ἐπισκοπῆς δύναμις. Ἀλλ' εἰς πολλὰ τοιαῦτα λίαν ἀφελὴς καὶ ἁπλοϊκὸς φαίνεται ὁ Δοσίθεος.

1) Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικοῖς.

2) Ἰώσηπ. περὶ ἁλώσ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. ΙΑ'. περὶ τούτων μέτιθι καὶ τὸν Σβετόν. καὶ τὸν Ξιφιλῖνον.

ΕΤΟΣ ΞΗ'.

§ 245.

Ἐνταῦθα τάσσομεν τὸ τῶν πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων, Πέτρου καὶ Παύλου ἐν Ῥώμῃ μαρτύριον, ὅπερ οἱ μὲν [3]), ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ἔτει ξζ'. συμβὰν ὑποτιθέασιν· ὁ δέ Εὐσέβιος [4]), κατὰ τὸ ἐφεξῆς ξθ'. παρασημειοῦται, ὅ τῆς Νέρωνος Βασιλείας ἦν τὸ ΙΔ'. καὶ ἔσχατον. Τούτων οὖν, τοῦ μὲν Παύλου τὴν κεφαλὴν προστάξας ὁ Νέρων ἀποτμηθῆναι [5]), τὸν Πέτρον κάτω κάρα ἀνασταυρωθῆναι ἐκέλευσεν, ἐπιτρέψας, ὥς τινες [6]) ἔγραψαν.

§ 246.

Πρῶτος Ῥώμης Ἐπίσκοπος μετὰ τὸν τῶν Ἀποστόλων θάνατον ἐχρημάτισε Λῖνος· [7]) καθῷς καὶ δεύτερος τῆς Ἀντιοχέων Ἐκκλησίας Ἰγνάτιος [8]). Κατὰ μὲν οὖν τὰς τῶν Ἀποστόλων διαταγὰς [9]), ὁ Λῖνος προεβιβάσθη Ῥώμης Ἐπίσκοπος ὑπὸ Παύλου· ὅστις ἐκεῖνον, καὶ ἔντινι τῶν ἐπιστολῶν [10]) μέμνηται. Κατ' ἄλλην δὲ παράδοσιν [11]), ὁ

---

3) Διονύσ. Πετάβιος ἐν τῷ Λογιστηρίῳ τῶν χρόνων, Μέρ. Α'. Βιβλ Ε'. Κεφαλ. Γ'. ἐν δὲ τῷ Ἀλεξανδρ. χρονικῷ, καὶ ἔτι ἀνωτ. ἐν ἔτει δηλ. ξς.

4) Ἐν τοῖς χρονικοῖς.

5) Χρυσόστομ. ὁμιλ. Β'. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμ. Καὶ Ἱερώνυμ. ἐν τῷ περὶ τῶν Συγγραφ.

6) Ἀμβρόσιος ἐν τοῖς ψαλμοῖς εἰς τὸν ριή. Εὐσέβ ἐν Γ'. τῶν περὶ τῆς. Εὐαγγελ. Ἀποδ. Σελ. 75. Καὶ Αὐγουστ. ὁμιλ. κή περὶ τῶν Ἁγίων.

7) Εἰρηναῖος Βιβλ. Γ'. Κεφ. γ'.

8) Εὐσέβ ἐν τοῖς χρονικοῖς τὴν τούτων ἑκατέρου διαδοχὴν ἐχρονολόγησεν ἐν τῷ ἐφεξῆς ἔτει ξθ', ἤ ἐν τῷ ὁ.

9) Διαταγ. Βιβλ. Ζ'. Κεφ. μς'

10) Β'. πρὸς Τιμόθ. Κεφ. Δ'. 21.

11) Τερτυλλίαν. ἐν ταῖς Προγραφαῖς. Καὶ Ἐπιφάν. Αἱρέσ. ΚΖ'. Καὶ Ῥουφῖνος ἐν τοῖς Ἀναγνωρισμοῖς Μέρ. Α'.

Πέτρος εἰς τὴν Καθέδραν τῆς Ῥώμης εἶχε διορίσει τὸν Κλήμεντα· πλὴν, ἀλλ' ὁ Ἱερὸς Ἐπιφάνιος παρεσημείωσεν [12]), ὅτι ὁ Κλήμης παρητήσατο τὴν προεδρείαν, ἕως οὗ περιῆσαν ζῶντες Λῖνος τε καὶ Ἀνάκλητος. Ἡ κοινοτέρα τοίνυν γνώμη [13]), πρῶτον τῶν Ἀποστόλων διάδοχον ἐπὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς Καθέδρας κυροῖ τὸν Λῖνον· μεθ' ὃν Ἀνάκλητος προέστη· μεθ' ὃν Κλήμης.

§ 247.

Ἡ Β'. τῶν Καθολικῶν τοῦ Πέτρου ἐπιστολῶν, πρεπόντως κατὰ τοῦτο, ἢ κατὰ τὸ ἀνωτέρω ξζ'. ἔτος χρονολογεῖται. Ἐπειδὴ ἐξ αὐτῆς [14]), μανθάνομεν, ὅτι οὐχὶ πολὺν χρόνον πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου ἐγράφη.

§ 248.

Λέγουσιν ὅτι ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, παρὼν εὑρέθη ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ τῆς τῶν Ἀποστόλων ἀθλήσεως. Ἐκεῖθεν δ' ἔπειτα ἀπάρας εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἧς ἤδη πρότερον εἶχεν ἀποκαταστήσει τὸν Ἀνιανὸν [15]) Ἐπίσκοπον· ἐν αὐτῇ τὸν τοῦ μαρτυρίου ὑπέστη καὶ αὐτὸς θάνατον, ἐν ἔτει ξῆ [16]).

ΕΤΟΣ ΞΘ'.

§ 249.

Τοῦ Νέρωνος κακῶς τὸ ζῆν καταστρέψαντος, καὶ τοῦ γέροντος Γάλβα, τὸν Ῥώμης Αὐτοκρατορικὸν ἐπικαταλα-

11) Ἔνθ. ἀνωτ. εἴρηται.
12) Ὅρα καὶ Εὐσέβ. ἐν Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. β'. καὶ δ'. καὶ κα.
13) Β'. Πέτρου Κεφ. Α'. 14.
14) Ὅρα ἀνωτ. § 235.
15) Εὐτήχ. ὁ Ἀλεξανδρ. ἐν τῷ χρονικῷ.

βόντος θρόνον, ὁ Οὐεσπασιανὸς τοῦ πολέμου ἀνακωχὴν ποιησάμενος, διαπέμπει εἰς τὴν Βασιλεύουσαν Τῖτον τὸν υἱὸν, περιμένων τὰ τοῦ ἀρτίως βασιλεύσαντος ἐπιτάγματα. Ἀλλ' ὁ Τῖτος καθ' ὁδὸν μαθὼν ἀναγγέλλει τῷ ἰδίῳ πατρὶ τὴν ὀξείαν τοῦ Γάλβα καταστροφὴν, τοῦ ἑπτάμηνον μόνον ἐπὶ τῆς Ἀρχῆς διαζήσαντος, διὰ δὲ τὴν ὑπερβάλλουσαν αὐτοῦ φιλοχρηματίαν, ἐν μέσῃ αὐτῇ Ῥωμαίων ἀγορᾷ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν κατατομηθέντος, καὶ τοῦ Ὄθωνος ἀντ' αὐτοῦ χειροτονηθέντος [1]). Ὃς δὴ καὶ οὗτος ὑπὸ Βιτελίου νικηθεὶς, αὐτόχειρ ἐφθάρη, ἐπὶ τρισὶ καὶ μόνοις μησὶ τῆς ἀρχῆς ὁπολαύσας [2]). Καὶ οὐδ' ὁ Βιτέλιος αὐτὸς ὅμως μετὰ Ὄθωνα ἔσχε τὴν Ἀρχὴν μακροχρόνιον· ὑπὸ γὰρ Φλαβίου Οὐεσπασιανοῦ καὶ οὗτος, μετὰ Θ'. ἢ ἰ. μῆνας, ἐν μέσῳ μὲν τῆς Ῥώμης κατετροπώθη, ἐν μέσῳ δὲ τοῦ παλατίου ἀπεσφάγη [3]). Οὐεσπασιανὸς οὖν διὰ βίου αὐταρχήσας, ἐπὶ ἔτεσι δέκα ἐνδόξως τε καὶ εὐτυχῶς ἐβασίλευσε. Καὶ εὐδοκίμησεν ἄρα ἐπὶ τῇ τοῦ μέλλοντος προρρήσει ὁ Ἰουδαῖος ἱστορικὸς Ἰώσηπος, εἴτε ἐξ εἰκασίας τεκμηράμενος, εἴτε παρὰ τὸν ἐπιστάντα κίνδυνον ἐνθουσιάσας, ὅτε ἀναιρεῖσθαι μέλλων ἐν τῷ πολέμῳ, ὡς δωρυάλωτος γεγονὼς, τήν τε τελευτὴν τοῦ Νέρωνος προεῖπε, καὶ τῷ Οὐεσπασιανῷ αὐτῷ τὴν Βασιλείαν ἐθεσπιώδησεν [4]).

§ 250.

Κατὰ τοῦτον, ἢ τὸν ἐφεξῆς χρόνον, Εὐοδίου πρὸς

1) Εὐσέβ ἐν τοῖς χρονικ. Καὶ ἐν Σβετὸν. τῷ Γάλβᾳ, καὶ Ξιφιλῖνος.
2) Εὐσεβ. ἐν τοῖς χρονικ. Καὶ Σβετόν. ἐν Ὄθωνι καὶ Βιτελίῳ. Καὶ Πλουτ. ἐν Ὄθωνι. Καὶ Ξιφιλῖνος.
3) Αὐτοι αὐτ.
4) Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικοῖς.

Κύριον ἐκδημήσαντος, ἐπὶ τὸν Ἀντιοχείας προεβιβάσθη θρόνον Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος ἐπλικληθείς· ὅτι αὐτὸς ἦν τὸ νήπιον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον βαστάσας ὁ Σωτὴρ, ἐπρόβαλε τοῖς Ἀποστόλοις εἰς μίμησιν ἁπλῆς καὶ ἀκάκου ἀκεραιότητος [5]). Οὕτως ἔγραψάν τινες [6]) ἐξ ἀδήλου παραδόσεως· καθ' οὕς καὶ ἔπρεπε πάντως νὰ ὀνομάζεται διὰ τοῦτο ὁ Ἰγνάτιος Θεόφορος, οὐχὶ Θεοφόρος. Ἀλλ' ὅπως ἂν ἔχοι τὸ περὶ τούτου, ἐκεῖνο εἶναι βέβαιον, ὅτι ὁ Θεοφόρος οὗτος ἀνὴρ, συνήθης ἦν καὶ ἀκουστὴς τῶν Ἀποστόλων, συνδιατρίβων αὐτοῖς, καὶ ῥητῶν κοινωνήσας καὶ ἀπορρήτων κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον· [7]) ἐὰν οὖν ὑποτεθῇ, ὅτι ἐχειροτονήθη εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Ἀντιοχείας ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ὡς ἱστορεῖ Θεοδώριτος [8]). Ἀνάγκη εἶναι, ἢ τὸν Ἰγνατίου προβιβασμὸν χρόνους ὀλίγους νὰ διορίσωμεν πρότερον. ἢ τὴν τῶν Κορυφαίων ἄθλησιν χρόνους τινὰς ὕστερον. Ἴθυνε δὲ τὴν Ἀντιοχέων Ἐκκλησίαν ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος, ἐνιαυτοὺς ὡσεὶ τεσσαράκοντα [9])

ΕΤΟΣ Ο'.

§ 251.

Ἐπαναλαμβάνεται ἡ τῆς Ἱερουσαλὴμ πολιορκία, στρατηγοῦντος Τίτου, υἱοῦ τοῦ Οὐεσπασιανοῦ, κατὰ τὰς

---

[5]) Ματ. ΙΗ. 3.

[6]) Ὁ Μεταφραστής. Καὶ Νικηφ. Κάλλιστ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Β'. Κεφ. λέ. Ὅρα καὶ Λουπῖνον ἐν τῷ χρονολογικῷ πίνακι τῶν Ἐκκλ. Συγγραφέων ὅς γράφει, ὅτι καὶ ἑπτάετες ἦν παιδίον, ὅτε ὁ Ἰγνάτιος ἐν χερσὶν ἐβαστάχθη τοῦ πάντα βαστάζοντος.

[7]) Ἐν ὁμιλ. εἰς τὸν Θεοφόρ Ἰγνάτ.

[8]) Ἐν Διαλόγῳ Α'.

[9]) Ὅρα Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ'. Κεφ κβ'.

ἡμέρας τῶν Ἀζύμων· Ἀπριλίου ΙΔ'. Οἱ πολιορκοῦντες κατὰ τὴν ιζ'· τοῦ Ἰουλίου καθελόντες τὸν Ἀντωνίου Πύργον, ἐγγίζουσιν εἰς τὸν Ναὸν, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν ἔπαυσε τοῖς Ἰουδαίοις τὸ Ταμίδ. ἡ ἐνδελεχὴς δηλαδὴ θυσία, δι' ἔλλειψιν τοῦ προσοίσοντος. Τῇ Ι. τοῦ Αὐγούστου ὁ Ναὸς πυρπολεῖται· καὶ (μὴ δυνηθέντος οὐδὲ αὐτοῦ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Τίτου σβέσαι τὴν πυρκαϊὰν) ὁλοτελῶς κατακαίεται· ἐσημειώθη δὲ, ὅτι κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, καθ' ἣν καὶ ὁ πρῶτος Ναὸς κατεκάη ὑπὸ Ναβουχοδονόσωρος [10]). Ἐφεξῆς τῇ ή. τοῦ Σεπτεμβρίου, πυρὶ καὶ σιδήρῳ ἡ πόλις ὅλη, καὶ εἴτι τοῦ Ναοῦ ὑπελείπετο, κατασκάπτεται, καὶ, διὰ προσταγῆς τοῦ στρατοπεδάρχου, τὸ ἔδαφος ἀροτριᾶται. Ἀριθμοῦσιν ρί. μυριάδας τοὺς λιμῷ καὶ μαχαίρᾳ κατὰ τὴν πολιορκίαν ἀπολωλότας. Συνεπιλογιζομένων ὅμως τῶν κατὰ πάντα τὸν καιρὸν τοῦ πολέμου, ἐξ ἀρχῆς ἄχρι τέλους (ὅσοι ἔγιναν φανεροί·) διαφθαρέντων, ὁ ἀριθμὸς ὑπερφυῶς κορυφοῦται εἰς 1337490. Παρὰ τοὺς πεπτωκότας τούτους, καὶ ὁπωσδήποτε τελευτήσαντας, τῶν μετὰ τὴν ἐκπολιόρκησιν ἔτι ζώντων ἐννενήκοντα ἑπτὰ χιλιάδες ἀπεμπωλήθησαν. καὶ ἂν δὲν ἐξέλειπον οἱ ἀγορασταὶ, ἐπωλοῦντο ἴσως ἔτι καὶ πολὺ πλείονες [11]).

ΕΤΟΣ ΟΑ'.

§ 252.

Τροπαιοφορήσας ὁ Τίτος, μετὰ πλήθους τῶν ἐπισημοτέρων αἰχμαλώτων, καὶ μετὰ πλουσιωτάτων λαφύ-

---

[10]) Ἰώσηπ. Ἀλώσ. Βιβλ. Ζ'. Κεφ. κζ'.

[11]) Ὁ Αὐτὸς αὐτ Κεφ. μ' — μζ'.

ρων, πλέει εἰς Ῥώμην· ἔνθα συνάμα τῷ Βασιλεῖ καὶ πατρὶ Οὐεσπασιανῷ θριαμβεύει· ἐπὶ τοῦ πομπικοῦ τούτου θριάμβου, οὗπερ ἡ πρόοδος προήγετο ἕως εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Καπιτωλίνου Διὸς, εὑρέθησαν ἑπτακόσιοι τῶν μεγαλοσωμοτέρων Ἰουδαίων, καὶ Ἰωάννης, καὶ Σίμων ὁ Γιώρας, οἱ ἐξάρχοντες τῶν στασιαστῶν. Ὧν ὁ δεύτερος, κατὰ τὸ Ῥωμαίοις Πάτριον ἔθος, βρόχῳ περιβληθεὶς, εἵστε τὴν ἀγορὰν οὕτως ἑλκόμενος, καὶ καταικιζόμενος, παρεδόθη τέως εἰς θάνατον. Κατεστόλιζον τὴν προπομπὴν, τὸ Ἱερὸν Βιβλίον τοῦ Νόμου, τὸ πορφυροῦν καταπέτασμα τοῦ Ἁγιάσματος, ἡ πολυτάλαντος χρυσῆ τράπεζα, ἡ ἑπτάφωτος λυχνία, τὰ ἱερὰ ἄλλα τοῦ Ναοῦ σκεύη, πολλὰ καὶ διάφορα [12]). Ταύτης δὲ μαρτύριον τῆς πομπείας, καὶ νῦν εἰσέτι ἐπιδείκνυται, ἡ τότε μὲν ἐγερθεῖσα, καὶ νῦν δὲ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ὁρωμένη ἐν Ῥώμῃ θριαμβευτικὴ Καμάρωσις· καὶ προσέτι καὶ τὸ νόμισμα τὸ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τυπωθὲν, ἐν ᾧ παρίσταται γυνὴ ὑπὸ φοίνικι καθημένη ἐν ἐλεεινῷ καὶ πενθήρει τῷ σχήματι, μετὰ τῆς ἐπιγραφῆς Judaea capta· ἡ Ἰουδαία ἁλοῦσα. Μετὰ τοὺς εἰρημένους θριάμβους ὁ Οὐεσπασιανὸς ᾠκοδόμησε τὸ Τέμενος τῆς Εἰρήνης, μεγαλοπρεπῶς αὐτὸ κατακοσμήσας, καὶ ἀναθέμενος ἐν αὐτῷ πάντα τά ἐκ τοῦ Ἱεροῦ τῶν Ἰουδαίων χρυσᾶ σκεύη τε καὶ κοσμήματα [13]).

---

[12]) Ἰώσηπ. Ἁλώσ. Ζ. Κεφ. ιε'. ιζ'. ιθ'.
[13]) Αὐτ. αὐτ. Κεφαλ. ιθ'.

Ἔτος ΟΒ'.

§ 253.

Κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, Ἰωνάθας τις τὴν τέχνην ὑφάντης, ἐκίνησεν εἰς στάσιν τοὺς κατὰ Κυρήνην Ἰουδαίους, σημεῖα τε παντοῖα καὶ φάσματα ἐπιδείξειν αὐτοῖς ὑπισχνούμενος· ὅθεν καὶ πολλοῖς καταστροφῆς παραίτιος καταστὰς, αὐτὸς τέως συλληφθεὶς, καὶ εἰς Ῥώμην ἀπαχθεὶς πρὸς Οὐεσπασιανὸν, σφοδρῶς τε πρότερον καταικισθεὶς, ζῶν κατεκαύθη [14]).

§ 254.

Λοῦπος δὲ ὁ Ἔπαρχος τῆς Αἰγύπτου, τό τῶν Ἰουδαίων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀπέκλεισε περίφημον τέμενος, τὸ καλούμενον Ὀνεῖον. Ἦν δὲ ὁ Ναὸς ἐκεῖνος ὁ ὑπὸ Ὀνίου Σίμωνος, (υἱοῦ ἑνὸς τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀρχιερατευόντων, τοῦ φυγόντος τὸν τότε πολεμοῦντα Ἀντίοχον·) ἀδείᾳ τοῦ Βασιλέως Πτολεμαίου τοῖς Ἰουδαίοις οἰκοδομηθεὶς [15]), πρὸ ἐνιαυτῶν δηλονότι τριακοσίων τεσσαράκοντα καὶ τριῶν.

Ἔτος ΟΓ'.

§ 255.

Ἐν τοῖς ἐφεξῆς τῆς Αὐτοκρατορίας αὐτοῦ χρόνοις ὁ Οὐεσπασιανὸς τήν ἐν πάσαις ταῖς τῆς Ἰουδαίας χώραις διαπιπράσκων γῆν, ἐχρηματίζετο. Καταστήσας δὲ εἰς τὸ χωρίον Ἐμμαοὺς (ὅ Νικόπολιν μετωνόμασε·) στρα-

---

[14]) Ἰώσηπ. Ἁλώσ. Βιβλ. Ζ. Κεφ. λή' λθ'.
[15]) Ἰώσηπ. Ἁλώσ Ζ. Κεφ. λζ'.

τιώτας ὀκτακοσίους εἰς φρουράν· φόρον ἔταξε κατ ἐνιαυτὸν εἰς τὸ Καπιτώλιον, δραχμὰς δύο ἕνα ἕκαστον τῶν Ἰουδαίων τελεῖν, καθὰ πρότερον εἰς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις Ναὸν συνετέλουν τὸ δίδραχμον [16]). Ἦν γὰρ χρηματιστὴς ἄλλως ὁ Οὐεσπασιανὸς ἀκριβὴς, ὥστε καὶ ἐπὶ τῶν Οὔρων τάξαι δασμόν· προεβάλλετο δὲ εἰς ἀπολογίαν τῶν Ἀναλωμάτων τὴν ὑπερβολὴν, καὶ τὴν τῶν Ταμείων ἔνδειαν· οὗτος καὶ τὸ Καπιτώλιον ἐμπρησθὲν, ἀνωκοδόμησεν [17]).

Ἔ Τ Ο Σ Ο Α′. Ο Ε′.

§ 256.

Τοὺς ἀπὸ γένους τοῦ Δαβὶδ ὁ Οὐεσπασιανὸς ἀναζητεῖσθαι προσέταξεν, ἵνα μηδεὶς ἔτι ἐπὶ γῆς τῶν ἀπὸ τῆς Βασιλικῆς τοῖς Ἰουδαίοις περιλειφθείη φυλῆς, ὥστε μέγας πάλιν ἐκ τούτου τῷ Ἰουδαϊκῷ ἔθνει ἐπήρτητο διωγμός [18]). Ἀλλ' οὐδ' οὕτως ἔμπης τό Ἱερὸν ἀπαλεῖψαι γένος, ἢ τοῦ κόσμου τότε κατίσχυσε δύναμις.

§ 257.

Ἐν ἔτει οέ. χρονολογοῦσι τινὲς, τὴν τοῦ Ἀποστόλου Ἰούδα Καθολικὴν ἐπιστολήν. Οἱ δὲ ἀκριβέστεροι θέλοντες εἶναι [19]), ὅρους ἔθεντο τὰ ό. καὶ οέ. ὧν μεταξὺ πλατυκώτερον μέν, πιθανώτατα δὲ, ἀναταχθῆναι δύνα-

[16]) Ἰώσηπ. Ἀλώσ. Ζ′. Κεφ. κζ′.
[17]) Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικοῖς.
[18]) Εὐσέβ. ἐν Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ′. Κεφ. ΙΒ′. ἐκ τῶν Ἡγησίππου.
[19]) Βεανσώβρης καὶ Λαμφάντης, ἐν τῇ Ἑρμηνείᾳ τῆς Καιν. Διαθήκ. Γαλλιστὶ. ἐν τῷ Προλόγῳ τῷ πρὸ τῆς Ἰούδα Καθολ. Ἐπιστολ. Ὅρα καὶ Καβέον περὶ τῶν Ἐκκλησ. Συγγραφ. ἐν Λίῳνι τῷ Ἀποστολικῷ. Σελ 15.

ται ἡ ἐπιστολὴ αὕτη· ἐκεῖνο βέβαιον ὑπολαμβάνοντες, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Ἰούδας ἔγραψε τὴν Καθολικὴν αὐτοῦ ἐπιστολὴν ταύτην, μετὰ τὴν δευτέραν τῶν τοῦ Πέτρου ἐπιστολῶν· πρὸς ἣν φαίνεται ὅτι ἀφορᾷ. Καὶ ὅτι τὴν ἔγραψε πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους, τοὺς ἐν τῇ Διασπορᾷ πιστοὺς, πρὸς οὕς πρότερον γράψας καὶ ὁ Πέτρος, καθ' ἕνα καὶ τὸν αὐτότατον σκοπόν· ὡς γίνεται φανερὸν (λέγουσιν) ἐξ αὐτῆς πρὸς ἀλλήλας τῆς τῶν ἐπιστολῶν παραθέσεως [20]).

Ἔ Τ Ο Σ Ο Ϛ′.

§ 258.

Ἐν τούτῳ τῷ ἔτει ἀνεστάθη ὁ ἐν Ῥώμῃ χάλκινος Κολοσσὸς, μῆκος ποδῶν ἔχων ἑκατὸν εἴκοσι καὶ ἑπτά· [1]) ἤ ρζ′. ἤ ρβ′. ἤ ρ′. ὡς ἄλλοι ἄλλως ἐμέτρησαν. Τὸν Κολοσσόν τοῦτον ἑαυτῷ μὲν ὁ Νέρων ἐχάλκευσεν. Οὐεσπασιανὸς δὲ τὴν κεφαλὴν ἀφελόμενος τοῦ Κολοσσιαίου τυράννου, τὴν τοῦ Ἡλίου, τουτέστι τὴν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀντέθηκεν, ἀκτῖσι χρυσαῖς περιστέψας ἑπτὰ, τὸ μῆκος ἑπταπόδοις. Ἀλλ' ὁ Κόμμοδος ὕστερον, τὴν τοῦ Ἀπόλλωνος πάλιν ἀφείλετο κεφαλὴν ἀπὸ τῆς εἰκόνος, τὴν δὲ ἰδίαν ἑαυτοῦ ἐπεκορύφωσεν [2]).

§ 259.

Ὡς δ' ἀπατᾶται Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος, ὁ τὸν ἐν Ῥόδῳ τότε Κολοσσὸν ὑπὸ τῶν Ῥοδίων ἀνατεθεῖσθαι τῷ

[20]) Παράθου Ἐπιστ. Ἰούδ. Ἐδαφ. ιζ′. Καὶ Α′. Πέτρου Α′. 1. καὶ Β′. Πέτρου Γ′. 1
[1]) Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικοῖς.
[2]) Ἰώσηπ. Σκαλίγερος, ἐν ταῖς εἰς τὰ Εὐσέβ. χρονικ. παρατηρήσεσιν.

Διὶ ἐξιστορῶν [3]), τὸν ἐπὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν πόδας εἰς ὕψος ἐκτρέχοντα. Ὁ τῆς Ῥόδου Κολοσσὸς, ὁ εἰς ρν'. ποδῶν ὕψος ἀνατρέχων [4]), τὸ Χάρητος τοῦ μαθητοῦ τοῦ περιφήμου Λυσίππου δημιούργημα· οὗ τὸν ἀντίχειρα μόνον, καὶ ὁ πλέον μακρόχειρ περιπλακῆναι μόλις ἠδύνατο ἐναγκαλισθείς· ὁ Κολοσσὸς ἐκεῖνος (φημὶ), οὐχὶ τῷ Διΐ, ἀλλὰ τῷ Ἀπόλλωνι ἀφιέρωτο, ἤ τῷ Ἡλίῳ· καὶ οὐχὶ ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις, ἀλλὰ τριακοσίους σχεδὸν ἐνιαυτοὺς πρὸ τῆς τοῦ Κυρίου ἐνσαρκώσεως ἱδρυται· μετὰ δὲ ἔτη ἑξήκοντα ἀπὸ τῆς αὐτοῦ καθιδρύσεως, σεισμῷ τιναχθεὶς κατέπεσε· καὶ πεσὼν πτῶμα ἔμενε δι' ἐτῶν ὀκτακοσίων ἐννενήκοντα τεσσάρων· ἤτοι: ἕως τοῦ μετὰ Χριστὸν 672. ὅτε Μωαβίας ὁ ἕκτος τῇ διαδοχῇ τῶν Καλίφων, ἐκπολιορκήσας τὴν Ῥόδον, ἐπώλησε τὸν χαμαὶ κατακείμενον Κολοσσὸν Ἰουδαίῳ τινὶ ἐμπόρῳ· ὅστις διὰ νὰ μεταφέρῃ ἐκεῖθε τὸν χαλκὸν εἰς κομμάτια, ἐχρειάσθῃ νὰ ἐπιφορτίσῃ ἐννεακοσίας Καμήλους [5]).

ΕΤΟΣ ΟΖ'. ΟΗ'.

§ 260.

Ἐν Κύπρῳ τρεῖς πόλεις σεισμῷ κατεπτώθησαν [6]). Τούτων δὲ μνεία γίνεται καὶ ἐν τοῖς Σιβυλλικοῖς [7]).

»Καὶ τότε δὴ Σαλαμῖνα, Πάφον θ' ἅμα σεισμὸν ὀλέσσει.

[3]) Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. ιά.
[4]) Πλίνιος Βιβλ. τῆς Φυσ. Ἱστορ. ΛΔ'. Κεφ. Ζ'. Καὶ Στράβων Γεωγρ. Βιβλ. ΙΔ'.
[5]) Μέτιθι Λύγουστ. Καλμέτ. ἐν τῷ Λεξικῷ τῆς θείας Γραφῆς.
[6]) Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικοῖς.
[7]) Παρὰ Ἰωσήπῳ Σκαλιγέρῳ, ἐν ταῖς εἰς τὸ Εὐσέβ. χρονικ. παρασημειώσεσι.

»Κύπρον ὅταν περίκλυστον ὑπερκλονέῃ μέλαν ὕδωρ. Ἐν δὲ τῷ οἡ. λοιμὸς οὕτως ἰσχυρὸς ἐνέσκηψε τῇ Ῥώμῃ, ὡς ὑπὲρ μυρίους ἐκθνήσκειν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας· [8]) οὗ δὴ λοιμοῦ καὶ ὁ Ἱστορικὸς ἐμνήσθη Σβετόνιος.

§ 261.

Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον, ὑπολαμβάνουσί τινες, ὅτι Λῖνος, ὁ μετὰ τοὺς Ἀποστόλους πρῶτος χρηματίσας Ῥώμης Ἐπίσκοπος, πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν· [9]) διοικήσας μὲν τὸν θρόνον ἔτη ιά. καὶ μῆνας β'. καὶ ἡμέρας τινάς. Καταλιπὼν δὲ Κλῆτον διάχοδον, ὅν καὶ Ἀνάκλητον, καὶ Ἀνέγκλητον, ὀνομάζουσι τὸν αὐτόν. Σημειωτέον ὅμως, ὅτι Εὐσέβιος ἐν τοῖς χρονικοῖς ἀναφέρει τὴν Ἀνεγκλήτου ἐπισκοπὴν μετὰ τέσσαρας χρόνους βραδύτερον· τουτέστιν εἰς τὸ ἔτος τὸ πβ'. Καίτοι γὰρ καὶ αὐτὸς ἐν ἄλλοις [10]), ἱστορεῖ τὸν Λῖνον, δυωκαίδεκα ἐνιαυτοῖς τὴν λειτουργίαν κατασχεῖν· ἀλλὰ τὴν διαδοχὴν τοῦ Λίνου, ἐκ τοῦ ξθ'. τελευτῶντος ἴσως ἐνιαυτοῦ. ἤ ἐκτοῦ ὁ. ἀναλογίζεται ἐν τῷ χρονικῷ· καὶ εἰς τὸ πβ'. ἀρχόμενόν που, ἀποπερατοῖ· ὥστε καὶ οὕτως ἐνιαυτοὺς συναποτελεῖσθαι τῆς Λίνου Ἀρχιερατείας τοὺς δυωκαίδεκα. Ἀλλ' ἐπιεικῶς ἡ τῶν πρώτων δ'. ἤ έ. τῆς Ῥώμης Ἐπισκόπων διαδοχὴ, συγκεχυμένη ὡς τὰ πολλὰ ὁμολογεῖται παρὰ πάντων καὶ ἄδηλος.

[8]) Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικοῖς.
[9]) Διονύσ. Πετάβ. ἐν τῷ Λογιστ. τῶν χρόν. Μέρ. Α'. Βιβλ. Ε'. Κεφ. Ε'.
[10]) Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. ιγ'.

Ἔτος ΟΘ'.

§ 262.

Ἐν τούτῳ τῷ ἔτει Οὐεσπασιανὸς τελευτᾷ, σχεδὸν ὀγδοηκοντούτης τὴν ἡλικίαν προβεβηκὼς, ἐκ λειεντερίας. Φασὶ δὲ ὅτι καὶ τὰ ἔσχατα πνέων ἐχρημάτιζεν ὅμως ἔτι τοῖς ὡς αὐτὸν εἰς πρεσβείαν πολλαχόθεν ἀποστελλομένοις· ἔλεγε γάρ: »ὅτι δέον τὸν Αὐτοκράτορα ἑστῶτα θνήσκειν, καὶ μὴ κατακείμενον· ἔλεγε δ' ἔτι ψυχορραγῶν: οἶμαι δή, ὡς ὅσον οὔπω ἐκθεωθήσομαι· ἀποσκώπτων δηλονότι εἰς τὴν ἐν ἔθει οὖσαν πα ρὰ Ῥωμαίοις τελεῖσθαι τῶν ἀποθνησκόντων Αὐτοκρατόρων μάταιον ἀποθέωσιν [11]).

§ 263.

Διαδέχεται δὲ τὸν θρόνον Τῖτος, πρῶτος αὐτὸς ἐπὶ τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ γνήσιος υἱὸς τοῦ Οὐεσπασιανοῦ καὶ διάδοχος. Οὗτος πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι, οὕτως ἀπηνὴς ἐδόκει· καὶ τυραννικὸς, ὡς ὑπὸ πολλῶν καὶ Νέρων ἄλλος ὀνομασθῆναι. Βασιλεύσας δὲ τοσοῦτον ἐπιεικὴς ὤφθη καὶ φιλάνθρωπος, ὥστε τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐντρύφημάτε καὶ ἀγάπησις προσαγορευθῆναι. Αἱ Τίτου εὐποΐαι ἐξαπλοῦντο ἔτι καὶ πρὸς τοὺς αὐτῷ ἀπεχθανομένους· »οὐδείς ποτε ἀπ' αὐτοῦ ἀπῆλθεν ἀποτυχὼν »τῆς ἐφέσεως· ὅτι καὶ μηδένα δεῖν (αὐτὸς ἔλεγεν) ἀθυ»μοῦντα τοῦ βασιλεύοντος ἀπαλλάτεσθαι. Καί ποτε καὶ ἐπὶ τραπέζης ὢν εἶπεν· »Ἀπώλετόμοι ἡ ἡμέρα (ὦ φίλοι.) καθ' ἣν οὐδένα δηλονότι εὐεργετήσας ἔτυχε [12]).

[11]) *Σβετόν. εἰς τὸν Οὐεσπασ. Κεφ. κδ'. καὶ Λίων.*

[12]) *Σβετόνιος ἐν τῷ Βίῳ καὶ ἄλλοι.*

Ἔτος Π'.

§ 264.

Κατὰ τοῦτο, ἢ κατ' ἀρχὰς τοῦ ἐφεξῆς ἔτους [1]) τὸ Βεζούβιον ὄρος κατὰ κορυφῆς ῥαγὲν, καὶ πῦρ ἐξαίσιον ἀναβλύσαν, κατέφλεξε πᾶσαν τὴν πέριξ χώραν, σὺν ταῖς ἐπ' αὐτῆς Κώμαις, καὶ πόλεσιν· ὥστε τὴν τέφραν φασὶ [2]) μέχρις Ἀφρικῆς, καὶ Συρίας, καὶ Αἰγύπτου διασκεδασθῆναι. Τότε δὲ κατηδαφίσθησάντε καὶ κατεβυθίσθησαν Πομπηϊούπολις καὶ Ἡράκλεια· ἀφ' ὧν καθ' ἡμᾶς τόσα περιεργείας ἄξια ἀνακαλύπτεται ἀνεξορυσσόμενα ἀρχαιότητος δείγματα· πλησίον ἐν ἀγρῷ τότε ὁ γηραιὸς Πλίνιος διάγων, ἐκπηδήσας εὐθέως ἐπολυπραγμόνει φιλοσοφικῶς τὸ πάθος τῆς φύσεως, καὶ προσήγγιζε μᾶλλον καὶ μᾶλλον παρατηρῶν· ἐφόρει δὲ καὶ προσκεφάλαιον ἐπὶ κεφαλῆς, ἵνα μὴ ὑπὸ τῶν καταπιπτόντων ἄνωθεν λίθων χαλαζηδὸν συντριβῇ· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀποφορᾶς ὅμως τῆς θειώδους βαρυοδμίας ἀποπνιγεὶς ἐξέλιπε [3]).

§ 265.

Τῆς τοῦ Βεζουβίου ταύτης φοβερᾶς ἀπερεύξεως γίνεται μνεία, καὶ ἐν τοῖς Σιβυλλικοῖς ἔπεσιν.

»Ἀλλ' ὁπόταν χθονίης ἀπὸ ῥαγάδος Ἰταλίδος γῆς,

»Πυρσὸς ὑπαστράψας εἰς οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνῃ,

»Πολλὰς δὲ φλέξῃ πόλιας, καὶ ἄνδρας ὀλέσσῃ· κξ.

Ἔνθα τὸ σύμπτωμα ἡ Σιβύλλα ἀναλογίζεται, ὡς ποινὴν

[1]) *Εὐσέβ. ἐο τοῖς χρονικοῖς.*

[2]) *Δίωντε καὶ Ξιφιλῖνος.*

[3]) *Πλίνιος ὁ Νεώτερος Βιβλ. ς'. Ἐπις.* 16.

τοῦ κατὰ τῶν εὐσεβῶν διωγμοῦ, τοῦ ἐπὶ Δομιτιανοῦ ἐγείρεσθαι μέλλοντος.

ΈΤΟΣ ΠΑ'.

§ 266.

Τῖτος τελευτᾷ, ἔτη δύο, καὶ μῆνας σχεδὸν τρεῖς αὐταρχήσας. Ἱστόρηται δὲ ὁ τούτου θάνατος πολυτρόπως. Οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι ὑπὸ νόσου ὁποίας δήποτε τέθνηκεν, ἐν ᾧ χωρί καὶῳ ὁ Πατὴρ αὐτοῦ προτελευτήσας ἦν πρὸ δύο ἐνιαυτῶν [4]). Οἱ δὲ, ὅτι ἐν κιβωτῷ πλήρει χιόνος ἐμβληθεὶς [5]). Οἱ δὲ, ὅτι λαγωὸν τῶν θαλασσίων βεβρωκώς [6]). Οἱ δὲ, ὅτι ἐντὸς Βαλανείου ἀποπνιγείς [7]) Οἱ δὲ, ὅτι ὑπὸ μυίας, εἰς τὸν ἐγκέφαλον αὐτοῦ παρεισδυσάσης, σφακελισθείς [8]). Οἱ πλεῖστοι ὅμως ὑποπτεύονται, ὅτι δηλητηρίῳ φαρμάκι ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἀδελφοῦ ἐδολοφονήθη [9]).

ΈΤΟΣ ΠΒ'.

§ 267.

Ἐπίσκοπος Ῥώμης καθίσταται δεύτερος ὁ Ἀνέγκλητος [10]). Ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ ἐμπρισμὸς μέγας ἐγένετο [11]).

---

4) Ἱερώνυμος ἐν τοῖς Εὐσεβίου χρονικοῖς.
5) Δίων παρὰ Σκαλιγέρῳ ἐν ταῖς εἰς τὰ Εὐσέβ. χρονικ. παρατηρήσεσιν.
6) Ὁ τζέτζης Σελ. 103. παρὰ τῷ Αὐτῷ αὐτ.
7) Πλούταρχος περὶ Ὑγιειν. Παραγγελμ.
8) Τοῦτο τοῖς Ἰουδαίοις πέπλασται, παρὰ Σκαλιγίρ. ἔνθ. εἴρηται.
9) Σβετόν. καὶ Δίων, καὶ Ὀρόσιος Βιβλ. Ζ'. Κεφ. ς'.
10) Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικ. Ὅρα καὶ ἀνωτ. § 262.
11) Εὐσέβ αὐτ.

Καὶ τοῦ ἐμπρισμοῦ φοβερωτέρα ἔτι καὶ ὀλεθριωτέρα, ἡ Δομιτιανοῦ, Βασιλεία. Οὗτος γὰρ μετὰ τὴν τοῦ Ἀδελφοῦ Τίτου τελευτὴν τὸ Κράτος διαδεξάμενος, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπιείκειαν, καὶ δικαιοσύνης πρόσχημα ἐπιδείξας, μετ' οὐ πολὺ δὲ τὸν Τύραννον παραστήσας, βιαιότατός τε καὶ ἀπηνέστατος ἀνεφάνη, καὶ οὐδὲν οὐδὲ τοῦ Νέρωνος αὐτοῦ τὰς ἄλλας αἰσχρουργίας ἀπολειπόμενος [12]).

ΈΤΟΣ ΠΓ'. ΠΔ'.

§ 268.

Δομιτιανὸς τῆς Συγκλήτου ψηφισαμένης αὐτὸς μὲν Κύριος καὶ Θεὸς καλεῖσθαι ἠξίωσε· τὴν δὲ ἰδίαν γυναῖκα Σεβαστὴν ἀνηγόρευσεν [13]).

§ 269.

Οὗτος εὐνουχίζεσθαι τοὺς ἄρρενας ἀπεκώλυσεν· ὅθεν »τις ἐν Αἰγύπτῳ θέλων εὐνουχισθῆναι. Βιβλίδιον ἀνέ»δωκεν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Φήλικι ἡγεμονεύοντι, ἀξιῶν ἐπι»τρέψαι Ἰατρῷ τοὺς διδύμους αὐτῷ ἀφελεῖν· ἄνευ γὰρ »τῆς τοῦ Ἡγεμόνος ἐπιτροπῆς τοῦτο πράττειν ἀπειρῆσθαι οἱ ἐκεῖ Ἰατροὶ ἔλεγον [14]). Καὶ τοῦτο δ' ἄντις τῶν Δομιτιανοῦ ἐπαινέσειεν, ὡς οὐ παρεῖδεν ἀδικουμένην τὴν φύσιν.

---

12) Σβετόν Ξιφιλ.
13) Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικοῖς.
14) Ἰουστῖν. ὁ μάρτυς παρὰ τῷ Σκαλιγέρ. ἐν ταῖς εἰς τὰ Εὐσέβ. χρονικ. Παρατηρ.

§ 270.

Ὁ δ' αὐτὸς Δομιτιανὸς ἐν ἔτει πδ' τρεῖς τῶν Ἑστιάδων Ἱερειῶν, τῶν παρθενεύειν τέως ἐπαγγελλομένων, καὶ τὸ ἄνθος διατηρεῖν τῆς ἁγνίας ὀφειλουσῶν ἀδιάφθορον, ὥσπερ καὶ τὸ τῆς Ἑστίας πῦρ ἀκατάσβεστον, φθορᾶς ἁλούσας, κατορυχθῆναι ζώσας κατεδίκασε· καὶ διεκδικητὴς ἄρα σωφροσύνης τε καὶ ἁγνίας ἐγίνετο, ὁ πάντων ἀνθρώπων λαγνότατος [15])

Ἔ Τ Ο Σ ΠΕ' — νί.

§ 271.

Δεύτερος Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοπος καθίσταται Ἀβίλιος, ὁ' χρόνους δέκα καὶ τρεῖς τὸν τοὺ Μάρκου θρόνον ἰθύνας [16]). *Λέγουσι δὲ ὅτι ὁ Ἀβίλιος οὗτος, εἷς ἦν ἐκ τριῶν Ἱερέων, οὓς ὁ Ἀπόστολος Μάρκος ἔδωκεν Ἀνανιανῷ, ὃν ἐπὶ τῆς Καθέδρας ἑαυτοῦ διάδοχον προεβίβασεν· συνεργάτας αὐτῷ ἐσομένους, καὶ τῆς ἐκεῖ Ἐκκλησίας συμποίμενας.*

§ 272.

Κατὰ τὸ πέ. ἔτος ὁ Δομιτιανός πολλοὺς τῶν εὐπατριῶν τῆς ῥώμης ἐξήλασεν [17]). *Ὅθεν ἀστείως ὁ Φιλόστρατος* [18]) *εἰπὼν ὅτι ἠκρωτηριάσθη ἡ βουλὴ τοὺς εὐ-*

[15]) *Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικ. ὅρα καὶ Φιλόστρατον Βιβλ. Ζ. παρὰ τῷ Σκαλιγέρῳ, ἐν ταῖς εἰς τὸ Εὐσέβ. χρονικ. παρατηρήσεσιν.*

[16]) *Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικ. καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησ. Ἱστορ. Ββιλ. Γ'. Κεφ ιδ'.*

[17]) *Εὐσέβ. ἐν τοῖσ χρονικοῖς.*

[18]) *Βιβλ. Ζ. τῶν εἰς τὸν Βίον Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως.*

δοκιμωτάτους, ἔδωκε νὰ συλλογισθῶμεν, ὅτι ὁ ἀπαγορεύων τὸν κατὰ μέρος ἄνθρωπον εὐνουχίζεσθαι, τὴν πόλιν εὐνούχιζεν.

§ 273.

Κατὰ τό πς'. ὠκοδόμησεν ὁ Δομιτιανὸς τὸν ἐν Ῥώμῃ Ναὸν τὸν Ἄξυλον· [19]) *πότερον δὲ ἆρα, ὅτι οὐδόλως ξύλον ἔλαβε χώραν εἰς τὴν ἐκείνου ἐξοικοδόμησιν, τὸν Ναὸν Ἄξυλον ὠνόμασαν; ἢ κατὰ Γραφικὸν παρεισφρῆσαν σφάλμα, Ἄξυλον ἀναγινώσκομεν, ἀντὶ Ἄσυλον, ὥστις* [20]) *ὑιπέλαβεν.*

§ 274.

Περὶ τὰ θεάματα ἐκδοτος ὢν ὁ Δομιτιανὸς, καὶ ἀφειδὴς τὰς εἰς ταῦτα δαπάνας, συνέστησε μεταξὺ τῶν ἄλλων, ἐν ἔτει πζ'., καὶ ἀγῶνα πενταετηρικὸν [21]). *Διὶ τῷ Καπιτωλίῳ ἀφοσιώσας τοῦτον τρισσὸν·* [22]) *Μουσικὸν, Ἱππικὸν, γυμνικόν.*

§ 275.

Ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει (πζ'.), ἐξ αἰτίας τῶν βαρυτάτων καὶ ὑπερόγκων δασμῶν, συνέβησαν καὶ ἐκ τῶν Δάκων παρὰ τ Ἴστρω, καὶ τῶν Νασαμώνων τῶν ἐν Λιβύῃ, ἐπαναστάσεις· καὶ δὴ, καὶ ὁ τούτων ὄλεθρος [23]). *Περὶ δὲ τῶν Νασαμώνων Ἱστοροῦσιν* [24]), *ὅτι κατ' ἀρχὰς*

[19]) *Εὐσέβ. ἐν χρονικοῖς.*

[20]) *Ἰώσηπ. Σκαλίγερ. ἐν ταῖς εἰς τὰ χρονικ. Εὐσέβ. παρατηρήσεσιν.*

[21]) *Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικ.*

[22]) *Σβετόν. ΙΔ'. Κηνσορῖνος Κεφ. ΙΒ'.*

[23]) *Εὐσέβ. ἐν χρονικ.*

[24]) *Ζωναρᾶς.*

μὲν οὗτοι, Φλάκκον τὸν Νουμιδίας Ἡγεμόνα κατ' αὐτῶν στρατεύσαντα, κατὰ κράτος ἐνίκησαν, ὥστε διαρπάσαι καὶ τὸ σρατόπεδον. Ἀλλ' ἐκεῖ πλῆθος τροφῶν, καὶ οἴνου εὑρόντες, καὶ κατακραιπαλήσαντες, ἐν ᾧ ἔπειτα βαθέως ἐκάθευδον, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Φλάκκου αἴφνης ἐπελθόντος, ἅπαντες διεφθάρησαν. Καὶ τότε οἱ Ῥωμαῖοι ἐφάνησαν νικηταί. Ὁ δὲ Δομιτιανὸς ἐπαρθεὶς ἐπὶ τούτῳ, εἶπε πρὸς τὴν βουλὴν παρελθών, ὅτι: Νασαμῶνας ἐκώλυσα εἶναι, ἤ, (ὡς ἔτι κωμικώτερον ἄλλος [25]) τὴν τοῦ τυράννου παρίστησιν ἔπαρσιν) ἐν ᾧ ὁ Δομιτιανὸς ἐπέττευε, τοῦτο μεταξὺ παρεφθέγξατο: μὴ βούλεσθαι Νασαμῶνας εἶναι· ἔπειτα Ἀπώλοντο οἱ Νασαμῶνες.

§ 276.

Ἐπειδὴ ἐν τῷ πή. ἔτει, εὐτύχησαν ὁπωσοῦν κατὰ Γερμανῶν τὰ Ῥωμαίων ὅπλα, ὁ Δομιτιανὸς διὰ νὰ καταστήσῃ τὴν μνήμην τῶν κατορθωθέντων ἀΐδιον, μετενόμασε τοὺς δύο μῆνας Σεπτέμβριον καὶ Ὀκτώβριον· εἰς Γερμανικὸν καὶ Δομιτιανὸν [26]). Ἐν δὲ τῷ ἐφεξῆς ἔτει εἰ.. πολλοὺς τῶν ἐν Ῥώμῃ εὐπατρειδῶν ἀνεῖλε, καὶ τοὺς Μαθηματικοὺς καὶ φιλοσόφους ὑπερορίους ἀπήλασεν [27]).

---

[25]) Ἀριστείδης ἐν τῷ Σουρναϊκῷ.
[26]) Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικοῖς.
[27]) Αὐτ. αὐτ. καὶ φιλόστρατ ἐν Βιβλ. Ζ'. τῶν εἰς τὸν Ἀπολλων. Βίον. Καὶ Αὖλος Γέλλιος Βιβλ. ΙΕ'. Κεφ. ιά'.

ΕΤΟΣ υιΑ' — υιΓ'.

§ 277.

Κατὰ Δακῶντε καὶ Γερμανῶν θριαμβεύων τὴν ὑπ' αὐτῶν τελοῦσαν οἰκουμένην εἰκόνων τῶν αὐτοῦ καὶ Ἀνδριάντων ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν ἐμπίπλησι [28]). Καὶ τὴν πρωτεύουσαν τῶν Ἑστιάδων, ὀνόματι Κορνηλίαν, ζῶσαν ἐνθάπτει μετὰ τῶν συνήθων καὶ φίλων αὐτῆς [29]). Περὶ δὲ τὸ υιγ'. καὶ ἄμπελον φυτεύειν ἀπηγόρευσεν [30]). Ὅθεν ἀναλογιζόμενος τὰ δύο ταῦτα θεσπίσματα τοῦ Δομιτιανοῦ. Εὐνούχους τε μὴ ποιεῖν, ἀμπέλους τε μὴ φυτεύειν. ἔλεγεν ἀστείως Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεὺς [31]), ὅτι »τὰ προστάγ»ματα ταῦτα οὐ πρὸς ἐμέ· μόνος γὰρ ἴσως ἀνθρώπων, »οὔτε αἰδοίων δέομαι, οὔτε οἴνου. Λέληθε δὲ ὁ θαυμασιώτατος τῶν μὲν ἀνθρώπων φειδόμενος, τὴν δὲ γῆν εὐνουχίζων.

ΕΤΟΣ υιΔ'.

§ 278.

Τρίτος Ῥώμης Ἐπίσκοπος χειροτονεῖται ὁ Κλήμης [1]). Διαδεξάμενος Ἀνέγκλητον μετὰ δέκα καὶ δύο ἔτη, ὅσα γίνονται, ἐὰν οὗτος κατὰ τὸ πβ'. ἐπεσκόπευσεν. Ἄλλοι ὅμως [2]) τάττουσι τὴν διαδοχὴν τοῦ Κλήμεντος, χρόνους οὐκ

---

[28]) Εὐσέβ. ἐν χρονικ. καὶ Ξιφιλῖνος.
[29]) Εὐσέβ. Αὐτ. ὅρα καὶ Πλίν. τὸν Νεώτερ. Βιβλ. Δ'. Ἐπιστ. ιά'.
[30]) Εὐσέβ. Αὐτ.
[31]) Παρὰ Φιλοστρ. ἐν τῷ Ἀπολλων. Βίῳ, Βιβλ. ς'.
[1]) Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικ. Καὶ ἐν β' Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. ΙΕ'. Ὅρα καὶ Εἰρηναῖον Βιβλ. Γ'. Κεφ. γ'.
[2]) Καβέος ἐν τῷ Ἀποστολ. Αἰῶνι. Σελ. 28 Ὅρα καὶ ἐν τῷ Πεταβίου Λογιστηρ. τῶν χρόνων. Μέρ. Α'. Βιβλ. Ε'. Κεφ. Θ'. Σημ. 1) ἐν Σελ. 244. τῆς ἐν Ἀμστελοδ. καὶ Λείψ. Ἐκδόσ. 1745.

ὀλίγους πρότερον. Γίνεται δὲ τοῦ Ἱεροῦ Κλήμεντος μνεία ἐν τῇ πρὸς Φιλιππησίους τοῦ Παύλου ἐπιστολῇ [3]). Σώζεται δὲ καὶ ἡ ἐπιστολὴ, ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Κλήμεντος γραφεῖσα τε καὶ πεμφθεῖσα πρὸς Κορινθίους, ἥτις πολλῶν τε καὶ μεγάλων παρὰ τοῖς πατράσιν ἐπαίνων ἀξιωθεῖσα, δευτέρας πως μετὰ τὰς Κανονικὰς τῶν Ἀποστόλων ἐπιστολὰς, ἔλαχε τάξεως. Ἐγράφη δὲ αὕτη πρὸς τοὺς ἐν Κορίνθῳ διασχιζομένους πιστοὺς, μετὰ τὰς ἐκεῖ συμβάσας συμφοράς τε καὶ περιστάσεις κατὰ τὸν διωγμὸν τὸν ἐπὶ Νέρωνος· [4]) περὶ τὸ ὁ. δηλ. ἀπὸ Χριστοῦ ἔτος. Ἐὰν ὑποτεθῇ, ὡς ὑπετέθη ἀνωτέρω [5]), περὶ τὸ ξή. γενέσθαι τὸ τῶν Κορυφαίων Ἀποστόλων μαρτύριον. Τὰ δὲ περὶ τοῦ Ἱεροῦ Κλήμεντος μνημονευθέντα, τά τε ἄλλα, καὶ τὰ περὶ τῆς ἐπὶ Τραϊανοῦ ὕστερον ἐξορίας αὐτοῦ εἰς τὴν Ταυρικὴν χερσόννησον, καὶ τῆς διὰ μαρτυρίου ἀθλήσεως· ταῦτα οὐδεὶς πρὸ τοῦ Ε΄. αἰῶνος φαίνεται ἱστορῶν· περὶ τούτων σιγῶσι καὶ Εἰρηναῖος, καὶ Τερτυλλιανὸς, καὶ ὁ Ἀλεξανδρεὺς Κλήμης· καὶ οὐδὲ λόγον ὅλως ποιεῖται, οὐδ' αὐτὸς ὁ τοῦ παμφίλου Εὐσέβιος.

§ 279.

Ἑρμᾶς ὁ ἐπικληθεὶς ποιμὴν, κατὰ τὸν αὐτὸν ἤκμαζε χρόνον. Ἣν δὲ φασὶν αὐτὸς οὗτος ὁ ἐν τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολῇ [6]) ἀναφερόμενος· Ἀνὴρ Ἀποστολικός· Συγγραφεὺς τῆς Βίβλου ἥτις ποι μὴν ἐπωνόμασται καὶ

[3]) Κεφ. Δ΄. 3.
[4]) Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ Γ΄. Κεφ. Ιε΄.
[5]) § 246.
[6]) Κεφ. Ιε΄. 14.

αὐτὴ· ἧς καὶ Εὐσέβιος μνημονεύει [7]), ἐπιλέγων ὅτι πρὸς τινων μὲν ἀντιλέλεκται, ὑφ' ἑτέρων δὲ εἰσαγωγικῆς χάριν στοιχειώσεως ἐγκρίνεται. Ἀλλὰ φέρονται καὶ τινες, οἱ τὴν συγγραφὴν ταύτην ταῖς Κανονικαῖς Βίβλοις ἐναρίθμιον ἔταξαν [8]).

Ἔ Τ Ο Σ υι Ε΄. καὶ υις΄.

§ 280.

Ὁ Θεῖος Πολύκαρπος, Σμύρνης Ἐπίσκοπος ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου χειροτονεῖται [9]). Ὅθεν καὶ τοῦτον εἶναι τὸν Ἄγγελον τῆς Σμυρναίων Ἐκκλησίας περὶ οὗ λόγος γίνεται ἐν τῇ Ἀποκαλύψει [10]). Ἐν δὲ τῷ υιέ. τούτῳ, ὅ τὸ δέκατον τρίτον τῆς τοῦ Δομιτίου βασιλείας ἀριθμεῖται, ἐτελείωσε καὶ Ἰώσηπος ὁ Φλάβιος, τὴν τῆς Ἀρχαιολογίας αὐτοῦ Ἱστορίαν, ἔτος αὐτὸς ἄγων τῆς ἡλικίας αὐτοῦ τὸ ἕκτον καὶ πεντηκοστόν [11]). Τοῦ Συγγραφέως τούτου θαυμαστὴ πάντως ἡ ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ κατατεθεῖσα μαρτυρία [12]). »Γίνεται δὲ (γράφοντος) κατὰ »τοῦτον τὸν χρόνον Ἰησοῦς σοφὸς Ἀνὴρ. (εἴγε ἄνδρα »αὐτὸν λέγειν χρή·) ἦν γάρ παραδόξων ἔργων ποιητής. »διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τ' ἀληθῇ δεχομένων·

[7]) Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ΄. Κεφ. γ΄.
[8]) Εἰρην Βιβλ. Δ΄. Κεφ. γ΄. Κλήμ. Ἀλεξανδρ. Στρωμ. Βιβλ. Α΄. καὶ Β΄. Τερτυλλ. περὶ Προσευχ. Κεφ. ιβ΄. Ὠριγέν. Ὁμιλ. Η΄. τῶν εἰς τοὺς Ἀριθμ. καὶ ἄλλοι παρὰ Κατελερίῳ.
[9]) Καβέος ἐν τοῖς περὶ τῶν Ἐκκλησ. Συγγραφέων, ἐν τῷ Λίῶνι ὃν τῶν Γνωστικῶν ἐπιγράφει, ἐξ εἰκασίας Οὐσσερίου τὴν Πολυκάρπου χειροτονίαν ἐν ἔτεσι 94. ἢ 95. ὑποτίθησιν.
[10]) Κεφαλ. Β΄. 8.
[11]) Ὅρα Ἰουδαϊκ. Ἀρχαιολογ. Βιβλ. Κ΄. Κεφ. Θ΄.
[12]) Αὐτ. Κεφ. ΙΗ΄. Κεφ. δ΄.

»καὶ πολλοὺς μὲν Ἰουδαίους, πολλοὺς δὲ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο· ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν. Τήν μαρτυρίαν ταύτην τινὲς τῶν ὕστερον [13]) νοθείας ἐνεκάλεσαν, ἀδρανεστάτοις ἐπιχειρήμασι προσχρησάμενοι· πρὸς ἃ, καὶ τῶν ὕστερον ὁμοίως πολλοὶ, γενναίως ἀπήντησαν· [14]) καὶ τὸ ἐκείνων θράσος ἱκανῶς ἀπέλεγξαν· τῷ ὄντι δὲ, τίς ἡ εὐχέρεια, τοῦ ὕποπτον ἐθέλειν ἀποφῆναι, (οὐδενὶ σὺν λόγῳ·) μαρτυρίαν, ἣν πρῶτος Εὐσέβιος ἐν ἔτει τκδ'. ἐκ τῶν τότε παρ' Ἕλλησίτε καὶ Ἰουδαίοις ἔτι ἀναγινώσκεσθαι δυναμένων Κωδίκων λαβὼν ἐδημοσίευσε, μηδενὸς ἀντειπεῖν ὅλως κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τολμήσαντος; πῶς δὲ, καὶ διὰ πεντεκαίδεκα σχεδὸν ἑκατοντάδων ἐνιαυτῶν, τὴν μαρτυρίαν ταύτην, ἅπασι τοῖς τοῦ Ἀρχαιολόγου Ἰωσήπου βιβλίοις ἐμφερομένην, οὐδεὶς πρὸ τῶν νεωτέρων τούτων Κριτικῶν, εἰς ἀμφιβολίαν πρὶν ἀναλέσαι ἐτόλμησεν· εἶτα καὶ τίνα λόγον ἔχει τὸ κρίνειν, ὅτι περὶ τοῦ Χριστοῦ, περὶ οὗ καὶ οἱ πορρώτατω Ἐθνικοὶ, οἷον Τάκετος, καὶ Σβετόνιος, καὶ Πλίνιος, καὶ ἄλλοι, μνείαν τινὰ ἐποιήσαντο, μόνος ὁ Ἰουδαῖος Ἰώσηπος, ὁ τὰ κατ' αὐτὸν ἐν τῷ ἰδίῳ ἔθνει συμβάντα γραφῇ παραδοῦναι προθέμενος, οὐδὲν τὸ παράπαν οὐδὲ γρὺ ἐπεφθέγξατο; πολλοὶ ταῦτα εἰκότως ἀντέβαλλον. Αὐτὸς δὲ προσθήσω, ὅτι ἂν ἐσίγησε τέλεον Ἰώσηπος, ἢ μηδὲν ἐπίσημον ἢ ὑπὲρ Χριστοῦ, ἢ κατὰ Χριστοῦ, ἀπεφήνατο, ἡ ἐκ τῆς τοῦ Ἰουδαίου

---

[13]) Οἷος ἐν ἄλλοις Τανακνίλλος ὁ Φάβερ ἐν Διατριβῇ, ἣν ἔτει 1655. ἐξέδοτο.

[14]) Ὅρα Ἰττίγιον Ἐκκλησ. Ἱστορ. Αἰῶνι Α'. Κεφ. Ζ'. Τμήμ. Α'. Γράβιον ἐν τῇ Σταχυολογ. τῶν πατέρων. Βουδδαῖον ἐν Ἱστορ. τῆς παλ. Διαθήκ. Σελ 12. 13. κξ. Καβέον ἐν τοῖς περὶ τῶν Ἐκκλησ. Συγγρ. Αἰῶνι τῷ Ἀποστολικῷ, Σελ. 33. 34. καὶ ἄλλ.

τοιαύτη σιγὴ, ἔχει τόπον μαρτυρίας πολὺ ἰσχυροτέρας, ὑπὲρ τῆς τοῦ Ἰησοῦ Θειότητος.

§ 281.

Ἐν τῷ υιϛ'. δὲ ἔτει Δομιτιανὸς ὁ δεύτερος Νέρων, καὶ τὸν κατὰ χριστιανῶν δεύτερον ἐκίνησε διωγμὸν [15]), ἐν ᾧ καὶ Ἰωάννης ὁ Ἐπιστήθ. δέσμιος ἐξ Ἀσίας εἰς Ῥώμην ὑπὸ τοῦ Ἀνθυπάτου ἐπέμφθη. ἔνθα ἐν Λέβητι πλήρει ἐλαίου ζέοντος ἐμβληθεὶς, ἀσινὴς ἐξάγεται [16]). Εἶτα εἰς Πάτμον ἐξορίζεται τὴν Νῆσον, καὶ συγγράφει ἐκεῖ τὸ βιβλίον τῆς Ἀποκαλύψεως, πρὸς αὐτῷ τῷ τέλει τῆς Δομιτιανοῦ βασιλείας [17]). Ὁμοίως τότε καὶ Τιμόθεος, καὶ Ὀνήσιμος, καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ στάδιον ἤθλησαν [18]). Καὶ Ἀντίπας δὲ ὁ μάρτυς ἐν Περγάμῳ τῆς Ἀσίας (ὡς πολλοὶ λέγουσιν [19]) ἀπεκτάνθη· τοῦ δὲ Ἀντίπα μνήμη γίνεται καὶ ἐν τῇ Ἀποκαλύψει [20]). Τὸν δὲ Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου θρόνον, ἤ τότε, ἤ μετὰ χρόνους τινὰς ὕστερον οὐ πολλοὺς, διεδέχθη Πούπλιος [21]) Ἀθηνῶν Ἐπίσκοπος προχειρισθεὶς. ὅστις καὶ αὐτὸς, κατὰ τοὺς ἐν τῷ ἐφεξῆς αἰῶνι διωγμοὺς τὸν διὰ μαρτυρίου ὑπήνεγκε θάνατον,

---

[15]) Εὐσεβ. ἐν τοῖς χρονικ.

[16]) Ἱερώνυμ. Βιβλ. Α'. εἰς Ἰωβινιαν. ἐκ τοῦ Τερτυλλιανοῦ.

[17]) Εἰρηναῖος Βιβλ. Ε'. Κεφ. λ'. Ἱερών. περὶ Ἐκκλ. Συγγραφ. ἐκ δὲ τοῦ Εἰρηναίου καὶ Εὐσέβ. ἐν τῇ Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. ΙΗ'.

[18]) Νικηφ. Κάλλιστ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Γ'. ιά.

[19]) Μελέτ. ὁ Ἀθην. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Β'. Κεφ. Η'.

[20]) Κεφ. Β'. 13.

[21]) Διονύσ. Κορινθ. Ἐπιστ. πρὸς Ἀθην. παρ' Εὐσέβ. Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλι Δ'. Κεφ. κγ'.

ΈΤΟΣ νιΖ'.

§ 282.

Κατὰ χριστιανῶν ὁ Δομιτιανὸς ἐκμανεὶς, οὐδὲ τῶν πρὸς αἵματος αὐτοῦ συγγενῶν, οὐδ οἰκείων ἐφείσατο. Καὶ γὰρ καὶ Φλάβιος Κλήμης ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ ἡ ἐκείνου εἴτε σύζηγος, εἴτε ἐξαδέλφη Φλαβία Δομιτίλλα ὁ μὲν ἀνεψιὸς, ἡ δὲ ἄλλως καὶ αὐτὴ συγγενεύουσα τῷ τυράννῳ, ὑπὲρ Χριστοῦ ἔπαθον, ὁ μὲν ἀναιρεθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ἡ δὲ εἰς νῆσον Ποντίαν φυγαδευθεῖσα [1]· ἐπ' ἐγκλήματι ὡς γράφει Δίων [2], Ἰουδαϊσμοῦ τε καὶ ἀθεότητος. Ἅτότε παρὰ τῶν ἐθνικῶν τοῖς Χριστὸν σεβομένοις αἰτιάματα προσετρίβοντο.

§ 283.

Τότε δὲ, καὶ τοὺς ἀπὸ γένους ὄντας Δαβὶδ, οἵτινες ὑπελείποντο, ὁ Δομιτιανὸς ἀναζητήσας, καὶ εὑρὼν τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰούδα τοῦ κατὰ σάρκα ἀδελφοῦ τοῦ Κυρίου· καὶ ἀνερωτῶν τὰ κατ' αὐτούς· ὡς ἔμαθεν ὅτι πτωχοί τινες εἰσὶ τὴν κατάστασιν, ὀλίγοι τὴν περιουσίαν, πένητες καὶ ἐργατικοὶ ἄνθρωποι· εἶδε δὲ καὶ τοῦ σώματος αὐτῶν τὴν σκληρίαν, καὶ τῶν χειρῶν τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας τυλώματα· ἤκουσε δὲ, καὶ ὅτι ἡ τοῦ Χριστοῦ Βασιλεία οὐκ ἔστιν ἐπίγειος, ἀλλ' ἐπουράνιος. καταφρονήσας αὐτοὺς ἀπέλυσε, καὶ τὸν τῆς Ἐκκλησίας διωγμὸν τέως κατέπαυσεν [3]. Ἦν δὲ ὁ Ἰούδας κατὰ τὴν Ἐπιφανίου [4] γνώμην, εἷς τῶν τεσσάρων τοῦ μνήστορος Ἰωσήφ, ἀπὸ

[1] Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικ.
[2] Ἐν Βιβλ. ΞΖ'.
[3] Εὐσέβ. Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. ΙΘ'. καὶ Κ'. ἐκ τῶν Ἡγησίππου
[4] Ἐν Αἱρέσ. ΟΗ'.

τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικὸς, υἱῶν, Ἀδελφὸς δηλαδὴ Ἰακώβου, καὶ Συμεῶνος, καὶ Ἰωσῆ [5]· οἱ πάντες ἠξιώθησαν ὀνομάζεσθαι διὰ ταύτην τὴν συγγένειαν, Ἀδελφόθεοι [6]. Ὁ γοῦν Ἰούδας αὐτὸς γυναῖκα ἠγάγετο Μαρίαν ὄνομα [7]. καὶ ἐκ ταύτης ἐτέκνωσεν· ὅθεν κατάγονται οἱ ὀνομασθέντες Δεσπόσυνοι [8].

§ 284.

Ἐν τῷ αὐτῷ τούτῳ ἔτει [9], ἢ ὡς ἄλλοι κρίνουσιν [10], ἐν τῷ ἀνωτέρῳ υιϛ'., κακῶς τὸν βίον ὁ Δομιτιανὸς καταστρέφει, ὑπότινος τῶν αὐτοῦ ἀπελευθέρων, ὀνόματι Στεφάνου, ἀναιρεθείς [11]. Κοκκήϊος δὲ Νερούας ψήφῳ τε τῆς Συγκλήτου, καὶ συναινέσει τοῦ στρατιωτικοῦ, Αὐτοκράτωρ ἀναγορεύεται. Ἀνὴρ, διὰ τὴν περιοῦσαν αὐτῷ Σοφίαν, καὶ τὴν τοῦ τρόπου ἐπιείκειαν τῆς ἀρχῆς παρὰ πάντων μαρτυρηθεὶς ἄξιος. Οὗτος τοὺς ἀδίκως ὑπο Δομιτιανοῦ ἀπελαθέντας, ἅπαντας, ἀνεκάλεσεν ἀπὸ τῆς ἐξορίας· ἐν οἷς καὶ ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης ἐλευθερίας τυχὼν ἐπανῆλθεν ἐκ Πάτμου εἰς Ἔφεσον· ὅτε καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ ἀσφαλείας ἀπολαύσαντος καὶ ἀνέσεως, ο ἀριθμὸς ἐπληθύνετο τῶν πιστῶν, ἐν ἀγροῖς, καὶ Κώμαις, καὶ πόλεσιν ἀμέμπτως διαιτωμένων, καὶ τῇ περὶ τὸν ἀληθινὸν Θεὸν θεραπείᾳ τε καὶ λατρείᾳ ἐνασχολουμένων,

[5] Ὅρα ἀνωτ. § 166. καὶ § 233.
[6] Ματθ. ΙΓ'. 55. Μάρκ ϛ'. 3.
[7] Νικηφόρ. Κάλλιστ. Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Α'. Κεφ. λγ.
[8] Ἀφρικανὸς Ἐπιστ. πρὸς Ἀριστείδην.
[9] Εὐσέβ. ἐν χρονικ.
[10] Διονύσ. Πετάβ. ἐν τῷ Λογιστηρ. τῶν χρόνων, Μέρ. Α'. Βιβλ. Ε'. Κεφ. Α'. καὶ Ζ'.
[11] Σβετὼν. καὶ Τάκιτ. καὶ Δίων, καὶ Πλίνιος ὁ Νεώτ. Βιβλ. Α'. Ἐπιστ ιά.

ὥστε καὶ ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν αὐτῶν θαυμάζεσθαι [12]). Ἀλλ' ἡ Νερούα Βασιλεία ὀλιγοχρόνιος γενομένη, τὴν τοῦ χριστιανισμοῦ εὐκληρίαν ταχέως διέκοψεν.

Ἔ Τ Ο Σ υιΗ'.

§ 285.

Τοῦ Νερούα ἐν τοῖς Σαλλουστιανοῖς Κήποις πυρετῷ τελευτήσαντος [1]), ὁ υἱοθετηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ Οὔλπιος Τραϊανὸς αὐτοκρατορεῖ [2]). Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, Ἀβιλίου ἐκδεδημηκότος πρὸς Κύριον, τρίτος τὴν ἐπισκοπὴν διαδέχεται ὁ Κέδρων [3]). Ἰωάννης δὲ ὁ ἐπιστήθιος τὴν αὐτοῦ Ἔφεσον ἤδη ἔχων, περιώδευε τὰς πλησιοχώρους Κώμας, καὶ πόλεις, Ἐκκλησίας τὰς μὲν συνιστῶν, τὰς δὲ διατάσσων, ἐν ἄλλαις δὲ Ἐπισκόπους τε καὶ Κληρικοὺς ἀποκαθιστῶν, ὅπως ἡ χρεία ἐκάλει. Κατὰ δὲ τὴν περιήγησιν ταύτην, καὶ τὸ περὶ τὸν Νεανῖσκον ἐκεῖνο δρᾶμα συνέβη, ὃν ὁ Ἀπόστολος παραδοὺς ἑνὶ τῶν ἐπισκόπων, μετὰ δὲ καιρὸν ἐπανιὼν, καὶ μὴ εὑρὼν τὴν παρακαταθήκην, ἀλλὰ μαθὼν ὅτι ὁ Νέος δραπέτης γενόμενος ἤδη ἑληστάρχει· ἔδραμεν εὐθέως ὡς καλὸς ποιμὴν, τὸ πρόβατον ζητῶν τὸ ἀπολωλὸς· καὶ εὑρεθὲν, ἐπὶ τῶν γηραιῶν αὐτοῦ ἀνέλαβεν ὤμων, καὶ εἰς τὴν αὐλὴν ἐξ ἧς ἀπεσκίρτησε πάλιν αὐτὸ ἐπανήγαγεν [4]).

---

[12]) Πλίν. ὁ Νεώτ. Βιβλ. Γ'. Ἐπιστ. ειζ'.
[1]) Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικ.
[2]) Δίων Βιβλ ξή. καὶ Αὐρήλιος Βίκτωρ, καὶ Εὐτρόπιος.
[3]) Εὐσέβ. ἐν τοῖς χρονικοῖς καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. κά.
[4]) Εὐσέβ. Αὐτ. Κεφ. κγ'. ἐκ Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως.

Ἔ Τ Ο Σ υιΘ'.

§ 286.

Περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν τὴν πρώτην τῶν αὐτοῦ ἐπιστολῶν ὁ ἐπιστήθιος ἔγραψεν οὐδὲν βέβαιον ἔχομεν. Ἐπειδὴ δὲ οἴδαμεν ὅτι ἤδη ὑπεργηράσκων αὐτὴν ἐσημείωσε, διὰ τοῦτο αὐτὴν ἐνταῦθα πρὸς τὸ τέλος τῆς πρώτης ἑκατονταετηρίδος τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἀριθμουμένων χρόνων, ἀναφέρομεν. Ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν δύο, πότε καὶ αὐταὶ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου ἐγράφησαν, ἀγνοοῦμεν. Πληροφορούμεθα δὲ, ὅτι μετὰ τὴν πρώτην πάντως, καθὸ ἐκείνης οἷον ἐπιτομαί [5]). Πολλὰς δὲ ἡ πρώτη αὕτη τοῦ Ἰωάννου ἐπιστολὴ ἐκίνησε τὰς λογομαχίας, περὶ τῶν ἐν τῷ ζ'. Ἐδαφίῳ τοῦ Ε'. ἐν αὐτῇ κεφαλαίου, ἀναγινωσκομένων τριῶν μαρτύρων. Τὸ ἐδάφιον τοῦτο τινὲς τὸ παραγράφουσιν, ὡς παρείσακτον· ὅτι ἐν πολλοῖς τῶν ἀρχαίων χειρογράφων, φασὶν, οὐκ ἐμφέρεται. Ἀλλ' ἐμφέρεται πάντως, ἐν ἄλλοις πλείοσιν [6]). Ἀναφέρεται δὲ ἐπὶ λέξεως, καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαιοτάτοις πατράσιν [7]). Σὺ δὲ μέτιθι βουληθεὶς, καὶ τοὺς τὴν γνη-

---

[5]) Ὅρα Βεανσόβρ. καὶ Λαμφάντ. ἐν τοῖς εἰς αὐτὰς ταύτας τὰς Ἐπιστ. πτοτεταγμένοις Προλόγοις.
[6]) Σιμώνιος ἐν τῇ κατ' αὐτὸν περὶ τούτου διατριβῇ, καὶ τοι παρείσακτον καὶ αὐτὸς ὑφορώμενος τὸ ἐδάφιον, ἀλλὰ καὶ ἐν διακοσίοις ὁμολογεῖ περιτυχεῖν αὐτῷ Κώδιξιν ἀρχαιοτάτοις· ὧν δὲ ἄπεστι, τούτους μηδαμῶς ὑπὲρ τὸν ς'. Αἰῶνα προστίθησι χωρεῖν.
[7]) Παρὰ Τερτυλλ. κατὰ Πραξέου. Βεβλ. Α'. Κεφ. κέ. Καὶ Κυπριανῷ Ἐπιστ. πρὸς Ἰουβαϊανὸν ἐν τῷ περὶ τῆς Μονάδος. Καὶ οἱ τῆς τῶν Ἄφρων Ἐκκλησίας δὲ πατέρες, τερακόσιοι τόσιοι ἐπίσκοποι, τὴν ἑαυτῶν πίστιν Οὐνερίκῳ τῷ Βασιλεῖ Οὐανδάλων, ἐν ἔτει Σωτηρίῳ 484. ἐκτιθέμενοι, τὸ αὐτὸ ἐδάφιον κατὰ λέξιν ἀναφέρουσι πρὸς πίστωσιν τῆς ἐν τῇ ὑπερθέῳ Τριάδι μοναδικῆς ὁμοουσιότητος· ὁπότε μάλιστα τῶν Ἀρειανῶν ἐπιπολαζόντων εἰς πλῆθος, καὶ το Κράτος ἐχόντων, οὐδεὶς τῷ προβαλλομένῳ ἐδαφίῳ ὡς παρεισάκτῳ ἀντειπεῖν ἐτόλμησεν.

σιότητα τῆς περικοπῆς, περὶ ἧς ὁ λόγος, ἐκ προθέσεως κατασκευάζοντας [8]).

§ 287.

Καὶ τὸ Εὐαγγέλιον δὲ, οἱ μὲν λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Ἰωάννης ἔγραψεν, ἔτι ἐν τῇ Πάτμῳ ἐξόριστος ὤν, ὅπου καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν καὶ ἐθεάσατο, καὶ ἐξέθετο [9]) οἱ δὲ πλεῖστοι ὅτι ἐν Ἐφέσῳ, ὅπου καὶ τὰς ἐπιστολάς [10]). Εἰς τοῦτο πάντες συμφωνοῦσιν, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον ἐν Ἐφέσῳ τὸ ἐδημοσίευσεν, ἐπακούσας τοὺς ἐν Ἀσίᾳ Ἐπισκόπους καθικετεύσαντας, καὶ τοὺς ἄλλους πιστούς [11]). Ἐν γοῦν τῷ Εὐαγγελίῳ αὐτοῦ, ἀναπληρώσας τινὰ, τὰ ὑπὸ τῶν ἐπιλοίπων Εὐαγγελίῳ αὐτοῦ, ἀναπληρώσας τινὰ, τὰ ὑπὸ τῶν ἐπιλοίπων Εὐαγγελιστῶν παραλελειμμένα, ἐθεολόγησεν ὑψηλῶς, καὶ τὴν ἀνέκφραστον τοῦ Θεοῦ λόγου, ἐκ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς αἰώνιον γέννησιν, εἰς ἔλεγχον τῶν Ἐβιωναίων, καὶ τοῦ Αἱρεσιάρχου Κηρίνθου, τῶν ἐξαρνουμένων ἀποτόμως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τὴν Θεότητα [12]). Τοῦτον τὸν Κήρινθον ἀκούσας ποτὲ ἔνδον ὄντα ἔντινι Βαλανείῳ ἐν ᾧ εἰσήρχετο λουσόμενος ὁ Ἀπόστολος, λέγεται εὐθὺς ἔξω ἐκπηδῆσαι,

[8]) Ὅρα τὴν Καλμέτου διατριβὴν ἐν τῷ Η'. Τόμ. τῶν ὑπομνημ. ἐμφερομένην· ἔνθα τοὺς ὑπὲρ τῆς Αὐθεντίας τοῦ χωρίου, κατὰ τῶν ἀντιλεγόντων Συγγραφαμένους προβάλλεται.

[9]) Ἀθανάσ ἐν τῇ Συνόψει, Ἱππόλυτ. ἐν Ἀποσπάσμασιν.

[10]) Εἰρηναῖ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. Α'. Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Ε'. Κεφ. ἡ. Ἐπιφάν. ἐν Αἱρέσ. ΝΑ'.

[11]) Εὐσέβ. ἐν τῇ Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. κδ'. Καὶ Βιβλ. ς'. Κεφ. ιδ'. Ἱερώνυμ. ἐν τῷ εἰς τὸν Ματθ. Προλόγ. Καὶ ἐν τῷ περὶ τῶν Ἐκκλ. Συγγραφέων.

[12]) Εἰρην. Βιβλ Γ'. Κεφ. ιά. καὶ Ἱερῶν ἐνθ. ἀνωτ.

εἰπὼν πρὸς τοὺς σὺν αὐτῷ: »Φύγωμεν μὴ καὶ τὸ Βα»λανεῖον συμπέσῃ, ἔνδον ὄντος Κηρίνθου τοῦ τῆς ἀληθείας ἐχθροῦ [13]).

ΈΤΟΣ Ρ'.

§ 288.

Κατὰ τὸν ἕσχατον τοῦτον τῆς Α'. Σωτηρίου Ἑκατονταετηρίδος ὅπερ, ἔτος τῆς Τραϊάνου Αὐτοκρατορίας τὸ δεύτερον ἦν, ὑποτυφομένου ἔτι, τοῦ παρὰ Δομιτιανοῦ κινηθέντος κατὰ τῆς Ἐκκλησίας διωγμοῦ· καὶ μάλιστα ἐν ταῖς πορρώτερω ἀπεχούσαις ἐπαρχίαις τοῦ κράτους, διάφοροι τὸν τοῦ Μαρτυρίου Στέφανον ἀνεδήσαντο. Ἐν οἷς καὶ Κλήμης, ὁ τὸν Ῥώμης θρόνον, ὡς εἴρηται μετὰ Ἀνέγκλητον Ἰθύνας· ὅθεν τὴν Ἐπισκοπὴν Τέταρτος διεδέχθη Εὐάρεστος. Ἐν τούτῳ δὲ ἢ τῷ πρὸ τούτου ἔτει, ἢ μᾶλλον ἐν τῷ ἑφεξῆς· καὶ ὁ Ἐπιστήθιος Ἰωάννης εἰς τὰς Οὐρανίους μετέστη μονὰς, μέχρι τῶν Τραϊανοῦ χρόνων ἐπιζῆσαι μαρτυρηθείς.

[13]) Εἰρηναῖος, ὡς ἐκ τῆς Πολυκάρπου παραδόσεως· παῤ Εὐσέβ. Ἐκκλ Ἱστορ Βιβλ. Γ'. Κεφ κή.

ΚΑΤΑΛΟΓΑΡΙΟΝ

Ἑκατονταετηρίδος Α΄.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Α΄.

Ῥωμαίων Αὐτοκράτορες.

Α΄. Μετὰ Ἰούλιον Καίσαρα, Ὀκτάνιος ὁ Αὔγουστος ἐβασίλευσεν . . . . Ἔτη 56 Μῆνας 6. τῷ δὲ τεσσαρακοστῷ β΄. ἔτει τῆς τούτου βασιλείας ἐγεννήθη τὸ κατὰ Σάρκα ὁ Κύριος ἡμῶν.

Β΄. Τιβέριος βασιλεύει	*ἔτη*	23	
Γ΄. Γάϊος Καλιγόλας	»	3	*Μῆν* 10.
Δ΄. Κλαύδιος	»	13	» 1.
Ε΄. Νέρων	»	13	» 8.
ς΄. Γάλβας			» 7.
Ζ΄. Ὄθων			» 3.
Η΄. Βιτέλιος			» 8.
Θ΄. Οὐεσπασιανὸς	*ἔτη*	9	» 11. *ἡμ.* 22.
Ι΄. Τῖτος	»	2	» 2.
ΙΑ΄. Δομιτιανὸς	»	15	» 5.
ΙΒ΄. Νερούας	»	1	» 4.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Β΄.

Ἱεροσολύμων Ἐπίσκοποι.

Α΄. Ἰάκωβος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος Ἀνάληψιν· τουτέστι περὶ τὸ 34. *ἢ* 35. *ἀπὸ Χριστοῦ προχειρισθεὶς ἐπεσκόπευσεν .*	*ἔτη*	26.	
Β΄. Συμεὼν ὁ Κλεώπα ὁ Ἰακώβου ἀδελφὸς .	»	23.	

Γ΄. Ἰοῦστος	*ἔτη*	6.	
Δ΄. Ζαχαρίας	»	4.	
Ε΄. Τωβίας	»	4.	
ς΄. Βενιαμὶν	»	2.	

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Γ΄.

Οἱ Ῥώμης Ἐπίσκοποι.

Μετὰ τοὺς Ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον, τοὺς ἐν ἔτει ξή., τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατον ὑποστάντες, ἐπισκοπεύει.

Α΄. Λῖνος	*ἔτη*	12	
Β΄. Ἀνέγκλητος	»	12.	
Γ΄. Κλήμης	*ἔτη*	9	

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Δ.

Οἱ Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοποι.

Μετὰ Μάρκον, κατεστάθη Ἐπίσκοπος, περὶ τὸ ξγ΄.

Α΄. Ἀννιανὸς	*ἔτη*	22.	
Β΄. Ἀβίλιος	»	13.	
Γ΄. Κέρδων	»		

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Ε΄.

Οἱ Ἀντιοχείας Ἐπίσκοποι.

Μετὰ Πέτρον τὸν Κορυφαῖον, περὶ οὗ ὁ Νικηφόρος ἐν τῇ χρονογραφίᾳ λέγει, ὅτι ἐπεσκόπευσεν ἐν Ἀντιοχείᾳ ἔτη ιά. κατεστάθη Ἐπίσκοπος περὶ τὸ μδ΄.

Α΄. Εὐόδιος	*ἔτη*	23.	
Β΄. Ἰγνάτιος περὶ τὸ ξθ΄. ἢ ὁ	»	38.	

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ς΄.

Οἱ Βυζαντίου Ἐπίσκοποι.

Ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου χειροτονηθεὶς

Α΄. Στάχυς . . . . . ἔτη 16.
Β΄. Ὀνήσιμος . . . . . » 14.
Γ΄. Πολύκαρπος . . . . . » 17.
Δ΄. Ἐλευθέριος . . . . . » 7.
Ε΄. Φήλιξ . . . . . » 5.
ς΄. Πολύκαρπος . . . . . »

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Ζ΄.

Οἱ κατὰ Χριστιανῶν Διωγμοί.

Ἐκ τῶν Ἰουδαίων.

Α΄. Ὁ παρὰ τῶν ὑπὲρ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ νόμου ζηλωτῶν διωγμὸς, κατότε Ἱερουσαλὴμ, καὶ Δαμασκὸν, κξ΄. ὅτε διώκτης ἔτι ἦν καὶ ὁ Παῦλος. Ἐν ἔτει λέ. (ὅρα § 168 καὶ 169).

Β΄. Ὁ ὑπὸ Ἡρώδου τοῦ Ἀγρίππα, τοῦ ἀνελόντος Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου Μαχαίρᾳ. Ἐν ἔτει μγ΄. (ὅρα § 188).

Γ΄. Ὁ ὑπὸ Ἀνάνου τοῦ Ἀρχιερέως, τοῦ εἰς θάνατον διώξαντος Ἰάκωβον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου. Ἐν ἔτει ξβ΄. (ὅρα § 232).

Ἐκ τῶν Ἐθνικῶν.

Α΄. Διωγμὸς, ὁ ἐπὶ, καὶ ὑπὸ τοῦ Νέρωνος. Ἐν ἔτει ξδ΄. (ὅρα § 239).

Β΄. Ὁ ἐπὶ Δομιτιανοῦ. Ἐν ἔτει νιϛ΄. (ὅρα § 282. καὶ 283. καὶ 284).

Γ΄. Ὁ ἐπὶ Τραϊνοῦ. Περὶ ἔτος τὸ ρ΄. (ὅρα § 289).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Η΄.

Αἱ ἀναφανεῖσαι Αἱρέσεις.

Α΄. Σιμωνιανοὶ, οἱ ἀπὸ Σίμωνος τοῦ Μάγου, τοῦ Σαμαρέως, ἐκ Κώμης Τιτθών. Κεφάλαια δὲ τῆς Αἱρέσεως ταύτης ἦσαν τὰ ἑξῆς. ά.) ἔλεγεν ὁ Ἀπατεὼν ὅτι αὐτὸς ἦν ὁ Μεσίας, καὶ ὁ Χριστός· ὤφθη γὰρ τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ τοῦ Σινᾶ, ὡς Πατὴρ, τοὺς Ἰουδαίους νομοθετῶν. Τὸ δὲ δεύτερον ἐπὶ Τιβερίου Καίσαρος, ὡς υἱὸς, τὴν οἰκονομίαν ἐκπληρῶν. Τὸ δὲ τρίτον ἐπὶ τοῦ ὑπερώου κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς, ὡς τὸ πνεῦμα, ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν τοὺς Ἀποστόλους καταφωτίζον. β΄.) ὅτι ὡς Χριστὸς ἔδοξε μὲν παθεῖν, οὐκ ἔπαθε δέ. γ΄.) τὸν κόσμον ἐδίδασκε, μὴ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ὑπὸ δὲ Ἀγγέλων κτισθῆναι. δ΄.) ἀνάστασιν σαρκὸς μὴ ἔσεσθαι. έ.) τὰς γυναῖκας εἶναι κοινάς· καὶ τοῦτο εἶναι τῆς Εὐαγγελικῆς ἐλευθερίας τὸ δῶρον. ς΄.) περιῆγε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ παμμιαρόντι γύναιον ὀπαδὸν ἀδιάλειπτον· ὄνομα Ἑλένην, ἣν μητέρα πάσης ἔπλαττε ψυχῆς, μεγίστην οὖσαν τῶν ἐν τοῖς αἰῶσι θηλυτέρων δυνάμεων, ὡς ἑαυτὸν τῶν Ἀρρένων. Καὶ τὴν Ἑλένην δὲ ταύτην ἵνα λυτρώσῃ, κατεφλυάρει ὁ γόης οὗτος· ὅτι εἰς γῆν κατῆλθεν αὐτὸς, καθελεῖν μέλλων τὴν βασιλείαν τῶν τοῦ κόσμου Δημιουργῶν, ὑφ' οὓς ἡ Ἑλένη ὑπεξούσιος τέως ἦν [1]).

Β΄. Μενανδριανοὶ, οἱ ἀπὸ Μενάνδρου. Ἦν δὲ Σαμαρεὺς καὶ οὗτος, ἀπὸ Κώμης Καπαραττείας, Μαθη-

---

1) Ὅρα Εἰρην. κατὰ Αἱρέσ Βιβλ. Α΄. Κεφ. κ΄. Κλήμεν. Διαταγ. Βιβλ. ϛ΄. Κεφ. ζ. η. Τερτυλ. περὶ Προγραφ. Αἱρέσ. Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλι Β΄. Κεφ. ιγ΄. Ἐπιφάν. Αἱρέσ. ΚΑ΄. Θεοδώριτ. περὶ Αἱρετ. Μυθαρ. Βιβλ. Α΄. Αἱρ. ά.

τῆς τοῦ Σίμωνος, καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον παραπλησίως δυσσεβολογῶν· ά.) ὅτι ὁ κόσμος ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων ἐδημιουργήθη, οὕς παρήγαγεν ἡ ἔννοια· β΄.) ὅτι αὐτὸς ἦν ἡ τοῦ Θεοῦ δύναμις, ἡ ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ἀνθρωπίνου ἄνωθεν, ἤγουν ἐκ τοῦ πληρώματος, καταπεμφθεῖσα. γ΄.) ὅτι ὁ Χριστὸς (ἥτις ἦν ἡ Αἵρεσις τῶν Δοκητῶν·) κατὰ φαντασίαν ἄνθρωπος ἦν· δ΄.) ὅτι δὶ οὗ αὐτὸς μετεδίδου τοῖς αὐτῷ προσερχομένοις βαπτίσματος, ἀθανασίας ἀϊδίου μετεῖχον καὶ ἐν τῷδε τῷ βίῳ οἱ βαπτιζόμενοι, ἀναλλοίωτοι κατὰ τὸν ὀργανισμὸν τοῦ σώματος, καὶ ἀγήραοι καθιστάμενοι [2]).

Γ΄. Νικολαΐται, (περὶ ὧν ἐν τῇ Ἀποκαλύψει Β΄. 15.) πότερον ἀπὸ Νικολάου τοῦ Ἀντιοχέως, ἑνὸς τῶν ἑπτὰ Διακόνων, (πράξ. ϛ΄.) ἢ ἀπὸ ἄλλου τινὸς Νικολάου; ἐκεῖνο γ' παλαιοτέρα γνώμη αἱρεῖται. Λέγουσι δὲ ὅτι ὁ Νικόλαος ἐκεῖνος, ζηλοτυπίας ἐγκαλούμενος, τὴν ἰδίαν γυναῖκα ὡραίαν οὖσαν εἰς μέσον παρήγαγεν, ἐπιτρέψας χρῆσθαι τῷ θέλοντι. Οἱ δὲ, ἁλλως· ὅτι κατ' ἀρχὰς ἐγκρατευόμενος, εἰς ὑπερβολὴν λαγνείας ἔλαθεν ὕστερον περιπεσών. Ἄλλοι δέ τινες πάλιν, τὸν μὲν Νικόλαον σωφρονικώτατον ἕως τέλους γενέσθαι ὑπολαμβάνουσιν· ὥσπερ δὴ καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, καὶ τὸν υἱὸν, ἐν ἀκριβεῖ τῇ παρθενίᾳ ἱστοροῦσι καταγηράσαι. Οἱ δὲ Νικολαΐται (φασὶ) μετὰ ταῦτα, τὸ ὑπὸ τοῦ Νικολάου ποτὲ »εἰρημένον: δεῖν παραχρῆσθαι τῇ σαρκὶ, ἀντὶ τοῦ »καθυποτάσσειν, καὶ καταστέλλειν, κακῶς ἐννοήσαντες, καὶ εἰς τὴν κατάχρησιν τοῦ κατὰ τοῦ ἰδίου σώμα-

[2]) Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ΄. Κεφ. κε΄. Ἐπιφάν. Αἱρ. ΚΔ΄. Θεοδώρ. Αἱρετικ. Μυθ. Βιβλ. Α. Κεφ. β΄, ἐξ Εἰρην. Ἰουστίν. Τερτυλ. ὠριγέν.

τος ἁμαρτάνειν μεταλαβόντες, πρὸς τὰς ἐσχάτας σαρκικὰς ἀτοπίας ἐξώκειλαν· ὅπως ἂν οὖν καὶ ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, τῆς τῶν Νικολαϊτῶν Αἱρέσεως παρὰ πάντων Κεφάλαια ἱστοροῦνται τὰ ἑξῆς. ά.) τὸ τὰς γυναίκας εἶναι κοινάς. β΄.) τὸ περὶ τὰ Ἀφροδίσια ὡς ἔτυχε φέρεσθαι. γ΄.) τὸν καθ' ἑκάστην μὴ λαγνεύοντα, μὴ ἐλπίζειν σωθήσεσθαι· δ΄.) ἐπὶ τούτοις, καὶ τὸ μηδὲ ἀπὸ τῶν εἰδωλοθύτων χρῆναι ἀπέχεσθαι, ὥσπερ οὐδὲ ἀπὸ πορνείας [3]).

Δ΄. Κηρινθιανοὶ, οἱ ἀπὸ Κηρίνθου τοῦ Ἰουδαίου, ὅς ἦν ἀντιτασσόμενος Πέτρῳ μὲν κατὰ τὴν Ἰουδαίαν, Ἰωάννῃ δὲ κατὰ τὴν Ἀσίαν. Ἐδίδασκον δὲ οἱ περὶ Κήρινθον. ά.) ὅτι ὑπὸ Ἀγγέλων ὁ κόσμος δεδημιούργηται· ἢ ὑπὸ δυνάμεως τῆς ἐκτὸς αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ οὔσης, ὡς καὶ Μένανδρος κατελήρει. β΄,) ὅτι ψιλὸς ἦν ἄνθρωπος ὁ Χριστὸς, οὐκ ἐκ παρθένου τεχθεὶς, ἀλλ' ἐκ τοῦ Ἰωσὴφ καὶ τῆς Μαριὰμ, κατὰ νόμον σαρκὸς καὶ αἵματος. γ΄.) ὅτι ἡ περιτομὴ, καὶ ἡ λοιπὴ τῶν τοῦ Νόμου τελετῶν παρατήρησις, ἀναγκαῖα πρὸς σωτηρίαν εἰσίν. δ΄.) ὅτι ἡ τοῦ Χριστοῦ Βασιλεία γήϊνος καὶ σαρκίνη ἔμελλεν εἶναι, μετὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων ἀνοικοδόμησιν, διαρκέσουσα ἐπὶ γῆς εἰς χιλιετίαν· ὥστε ὁ Κήρινθος οὗτος γνωρίζεται, ὡς ὁ τῶν παχυτέρων Χιλιαστῶν πατήρ [4]).

Ε΄. Ἐβιωναῖοι· ἢ ἀπὸ Ἐβίωνος μαθητοῦ Κηρίνθου·

[3]) Εἰρην. μετὰ τὴν Κηρίνθου καὶ Ἐβίωνος Αἵρεσιν. Τερτυλ. ἐν τῇ Βίβλῳ τῶν Προγραφῶν. Καὶ ἐκ τῶν Κλήμ. Στρωμάτ. τοῦ Γ΄. ὁ Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ΄. Κεφ. κθ΄. Καὶ Ἐπιφάν. Αἱρ. ΚΕ΄. Καὶ Θεοδώρητ. Αἱρετικ. Μυθαρ. Βιβλ. Γ΄. Κεφ. ά.

[4]) Εἰρην. Βιβλ. Α΄. Κεφ. κέ. καὶ κς΄. Ἐπιφάν. Αἱρ. ΚΗ΄. Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ΄. Κεφ. κη. Αὐγουσ. περὶ Αἱρ. Κεφ. ή. Τερτυλ. περὶ Προγραφῶν. Κεφ. μή. Θεοδώρ. Αἱρέσ. Μυθαρ. Βιβλ. Β΄. Κεφ. γ΄.

ἢ ὅτι Ἐβίων τὸν πτωχὸν σημαίνει Ἑβραϊστί· καθότι πτωχῶστε καὶ εὐτελῶς οὗτοι τὰ περὶ Χριστοῦ ἦσαν δοξάζοντες· ἐφρόνουνδέ· ά.) ὅτι ὁ Χριστὸς κυρίως τοῦ Ἰωσὴφ υἱὸς ἦν, ὡς καὶ ὁ Κήρινθος ἐδίδασκε. Καίτοι, ἄλλοι τινὲς ἐκ τῶν τοῦ Ἐβίωνος καὶ οὗτοι κόμματος, καὶ τοῖς Ναζαραίοις συμφατριάζοντες, ἐκ παρθένου μὲν τεχθῆναι τὸν Χριστὸν ἔλεγον, μὴ μέντοι καὶ πρὸ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως αὐτοῦ προϋπάρξαι ὅλως, ὡς Θεοῦ υἱόντε καὶ λόγον. β΄.) ὅτι εἰς Σωτηρίαν ἀπαραίτητος ἐστὶν ἡ τοῦ νόμου λατρεία. γ΄.) οὐκ ἀπεδέχοντο οἱ Ἐβιωναῖοι, παρὰ μόνην τὴν πεντάτευχον· (ἐν ᾧ διέφερον τῶν Ναζαραίων·) ἀπέβαλλον δὲ τοὺς προφήτας πάντας· τὸν δὲ Δαβὶδ, καὶ τὸν Σολομῶντα, καὶ Ἱερεμίαν, καὶ Ἰεζεκιὴλ, ἀπεστρέφοντο καὶ ἀπεστύγουν. δ΄.) Μόνον τὸ καθ' Ἑβραίους λεγόμενον Εὐαγγέλιον παρεδέχοντο· ἤτοι τὸ κατὰ Ματθαῖον Ἑβραϊστὶ γεγραμμένον· ποικίλως ὅμως παραπεποιημένον καὶ διανενοθευμένον· καθὼς καὶ οἱ Ναζαραῖοι· πλὴν ὅσον οἱ Ἐβιωναῖοι, καὶ τὴν ἐμφερομένην ἐν αὐτῷ Γενεαλογίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀφῄρουν, τὴν ὁποίαν οἱ Ναζαραῖοι ἐτήρουν. ε΄.) Καὶ τὰς τοῦ Παύλου ἐπιστολὰς ἁπάσας ἀπέπτυον, ἀποστάτην τοῦ Νόμου τὸν Ἀπόστολον ὀνομάζοντες [5]).

ς΄. Ναζαραῖοι, οἱ τοῖς Ἐβιωναίοις ἐν μέρει σύμφρονες· περιλαμβάνονται δὲ ὑπὸ τούτῳ τῷ ὀνόματι (ὅ κατ' ἀρχὰς κοινῇ ἀπεδόθη πᾶσι τοῖς χριστιανίζουσιν·) ὅσοι μάλιστα τὸν χριστιανισμὸν τῷ Ἰουδαϊσμῷ συμβιβάσαι

[5]) Εἰρην. Βιβλ. Α΄. Κεφ. κ΄. Ὠριγέν. κατὰ Κέλσου, Βιβλ. Β΄. Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ΄. Κεφ. κζ΄. Ἐπιφάν. Αἱρ. Α΄ Θεοδώρ. Αἱρετ. Μυθαρ. Βιβλ. Ε΄. Κεφ. β΄.

ἐσπούδασαν, τὸ καθ' Ἑβραίους, ἢ κατὰ Πέτρον, ἢ κατὰ τοὺς ιβ΄. Ἀποστόλους λεγόμενον Εὐαγγέλιον μόνον παραδεχόμενοι [6]), Ἐλήρησεν οὖν Τολάνδος [7]), τὸ κατ' ἀρχὰς πάντας τοὺς πιστεύσαντας Ναζαραίους γενέσθαι διατεινόμενος, καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ὁμογενέσιν αὐτῷ [8]), ἱκανῶς ἐλεγχόμενος. Ἀλλ' οὐδὲ Μοσχέμιος [9]) ἀκουστέος, ὁ τὴν τῶν Ναζαραίων αἵρεσιν κατὰ τὸν Δ΄. τῶν Ἐκκλησιαστικῶν αἰώνων ἀναφανῆναι ὑπολαβὼν, καὶ ὑπὸ Βεαυσώβρου [10]) καὶ οὗτος εὐφυῶς ἀπελήλεγμένος.

Ζ΄. Οἱ περὶ Ὑμέναιον, καὶ Φιλητὸν, καὶ Ἀλέξανδρον, καὶ Ἑρμογένην, τοὺς ἐξαρνουμένους τὴν τῶν σωμάτων ἐξανάστασιν, καὶ Ἀνάστασίν τινα μυστικὴν εἰσηγουμένους τὴν διὰ μετανοίας, ἥν καὶ παλιγγενεσίαν, καὶ πρώτην Ἀνάστασιν ἐπωνόμαζον [11]).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Θ΄.

Αἱ Συστᾶσαι Σύνοδοι.

Α΄. Ἡ τῶν Ἀποστόλων μετὰ καὶ τῶν λοιπῶν πιστῶν συνάθροισις ἐν τῷ ὑπερῴῳ τῆς Ἱερουσαλήμ· ὅτε προβληθέντων εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς ἀποστολῆς Βαρσαβᾶ τε καὶ Ματθίου, ἐκληρώθη οὗτος τὸ ἀξίωμα, καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα Ἀποστόλων ἐν ἔτει ΛΔ΄. ὅρα § 159).

[6]) Ὅρα Ἱερώνυμ. εἰς τὸν Ἡσαΐ. Κεφ. ά. Ἐπιφάν. Αἱρ. ΚΘ΄. Θεοδώρ Αἱρετ. Μυθαρ. Βιβλ. Β΄. Κεφ. β΄.

[7]) Ἐν τῷ ὑπ αὐτοῦ Συγγραφέντι Βιβλίῳ καὶ Ἐπιγραφέντι Ναζαραῖος ἢ χριστιανισμὸς Ἰουδαϊκὸς, ἐθνικὸς, Μωαμεθικὸς κξ.

[8]) Τοῖς Ἄγγλοις, Θωμᾷ Μαυγελ. Πατερσώνῳ Ἀντιναζαρηνῷ.

[9]) Ἐν τῇ Διεκδικήσει τῆς πάλαι τῶν χριστιαν. Διωτυπώσ. Τμήμ. Α΄. Κεφ. ς΄.

[10]) Ἐν τῇ Διατριβῇ τῇ ἐν τῷ Ἀναπληρώματι τῷ εἰς τῶν Οὐσσιτῶν Μάχην.

[11]) Β΄. πρὸς Τιμόθ. Β΄. 17. Καὶ Α΄. Κορινθ. ΙΕ΄. 12. Τούτων μνείαν ποιοῦνται καὶ Εἰρην. καὶ Τερτυλλ. ἀλλὰ περὶ τούτων μέτιθι τοὺς ὑπομνηματιστὰς τῶν εἰρημ. τοῦ Παύλου Ἐπιστολῶν.

Β'. Ἡ Συνάθροισις τῶν Ἀποστόλων, πρὸς ἐκλογὴν τῶν ἑπτὰ Διακόνων. Ἐν ἔτει ΛΔ'. (ὅρα § 165). Ἀλλ' αὗται εἰσίπως καταχρηστικώτερογ λεγόμεναι Σύνοδοι.

Γ'. Κυριώτερον Σύνοδος (διὸ καὶ Α'.) ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐν ᾗ ἐθεσπίσθη ἡ Εὐαγγελικὴ ἀπὸ τῶν νομικῶν παρατηρήσεων ἐλευθερία. Ἐν ἔτει ΜΘ'. (12).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Γ.

Τὰ τῶν Ἱερῶν Συγγραφίων Κανονικὰ Συγγράμματα.

Α'. Ματθαῖος ὁ Λευὶ ὁ τοῦ Ἀλφαίου, Ἀπόστολός τε καὶ Εὐαγγελιστὴς, πρῶτος τὸ κατ' αὐτὸν συνέγραψεν Εὐαγγέλιον· ὡς μὲν οἱ πλείονες ὑπολαμβάνουσιν Ἑβραϊστὶ, ἤτοι Συροχαλδαϊστὶ [1]). κατὰ δέ τινας τῶν Νεωτέρων, Ἑλληνιστί· [2]) (§ 229).

Β'. Μάρκος ὁ τοῦ Πέτρου μαθητὴς συνέγραψε τὸ κατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιον (§ 230). Συνέγραψε δ' αὐτὸ οὐχὶ Λατινιστὶ, ὡς ὁ Βαρώνιος εἰσηγεῖται· Ἑλληνιστὶ δὲ, ὡς οἱ ἀρχαῖοι διδάσκουσι [3])· καὶ τῶν νεωτέρων οἱ δοκιμώτατοι [4]).

Γ'. Λουκᾶς ὁ Ἀντιοχεὺς μὲν τὴν πατρίδα, μαθητὴς δὲ καὶ ὀπαδὸς Παύλου γενόμενος, ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον, εἶτα μετ' αὐτὸ τὰς πράξεις τῶν Ἀποστόλων· ἀναθέμενος ἑκάτερον τῶν Συγγραμάτων, Θεοφίλῳ ἀνδρὶ Κρατίστῳ (§ 230).

Δ'. Ἰωάννης ὁ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ τῆς Σαλώμης υἱὸς, ὁ ἐπιστήθιος Μαθητὴς, ἔγραψε τὸ κατ' αὐτὸν Εὐαγγέλιον ἔσχατος τῶν ἄλλων, καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν, καὶ τὰς τρεῖς ἐπιστολάς· (ὅρα § 287 288).

Ε'. Παῦλος ὁ πρὶν Σαῦλος ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν, ὁ ἀπὸ Ταρσοῦ τῆς Κιλικίας, ἔγραψεν ἐπιστολὰς ΙΔ'.

Τὴν πρὸς Ῥωμμίους (§ 217).
Τὰς πρὸς Κορινθίους Α'. καὶ Β'. (§ 215. 216).
Τὴν πρὸς Γαλάτας (§ 207).
Τὴν πρὸς Ἐφεσίους (§ 226).
Τὴν πρὸς Φιλιππησίους (§ 226).
Τὴν πρὸς Κολλασαεῖς (§ 226).
Τὰς πρὸς Θεσσαλονικεῖς, Α'. καὶ Β'. (§ 207).
Τὰς πρὸς Τιμόθεον, Α'. καὶ Β'. (§ 234. 242).
Τὴν πρὸς Τῖτον (§ 238).
Τὴν πρὸς Φιλήμονα. (§ 226.)
Τὴν πρὸς Ἑβραίους Ἑβραϊστί. (§ 227.) τὴν ὑπὸ Λουκᾶ, ἢ Κλήμεντος, ἢ Βαρνάβα ἐξελληνισθεῖσαν [5]).

ς'. Ἰάκωβος ὁ τοῦ Κυρίου ἀδελφὸς, καὶ πρῶτος Ἱεράρχης Ἱεροσολύμων, ἔγραψε τὴν Καθολικὴν ἐπιστολὴν, ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ δώδεκα φυλαῖς (§ 228.).

Ζ'. Πέτρος ἡ κορυφαία τῶν Ἀποστόλων ἀκρότης, ἔγραψε πρὸς τοὺς κατὰ τὴν διασπορὰν ὁμοίως ἐπιδη-

---

12) *Παρὰ Καβίῳ, χρονολογεῖται ἡ Σύνοδος. αὕτη ἐν ἔτει ΜΖ.*

1) *Παπίας παῤ Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ. Κεφ. λθ'. Εἰρην. κατὰ Αἱρέσ. Βιβλ. Γ. Κεφ. ά. Ὠριγέν. παῤ Εὐσέβ. Βιβλ. ς'. Ἐκκλ. Ἱστορ. Κεφ. κδ. Κύριλ. Ἱεροσολυμ. Κατηχ. ΙΔ'. Ἱερών. ἐν τῷ Προλόγ. τῷ εἰς τὰ Α'. Εὐαγγέλια, καὶ ἐν τῷ Προλόγ. τῷ πρὸ τοῦ ὑπομν. τοῦ εἰς τὸν Ματθ. Ἐπιφαν. Αἱρέσ. ΚΘ'. καὶ ΝΑ. Χρυσόστ. ὁμιλ. Α. εἰς Ματθ. κξ.*

2) *Εἰσὶ δὲ Ἔρασμος, καὶ Γαϊετάνος, καὶ πολλοὶ τῶν παρὰ τοῖς Προτεστάνταις ὑπομνηματιστῶν.*

3) *Ἱερώνυμ. Ἐπιστ. ρκγ'. Αὐγουστ. Βιβλ. Α. περὶ Συμφ. τῶν Εὐαγγελ. Κεφ. β'. κξ.*

4) *Δουπῖνος ἐν τῷ προεισοδιώδει Λόγῳ περὶ τῆς θείας Γραφῆς, Βιβλ. Β'. Κεφ. β'. Καὶ Καβίος ἐν τῷ Ἀποστολ. αἰῶνι ἐν τῷ περὶ τῶν Ἐκκλησ. Συγγραφ.*

5) *Εὐσέβ. Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ. Κεφ λή· Καὶ Ἱερών περὶ Ἐκκλησ. Σιγγραφ. Κεφ. έ.*

μοῦντας Ἰουδαίους. ἐπιστολὰς Καθολικὰς δύο, Α'. καὶ Β'. (§ 228. καὶ 248).

Η'. Ἰούδας ὁ Λεββαῖος, ἢ καὶ Θαδδαῖος λεγόμενος, Ἀπόστολος, καὶ τοῦ Ἀδελφοθέου Ἰακώβου Αὐτάδελφος, ἔγραψε πρὸς τοὺς ἐν τῇ διασπορᾷ καὶ οὗτος ἐπιστολὴν Καθολικήν. (§ 258).

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΙΑ'.

Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων, ὧν τὰ Συγγράμματα ἀκανόνιστα.

Α'. Βαρνάβας εἷς τῶν ὁ. ἢ μόνον τοῖς Ἀποστόλοις συναφθεὶς μετὰ τὴν ἀνάληψιν, καὶ τῷ Παύλῳ πρὸς τὸ κήρυγμα συνοδοιπορήσας, (§ 185). λέγεται ὅτι συνέγραψεν ἐπιστολὴν, ἥτις ἐν τοῖς νόθοις τε καὶ ἀντιλεγομένοις ἠρίθμηται [6]· οὐχ ὡς ἐπιδήλως καὶ ἀναμφιλέκτως ψευδεπίγραφος ὅμως, κατὰ τὴν τῶν πλειόνων κρίσιν [7]· ἀλλ' ὡς ἔξω τοῦ Κανόνος οὖσα.

Β'. Εὐόδιος ὁ πρῶτος Ἀντιοχείας Ἐπίσκοπος προχειρισθεὶς, ὑπομνήματά τινα λέγεται συγγεγραφώς· καὶ μάλιστα ἐπιστολὴν, φῶς ἐπιγεγραμμένην· ἐξ ἧς τεμμάχιον ὁ Κάλλιστος Νικηφόρος ἐξέδωκεν [8]). Ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ τούτων οὐδεμία τοῖς παλαιοτέροις γίνεται μνεία, εἰκότως ἀμφιβάλλονται [9]).

Γ'. Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης (§ 206.) εἴτινα ἄλλα συνέγραψε παρὰ τὰ καθ' ἡμᾶς ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ περιφερόμενα, ἄδηλον.

[6]) Εὐσέβ. Ἐκκλησ. Ἱστορ. Βιβλ. ς'. Κεφ. ιγ'.
[7]) Κλήμ. Ἀλέξανδρ. Στρωμ. Βιβλ Β'. καὶ Βιβλ. Ε'. Ὠριγέν. Α'. κατὰ Κέλσον. καὶ Γ'. περὶ Ἀρχ. Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ'. Κεφαλ. κε' Καὶ Βιβλ. ς'. Κεφ. ιγ'. καὶ δι'.
[8]) Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Β'. Κεφ. γ'.
[9]) Ὅρα Καγίον Αἰῶν. Ἀποστ. Σελ. 25.

Δ'. Οἱ τῆς Ἀχαΐας Πρεσβύτεροι, λέγεται, ὅτι ἐν ἔτει ΝΘ'. τὸ διὰ μαρτυρίου πάθος τοῦ Πρωτοκλήτου Ἀνδρέου ἀνεκήρυξαν ἐπιστολήν τινα συγγράψαντες Ἐγκύκλιον· ἥτις ὅμως, ἕως ἀπὸ τοῦ Δ'. αἰῶνος ὑπὸ Φιλαστρίου, καὶ ἄλλων. διανενοθευμένη ἐκρίνετο· ὁμοίως καὶ τὰ περιφερόμενα τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου (πρακτικὰ) οὐκ ἀποδεκτά [10]).

Ε'. Ὁ Ἱερὸς Κλήμης ὁ Παύλου συνεργός τε καὶ συνοδοιπόρος (§ 279.) ἐξ ὀνόματος τῆς ἐν Ῥώμῃ Ἐκκλησίας ἔγραψε τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Κορινθίων ἐπιστολήν. »Ἦν Εἰρηναῖος μὲν [11]), ἱκανωτάτην γραφήν· »Εὐσέβιος δὲ [12]), μεγάλην τε καὶ Θαυμασίαν, καὶ »ἀνομολογουμένην παρὰ πᾶσιν· ὁ δὲ Φώτιος [13]) »ἀξιόλογον· ὁ δὲ Ἱερώνυμος [14]) λίαν ἐπωφελῆ, ὀνομάζουσιν. Φέρεται δὲ τοῦ αὐτοῦ Κλήμεντος, καὶ ἄλλη ἐπιστολὴ δευτέρα· ἢ μᾶλλον, ὁμιλία. μὴ ἐπίσης ὅμως κατὰ τὴν Α'. ἐγκρινομένη [15]).

Τοῦ αὐτοῦ δὲ Ἱεροῦ Κλήμεντος ὑποβολιμαῖα συγγράμματα κρίνονται τὰ ἑξῆς.

Τὸ Ἄθροισμα τῶν πέ. κανόνων· οἵτινες κανόνες τῶν Ἀποστόλων ὀνομάζονται, οὐχ ὡς ὑπὸ τούτων αὐτῶν ἐκδοθέντες, ἀλλ' ὡς κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν διατύπωσίν τε καὶ διδασκαλίαν, ὑπὸ ἀνδρῶν Ἀποστολικῶν θεσπι-

[10]) Ὅρα Καβίον Αἰῶν. Ἀποστολ. Σελ. 26.
[11]) Παῤ Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Ε'. Κεφ. ς'.
[12]) Αὐτ. αὐτ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. ις'.
[13]) Ἐν Κώδικι ριβ'.
[14]) Περὶ τῶν Ἐκκλλ. Συγγραφ. Κεφ. ΙΕ'.
[15]) Ὅρα Εὐσέβ. ἐν Βιβλ. Γ'. τῆς Ἐκκλ. Ἱστορ. Κεφ λή. Καὶ Ἱερών καὶ Φώτι. ἔνθ ἀνωτ.

σθέντες, καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξανδρέως Κλήμεντος ἴσως [16]), πρώτου συναθροισθέντες.

Αἱ διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων ἐν βιβλίοις ἡ. ἐκ τῆς Ἀποστολικῆς ὁμοίως διδασκαλίας τε καὶ διατυπώσεως, ὑπὸ ἀνδρῶν Ἀποστολικῶν καὶ αὐταὶ ὕστερον ἐκτεθειμέναι.

Οἱ Ἀναγνωρισμοὶ ἐν βιβλίοις δέκα· ὧν ἐπ' ὀνόματι τῶν Κλήμεντος περιόδων ἐμνήσθη καὶ Ὠριγένης [17]). Ἐπειδὴ δὲ, ἐν τῷ Θ'. βιβλίῳ, Ἀπόσπασμά τι τῶν τοῦ Σύρου Βαρδησάνους, ἐκ τοῦ περὶ Εἱμαρμένης λόγου· [18]) ἀναγινώσκεται ἐπὶ λέξεως, ὑπενόησέ τις, οὐ πάντῃ ἀλόγως [19]), μήπως ὁ Βαρδησάνης αὐτὸς τὸ τῶν ἀναγνωρισμῶν βιβλία συνερράψωδησεν.

Τὰ Κλημέντια· (ἤτοι Κλήμεντος ὁμιλίαι ιθ'.) ἅτινα οὐδὲν ἄλλο εἶναι κρίνεται, ἢ, ἡ ἑτέρα τῶν ἀναγνωρισμῶν ἔκδοσις, ἥσπερ μέμνηται ὁ Ῥουφῖνος [20])

Κλήμεντος περὶ τῶν Πέτρου πράξεων, καὶ περιόδων, καὶ περὶ τοῦ κηρύγματος. Τοῦ αὐτοῦ δὲ, καὶ ἐπιστολήτις πρὸς Ἰάκωβον τὸν Ἀδελφόθεον, καὶ ἡ κατ' αὐτὸν Λειτουργία. Καὶ ἐπιστολιμαῖα τινὰ Διατάγματα [21]). Ἅτινα δὴ πάντα ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἠθροισμένα, γνήσιάτε, καὶ μὴ, τοῦ Κλήμεντος συγγράματα ὑπὸ Κοτελερίου Ἑλληνιστὶ, καὶ Λατινιστὶ, μετὰ σημειωμάτων ἐκδέδοται.

---

[16]) Ὅρα Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. ε'. Κεφ ιγ'. Ἱερώνυμ. περὶ Ἐκκλ Συγγραφ. Κεφ. ιέ. Φώτιον. ἐν Κώδικι ριά.

[17]) Φιλοκαλ. Κεφ. κγ'.

[18]) Τοῦ παῤ Εὐσεβίῳ ἐκ τῆ Εὐαγγελ. Προπαρασκ. Βιβλ. ς'. Κεφ ί.

[19]) Καβίος Λίων Ἀποστολ. Σελ. 30.

[20]) Παρὰ Καβίῳ ἔνθ. εἴρηται.

[21]) Ὅρα περὶ τούτων Καβίον ἔνθ. ἀνωτ. Καὶ Ἰωὰν Ἄλβερτον Φαβρίκ. Ἑλληνικ. Βιβλ. Τεύχ. Ε'. Σελ. 31.

ς'. Ἑρμᾶς ὁ Κλήμεντι σύγχρονος (§ 280). Τούτου τρία σώζονται βιβλία, Ἑλληνιστὶ καθ' ἡμᾶς ἐκδεδομένα. Ὧν τὸ μὲν Α'., ᾧ Ἐπιγραφὴ Ἐκκλησία· τέσσαρας ὁράσεις περιέχει, τὰς Ἑρμᾷ γενομένας. Τὸ δὲ Β'., Ποιμὴν ἐπιγραφόμενον, δώδεκα ἐπιτάγματα περιλαμβάνει, τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου ἐν μορφῇ ποιμένος αὐτῷ προβληθέντα. Τὸ δὲ Γ'. παραβολὰς δέκα εἰσάγει λίαν ἐπωφελεῖς, εἰς ὑποθήκην βίου μακαρίου καὶ χριστιανῷ πρέποντος [22]).

Ζ'. Φίλων ὁ Ἰουδαῖος, ὁ κατὰ τοὺς χρόνους Γαΐου τοῦ Καλιγόλα ἀκμάσας, πρὸς ὅν, καὶ ὑπὲρ τοῦ ἰδίου διεπρεσβεύσατο ἔθνους· (§ 180). διάφορα συνέγραψεν [23]), ὧν καλλίστη μὲν ἡ φράσις, καὶ πρὸς τὴν Πλατωνικὴν ἰδέαν ἐξησκημένη· οὐκ ἀσυντελὴς δὲ εἰς εἴδησιν τῶν ἐν τοῖς Ἱεροῖς Λογίοις ἀναγεγραμμένων ἡ ἀνάγνωσις· ὅθεν καὶ μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων τῆς Α'. ἑκατονταετηρίδος ὑφ' ἡμῶν ἐνταῦθα ἠρίθμηται· ὡς καὶ οἱ ἑξῆς δύο.

Η'. Ἰώσηπος ὁ Φλάβιος, καὶ αὐτὸς Ἰουδαῖος, ὁ ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ, καὶ Τίτου, καὶ Δομιτιανοῦ εὐδοκιμήσας. Συνέταξε τὰς Ἰουδαϊκὰς Ἀρχαιολογίας ἐν βιβλίοις κ'. Καὶ τὰ περὶ τῆς ἁλώσεως Ἱερουσαλὴμ ἐν βιβλίοις ζ'. Καὶ κατὰ Ἀππίωνος βιβλ. β'. Καὶ εἰς τοὺς Μακκαβαίους, ἤτοι περὶ Αὐτοκράτορος λογισμοῦ. Καὶ βίον αὐτὸς τὸν ἑαυτοῦ.

Θ'. Ἰοῦστος καὶ οὗτος Ἰουδαῖος Τιβεριεύς, τῷ Ἰω-

---

[22]) Ὅρα Καβίον, καὶ Φαβρίκ. ἔνθ ἀνωτ.

[23]) Τῶν συγγραμμάτων τοῦ Φίλωνος τὸν Ἀκριβῆ Κατάλογον εὑρήσεις, παρὰ τοῖς ἐκ προθέσεως ἐκδεδωκόσιν τὰ τῶν Συγγραφ. Φιλοπονήματα, Καβέῳ Φαβρικίῳ, Λουπίνῳ, καὶ ἄλλοις.

σήπω ὁμόχρονος· Συγγεγραφέναι λέγεται χρονικὸν τῶν Βασιλέων Ἰούδα· καὶ ὑπομνήματα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πολέμου· τούτου δὲ, καὶ τῶν εἰρημένων αὐτοῦ Συγγραμμάτων μέμνηται ὁ Φώτιος [24]), προσεπισημειώσας πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὅτι τὰ Ἰουδαίων νοσῶν, τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ ὅλως κατεσιώπησεν.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΙΒ΄.

Τὰ Ἀπόκρυφα Εὐαγγέλιά τε, καὶ ἄλλα ὑπομνήματα νόθα.

Α΄. Τὸ Εὐαγγέλιον τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, ὅπερ ἀναφέρει Ἱερώνυμος καὶ Ὠριγένης [1]), καὶ Ἀμβρόσιος [2]), καὶ Θεοφύλακτος [3]).

Β΄. Τὸ κατὰ Πέτρον Εὐαγγέλιον παρὰ Γελασίῳ [4]), καὶ Ὠριγένει [5]), καὶ Εὐσεβίῳ [6]).

Γ΄. Τὸ κατὰ Ἀνδρέαν [7]).

Δ΄. Τὸ κατὰ Ἰωάννην περὶ τῆς Κοιμήσεως τῆς Παρθένου [8])· ὅ τινες τῶν χειρογράφων Κωδίκων, καὶ κατὰ Ἰάκωβον ἐπιγράφουσιν [9]).

Ε΄. Τὸ κατὰ Ἰάκωβον τὸν μείζονα [10]).

ς΄. Τὸ κατὰ Ἰάκωβον τὸν ἐλάσσονα, ὅ καὶ πρωτευαγγέλιον ἐπιγράφεται [11]).

---

24) *Ἐν Κώδικι λγ΄.*

1) *Ὁμιλ. Α΄. εἰς Λουκᾶν.*

2) *Ἐν προοιμ. τοῦ εἰς Λουκ. ὑπομνήμ.*

3) *Ἐν ἀρχῇ τῆς εἰς Λουκ. Ἑρμην.*

4) *Ἐν τῷ Δεκρέτῳ.*

5) *Ἐν τῷ εἰς τὸν Ματθ. ὑπομνήματι.*

6) *Ἐκκλ. Ἱστορ. βιβλ. Γ΄. Κεφ. κέ.*

7) *Παρὰ Γελασίῳ ἐν τῷ Δεκρέτῳ·*

8) *Ἐν τῷ Γελασ. Δεκρ.*

9) *Ὅρα Λαμβέκιον ἐν ὑπομνήμ. τῆς ἐν Βιέννῃ βιβλιοθ. βιβλ. Α΄. Σελ.* 130.

10) *Τοῦτο ἐν Ἱσπανίᾳ ἀνακύψαν ἔτει* 1595. *ὑπὸ τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ ΙΑ΄. φλοξὶ παρεδοθη ἐν τῷ* 1682.

11) *Ἐν τῷ Γελασ. Δεκρ.*

Ζ΄. Τὸ κατὰ Βαρνάβαν [12]).

Η΄. Τὸ κατὰ Βαρθολομαῖον [13]).

Θ΄. Τὸ κατὰ Θαδδαῖον, ἕνα τῶν ὁ, (§ 172), [14]).

Ι΄. Τὸ κατὰ Ἰούδαν Θαδδαῖον, τὸν Ἀπόστολον [15]).

ΙΑ΄. Τὸ κατὰ Ἰούδαν τὸν Ἰσκαριώτην· τούτου δὲ μέμνηνται Εἰρηναῖος [16]) καὶ Ἐπιφάνιος [17]), καὶ Θεοδώριτος [18]).

ΙΒ΄. Τὸ κατὰ Φίλιππον [19]).

ΙΓ΄. Τὸ κατὰ Θωμᾶν· λέγουσι δέ τινες, ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ πρῶτον τῶν Μανιχαίων, οὗ μέμνηται καὶ Γελάσιος [20]).

ΙΔ΄. Τὸ κατὰ Ματθίαν [21]).

ΙΕ΄. Τὸ κατὰ Παῦλον. Ἔστι δὲ αὐτὸ κατὰ Λουκᾶν ὡς Ἱερώνυμος φησὶν ἐν τῷ Καταλόγῳ, γραφὲν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Παύλου, κατὰ τὴν γνώμην δηλαδὴ τοῦ Μαρκίωνος [22]).

Ις΄. Τὸ κατὰ Νικόδημον, ὅπερ καὶ καθ' ἡμᾶς ὁλόκληρον διασώζεται. Εὑρεθὲν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Αὐτο-

---

12) *Αὐτόθι.*

13) *Καὶ παρὰ Ἱερων. καὶ Βέδᾳ.*

14) *Ἐν τῷ Γελασ. Δεκρ. καὶ παῤ Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Α΄. Κεφ. ιγ΄.*

15) *Ἐν τῷ Εἰρημ. Δεκρέτῳ.*

16) *Βιβλ. Α΄. κατὰ Αἱρέσ. Κεφ. λέ.*

17) *Αἱρέσ. ΚΗ΄. Ἀριθμ. ά.*

18) *Αἱρετικ. Μυθαρ. Κεφ. ιέ.*

19) *Ἐπιφαν. Αἱρέσ. Κς΄. Ἀριθμ. ιγ΄. καὶ Λεόντιος περὶ Αἱρέσ.*

20) *Ἐν τῷ Δεκρέτῳ*

21) *Παρὰ Γελασίῳ, καὶ Ἱερων. καὶ Ὠριγένει εἰς Λουκ. Ὁμιλ. Α΄. καὶ Εὐσέβ. ἐν Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ΄. Κεφ. λέ. καὶ Ἀμβροσ. ἐν Προοιμ. εἰς τὸν Λουκᾶν. Καὶ Βέδᾳ ἐν τῷ εἰς τὸν Λουκ. ὑπομνήματι.*

22) *Εἰρην. Βιβλ. Α΄. Κεφ. κθ΄. Καὶ Βιβλ. Γ΄. Κεφ. ιβ΄. Καὶ Ὠριγέν. Βιβλ. Β΄. κατὰ Κέλσου. Καὶ Τερτυλ. Βιβλ. Δ΄. κατα Μαρκίων. Κεφ. γ΄. Καὶ Ἐπιφάν. Αἱρέσ. ΜΒ΄.*

κράτορος ἐν τοῖς Δημοσίοις Κώδιξι, τοῖς ἐν τῷ Πραιτωρίῳ Πιλάτου ἐν Ἰεροσολύμοις, Ἑβραϊστὶ γεγραμμένον.

ΙΖ΄. Τὸ κατὰ Ἀπελλῆν [23]), ἐξ οὗ Εὐαγγελίου καὶ Ἐπιφάνιος [24]) ἀποσπασμάτιόν τι ἀναφέρει.

ΙΗ΄. Τὸ κατὰ Βασιλείδην [25]).

ΙΘ΄. Τὸ Κήρινθον [26]). Ἴσως δὲ τοῦτο εἶναι τὸ κατὰ Ματθαῖον, ὡς ὁ Κήρινθος αὐτῷ παραπεποιημένῳ ἐχρῆτο.

Κ΄. Τὸ καθ' Ἡσύχιον [27]), ὅπερ καὶ Εὐαγγέλιον τοῦ Λουκιανοῦ εἴρηται.

ΚΑ΄. Τὸ κατὰ Μαρκίωνα· τοῦτο δὲ ἦν τὸ κατὰ Λουκᾶν, ὑπὸ Παύλου συγγραφὲν, κατὰ τὴν Μαρκίωνος κρίσιν, ὡς ἀνωτ. εἴρηται (ΙΕ΄.)

ΚΒ΄. Τὸ Λευκίου, ἢ Λεντικίου, ἢ Λεντίου, ἢ Λεοντίου, ἢ Λουκίου [28]).

ΚΓ΄. Τὸ Τατιανοῦ, ὅ λέγεται καὶ Εὐαγγέλιον τῶν ἐγκρατιτῶν [29]).

ΚΔ΄. Τὸ κατὰ Οὐαλεντῖνον, ὅπερ καὶ Εὐαγγέλιον εἴρηται τῆς ἀληθείας [30]).

ΚΕ΄. Τὸ τῶν Ἐβιωνιτῶν, ἢ Ἐβιωναίων [31]).

---

22) Ἱερώνυμ. ἐν τῷ προοιμ. τῷ εἰς τὸν Ματθ. Καὶ Βέδας ἐν τῷ ὑπομνήματι τῷ εἰς τὸν Λουκᾶν,

23) Αἱρέσ. ΜΔ΄. Ἀριθμ. β΄.

24) Ἀναφέρεται παρὰ Ὠριγένει, καὶ Ἱερωνύμῳ καὶ Ἀμβροσίῳ.

25) Ἐπιφάν. Αἱρέσ. ΝΑ΄. Ἀριθμ. ζ.

26) Παρὰ Ἱερων. ἐν τῷ προλόγῳ τῷ εἰς τὰ Εὐαγγέλ. Καὶ παρὰ Γελασ. ἐν τῷ Λεκρ.

27) Παρὰ Γελασίῳ ἐν τῷ Δεκρέτῳ. Καὶ Αὐγουστ. Βιβλ. περὶ πίστιως κατὰ Μανιχαίων.

28) Ἐπιφάν. Αἱρέσ. Μ΄. Ἀριθμ. ά.

29) Παρὰ Εἰρην. Βιβλ. Γ΄. κατὰ Αἱρέσ. Κεφ. ιά.

30) Παρὰ Ἐπιφαν. Αἱρέσ. Λ΄. Ἀριθμ. ιγ΄. ις΄. κά. κέ.

Κ ξ΄. Τὸ κατ' Αἰγυπτίους [32])· οὗ μέμνηται καὶ ὁ Ῥωμαῖος Κλήμης [33])· καὶ Κλήμης ὁ Αλεξανδρεύς [34]).

ΚΖ΄. Τὸ τῶν Γνωστικῶν [35]).

ΚΗ΄. Τὸ κατὰ Ἑβραίους [36]).

ΚΘ΄. Τὸ κατὰ Μανιχαίους Α΄., ὅ καὶ Εὐαγγέλιον λέγεται τὸ κατὰ Θωμᾶν (ΙΓ΄.) Καὶ τὸ Β΄., ὅ λέγεται Εὐαγγέλιον τὸ ζῶν· περὶ οὗ Φώτιος [37]). Καὶ Κύριλλος ὁ Ἱεροσολυμίτης [38]). Καὶ Ἐπιφάνιος [39]). Καὶ Γ΄. ἔτι Εὐαγγέλιον ἄλλο, τὸ ὑπὸ Διοδώρου ἀπελεγχθέν [40]).

Λ΄. Τὸ τῶν Ναζωραίων· ἔστι δὲ τὸ αὐτὸ τῷ κατὰ Ἑβραίους (ΚΗ΄.) ἢ τὸ τοῦ Ματθαίου. τοῦτο ἐστὶν, Ἑβραϊστὶ γεγραμμένον [41]).

ΛΑ΄. Τὸ τῶν Σιμωνιανῶν, περὶ οὗ ἐν ταῖς διαταγαῖς τῶν Ἀποστόλων γίνεται μνεία [42]).

ΛΒ΄. Τὸ τῶν Σύρων [43]).

ΛΓ΄. Τὸ τῆς νηπιότητος τοῦ Χριστοῦ [44]).

ΛΔ΄. Τὸ Εὐαγγέλιον τὸ Αἰώνιον, ἐξ ὧν ἀναγινώσκομεν Ἀποκαλύψ. Κεφ. ΙΔ΄. 6. πλασθὲν ὕστερον παρὰ

---

32) Παρ' Ἱερων. ἐν προοιμ. εἰς τὸν Ματθ. καὶ Ἐπιφάν. Αἱρέσ. Ξ΄.

33) Ἐν Ἐπιστολ. Β΄.

34) Ἐν Στρωματ. Γ΄.

35) Ἐπιφαν. Αἱρεσ. Κς΄. Ἀριθμ. ή.

36) Περὶ τούτου Βέδας ἐν τοῖς κατὰ Λουκᾶν ὑπομνήμασι

37) Ἐν χειρογράφῳ βιβλίῳ κατὰ Μανιχαίων.

38) Ἐν Κατηχήσει ς΄.

39) Αἱρέσει Ξς΄.

40) Ἐν βιβλ. ΚΕ΄. κατὰ Μανιχ. περὶ ἧς Φώτ. Μυριοβίβλου Κώδικι πέ.

41) Εὐσέβ. ἐν Ἱστορ. Ἐκκλ. Βιβλ. Γ΄. Κεφ. λθ΄. ἐκ τοῦ Παπίου.

42) Βιβλ. ς΄. Κεφ. ςι΄.

43) Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Λ΄. Κεφ. κβ΄. Καὶ Ἱερώνυμ. ἐν τῷ καταλόγῳ.

44) Παρὰ Γελαστ. ἐν τῷ Δεκρέτῳ.

SISMANOGLIO MEGARO

τῶν Φράρων τῶ Mendicantium· ἤτοι τῶν προσαιτούντων, κατὰ τὸ μέσον τοῦ ΙΓ'. αἰῶνος. καὶ τελευταῖον κατακριθὲν πυρίκαυστον γενέσθαι, ὑπὸ τοῦ Πάπα Ἀλεξάνδρου τοῦ Δ'., κρυφίως ὅμως· ἵνα μὴ πανδήμως καταισχυνθῶσιν οἱ ῥαδιουργήσαντες Φράτορες.

ΛΕ'. Τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Εὔας [45]).

Λς'. Τὸ Εὐαγγέλιον τῆς τελειότητος [46])

ΛΖ'. Περὶ τῆς Γεννήσεως τῆς Ἁγίας Παρθένου, βιβλία τρία [47]).

ΛΗ'. Περὶ τῆς ὑπεραγίας Παρθένου, καὶ τῆς Μαίας αὐτῆς, βιβλίον [48]).

ΛΘ'. Ἐρωτήσεις τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας, μεγάλαι τε καὶ μικράι. Βιβλία δύο [49]).

Μ'. Περὶ τῆς Γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος [50]).

ΜΑ'. Ἱστορία τῶν Δεσποσύνων, περὶ τῆς Χριστοῦ Γενεαλογίας [51]).

ΜΒ'. Ἱστορία τῆς Χριστοῦ συγγενείας εὑρεθεῖσα ἐπὶ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ [52]).

Ἐν τοῖς Ἀποκρύφοις τάσσονται καὶ τα ἑξῆς.

ΜΓ'. Αἱ Παύλου καὶ Θέκλης περίοδοι ὑπὸ πρεσβυτέρου τινὸς Ἀσιατικοῦ παραπεπλασμέναι· ὅς σπουδαστὴς

---

45) Παρ' Ἐπιφανίῳ Αἱρέσ. Κς'. Ἀριθμ. γ'.

46) Παρὰ τῷ αὐτῷ Ἐπιφαν. Αἱρέσει Κς'. Ἀριθμ. β'. Καὶ Κλήμεντι τῷ Ἀλεξανδρ. Στρωματ. Γ'.

47) Παρ' Ἐπιφαν. Αἱρέσ. Κς'. Ἀριθμ. ιβ'. Καὶ Γρηγορ. Νύσσης, Ὁμιλ. ἐν Τόμ. Γ'. Σελ. 346. Καὶ Αὐγουστ. κατὰ Φαύστου Βιβλ. ΚΓ'. Κεφ θ'.

48) Γελάσ. ἐν τῷ Δεκρ. καὶ Ἱερών. ἐν τῷ κατὰ Ἑλβιδίου.

49) Ἐπιφ. Αἱρέσ· ΚΗ'. Ἀριθμ. ή.

50) Ἐν τῷ Γελασίου Δεκρέτῳ.

51) Ἰούλιος ὁ Ἀφρικανὸς Ἐπιστ. πρὸς Ἀριστείδ. παρὰ Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Α'. Κεφ. ζ'. Καὶ Νικηφ. Κάλλιστ. Βιβλ. Α'. Κεφ. β'. τῆς Ἐκκλ· Ἱστορ.

52) Παρὰ Σουίδα.

ὧν τοῦ Ἀποστόλου, ἐνόμισεν ἐπαίνου ἄξιον, τὸ περὶ αὐτοῦ καὶ τὰ μὴ ὄντα ἐκδιηγήσασθαι, διὸ καὶ ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ δεόντως κατερίθη [1]). Τῆς δ' αὐτῆς ἠξίωνται ὑπολήψεως, καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς περιφερόμενα πρακτικὰ τῆς πρωτομάρτυρος Θέκλης. Καὶ γὰρ εἰμὴ πάντα, τὰ πλεῖστα μέν τοι ἐν τούτοις, ἀπὸ τῶν Ἀρχαιοτέρων ἐκείνων ἀποκρύφων ἐλήφθησαν. Τῆς δὲ περικλεοῦς Μάρτυρος ταύτης μετὰ δικαίων ἐπαίνων τε καὶ εὐφημιῶν ἐμνήσθησαν τῶν πατέρων οἱ ἐπισημότατοι [2]).

ΜΑ'. Αἱ πράξεις, τὸ κήρυγμα, ἡ Ἀποκάλυψις, ἡ δίκη τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου [3]).

ΜΕ'. Αἱ πράξεις τοῦ Παύλου, ὑποβληθεῖσαι ὑπὸ τῶν Μανιχαίων [4]).

Μς'. Αἱ τοῦ Ἀνδρέου, αἷς οἱ ἐγκρατῖται ἐχρῶντο· καὶ οἱ καλούμενοι Ἀποστολικοί· καὶ οἱ περὶ Ὠριγένην [5]). Καὶ αἱ τοῦ Ἰωάννου [6]). Καὶ αἱ τοῦ Φιλίππου, καὶ αἱ τοῦ Θωμᾶ, καὶ αἱ τῶν Ἀποστόλων καθόλου, ὑπὸ τῶν Ἐβιωναίων ῥαψῳδηθεῖσαι [7]).

---

1) Τερτυλλ. Βιβλ. περὶ τοῦ Βαπτισμ. Ἱερών περὶ τῶν Συγγραφ. Κεφ. ζ'. καὶ Γελάσιος.

2) Γρηγόρ. ὁ Ναζιανζ. ἐν τῷ περὶ Παρθεν. καὶ ἐν τοῖς Μέτροις. Καὶ ὁ Νύσσης εἰς Μακρίναν. Καὶ ὁ Χρυσόστ. ὁμιλ. κέ εἰς τὰς πράξεις. καὶ κβ'. εἰς τοὺς Ἀντιοχεῖς. Καὶ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης Βιβλ. Α'. Ἐπιστ. πξ'. καὶ ρξ'. Καὶ Ἐπιφάν Αἱρέσει ΟΗ'. Ἀριθμ. 16.

3) Τούτων καὶ Κλήμης ἐμνήσθη ὁ Ἀλεξανδρ. καὶ, Ὠριγέν καὶ Ἱερώνυμ.

4) Τούτων μέμνηται Ἱερών καὶ Φιλάστριος.

5) Παρὰ Δουπίνῳ ἐν τῷ προεισοδιώδει Λόγῳ πρὸ τῶν θείων Γραφῶν.

6) Περὶ ὧν Ἐπιφάν. Αἱρέσ. ΜΖ'. Φιλάστριος Αἱρεσ. ΜΗ'. Καὶ Αὐγουστῖν. Βιβλ. περὶ Πίστ. κατὰ Μανιχαίων.

7) Ἱερώνυμ. Αἱρέσ. Ἐβιωναίων.

ΜΖ'. Τὸ Ἀναβατικὸν τοῦ Παύλου, πλασθὲν ὑπὸ τῶν Γαϊανιτῶν, ᾧπερ ἐχρῶντο καὶ οἱ Γνωστικοὶ [8]).

ΜΗ'. Ἡ μνήμη τῶν Ἀποστόλων, σύγγραμμα συνταχθὲν ὑπὸ τῶν Πρισκυλλιανιστῶν. Καὶ τὸ ὁδοιπορικὸν τῶν Ἀποστόλων, τὸ ἀποβληθὲν ἀπὸ τῆς Β'. τῶν ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου [9]). Καὶ οἱ τῶν αὐτῶν Ἀποστόλων Κλῆροι [10]). Καὶ Βιβλίον ἕτερον τῶν Ἀποστόλων ὑπὸ Μαρκίωνος ῥαδιουργηθέν [11]). Τό τε περὶ τῆς Μεταστάσεως τῆς Θεοτόκου τὸ ἀποδοθὲν τῷ Ἀποστόλῳ Ἰωάννῃ· ὅ, ταυτὸν ἴσως ἐστὶ, τῷ ὑπ' ὀνόματι φερομένῳ τῷ τοῦ Μελίτωνος, ἐν τῇ τῶν πατέρων Βιβλιοθήκῃ [12]).

ΜΘ'. Ἡ τοῦ Πέτρου Ἀποκάλυψις· [13]) ἥτις, ὡς μηδὲν ἄτοπον περιέχουσα, ἀνεγινώσκετο ποτὲ κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς Παλαιστίνης [14]).

Ν'. Ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Παύλου· ἥτις περὶ πολλοῦ μὲν ἐγίνετο πάλαι τοῖς Μοναστα῀ς· [15]) οὐ ὀλίγου δὲ καὶ καθ' ἡμᾶς παρὰ τοῖς Κόπταις τιμᾶται [16]).

ΝΑ'. Ἀποκάλυψις Θωμᾶ, καὶ Στεφάνου. [17]).

ΝΒ'. Ἀποκάλυψις ἡ τοῦ Μεγάλου Ἀποστόλου, συνταχθεῖσα ὑπὸ Κηρίνθου· καὶ ἡ τοῦ Ἀβραὰμ, ὑπὸ τῶν Σηθιανῶν [18]). Καὶ ἡ τοῦ Σήθ, καὶ Νουρίας τῆς γυναικὸς

---

8) Ἐπιφάν. Αἱρέσ. Η'.
9) Ἐν πράξει Ε'.
10) Γελασ. ἐν τῷ Λεκρ
11) Οὗ μνεία γίνεται παῤ Ἐπιφαν. Αἱρέσ. ΜΖ'. καὶ ΞΑ'.
12) Ἐν τῷ Γελασ Λεκρ.
13) Κλήμ. ἐν ὑποτυπώσ. Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. κέ.
14) Σωζόμενος Ἱστορ. Βιβλ Ζ'. Κεφ. ιθ'.
15) Παρὰ τῷ Σωζομένῳ
16) Γελάσ. ἐν τῷ Λεκρ.
17) Παρὰ Γελασ. ἐν τῷ Λεκρ.
18) Ἐπιφάν. Αἱρέσ. ΛΘ'. Ἀριθμ. 4.

τοῦ Νῶε. Ἅπαντα ταῦτα τὰ κατηριθμημένα ὧδε συγγράμματα ἀπώλοντο. Ἀλλὰ τούτου γε ἕνεκα, ὡς ὁ Δουπῖνος λέγει [19]), δὲν ἔχομεν αἰτίαν παρὰ πολὺ νὰ λυπούμεθα.

ΝΓ'. Τὰ περὶ τοῦ πάθους τῶν Κορυφαίων Ἀποστόλων, Πέτρου, καὶ Παύλου βιβλία δύο, τὰ τῷ Λίνῳ προσαναγραφόμενα, ἐπίσης παρὰ πάντων ἀποσκυβαλίζεται [20]).

ΝΔ'. Οἱ βίοι τῶν Ἀποστόλων, Ἀβδίαν τινὰ, μαθητὴν δῆθεν τοῦ Σωτῆρος χρηματίσαντα, Συγγραφέα ἐπιγραφόμενοι, σὺν αὐτῷ τῷ ὀνόματι, φανερὰν προΐσχονται τὴν τῆς νοθείας ῥᾳδιουργίαν.

ΝΕ'. Ὁ βίος Ἰωάννου τοῦ ἐπιστηθίου, ὁ ἐν τοῖς ὀρθοδοξογράφοις καταλεγόμενος, καὶ ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις τῶν πατέρων καὶ καθ' ἡμᾶς ἐμφερόμενος, ὑποβολιμαῖον πόνημα κατὰ πάντας κρίνεται· καὶ Προχώρου τοῦ ἑνὸς τῶν ἑπτὰ Διακόνων, οὗ τὸ ὄνομα ἐπιφέρει, πάντως ἀνάξιον.

ΝΣ'. Αἱ Λειτουργίαι Πέτρου, Μάρκου, Ἰακώβου, καὶ τ῀ς Ματθαίου ἡ παρὰ τοῖς Αἰθίοψιν ἐν χρήσει οὖσα, εἰ καὶ μηδὲν ἴσως ἄτοπον περιέχουσιν· ἀλλὰ πολλαχόθεν ὡς ψευδεπίγραφοι ἀπελέγχονται.

ΝΖ'. Ἡ Ἀβγάρου τοῦ Ἐδέσσης Τοπάρχου ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· καὶ ἡ τοῦ Θεανθρώπου πρὸς ἐκείνην ἀπάντησις [21]), καί τοι μηδὲν τῆς εὐσεβείας, καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἀπάδον προβαλόμεναι· μηδὲ ἄλλως ἐυκόλως κακοπλαστίας ἀπελεγχθῆναι δυνά-

---

19) Ἐν τῷ προεισοδιώδει Λόγῳ τῷ πρὸ τῶν Θείων Γραφ. Βιβλ. Β'. Κεφ. ς'. § 6.
20) Τὰ νῦν Σωζόμενα, ἀπαιδεύτου τινὸς καὶ βαρβάρου Μοναχοῦ πόνημα κρίνεται παρὰ Βοσσίῳ ἐν Ἱστορ. Ἑλλην. Βιβλ. Β'. Κεφ. θ'.
21) Παῤ Εὐσεβ. Βιβλ. Α'. Κεφ. ιγ'. τῆς Ἐκκλ. Ἱστορ.

μεναι· ἀλλὰ κατὰ τοῦτο μόνον τοῖς ἀποκρύφοις συναριθμοῦνται, καθότι ἐν τῷ τῆς Ἐκκλησίας κανόνι οὐδαμῶς ἀνεγράφησαν (§ 172).

ΝΗ'. Τὸ γράμμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ τὸ πρὸς Πέτρον, δι' οὗ δῆθεν ἐκδιδάσκει ὁ Κύριος τοὺς αὐτοῦ μαθητὰς τὸν τρόπον τοῦ τὰ τέρατα καὶ τὰ σημεῖα ποιεῖν, ἀσεβὲς καὶ κοκόπλαστον.

ΝΘ'. Αἱ ἐπιστολαὶ, ἡ τῆς Θεοτόκου πρὸς τὸν Θεοφόρον Ἰγνάτιον, καὶ ἡ τούτου ἀμοιβαία πρὸς τὴν Θεομήτορα, ὑπ' οὐδενὸς ἐγκρίνονται, εἰ μὴ τυχόν τις εἴη κατὰ τὸν Μοναχὸν Βερνάρδον [22]) Θερμουργὸς ἀνὴρ, καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἔμπλεως. Ὁμοίως καὶ ἡ τῆς Παρθένου ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς Μεσσηνίους· καὶ ἡ ἄλλη ἡ πρὸς τοὺς Φλωρεντινοὺς, ἃς ληροῦσιν, ὅτι ἐξ Ἱερουσαλὴμ ἡ τοῦ Κυρίου Μήτηρ Ἑβραϊστὶ ἔγραψεν· ὁ δὲ Παῦλος αὐτὰς ἐξελλήνισεν. (ὧν τὴν πρὸς Μεσσηνίους καὶ Κωνσταντῖνος ὕστερον ὁ Λάσκαρις ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ εἰς τὸ Λατινικὸν μεθηρμήνευσε) καὶ αὗται ἐν τοῖς κακοπλάστοις εὐλόγως τάττονται [23]).

Ξ'. Αἱ ἐπιστολαὶ Λεντούλου καὶ Πιλάτου, περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. καὶ ἡ τοῦ αὐτοῦ Πιλάτου, περὶ τοῦ θανάτου εἰς ὃν κατεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, πρὸς Καίσαρα ἀναφορὰ τὸν Τιβέριον (§ 174).

ΞΑ'. Αἱ τοῦ Σενέκα πρὸς Παῦλον, καὶ ἀνάπαλιν

---

[22]) *Ταύτας αὐτὸς μόνος ἐγκρίνων φαίνεται, ἐν ὁμιλ. τῇ εἰς τὸν ψαλμόν: Ὁ κατοικῶν' κτ.*

[23]) *Ὅρα Λουπῖνον ἐν τῷ προεισοδιώδει Λόγῳ, τῷ περὶ τῆς Ἱερᾶς Γραφ. Βιβλ. Β'. Κεφ. Ε'. § β'. Καὶ ἐν τῇ τῶν Ἐκκλ. Συγγραφ. Βιβλιοθ. περὶ Ἰγνατίου Σελ. 41. Καὶ Καλμέτου Λεξικὸν τῆς Θείας Γραφῆς, ἐν Λέξει Η. Marie.*

ἆς, καί τοιγε Ἱερώνυμος [24]), καὶ Αὐγουστῖνος [25]), ἀναφέρουσιν, εἶναι ὅμως φανερὸν, ὅτι κατὰ τὴν τότε κοινοτέραν λαλοῦντες ὑπόληψιν ἀναφέρουσιν αὐτάς. Ὁ γὰρ Ἱερὸς Αὐγουστῖνος ἐν ἄλλοις [26]) μαρτυρεῖ περὶ τοῦ Σενέκα, ὅτι οὗτος περὶ τῶν χριστιανῶν οὐδ' εἰς κακὸν, οὐδ' εἰς καλὸν ὅλως ἐλάλησεν.

ΞΒ'. Καὶ τὰ Μαρκέλλου δὲ τοῦ Ῥωμαίου, περὶ τῶν πράξεων τῶν Μακαρίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου· καὶ τὰ περὶ τῶν Μαγικῶν δὲ μαγγανευμάτων Σίμωνος τοῦ Μάγου, κξ. τῆς αὐτῆς Ζύμης εἶναι τὸ τὰ πάντα κρίνεται.

Ταῦτα τοίνυν, εἰ καὶ μὴ ἐν αὐτῷ ἴσως τῷ Α'. Ἐκκλησιαστικῷ αἰῶνι πάντα συγγεγραμμένα, ἀλλ' ἐν αὐτῷ δήπου γενέσθαι ὑποκρινόμενα τὸν συγγράψαντα, ὡς ἐν Συρφετῷ ὧδε κοινῷ κατὰ Σύνοψιν παρεῤῥίφθησαν. Εὑρήσεις δὲ περὶ τούτων πραγματευομένους πλατύτερον, Ἰωάννην Βαπτιστ. Κοτελέριον ἐν τῷ περὶ τῶν Ἀποστολικ. πατέρων. Καὶ Ἰωάν. Ἄλβερτον Φαβρίκιον ἐν τῷ περὶ τῶν ἀποκρύφων Κωδίκων τῆς Καινῆς Διαθήκης. Καὶ Ἰωάν. Ἑρνέστ. Γράβιον Σταχυολογ. Τόμ. Α'. Καὶ Ἰττίγιον ἐν διαλέξ. περὶ τῶν ψευδεπιγράφων, τοῦ Χριστοῦ τῆς Μαρίας. καὶ τῶν Ἀποστ. Κεφ. ά. Καὶ Λουπῖνον δὲ, ἐν τῷ προεισοδιώδει αὐτοῦ λόγῳ περὶ τῆς Θείας Γραφῆς, βιβλ. Β'. Καὶ Καβέον, ἐν τοῖς περὶ τῶν Ἐκκλησ. Συγγραφέων, ἐν αἰῶνι Α'. τῷ Ἀποστολικῷ. Καὶ Καλμέτην ἐν τῇ διαλέξει, ἣν περὶ τῶν ἀποκρύφων Εὐαγγελίων συνέγραψεν. κξ. κξ.

---

[24]) *Ἐν τῷ Καταλόγῳ*

[25]) *Ἐν ἐπιστ. ιδ'. ἢ ὡς ἄλλως ρνγ'.*

[26]) *Περὶ Θεοῦ πόλεως Κεφ. ιά.*

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΙΓ'.

Παρὰ τοὺς τρεῖς Ἰουδαίους, Φίλωνά τε καὶ Ἰώσηπον, καὶ Ἰοῦστον Τιβεριέα, ὧν ἀνωτέρω ἐν τῷ ΙΑ'. καταλόγῳ ἐμνήσθημεν· κατὰ τὴν α'. τῶν ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδων ἤκμασαν τῶν θύραθεν, οἱ ἑξῆς, ἄνδρες παιδείᾳ διαφέροντες.

Α'. Μουσώνιος ὁ Τυρρηνὸς, Διαλεκτικὸς φιλόσοφος, καὶ στωϊκός· ὁ διὰ τὸ ἰταμὸν τοῦ ἐλεγκτικοῦ τρόπου ὑπὸ Νέρωνος ἀναιρεθείς. Γέγραφε λόγους διαφόρους, καὶ ἐπιστολὰς, ἐξ ὧν τινὰς καὶ Ἀπολλωνίῳ τῷ Τυανεῖ, ᾧ γνώριμος ἦν [1]).

Β'. Κορνοῦτος Λεπτίτης φιλόσοφος· ἡ δὲ Λεπτός, πόλις Λιβύης· γεγονὼς ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Νέρωνος, καὶ πρὸς τούτου ἀναιρεθεὶς συνάμα τῷ Μουσωνίῳ, ἔγραψε δὲ πολλὰ φιλόσοφά τε καὶ Ῥητορικά [2]).

Γ'. Λούκιος Ἀνναῖος Σενέκας ὁ ἐξ Ἱσπανίας, φιλόσοφος στωϊκός· διδάσκαλος χρηματίσας τοῦ Νέρωνος, ὑφ' οὗ καὶ ἀνῄρηται. Συνέγραψεν ἠθικὰ πολλὰ, καὶ τινας Τραγῳδίας· οὐ καλὰ δὲ περὶ αὐτοῦ γράφουσί τινες [3]).

Δ'. Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεύς (§ 236.) *Φιλόσοφος καὶ γόης ὁ αὐτός· ἤκμασεν ἐπὶ Κλαυδίου, καὶ Γαΐου, καὶ Νέρωνος· καὶ μέχρι Νερούα, ἐφ' οὗ καὶ μετήλλαξε· Συνέταξε τελετὰς, ἢ περὶ θυσιῶν* [4]), *διαθήκην, χρησμοὺς, ἐπιστολὰς, Πυθαγόρου βίον* [5]).

Ε'. Δημήτριος ὁ Κυνικὸς, ὁ ἐπὶ Γαΐου ἀκμάσας, καὶ

---

[1]) *Ὅρα ἐν Λεξικῷ Σουΐδα.*

[2]) *Σουΐδας ἐν Λεξικῷ.*

[3]) *Τάκιτος Βιβλ. ΙΒ'. καὶ ΙΔ'. καὶ ΙΕ'. τῶν χρονικῶν. [Καὶ Σβετόνιος εἰς τὸν Νέρωνα· καὶ Αὖλος Γέλλιος, καὶ Κοϊντιλιανὸς ιξ.*

[4]) *Τοῦ Συγγράμματος τούτου μέμνηται καὶ Εὐσέβ. ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ προπαρασκ. Βιβλ. Δ'. Κεφ. ιγ'.*

[5]) *Φιλόστρατ. εἰς βίον. Ἀπολλων. καὶ Σουΐδας ἐν Λεξ.*

Νέρωνος, καὶ Οὐεσπασιανοῦ. ὑφ' οὗ καὶ διὰ τὸ ἄμετρον τῆς παῤῥησίας εἰς ἐξορίαν πεμφθεὶς, ὅσον οὐχὶ καὶ ἀπώλετο (§ 256).

Ϛ'. Ἐπίκτητος ὁ Ἱεραπολίτης στωϊκὸς Φιλόσοφος, τῇ δὲ τύχῃ δοῦλος Ἐπαφροδίτου· ἤκμαζεν ἐπὶ Νέρωνος· ἐξωρίσθη δὲ ὑπὸ Δομιτιανοῦ κατὰ τὸ υιδ'. καὶ ὑπεργηράσας ἐν Νικοπόλει ἀπέθανε. Συνέγραψε τὸ περίφημον ἐγχειρίδον· στοιχεῖα κατ' αὐτὸν τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας, τὰ δύο ταῦτα: Ἀνέχου, καὶ ἀπέχου. τούτου μετὰ θάνατον, ὁ λύχνος δι' οὗ νυκτὸς ἐμελέτα, ἐπωλήθη τρισχιλίων δραχμῶν [6]).

Ζ'. Ἀλέξανδρος ὁ Αἰγαῖος φιλόσοφος περιπατητικός· Διδάσκαλος Νέρωνος, συνάμα χαιρήμονι τῷ φιλοσόφῳ· οὗτος ἀπεκάλει τὸν Νέρωνα, πηλὸν αἵματι συμπερφυρμένον [7]).

Η'. Πλίνιος Σεκοῦνδος ὁ Γεραίτερος ἐκ τῆς ἐν Ἰταλίᾳ Βερώνης ἐπὶ Τιβερίου βιοὺς, καὶ ἕως Οὐεσπασιανοῦ καὶ Τίτου, τὸ ζῆν παρατείνας· οὗτος κατὰ Φιλοσοφικὴν περιέργειαν, ὑπερπλησιάσας τοῖς Βεσβίου Κρατῆρσιν, καὶ ὑπὸ τῆς ἀτμίδος ἀποπνιγεὶς, οἰκτρῶς κατέστρεψε (§ 265). *Φέρεται ἐξ ὧν συνέγραψεν ἡ Φυσικὴ αὐτοῦ Ἱστορία πολύχουν, καὶ κατάπυκνον ὡς ἀληθῶς φιλοπόνημα, ἐν βιβλίοις τρισὶ πρὸς τοῖς τριάκοντα περαιούμενον.*

Θ'. Στράβων Καππαδὸξ ἐξ Ἀμασίας Γεωγράφος, Ἱστορικὸς καὶ Φιλόσοφος· ἤνθησεν ἐπὶ Αὐγούστου καὶ

---

[6]) *Περὶ τούτου Σιμπλίκιος εἰς τὸν Ἐπικτήτου βίον, καὶ ἄλλοι.*

[7]) *Ὅρα Σουϊδ. ἐν Λεξ.*

Τιβερίου. Σώζονται ἐκ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων τὰ Γεωγραφικὰ ἐν βιβλίοις ἑπτακαίδεκα.

Ι΄. Ἀπίων ὁ Γραμματικὸς, γεννηθεὶς κατὰ τὴν ὄασιν τῆς Αἰγύπτου· δυσμενέστατος τοῖς Ἰουδαίοις· καθ' ὧν καὶ ὑπὲρ Ἀλεξανδρέων, περὶ τὸ μ΄. ἔτος πρὸς Καλιγόλαν διεπρέσβευσεν συνέγραψεν Αἰγύπτου Ἱστορίας ἐν Βιβλ. Ε΄. καὶ κατὰ Ἰουδαίων ἐν μέρει, πρὸς ὃ Ἰώσηπος ἀπήντησεν. Ἀναφέρεται δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ περὶ τρυφῆς Ἀπικίου· καὶ τὸ περὶ Γλώσσης τῆς Ῥωμαϊκῆς· τοῦτον ὁ Τιβέριος ἐπονόμαζε κόσμου Κύβαλον· ὡς περιαυτολόγον ἀδολεσχότατον.

ΙΑ΄. Κόϊντος Κούρτιος Ῥοῦφος· ἐπὶ Τιβερίου, ἢ Οὐεσπασιανοῦ κατ' ἄλλους· κατά τινας δὲ, καὶ ἐπὶ Τραϊανοῦ ἀκμάσας· Ἱστορικὸς γλαφυρώτατος ἐν Λατίνοις· Συνέταξε δὲ τὴν κατ' Ἀλέξανδρον Ἱστορίαν ἐν βιβλίοις δέκα, ὧν τὰ πρῶτα δύο ἀπώλοντο.

ΙΒ΄. Μάρκος Ἀνναῖος Λουκανὸς, ἀνεψιὸς τοῦ Φιφοῦ Σενέκα, ποιητής. φίλος μὲν τοῦ Νέρωνος κατ' ἀρχὰς, εἶτα διὰ τὴν ποιητικὴν ἅμιλλαν ἐχθρός· ὅθεν καὶ εἰς τὴν κατ' ἐκείνου συνομωσίαν τὴν ὑπὸ Πίσωνος κινηθεῖσαν, εἰς θάνατον κατακριθεὶς· τῶν τοῦ Λουκανοῦ ποιημάτων σώζεται ἡ ἐπιγραφομένη Φαρσαλία, ἐν Βιβλίοις ἓξ Λατινιστὶ στιχουργηθεῖσα· δι' ἧς περιγράφεται ἱστορικώτερον μᾶλλον, ἢ ποιητικώτερον, ὁ μεταξὺ Καίσαρος καὶ Πομπηΐου Φαρσαλικὸς πόλεμος [8]).

ΙΓ΄. Γάϊος Σίλιος Ἰταλικὸς, Λατῖνος ποιητὴς καὶ οὗτος, ὃς ὑπατεύων ἦν ἐπὶ τῆς καταστροφῆς τοῦ Νέρω-

[8]) Περὶ τούτου Τάκιτος, Στάτιος, Ἱερώνυμ.

νος· ἐῤῥαψώδησεν αὐτὸς ἅλις ἀφελῶς τὰ τοῦ δευτέρου Καρχηδονικοῦ πολέμου· μὴ φέρων δὲ τὴν τοῦ πιέζοντος αὐτὸν πάθους ταλαιπωρίαν, ἀποκαρτερήσας ἐτελεύτησεν [9]).

ΙΔ΄. Αὖλος Πέρσιος Φλάκκος Τυῤῥηνὸς, ποιητὴς Λατῖνος Σατυρικὸς, ὁ μηδὲ τοῦ Νέρωνος αὐτοῦ, ἐν ταῖς ἰδίαις σατύραις φεισάμενος [10]).

ΙΕ΄. Μάρκος Οὐαλέριος Μαρτιάλις ἐξ Ἱσπανῶν ὁρμώμενος, ποιητὴς ἐπιγραμματοποιὸς πολλὴν κατὰ τῶν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Ῥωμαϊκῶν ἠθῶν χολὴν κατεχέας· ἐπαινέτης μὲν τοῦ Δομιτιανοῦ ζῶντος, πικρὸς δὲ κατήγορος τεθνηκότος· ὅθεν καὶ ὑπὸ Τραϊανοῦ παραμεληθεὶς ἐπαλινόστησεν εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα, ὅπου ὑπεργηράσας ἐτελεύτησε. Σώζονται τῶν τούτου Ἐπιγραμμάτων Βιβλία δεκατέσσαρα· ἐν οἷς πολλὰ μὲν ὀξέως τε καὶ περινενοημένως λέγεται, πολλὰ δὲ καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἀναιδῶς καὶ ἀκολάστως [11]).

Ις΄. Πούβλιος Παπίνιος Στάτιος Νεαπολίτης, ποιητὴς Λατῖνος, παρὰ Δομιτιανῷ εὐδοκιμῶν· ἐῤῥαψῳδησε τὴν Θηβαΐδα ἐν βιβλ. δυοκαίδεκα· τὴν δὲ Ἀχιλλειάδα ἐν δυσίν· ἐποίησε δὲ καὶ ἄλλα διάφορα ποιημάτια [12]).

ΙΖ΄. Δέκιος Ἰούνιος Ἰουβενάλις Ἰταλὸς, ποιητὴς Σατυρογράφος· ἐξορισθεὶς μὲν εἰς τὴν Λιβύας πεντάπολιν διὰ τὸ καθάψασθαι Πάριδος τοῦ λίαν κεχαρισμένου τῷ

[9]) Ὅρα τὸν Νεώτερ. Πλίν ἐν Βιβλ. Γ΄· Ἐπιστ. ς΄.
[10]) Δίων Βιβλ. Ις΄. Σβετόν εἰς Νέρωνα. Κυϊντιλ. Βιβλ. Γ΄. Κεφ. ά.
[11]) Πλίν. ὁ Νεώτερ. ἐν Βιβλ. Γ΄. Ἐπιστολ. ἐσχάτη. Σπαρτιαν. εἰς Αἴλιον Βῆρον. κξ.
[12]) Περὶ τούτου Πρισκιαν. καὶ οἱ κατ' ἐκεῖνο ἀκμάσαντες Γραμματικοὶ, καὶ συχνοὶ ἄλλοι μνείαν ποιοῦνται.

Νέρωνι· ἐπανακληθεὶς δὲ ἐν Ῥώμῃ καὶ μέχρις Ἀδριανοῦ ἐπιζήσαι λέγεται. Συνέγραψε δὲ Σατύρας ἐκκαίδεκα [13]).

ΙΗ'. Βαλέριος Μάξιμος, Λατῖνος Ἱστορικὸς ἐκ Ῥώμης, ὁ περὶ τῶν ἐπισημοτέρων λόγων τε καὶ πράξεων τῶν Ῥωμαίων, καὶ εὐκλεῶν ἄλλων ἀνδρῶν, βιβλία ἐννέα συντάξας, καὶ Τιβερίῳ αὐτὰ τῷ Καίσαρι ἀναθέμενος [14]).

ΙΘ'. Κορνήλιος Τάκιτος ὁ ἐν τοῖς Ῥωμαίων Ἱστορικοῖς θαυμαζόμενος. Συνέγραψε τὸ περὶ τῶν Αὐτοκρατόρων ἀπὸ Γάλβα μέχρι Δομιτιανοῦ. Συνέγραψε δὲ καὶ χρονικὰ ἀπὸ Αὐγούστου ἕως τοῦ Γάλβα. Πλὴν μέρος τι τῶν τοιούτων συγγραμμάτων ἀπώλετο· παρὰ τὰ εἰρημένα διεξῆλθε καὶ περὶ ἠθῶν τῶν ἐν Γερμανίᾳ ἐθνῶν. Καὶ δὴ, καὶ βιβλίον περὶ Ἀγρικόλα τοῦ ἰδίου πενθεροῦ, τοῦ τὴν Βρεττανίαν ὑπὸ Ῥωμαίοις ποιήσαντος. Ὁ Τάκιτος οὗτος, ἐπραιτώρευσε μὲν ἐπὶ Δομιτιανοῦ· μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ἔτει Σωτηρίῳ υιζ'. καὶ ὑπάτευσε.

---

[13]) *Διέλθον περὶ τούτου Λείψιος Βιβλ. Α'. Ζητημ. Ἐπιστ. κ'. καὶ Σκαλίγερ. Ποιητ. Κεφ. ς'. τοῦ ς'. Βιβλ. καὶ ἄλλοι.*

[14]) *Περὶ τούτου ὅρα Βόσσιον ἐν τοῖς περὶ Ἱστορικῶν Λατίνων.*

ΤΕΛΟΣ.

